

Besluit omgevingsrecht

Bijlage II, behorende bij de artikelen 2.3 en 2.7

Aanwijzing van categorieën gevallen waarin:

- voor bouwactiviteiten en planologische gebruiksactiviteiten geen omgevingsvergunning is vereist,
- voor planologische gebruiksactiviteiten een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de wet kan worden verleend

Hoofdstuk I. Algemene bepalingen

Artikel 1

1. In deze bijlage wordt verstaan onder:

achtererfgebied: erf aan de achterkant en de niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijkant, op meer dan 1 m van de voorkant, van het hoofdgebouw;

antennedragers: antennemast of andere constructie bedoeld voor de bevestiging van een antenne;

antenne-installatie: installatie bestaande uit een antenne, een antennedragers, de bedrading en de al dan niet in een of meer techniekkasten opgenomen apparatuur, met de daarbij behorende bevestigingsconstructie;

bijbehorend bouwwerk: uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd op de grond staand gebouw, of ander bouwwerk, met een dak;

daknok: hoogste punt van een schuin dak;

dakvoet: laagste punt van een schuin dak;

erf: al dan niet bebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en dat in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, en, voor zover een bestemmingsplan of een beheersverordening van toepassing is, deze die inrichting niet verbieden;

hoofdgebouw: gebouw, of gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer gebouwen op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkste is;

openbaar toegankelijk gebied: weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994, alsmede pleinen, parken, plantsoenen, openbaar water en ander openbaar gebied dat voor publiek algemeen toegankelijk is, met uitzondering van wegen uitsluitend bedoeld voor de ontsluiting van percelen door langzaam verkeer;

voorerfgebied: erf dat geen onderdeel is van het achtererfgebied;

voorgevelrooilijn: voorgevelrooilijn als bedoeld in het bestemmingsplan, de beheersverordening dan wel de gemeentelijke bouwverordening;

woonwagen: voor bewoning bestemd gebouw dat in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst en op een daartoe bestemd perceel is geplaatst.

2. Tenzij anders bepaald, worden de waarden die in deze bijlage in m of m² zijn uitgedrukt op de volgende wijze gemeten:

a. afstanden loodrecht,

b. hoogten vanaf het aansluitend afgewerkt terrein, waarbij plaatselijke, niet bij het verdere verloop van het terrein passende, ophogingen of verdiepingen aan de voet van het bouwwerk, anders dan noodzakelijk voor de bouw daarvan, buiten beschouwing blijven, en

c. maten buitenwerks, waarbij uitstekende delen van ondergeschikte aard tot maximaal 0,5 m buiten beschouwing blijven.

3. Bij de toepassing van het tweede lid, aanhef en onderdeel b, wordt een bouwwerk, voor zover dit zich bevindt op een erf- of perceelgrens, gemeten aan de kant waar het aansluitend afgewerkt terrein het hoogst is.

Hoofdstuk II. Categorieën gevallen waarin voor bouwactiviteiten en planologische gebruiksactiviteiten geen omgevingsvergunning is vereist

Artikel 2

Een omgevingsvergunning voor activiteiten als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de wet is niet vereist, indien deze activiteiten betrekking hebben op:

1. **gewoon onderhoud**;

2. werkzaamheden ingevolge een besluit als bedoeld in artikel 13, 13a of 14 van de Woningwet;

3. een **bijbehorend bouwwerk** in achtererfgebied, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:

a. voor zover op een afstand van niet meer dan 2,5 m van het oorspronkelijk hoofdgebouw, niet hoger dan:

1°. 4 m,

2°. 0,3 m boven de bovenkant van de scheidingsconstructie met de tweede bouwlaag van het hoofdgebouw, en

3°. het hoofdgebouw,

b. voor zover op een afstand van meer dan 2,5 m van het oorspronkelijk hoofdgebouw:

1°. niet hoger dan 3 m,

2°. de oppervlakte van vergunningvrije bijbehorende bouwwerken binnen een afstand van 1 m van een naburig erf niet meer dan 10 m²,

3°. als gevolg van het bijbehorende bouwwerk de totale oppervlakte van vergunningvrije bijbehorende bouwwerken op een afstand van meer dan 2,5 m van het oorspronkelijk hoofdgebouw niet meer dan 30 m², en

4°. functioneel ondergeschikt aan het hoofdgebouw,

c. op een afstand van meer dan 1 m vanaf openbaar toegankelijk gebied, tenzij geen redelijke eisen van welstand van toepassing zijn,

d. niet voorzien van een dakterras, balkon of andere niet op de grond gelegen buitenruimte,

e. het bij het oorspronkelijk hoofdgebouw behorende achtererfgebied als gevolg van het bijbehorende bouwwerk voor niet meer dan 50% bebouwd,

f. niet aan of bij:

1°. een woonwagen,

2°. een hoofdgebouw waarvoor in de omgevingsvergunning voor het bouwen daarvan is bepaald dat het slechts voor een bepaalde periode in stand mag worden gehouden, of

3°. een bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf door één huishouden;

4. een **dakkapel** in het achterdakvlak of een niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:

a. voorzien van een plat dak,

b. gemeten vanaf de voet van de dakkapel niet hoger dan 1,75 m,

c. onderzijde meer dan 0,5 m en minder dan 1 m boven de dakvoet,

d. bovenzijde meer dan 0,5 m onder de daknok,

- e. zijkanten meer dan 0,5 m van de zijkanten van het dakvlak, en
- f. niet op:
  - 1°. een woonwagen,
  - 2°. een gebouw waarvoor in de omgevingsvergunning voor het bouwen daarvan is bepaald dat het slechts voor een bepaalde periode in stand mag worden gehouden, of
  - 3°. een bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf door één huishouden;
- 5. een **dakraam, daklicht, lichtstraat of soortgelijke daglichtvoorziening** in een dak, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. indien in het achterdakvlak, een niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak of een plat dak, de constructie niet meer dan 0,6 m buiten het dakvlak respectievelijk het platte dak uitsteekt,
  - b. indien in een ander dakvlak dan bedoeld in onderdeel a,
    - 1°. de constructie niet buiten het dakvlak uitsteekt, of
    - 2°. ingeval geen redelijke eisen van welstand van toepassing zijn, de constructie niet meer dan 0,6 m buiten het dakvlak uitsteekt, en
  - c. zijkanten meer dan 0,5 m van de randen van het dakvlak of het platte dak;
- 6. een **collector voor warmteopwekking of een paneel voor elektriciteitsopwekking** op een dak, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. indien op een schuin dak:
    - 1°. binnen het dakvlak,
    - 2°. in of direct op het dakvlak, en
    - 3°. hellingshoek gelijk aan hellingshoek dakvlak,
  - b. indien op een plat dak: afstand tot de zijkanten van het dak ten minste gelijk aan hoogte collector of paneel, en
  - c. indien de collector of het paneel niet één geheel vormt met de installatie voor het opslaan van het water of het omzetten van de opgewekte elektriciteit: die installatie aan de binnenzijde van een bouwwerk is geplaatst;
- 7. een **kozijn, kozijninvulling of gevelpaneel**, mits in de achtergevel, of een niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevel van een hoofdgebouw, dan wel in een gevel van een bijbehorend bouwwerk;
- 8. een **zonwering, rolhek, luik of rolluik** aan of in een gebouw, mits bij een rolhek, luik of rolluik in een voorgevel of een naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevel van een ander hoofdgebouw dan een woning of woongebouw, wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. geplaatst aan de binnenzijde van de uitwendige scheidingsconstructie, en
  - b. voor ten minste 75% voorzien van glasheldere doorkijkopeningen;
- 9. een **afscheiding tussen balkons of dakterrassen**;
- 10. **tuinmeubilair**, mits niet hoger dan 2,5 m;
- 11. een **sport- of speeltoestel voor uitsluitend particulier gebruik**, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. niet hoger dan 2,5 m, en
  - b. uitsluitend functionerend met behulp van de zwaartekracht of de fysieke kracht van de mens;
- 12. een **erf- of perceelafscheiding**, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. niet hoger dan 1 m, of
  - b. niet hoger dan 2 m, en
    - 1°. op een erf of perceel waarop al een gebouw staat waarmee de erf- of perceelafscheiding in functionele relatie staat,
    - 2°. achter de voorgevelrooilijn, en
    - 3°. op meer dan 1 m van openbaar toegankelijk gebied, tenzij geen redelijke eisen van welstand van toepassing zijn;
- 13. een constructie voor het **overbruggen van een terreinhoogteverschil** van niet meer dan 1 m die niet hoger is dan het aansluitende afgewerkte terrein;
- 14. een **vlaggenmast** op een erf, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:

- a. niet hoger dan 6 m, en
  - b. maximaal één mast per erf;
15. een **antenne-installatie** ten behoeve van **mobiele telecommunicatie** op of aan een bouwwerk, met inbegrip van een hekwerk ter beveiliging van een zodanige antenne-installatie op of aan een bouwwerk als bedoeld in onderdeel a, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
- a. indien op of aan een hoogspanningsmast, wegportaal, reclamezuil, lichtmast, windmolen, sirenemast dan wel een niet van een bouwwerk deel uitmakende schoorsteen, of op een antenne-installatie als bedoeld in onderdeel 16 dan wel een antenne-installatie voor het bouwen waarvan een vergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de wet is vereist:
    - 1°. de antenne, met antennedrager, gemeten vanaf de voet, niet hoger dan 5 m, en
    - 2°. de antenne hoger geplaatst dan 3 m, gemeten vanaf het bij het bouwwerk aansluitende afgewerkt terrein,
  - b. indien op of aan een ander bouwwerk, dan bedoeld in onderdeel a:
    - 1°. de antenne, met antennedrager, gemeten vanaf de voet, niet hoger dan 0,5 m, of
    - 2°. de antenne, met antennedrager, gemeten vanaf de voet, of indien bevestigd aan een gevel van een gebouw, gemeten vanaf het punt waarop de antenne, met antennedrager, het dakvlak kruist, niet hoger dan 5 m, en:
      - a. de antenne, met antennedrager, hoger geplaatst dan 9 m, gemeten vanaf het bij het bouwwerk aansluitende afgewerkt terrein,
      - b. de bedrading in of direct langs de antennedrager of inpandig is aangebracht, dan wel in een kabelgoot, mits deze kabelgoot meer dan 1 m achter de voorgevel is geplaatst, en
  - c. de antennedrager bij plaatsing op het dak van een gebouw:
    - 1°. aan of bij een op het dak aanwezig object geplaatst,
    - 2°. in het midden van het dak geplaatst, of
    - 3°. elders op het dak geplaatst, mits de afstand in m tot de voorgevel van het bouwwerk ten minste gelijk is aan: 18 gedeeld door de hoogte waarop de antenne, met antennedrager, is geplaatst, gemeten vanaf het bij het gebouw aansluitende afgewerkt terrein tot aan de voet van de antenne, met antennedrager;
16. een **antenne-installatie** met bijbehorend opstelpunt ten behoeve van de **C2000-infrastructuur** voor de mobiele communicatie door hulpverleningsdiensten;
17. een **andere antenne-installatie** dan bedoeld in de onderdelen 15 en 16, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
- a. de antenne-installatie achter de voorgevelrooilijn geplaatst,
  - b. indien het een **schotelantenne** betreft:
    - 1°. de doorsnede van de antenne niet meer dan 2 m, en
    - 2°. de antenne, met antennedrager, gemeten vanaf de voet, niet hoger dan 3 m, of
  - c. indien het een andere antenne betreft dan bedoeld in onderdeel b: de antenne, met antennedrager, gemeten vanaf de voet, of indien deze is bevestigd aan de gevel, gemeten vanaf het punt waarop de antenne, met antennedrager, het dakvlak kruist, niet hoger dan 5 m;
18. een bouwwerk ten behoeve van een **infrastructurele of openbare voorziening**, voor zover het betreft:
- a. een bouwwerk ten behoeve van een nutsvoorziening, de waterhuishouding, het meten van de luchtkwaliteit, het telecommunicatieverkeer, het openbaar vervoer of het weg-, spoorweg-, water- of luchtverkeer, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
    - 1°. niet hoger dan 3 m, en
    - 2°. de oppervlakte niet meer dan 15 m²,

- b. een bouwwerk, geen gebouw zijnde, ten behoeve van het weren van voorwerpen die de veiligheid van het weg-, spoorweg-, water- of luchtverkeer in gevaar kunnen brengen, ten behoeve van de beveiliging van een weg, spoor- of waterweg of een spoorweg- of luchtvaartterrein, of ten behoeve van verkeersregeling, verkeersgeleiding, wegaanduiding, het opladen van accu's van voertuigen met een elektromotor als hoofdmotor, verlichting of tolheffing,
  - c. bovenleidingen met de bijbehorende draagconstructies of seinpalen,
  - d. ondergrondse buis- en leidingstelsels,
  - e. een container voor het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
    - 1°. niet hoger dan 2 m, en
    - 2°. indien bovengronds geplaatst: de oppervlakte niet meer dan 4 m²,
  - f. een elektronische sirene ten behoeve van het waarschuwen van de bevolking bij calamiteiten of de dreiging daarvan, alsmede de daarbij behorende bevestigingsconstructie,
  - g. straatmeubilair;
19. een **magazijnstelling** die uitsluitend steunt op een vloer van het gebouw waarin zij wordt geplaatst, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
- a. niet lager dan 3 m en niet hoger dan 8,5 m, en
  - b. de magazijnstelling niet is voorzien van een verdiepingvloer of loopbrug;
20. een **bouwkeet**, bouwbord, steiger, heistelling, hijskraan, damwand of andere hulpconstructie die functioneel is voor een bouw-, onderhouds- of sloopectiviteit, een tijdelijke werkzaamheid in de grond-, weg- of waterbouw of een tijdelijke werkzaamheid op land waarop het Besluit algemene regels milieu mijnbouw van toepassing is, mits geplaatst op of in de onmiddellijke nabijheid van het terrein waarop die activiteit of werkzaamheid wordt uitgevoerd;
21. een **ander bouwwerk** in voor- of achtererfgebied, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
- a. niet hoger dan 1 m,
  - b. de oppervlakte niet meer dan 2 m², en
  - c. het voor- of achtererfgebied als gevolg van het bouwwerk voor niet meer dan 50% bebouwd.

Hoofdstuk III. Categorieën gevallen waarin voor bouwactiviteiten geen omgevingsvergunning is vereist

Artikel 3

Een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de wet is niet vereist, indien deze activiteit betrekking heeft op:

- 1. een **bijbehorend bouwwerk** in achtererfgebied, mits niet hoger dan 5 m;
- 2. een op de grond staand bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. niet hoger dan 5 m, en
  - b. de oppervlakte niet meer dan 70 m²;
- 3. een **dakkapel** in het voordakvlak of een naar openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. redelijke eisen van welstand zijn niet van toepassing;
  - b. voorzien van een plat dak,
  - c. gemeten vanaf de voet van de dakkapel niet hoger dan 1,75 m,
  - d. onderzijde meer dan 0,5 m en minder dan 1 m boven de dakvoet,
  - e. bovenzijde meer dan 0,5 m onder de daknok, en
  - f. zijkanten meer dan 0,5 m van de zijkanten van het dakvlak;

4. een **sport- of speeltoestel** anders dan voor uitsluitend particulier gebruik, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. niet hoger dan 4 m, en
  - b. uitsluitend functionerend met behulp van de zwaartekracht of de fysieke kracht van de mens;
5. een **zwembad, whirlpool, jacuzzi of vijver** op het erf bij een woning of woongebouw, mits deze niet van een overkapping is voorzien;
6. een **bouwwerk**, geen gebouw zijnde, in achtererfgebied ten behoeve van **agrarische bedrijfsvoering**, voor zover het betreft:
  - a. een voeder- of mestsilos, of
  - b. een ander bouwwerk niet hoger dan 2 m;
7. een **verandering van een bouwwerk**, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. geen verandering van de draagconstructie,
  - b. geen verandering van de brandcompartimentering of subbrandcompartimentering,
  - c. geen uitbreiding van de bebouwde oppervlakte, en
  - d. geen uitbreiding van het bouwvolume.

Hoofdstuk IV. Categorieën gevallen waarin voor planologische gebruiksactiviteiten een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de wet kan worden verleend

Artikel 4

Voor verlening van een omgevingsvergunning waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de wet van het bestemmingsplan of de beheersverordening wordt afgeweken, komen in aanmerking:

1. een bijbehorend bouwwerk:
  - a. binnen de bebouwde kom,
  - b. buiten de bebouwde kom, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
    - 1°. niet hoger dan 5 m, tenzij sprake is van een kas of bedrijfsgebouw van lichte constructie ten dienste van een agrarisch bedrijf,
    - 2°. de oppervlakte niet meer dan 150 m², en
    - 3°. het bouwen niet tot gevolg heeft dat het aansluitend terrein voor meer dan 50% wordt bebouwd dan wel dat de oppervlakte die op grond van het bestemmingsplan of de beheersverordening voor bebouwing in aanmerking komt voor meer dan 50% wordt overschreden;
2. een gebouw ten behoeve van een infrastructurele of openbare voorziening als bedoeld in artikel 2, onderdeel 18, onder a, dat niet voldoet aan de in dat subonderdeel genoemde eisen, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. niet hoger dan 5 m, en
  - b. de oppervlakte niet meer dan 50 m²;
3. een bouwwerk, geen gebouw zijnde, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. niet hoger dan 10 m, en
  - b. de oppervlakte niet meer dan 50 m²;
4. een dakkapel, dakopbouw of gelijksoortige uitbreiding van een gebouw;
5. een antenne-installatie, mits niet hoger dan 40 m;
6. een installatie bij een glastuinbouwbedrijf voor warmtekraftkoppeling als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder w, van de Elektriciteitswet 1998;
7. een installatie bij een agrarisch bedrijf waarmee duurzame energie wordt geproduceerd door het bewerken van uitwerpselen van dieren tot krachtens artikel 5, tweede lid, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet aangewezen eindproducten van een krachtens dat artikellid omschreven bewerkingsprocedé dat ziet op het vergisten van ten minste 50 gewichtsprocenten uitwerpselen van dieren met in de omschrijving van dat procedé genoemde nevenbestanddelen;

8. het gebruiken van gronden of bouwwerken ten behoeve van evenementen met een maximum van drie per jaar en een duur van ten hoogste vijftien dagen per evenement, het opbouwen en afbreken van voorzieningen ten behoeve van het evenement hieronder begrepen;
9. het gebruiken van bouwwerken, al dan niet in samenhang met inpandige bouwactiviteiten, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. binnen de bebouwde kom, en
  - b. de oppervlakte niet meer dan 1500 m²;
10. het gebruiken van een recreatiewoning voor bewoning, mits wordt voldaan aan de volgende eisen:
  - a. de recreatiewoning voldoet aan de bij of krachtens de Woningwet aan een bestaande woning gestelde eisen;
  - b. de bewoning niet in strijd is met de bij of krachtens de Wet milieubeheer, de Wet geluidhinder, de Wet ammoniak en veehouderij en de Wet geurhinder en veehouderij gestelde regels of de Reconstructiewet concentratiegebieden,
  - c. de bewoner op 31 oktober 2003 de recreatiewoning als woning in gebruik had en deze sedertdien onafgebroken bewoont, en
  - d. de bewoner op 31 oktober 2003 meerderjarig was.

Hoofdstuk V. Bijzondere bepalingen

Artikel 5

1. Bij de toepassing van de artikelen 2, 3 en 4 blijft het aantal woningen gelijk.
2. De artikelen 2 en 3 zijn niet van toepassing op een activiteit die plaatsvindt in, aan, op of bij een bouwwerk dat in strijd met artikel 2.1 van de wet is gebouwd of wordt gebruikt.
3. Artikel 2, met uitzondering van de onderdelen 1 en 2, en artikel 3 zijn evenmin van toepassing op een activiteit die plaatsvindt:
  - a. in, aan, op of bij een beschermd monument als bedoeld in artikel 1, onder d, van de Monumentenwet 1988, een monument waarop artikel 5 van die wet van toepassing is, een krachtens een provinciale of gemeentelijke verordening aangewezen monument dan wel een monument waarop, voordat het is aangewezen, een zodanige verordening van overeenkomstige toepassing is, of
  - b. in een beschermd stads- of dorpsgezicht en kan leiden tot andere dan uitsluitend inpandige veranderingen.
4. Artikel 2, onderdeel 3, is evenmin van toepassing op een activiteit die plaatsvindt in:
  - a. een in het bestemmingsplan of de beheersverordening opgenomen veiligheidszone, getypeerd als A-zone of B-zone, rondom een munitieopslag of een inrichting voor activiteiten met ontplofbare stoffen;
  - b. een ander gebied waarin die activiteit op grond van het bestemmingsplan of de beheersverordening niet is toegestaan vanwege het overschrijden van het plaatsgebonden risico van 10⁻⁶ per jaar als gevolg van de aanwezigheid van een inrichting, transportroute of buisleiding dan wel vanwege de ligging in een belemmeringsstrook ten behoeve van het onderhoud van een buisleiding.
5. Artikel 3, onderdelen 1 en 2, is evenmin van toepassing voor zover voor het bouwwerk waarop de activiteit betrekking heeft krachtens het bestemmingsplan regels gelden die met toepassing van artikel 40 van de Monumentenwet 1988 in het belang van de archeologische monumentenzorg zijn gesteld, tenzij de oppervlakte van het bouwwerk minder dan 50 m² bedraagt.
6. Artikel 3, onderdeel 7, is evenmin van toepassing op een activiteit die tevens een activiteit is als bedoeld in artikel 2 of 3, onderdelen 1 tot en met 6, maar niet voldoet aan de in die artikelen ten aanzien van die activiteit gestelde eisen.

Artikel 6

Indien het hoofdgebouw geen woning is, maar op het perceel wel een of meer op de grond staande woningen aanwezig zijn, wordt:

- a. bij de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, en artikel 3, onderdelen 1 en 6, het achtererfgebied bepaald door het gebouw waarvan de voorkant het dichtst is gelegen bij openbaar toegankelijk gebied;
- b. een op het perceel aanwezige woning voor de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, onder a, tevens als hoofdgebouw aangemerkt.

Artikel 7

Indien een bijbehorend bouwwerk als bedoeld in artikel 2, onderdeel 3, bestaat uit een deel dat op meer, en een deel dat op minder dan 2,5 m van het oorspronkelijk hoofdgebouw is gelegen en zich geen inwendige scheidingsconstructie bevindt tussen beide delen, is op het deel dat op minder dan 2,5 m van het oorspronkelijk hoofdgebouw is gelegen artikel 2, onderdeel 3, onder b, onderdeel 4°, van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk VI. Overgangsrecht

Artikel 8

Een omgevingsvergunning voor activiteiten als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de wet is niet vereist, indien die activiteiten betrekking hebben op het bouwen van een bouwwerk dat reeds was aangevangen voor de inwerkingtreding van de wet en op het tijdstip waarop met dat bouwen is begonnen daarvoor krachtens de Woningwet geen bouwvergunning was vereist.

Bijlage II

Aanwijzing van categorieën gevallen waarin:

- voor bouwactiviteiten en planologische gebruiksactiviteiten geen omgevingsvergunning is vereist,
- voor planologische gebruiksactiviteiten een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de Wabo kan worden verleend

1. Inleiding

In deze bijlage bij het Besluit omgevingsrecht (hierna: het Bor) wordt invulling gegeven aan artikel 2.1, derde lid, van de Wabo. Op grond van dat artikellid kunnen met betrekking tot de in artikel 2.1, eerste lid, van de Wabo genoemde activiteiten, categorieën gevallen worden aangewezen waarvoor het verbod om die activiteit te verrichten zonder een omgevingsvergunning niet geldt.

Deze bijlage wijst ten aanzien van een tweetal activiteiten uit artikel 2.1, eerste lid, van de Wabo omgevingsvergunningvrije categorieën gevallen aan. In de eerste plaats betreft het aanwijzingen binnen de activiteit 'bouwen', waarvoor op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo een omgevingsvergunningplicht geldt. In de tweede plaats gaat het om aanwijzingen binnen de activiteit 'planologisch gebruik in strijd met de vigerende planologische regelgeving', waarvoor op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo een omgevingsvergunning nodig is.

De in artikel 2 van deze bijlage opgesomde bouwwerken hebben betrekking op beide hiervoor genoemde activiteiten en vormen in feite een voortzetting van de categorie bouwvergunningvrije bouwwerken, die was opgenomen in artikel 43, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Ww en het daarop gebaseerde Bblb. In artikel 3 is een nieuw type vergunningvrije bouwwerken opgenomen, waarbij alleen het 'bouwen' als omgevingsvergunningvrij is aan te merken. Het planologische vergunningvereiste uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo blijft voor dit bouwen bestaan, indien het bouwen strijdig is met bijvoorbeeld het bestemmingsplan of de beheersverordening. Daarnaast is in artikel 4 van deze bijlage de categorie van gevallen aangewezen waarvoor op grond van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de Wabo, omgevingsvergunning kan worden verleend. Het gaat hier om een voortzetting van de zogenoemde 'kruimellijst' van gevallen van beperkte planologische betekenis welke was opgenomen in artikel 4.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening en met toepassing waarvan ingevolge artikel 3.23 van de Wro ontheffing kon worden verleend van het bestemmingsplan.

1.1. Bouwen

Met het opgaan van de bouwvergunning krachtens de Ww in de omgevingsvergunning wordt ook de categorie bouwwerken voor het bouwen waarvan geen vergunning is vereist, voortaan binnen het systeem van de Wabo aangewezen. Net als onder de Ww is binnen de systematiek van de Wabo als hoofdregel blijven gelden dat voor het bouwen een omgevingsvergunning nodig is. Dit vereiste is opgenomen in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo. Het voorgenomen bouwen wordt in dat verband ingevolge artikel 2.10 van de Wabo preventief getoetst aan onder meer de planologische regelgeving (zoals het bestemmingsplan), het Bouwbesluit 2003, de bouwverordening en de welstandsnota. In afwijking van die hoofdregel geldt ingevolge artikel 2.1, derde lid, van de Wabo een uitzondering voor het bouwen dat bij algemene maatregel van bestuur is aangewezen. In de artikelen 2 en 3 van deze bijlage worden de bouwactiviteiten aangewezen die binnen de reikwijdte van dit omgevingsvergunningvrije 'bouwen' vallen. De aanwijzing in deze bijlage leidt ertoe dat voor dit bouwen de omgevingsvergunningplicht ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo niet van toepassing is.

1.2. Planologisch strijdig gebruik

Vanuit de Wro zijn de planologische afwijkingsbesluiten, zoals ontheffingen en het projectbesluit, binnen de systematiek van de Wabo gebracht. Om een activiteit te verrichten die strijdig is met de toepasselijke planologische regelgeving uit bijvoorbeeld het bestemmingsplan of de beheersverordening, geldt ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo als hoofdregel dat een omgevingsvergunning is vereist. Het toestaan dat wordt afgeweken van een bestemmingsplan of beheersverordening geschiedt onder de Wabo dus niet langer door verlening van een ontheffing of een projectbesluit, maar door verlening van een omgevingsvergunning. Deze omgevingsvergunning wordt verleend voor het realiseren van een gebruik van gronden of van bouwwerken dat strijdig is met de geldende planologische regelgeving (planologisch strijdig gebruik). Het gaat hier om planologisch gebruik 'in ruime zin'. Dat betreft niet alleen het feitelijk gebruik van gronden en reeds gerealiseerde bouwwerken (zijnde gebruik in enge zin), maar ook het aanleggen van werken, geen bouwwerken zijnde, en het bouwen en slopen van bouwwerken. Het gaat dus om alle planologisch relevante activiteiten die strijdig zijn met de planologische regelgeving. Voor zover het gaat om het bouwen van een bouwwerk in strijd met het bestemmingsplan, betekent dit dat in zo'n geval zowel de vergunningplicht voor het bouwen op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo als de 'planologische' vergunningplicht op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo van toepassing is.

De aanwijzing van de activiteiten in artikel 2 van deze bijlage leidt er vervolgens toe dat beide vergunningplichten niet gelden. Dit houdt in dat het bouwen, ook indien dat strijdig is met de betreffende planologische regelgeving, zonder omgevingsvergunning kan worden verricht.

Voor artikel 3 geldt dat evenwel niet. De aanwijzing in artikel 3 heeft alleen betrekking op de activiteit bouwen, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo. De planologische vergunningplicht uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo blijft voor het bouwen van toepassing indien dit strijdig zou zijn met bijvoorbeeld het bestemmingsplan of de beheersverordening.

1.3. Gevallen verlening omgevingsvergunning planologisch strijdig gebruik

Zoals al aangegeven is in deze bijlage de categorie van gevallen aangewezen waarvoor op grond van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de Wabo, omgevingsvergunning kan worden verleend voor planologisch strijdig gebruik. Het gaat hier om een voortzetting van de zogenoemde 'kruimellijst' van gevallen van beperkte planologische betekenis welke was opgenomen in artikel 4.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening. Deze lijst was verbonden met de bevoegdheid uit artikel 3.23 van de Wro om een ontheffing te verlenen van het bestemmingsplan of een beheersverordening. Nu deze bevoegdheid is overgeheveld naar de Wabo, is ook de zogenoemde 'kruimellijst' in het Bor opgenomen. In deze bijlage is de 'kruimellijst' te vinden in artikel 4. Het opnemen van deze 'kruimellijst' in een bijlage samen met de categorie vergunningvrije bouwwerken maakt het mogelijk om te werken met uniforme begrippen en een gelijke wijze van meten. Met de overheveling naar het Bor is de 'kruimellijst' om die reden op onderdelen aangepast.

1.4. Voorbereiding bijlage

Bij de voorbereiding van de nieuwe regeling die in de bijlage is opgenomen is ruimschoots en veelvuldig gebruikgemaakt van de kennis en ervaring van personen die dagelijks bij het bouwvergunningvrije bouwen betrokken zijn. Zo zijn circa 100 ambtenaren van gemeenten tijdens de voorbereiding (al dan niet in workshopverband) geraadpleegd. Daarnaast zijn ook andere praktijkdeskundigen van welstandsorganisaties, adviesbureaus en architectenbureaus bij de voorbereiding betrokken geweest. Tevens zijn in dat kader geïnstitutionaliseerde overlegorganen,

zoals de VNG, de Bond van Nederlandse Architecten, de Recron en het Overleg Platform Bouwregelgeving, geraadpleegd. Het veelal zeer constructieve meedenken van vele specialisten op dit terrein heeft op tal van onderdelen tot aanpassingen en verdere verbeteringen en nuanceringen binnen de systematiek van de regeling geleid. Als onderdeel van de voorbereiding is deze bijlage bij het Bor, in het kader van de zogenoemde voorhangprocedure, voorgelegd aan beide Kamers der Staten-Generaal. Tijdens de behandeling van de Invoeringswet Wabo heeft de Tweede Kamer in dat verband een motie van de leden Boelhouwer (PvdA) en Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU) aanvaard met de strekking de voorgestelde verruiming van vergunningvrij bouwen mogelijk te maken waarbij de in het bestemmingsplan geboden mogelijkheden qua oppervlakte en maatvoering het maximum zijn (Kamerstukken II 2008/09, 31 953, nr. 23; hierna: de motie Boelhouwer-Wiegman). Ter uitvoering van deze motie is de conceptregeling op onderdelen aangepast.

1.5. Leeswijzer

In deze nota van toelichting zal in het bijzonder nader worden ingegaan op de categorie bouwen en planologisch strijdig gebruik waarvoor het vereiste van een omgevingsvergunning niet geldt. In paragraaf 4 wordt meer inzicht gegeven in de precieze verschillen tussen de in de artikelen 2 en 3 gegeven categorieën van omgevingsvergunningvrije gevallen. Daarnaast wordt daarbij ingegaan op de handhavingssystematiek. In de paragrafen 2 en 3 wordt echter eerst aandacht besteed aan de verschillen tussen de nieuwe regeling en de regeling voor bouwvergunningvrije bouwwerken, gebaseerd op de Ww en het Bblb, alsmede het evaluatieonderzoek dat naar het functioneren van die regeling heeft plaatsgevonden. In paragraaf 5 wordt ingegaan op de overige wet- en regelgeving die van betekenis kan zijn voor het aangewezen bouwen in deze bijlage en paragraaf 6 besteedt aandacht aan de rechtsbeschermingsaspecten van omgevingsvergunningvrije activiteiten. Paragraaf 7 gaat over de gevolgen van deze nieuwe regeling voor de administratieve en bestuurlijke lasten en paragraaf 8 bevat een toelichting op de inwerkingtreding en het overgangsrecht. In paragraaf 9 is tot slot een uitvoerige artikelsgewijze toelichting opgenomen. Hierin wordt onder meer, mede aan de hand van de regeling in het Bblb en de daaruit voortvloeiende praktijkervaringen en jurisprudentie, ingegaan op een aantal vragen die zich in de uitvoeringspraktijk zullen kunnen voordoen.

2. Wijzigingen ten opzichte van de regeling in de Ww en het Bblb

De regeling uit het Bblb is niet ongewijzigd overgeheveld naar deze bijlage. Zeker op detailniveau is de regeling op diverse onderdelen gewijzigd.

Deze wijzigingen houden in de eerste plaats verband met het vervallen van de lichte bouwvergunning. Met de introductie van de omgevingsvergunning is ervoor gekozen deze variant te laten vervallen. In de Wabo is reeds voorzien in een tweetal procedurevarianten waarin een omgevingsvergunning wordt voorbereid (een reguliere en een uitgebreide procedure). Uit een oogpunt van uniformering en eenduidigheid is ervoor gekozen niet nog een derde "lichte" procedurevariant te laten voortbestaan voor bouwactiviteiten. De categorie lichte bouwvergunning komt in de Wabo dus te vervallen.

In de tweede plaats houden de wijzigingen verband met de wens om de praktische toepasbaarheid van de regeling voor het vergunningvrije bouwen verder te verbeteren en knelpunten in de uitvoering daarvan weg te nemen. Daarbij is tegelijkertijd, in lijn met het algemene kabinetsstreven om administratieve lasten te verminderen, waar mogelijk de categorie 'omgevingsvergunningvrije' bouwwerken verder verruimd. Deze verruiming is, mede ter uitvoering van de motie Boelhouwer-Wiegman, vooral terug te vinden in artikel 3. De bevindingen uit het evaluatieonderzoek, dat is verricht naar de regeling voor bouwvergunningvrije bouwwerken uit de Ww en het Bblb, zijn overigens betrokken bij het opstellen van

deze vernieuwde regeling. In de volgende paragraaf wordt dieper op dit evaluatieonderzoek ingegaan.

Een derde wijziging ten opzichte van de regeling uit het Bblb hangt samen met het in de Wabo opgaan van de planologische afwijkingsbesluiten, zoals ontheffingen en het projectbesluit uit de Wro. Het is hierdoor, zoals al eerder toegelicht, mogelijk om onderscheid te maken tussen vergunningvrij bouwen waarop het planologisch regime wel en niet van toepassing is. Zie hiervoor nader de toelichting op de artikelen 2 en 3. Een laatste wijziging betreft ten slotte de in de nota van toelichting gehanteerde schrijfwijze van vergunningvrij. Anders dan in het Bblb is er geen tussen-s opgenomen. Dit sluit aan bij de schrijfwijze van bijvoorbeeld vergunninghouder in de tekst van de wet. Waar in deze toelichting wordt gesproken over de voorheen geldende categorie bouwvergunningsvrije bouwwerken is wel een verbindende 's' geplaatst.

3. Evaluatieonderzoek bouwvergunningsvrije bouwwerken

Op 1 januari 2003 werd met de introductie van het Bblb een vernieuwde regeling voor het bouwvergunningsvrije bouwen ingevoerd. Tijdens de behandeling door de Eerste Kamer op 15 januari 2002 van het Bblb in het kader van de zogenoemde voorhangprocedure, heeft de toenmalige staatssecretaris, de heer Remkes, toegezegd om naast de wettelijk voorgeschreven evaluatie naar het functioneren van het nieuwe welstandstoezicht, ook het functioneren van de nieuwe regeling inzake bouwvergunningsvrije bouwwerken te evalueren.¹ De uitvoering van het onderzoek is opgedragen aan BRO te Vught. Bij brief van 3 november 2008 heeft het kabinet het evaluatieonderzoek en het kabinetsstandpunt daarop aan beide Kamers der Staten-Generaal aangeboden (Kamerstukken II 2008/09, 28 325, nr. 94). Hierna wordt ingegaan op de bevindingen uit het onderzoek en de wijze waarop daarmee is rekening gehouden bij het aanwijzen van de nieuwe categorieën bouwwerken voor het bouwen waarvan geen omgevingsvergunning is vereist.

3.1. Knelpunten bij de praktische toepasbaarheid

Bij het evaluatieonderzoek is in het bijzonder gekeken naar de technisch-juridische uitvoerbaarheid van de regeling voor bouwvergunningsvrije bouwwerken. Zo is op basis van een jurisprudentieanalyse, een analyse van de vragen aan de VROM-helppes voor de bouwregelgeving, interviews, een schriftelijke enquête onder verschillende doelgroepen van gebruikers van het Bblb en een aantal workshops met deskundigen gekeken naar onder meer de praktische toepasbaarheid van het begrippenkader, de logica van de gestelde randvoorwaarden, knelpunten in de praktijk en de handhaafbaarheid. Hierdoor is veel inzicht ontstaan in het functioneren van het Bblb. Hoewel in het onderzoek wordt vastgesteld dat die regeling en de daaraan ten grondslag liggende uitgangspunten in de praktijk overwegend positief worden gewaardeerd, is een groot aantal knelpunten, onduidelijkheden en onlogische belemmeringen aan het licht gekomen. Het gaat hier onder meer over het onpraktische onderscheid in het Bblb tussen enerzijds aan- en uitbouwen en anderzijds bijgebouwen, de beperking dat een bouwvergunningsvrije aan- of uitbouw gemeten vanaf de gevel van een woning niet dieper mag zijn dan 2,5 m en het feit dat in achtererfgebied bij een woning in het algemeen een afstand van 1 m vrijgehouden moet worden vanaf het naburige perceel en een aan openbaar gebied grenzende perceelgrens (de zo wel genoemde 'plaag- of peststrook'). In dat verband hebben onderzoekers vastgesteld dat het burenbelang door bouwvergunningsvrije bouwwerken niet onevenredig wordt aangetast. Daarbij speelt onder meer dat bouwvergunningsvrije bouw mogelijkheden in de regel ook passen binnen het bestemmingsplan en het al dan niet vereist zijn van een bouwvergunning op zichzelf niet van invloed is op het ontstaan van burencollicten. Daarnaast is gewezen op een

---

¹ Zie Handelingen I, 15 januari 2002, 15-752.

aantal verwarrende begrippen zoals openbaar groen, woongenot, oorspronkelijke achtergevel en verandering van niet-ingrijpende aard. Van de uitkomsten van het onderzoek is bij het opstellen van de regeling in deze bijlage gebruik gemaakt.

3.2. Ruimtelijke beeldkwaliteit

In het evaluatieonderzoek is ook aandacht besteed aan de kwalitatieve effecten van de regeling voor het bouwvergunningsvrije bouwen. Bij de vaststelling van de onderzoeksvragen op het punt van de beeldkwaliteit moest vastgesteld worden dat ten aanzien hiervan geen objectief waardeerbaar toetsingskader was op te stellen. De waardering van de kwalitatieve effecten van het bouwvergunningsvrije bouwen op de ruimtelijke kwaliteit is in hoge mate subjectief. Om die reden werd tijdens het evaluatieonderzoek via schriftelijke enquêtes, interviews en workshops het accent gelegd op de persoonlijke beleving van de kwaliteitsvraag en op de vraag met welke specifieke randvoorwaarden die worden gesteld aan bouwvergunningsvrije bouwwerken, de ruimtelijke kwaliteit veilig kan worden gesteld. De uitkomsten hiervan hebben ertoe geleid dat in de nieuwe regeling is vastgehouden aan het ook al in het Bblb gehanteerde uitgangspunt dat aan de voorkant van gebouwen weinig mag en aan de achterkant meer (de zogenoemde 'voor-achterkant benadering'). Dit principe, dat wordt gehanteerd ter bescherming van de ruimtelijke kwaliteit in het publiek domein, kan rekenen op een groot draagvlak. In het privé-domein wordt aan mensen meer vrijheid gegund terwijl in de naar publiek domein gekeerde zijde van tuinen en erven een nadrukkelijker controle op ruimtelijke kwaliteit zal bestaan. In deze bijlage komt dit tot uiting in het feit dat het accent van de verdere verruiming van vergunningvrije bouw mogelijkheden voornamelijk is gelegen in het zogenoemde 'achtererfgebied' (achtererven en niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijerven voor zover gelegen op een afstand van meer dan 1 m van het voorerf). Ter uitvoering van de motie Boelhouwer-Wiegman is de voorgestelde verruiming van vergunningvrije bouw mogelijkheden vooral te vinden in artikel 3. Op dat bouwen blijft de planologische regelgeving uit onder meer het bestemmingsplan onverminderd van toepassing.

3.3. Constructieve veiligheid

Wat betreft de bouwtechnische kwaliteit is bij het onderzoek vooral het accent gelegd op de constructieve veiligheid van bouwvergunningsvrije aan- en uitbouwen. De constructieve veiligheid is in het onderzoek veelvuldig genoemd in relatie tot het zonder preventieve toetsing kunnen uitbouwen aan de gevel van een woning, waarbij een doorbraak in de gevel wordt aangebracht. Er zijn opvattingen dat bij dergelijke constructieve ingrepen uit een oogpunt van veiligheid altijd bouwvergunning zou moeten worden aangevraagd. In het onderzoeksrapport wordt geconstateerd dat niet is gebleken dat er zich met de constructieve veiligheid van bouwvergunningsvrije aan- en uitbouwen ongelukken hebben voorgedaan. Dat terwijl het reeds sinds 1992 mogelijk is dat er zonder preventieve gemeentelijke toetsing aan de eisen van constructieve veiligheid, een aan- of uitbouw aan een gevel van een woning kon worden gebouwd.² Voorts is en blijft wettelijk vastgelegd dat bouwvergunningsvrije bouwwerken onverminderd dienen te voldoen aan het Bouwbesluit 2003. Het vereiste van een bouwvergunningplicht maakt dit op zichzelf niet anders en resulteert evenmin in een andere verantwoordelijkheidsverdeling. De eigenaar of opdrachtgever is en blijft het aanspreekpunt bij bouwen in afwijking van het Bouwbesluit 2003 en zal ook aansprakelijk gesteld kunnen worden door derden die schade (menen te) leiden ten gevolge van bouwfouten. Het is ook vooral in het belang van de eigenaar zelf dat een bouwwerk zodanig veilig is dat er geen risico's ontstaan. Het verleden toont aan dat

---

² Eerst met de in 1992 geïntroduceerde categorie meldingsplichtige bouwwerken, die niet preventief werd getoetst aan het Bouwbesluit, en sinds 1 januari 2003 met de mogelijkheid om zonder bouwvergunning een aan- of uitbouw te realiseren.

eigenaren en opdrachtgevers deze verantwoordelijkheid zelfstandig kunnen dragen. Om die reden is in deze bijlage de mogelijkheid voor vergunningsvrije aan- en uitbouwen, waarbij ook constructieve aanpassingen in bestaande gevels worden aangebracht, blijven bestaan en op onderdelen verder verruimd. Het weer vergunningplichtig maken van deze type bouwwerken zou overigens een aanzienlijke negatieve uitwerking hebben op de administratieve lastenverlichting die wordt beoogd met onderhavige regeling.

3.4. Verruiming vergunningvrije bouwmogelijkheden

Bij het onderzoeken van de kwantitatieve effecten van de regeling speelde het probleem dat bouwvergunningvrije bouwactiviteiten niet worden geregistreerd. Dit maakte het praktisch onmogelijk om geobjectiverde cijfers te verzamelen over aantallen bouwvergunningvrije bouwwerken. Op basis van interviews, enquêtes en de workshops is evenwel het beeld ontstaan dat de in 2003 vernieuwde regeling niet heeft geleid tot de beoogde substantiële vermindering van bouwvergunningplichtige bouwwerken. De invoering van de regeling in 2003 is in ieder geval niet gepaard gegaan met een aanzienlijke afname van het aantal verleende bouwvergunningen. Dat gegeven heeft ertoe geleid dat in de nieuwe regeling is gezocht naar mogelijkheden om het vergunningvrije bouwen verder te verruimen.

Zoals al aangegeven is bij het verder zoeken naar mogelijkheden tot verruiming van de vergunningvrije mogelijkheden, vastgehouden aan de 'voor- achterkant benadering'. Binnen dat uitgangspunt is er voor gekozen om eigenaren meer vrijheid te geven om te bouwen in het zogenoemde achtererfgebied. Het gaat hier om tuinen en erven die besloten liggen en niet grenzen aan openbaar gebied. Met een zorgvuldige omschrijving is dit achtererfgebied stringenter afgebakend dan onder het Bblb. Zo is het niet langer mogelijk om direct langs waterkanten bijbehorende bouwwerken te bouwen. Tegelijkertijd is de bebouwingsregeling voor het achtererfgebied op onderdelen minder gedetailleerd en globaler van opzet. Dat neemt niet weg dat de toegestane maatvoeringen van aan- en uitbouwen in artikel 2 van de nieuwe regeling vergelijkbaar zijn aan die in het huidige Bblb. Een verruiming van vergunningvrije bouwmogelijkheden is ter uitvoering van de motie Boelhouwer-Wiegman vooral opgenomen in de categorie van artikel 3. Op deze categorie bouwwerken blijft de bebouwingsregeling van het bestemmingsplan of de beheersverordening (of andere geldende planologische regelingen) van toepassing. Voor het bouwen geldt in deze categorie dus de extra waarborg dat het bouwen moet voldoen aan het bestemmingsplan of de beheersverordening en de eventueel nog verder geldende planologische regelingen. De mogelijkheden tot verruiming van vergunningvrije bouwmogelijkheden is daarmee dus afhankelijk gemaakt van het bestemmingsplan en andere toepasselijke planologische regelgeving.

Een verdere verruiming van vergunningvrije bouwwerken is gerealiseerd door niet langer alleen bij woningen en woongebouwen, maar ook bij andere typen gebouwen meer vergunningvrije bouwmogelijkheden toe te staan. Daarbij dient in het oog te worden gehouden dat die verruiming uitsluitend betrekking heeft op het vergunningvrij kunnen verrichten van de activiteit 'bouwen' en, voor zover het betreft artikel 2 van de regeling, de activiteit 'planologisch strijdig gebruik', bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a respectievelijk c, van de Wabo. De verruiming ziet niet op de activiteit 'het brandveilig gebruiken van een bouwwerk', bedoeld in onderdeel d van dat artikellid. Ten aanzien van die activiteit blijft de vergunningplicht uit laatstbedoeld artikelonderdeel, dan wel de meldingplicht uit artikel 2.12.1 van het Gebruiksbesluit, onverkort van toepassing. De vergunningplicht heeft betrekking op het brandveilig gebruiken van een bouwwerk waarin minder zelfredzame personen verblijven (zoals kinderdagverblijven, basisscholen en dagopvang voor lichamelijk of verstandelijk gehandicapte personen), of waarin mensen in een wellicht kwetsbare situatie verblijven (zoals penitentiaire inrichtingen, ziekenhuizen, verpleeghuizen, hotels en pensions). De meldingplicht betreft, voor zover hier van belang, het brandveilig

gebruiken van een bouwwerk waarin meer dan 50 personen tegelijk verblijven. Indien een bouwwerk waarop genoemde vergunning- of meldingplicht van toepassing is omgevingsvergunningvrij wordt verbouwd, en als gevolg daarvan de eerder terzake van een omgevingsvergunning of melding voor het brandveilig gebruiken verstrekte gegevens niet meer juist zijn, moet een aanvraag tot wijziging van die omgevingsvergunning worden ingediend respectievelijk een nieuwe melding worden gedaan. Aldus kan het bevoegd gezag in de meest risicovolle gevallen preventief toezien op het brandveilig gebruiken van het omgevingsvergunningvrij verbouwde bouwwerk.

Ten slotte is, zoals al aangegeven, op detailniveau met aanpassingen bereikt dat belemmerende randvoorwaarden zijn gewijzigd of geschrapt. Als voorbeeld kan in dit verband gewezen worden op het eenvoudiger maken om in pandige verbouwingen te realiseren. De tot veel jurisprudentie leidende restcategorie van bouwvergunningsvrije bouwwerken, de "verandering van niet-ingrijpende aard" uit artikel 3, eerste lid, onderdeel k, van het Bblb, is vervangen door een nieuwe restcategorie waarin de randvoorwaarde is geschrapt dat het bestaande niet-wederrechtelijke gebruik niet mag wijzigen. Met deze aanpassing wordt het eenvoudiger om aanpassingen aan een gebouw aan te brengen om een ander planologisch toegestaan gebruik te realiseren. Verder kan worden gewezen op het in artikel 2 opnemen van vlaggenmasten, keermuren en bouwwerken zoals bouwketen en andere hulpconstructies die gedurende de uitvoering van een bouwproject nodig zijn.

4. Opzet en handhavingssystematiek van de bijlage

Artikel 1 van de bijlage bevat een definiëring van een aantal in de regeling gehanteerde begrippen en enkele bepalingen inzake de meetwijze.

De aanwijzing van omgevingsvergunningvrije bouwwerken en bijbehorend planologisch gebruik heeft zoals al eerder aangegeven in een tweetal categorieën plaatsgevonden. De gecombineerde aanwijzing van categorieën van gevallen binnen de activiteiten 'bouwen' en 'planologisch strijdig gebruik' heeft plaatsgevonden in artikel 2. In artikel 3 zijn alleen categorieën van gevallen aangewezen binnen de activiteit 'bouwen'. De planologische 'kruimelgevallen' zijn aangewezen in artikel 4. In de artikelen 5, 6 en 7 zijn enkele bijzondere bepalingen opgenomen. Hierin is onder meer geregeld dat toch een omgevingsvergunning voor het bouwen nodig is indien – kort samengevat – de activiteit in, aan, op of bij een monument plaatsvindt of in een door het Rijk aangewezen beschermd stads- of dorpsgezicht.

Artikel 8 bevat overgangsrecht met betrekking tot het bouwen dat is begonnen – maar nog niet is afgerond – voor de inwerkingtreding van de Wabo en waarvoor krachtens de Ww geen bouwvergunning was vereist, maar dat niet onder de reikwijdte van artikel 2 of 3 van de regeling valt.

4.1. Omgevingsvergunningvrij 'bouwen' en 'planologisch strijdig gebruik' in artikel 2

Artikel 2 betreft, zoals al aangegeven, een gecombineerde aanwijzing van activiteiten uit artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de Wabo. Het gaat hier om de activiteit 'bouwen' en, kort samengevat, de activiteit 'planologisch strijdig gebruik' van gronden en bouwwerken. De eerste activiteit betreft het bouwen waarvoor op grond van de Ww een bouwvergunning was vereist, behoudens de aanwijzing als bouwvergunningsvrij bouwwerk ingevolge artikel 43 van de Ww en het Bblb.

Bij de tweede activiteit gaat het om een planologisch gebruik 'in ruime zin' als bedoeld in artikel 3.1 van de Wro. Zoals ook al in paragraaf 1 is toegelicht, vallen daar in beginsel alle ruimtelijke relevante activiteiten onder, zoals het aanleggen van werken geen bouwwerken zijnde, het gebruik van gronden en bouwwerken alsmede het bouwen van bouwwerken. Zodra deze planologisch relevante activiteiten in strijd zijn met planologische regels uit bijvoorbeeld het bestemmingsplan of de beheersverordening, geldt dat er voor deze activiteiten een omgevingsvergunning

ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo is vereist. De aanwijzing van zo'n activiteit in artikel 2 van deze bijlage leidt er evenwel toe dat deze vergunningplicht vervalt. De aangewezen activiteiten kunnen in dat geval zonder omgevingsvergunning – en zonder dat voldaan hoeft te worden aan de betreffende planologische regelgeving – verricht worden. Het realiseren van dit 'planologisch strijdige gebruik' is derhalve zonder omgevingsvergunning toegestaan. De bovenbedoelde gecombineerde aanwijzing van 'bouwen' en 'planologisch strijdig gebruik' maakt dat de bouwwerken in artikel 2 vergelijkbaar zijn met de categorie bouwvergunningvrije bouwwerken uit artikel 43 van de Ww en de artikelen 2 en 3 van het Bblb. Ook voor het bouwen van deze bouwwerken was geen (bouw)vergunning nodig. Het bouwen van deze bouwwerken alsmede het in het Bblb bij die bouwwerken behorende gebruik behoefde niet te voldoen aan de geldende planologische regelgeving.

4.2. Omgevingsvergunningvrij 'bouwen' in artikel 3

De aanwijzing in artikel 3 van deze bijlage betreft alleen de activiteit 'bouwen' uit artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo. Anders dan bij artikel 2 blijft voor dit bouwen, alsmede voor het gebruik van die bouwwerken, de omgevingsvergunningplicht voor 'planologisch strijdig gebruik' ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo, bestaan. Indien het bouwwerk, of het gebruik daarvan, aangemerkt moet worden als 'planologisch strijdig gebruik' (dat wil zeggen strijdig met het bestemmingsplan of andere planologische regelgeving), geldt dat er toch een omgevingsvergunning is vereist ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo.

De in artikel 3 aangewezen categorie bouwwerken laat zich daarmee het best vergelijken met de voorheen in artikel 40, tweede lid, van de Ww opgenomen categorie van bouwwerken voor verblijfsrecreatie. Deze bouwwerken, zoals een tent, tentwagen of caravan, konden zonder bouwvergunning worden gebouwd mits voldaan werd aan het bestemmingsplan. Bij strijd met het bestemmingsplan was de bouwvergunningplicht echter weer toepasselijk en was er naast een bouwvergunning ook een planologische ontheffing of een projectbesluit ingevolge de Wro vereist. In de systematiek van deze bijlage 'herleeft' bij strijd met de planologische regelgeving de vergunningplicht voor het 'bouwen', bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo, echter niet. Mits voldaan wordt aan de in artikel 3 gestelde eisen, blijft de omgevingsvergunningplicht voor het 'bouwen' buiten toepassing. Bij strijd met bijvoorbeeld het bestemmingsplan geldt echter wel de omgevingsvergunningplicht voor 'planologisch strijdig gebruik'.

Gevolg van de introductie van de categorie van artikel 3 is dat de burger er, wat betreft de in artikel 3 genoemde gevallen, primair zelf verantwoordelijk voor is dat wordt gebouwd in overeenstemming met de planologische regelgeving. Deze ontwikkeling past in de reeds op andere gebieden van het bouwrecht en de ruimtelijke ordening in gang gezette ontwikkelingen (rechtstreekse binding van de burger aan de normen van het Bouwbesluit 2003 en de bouwverordening, zoals voorgeschreven door de Ww; betere beschikbaarheid en uniformiteit van bestemmingsplannen, zoals voorgeschreven door de Wro).

Toepassing van artikel 3 in een concreet geval kan betekenen dat slechts voor een gedeelte van een bouwwerk een omgevingsvergunning nodig is. Denkbaar is bijvoorbeeld een garage met een dakvoet van 3 m hoogte en daknok met een hoogte van 4,5 m. Indien het bestemmingsplan uitsluitend een garage toestaat met een hoogte van 3 m, is alleen de kap in strijd met het bestemmingsplan. Alleen voor die met het bestemmingsplan strijdige kap is een omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo, vereist.

Indien bouwwerkzaamheden worden verricht met het oog op het realiseren van een met het bestemmingsplan strijdig gebruik ligt dit anders. Overeenkomstig vaste

jurisprudentie dient bij de toets aan het bestemmingsplan niet alleen te worden gezien of een bouwwerk voldoet aan de bouwvoorschriften van een bestemmingsplan, maar ook moet het gebruik van het te bouwen bouwwerk passen binnen de gebruiksvoorschriften van het bestemmingsplan. Niet alleen het feitelijke gebruik is daarbij van belang, maar tevens moeten de gebruiksmogelijkheden worden beoordeeld (ABRvS 17 mei 2005, 200507820/1, LJN: AX2085). Vaste lijn in deze jurisprudentie is daarbij dat niet alleen wordt gezien of het beoogde bouwwerk kan worden gebruikt overeenkomstig de aan het betrokken perceel gegeven bestemming, doch mede of het bouwwerk ook met het oog op zodanig gebruik wordt opgericht. Dit houdt in dat een bouwplan in strijd met de planologische regeling moet worden geoordeeld indien (op grond van bouwkundige inrichting of anderszins) redelijkerwijs valt aan te nemen dat het bouwwerk uitsluitend of mede zal worden gebruikt voor andere doeleinden dan die waarin de bestemming voorziet (zie bijvoorbeeld ABRvS 19 april 2006, 200504251/1, LJN: AW2314, ABRvS 21 november 1996, Gst. 7049.9 en ABRvS 5 juni 2000, Gst. 7131.7, met noot De Gier, LJN: AA6429). Het is niet de bedoeling dat op dit punt voor de planologische toets van bouwwerkzaamheden en samenhangend gebruik van het bouwwerk een breuk met genoemde jurisprudentie ontstaat. Als voorbeeld kan gedacht worden aan het aanbrengen van een keuken, toilet en badkamer waardoor een garage/berging of werkplaats in bouwkundig opzicht geschikt wordt gemaakt voor een met het bestemmingsplan strijdige bewoning. Het feit dat met het aanbrengen van deze bouwkundige voorzieningen wordt beoogd een gebruik te realiseren dat in strijd is met het bestemmingsplan, maakt dat zowel voor die bouwwerkzaamheden als het beoogd gebruik een omgevingsvergunning nodig is ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo. Het 'bouwen' zelf, de activiteit, bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder a, van de Wabo, blijft echter ook in deze situatie omgevingsvergunningvrij op grond van artikel 3, onderdeel 7, van deze bijlage.

4.3. Handhavingssystematiek

Voor de bouwwerken en het daarbij behorende gebruiksdoel dat in artikel 2 van deze bijlage wordt aangewezen, is geen omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de Wabo, vereist. Daarvoor is het wel van belang dat het bouwen en het daarbij aangewezen planologische gebruik aan de in artikel 2 van de bijlage gestelde eisen voldoet. Indien niet aan een of meer van de in artikel 2 gestelde eisen wordt voldaan, geldt dat voor het bouwen een omgevingsvergunning is vereist ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo. Indien het bouwen daarnaast strijdig is met de planologische regelgeving, geldt eveneens de omgevingsvergunningplicht voor 'planologisch strijdig gebruik' uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo. Artikel 2.1 van de Wabo biedt in dat geval derhalve de grondslag voor een handhavend optreden.

Voor het bouwen dat in artikel 3 is aangewezen geldt eveneens dat voldaan moet worden aan de in genoemd artikel gestelde eisen. Indien daar niet aan wordt voldaan is een omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo, vereist. Dat artikel biedt in dat geval ook een grondslag voor een handhavend optreden. Ongeacht of voldaan wordt aan alle vereisten uit artikel 3, geldt dat voor het bouwen onverminderd omgevingsvergunning is vereist op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo indien het bouwen in strijd is met de planologische regelgeving. Dat geldt eveneens voor het gebruik dat van het bouwwerk gemaakt gaat worden. Indien het bouwen of het gebruik plaatsvindt in strijd met de planologische regelgeving, biedt artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo de grondslag voor een handhavend optreden.

4.4. Het planologisch gebruiksdoel

Bij een aantal in de artikelen 2 en 3 aangewezen bouwwerken is een gebruiksdoel aangegeven waartoe het gebruik van het op te richten bouwwerk moet strekken. Het gebruik van een bijbehorend bouwwerk bij een hoofdgebouw dient bijvoorbeeld

ingevolge de definitie uit artikel 1 functioneel verbonden te zijn met het gebruik van het hoofdgebouw. Op een afstand van meer dan 2,5 m van het hoofdgebouw dient het gebruik van een bijbehorend bouwwerk ingevolge artikel 2, onderdeel 3, onder b, onderdeel 4°, zelfs functioneel ondergeschikt te zijn aan het gebruik van het hoofdgebouw. Een ander voorbeeld van een voorgeschreven gebruiksdoel is te vinden in artikel 2, onderdeel 15. De daar genoemde antenne-installatie moet dienen voor mobiele telecommunicatie. Een voorbeeld van een gebruiksdoel in artikel 3 betreft de in onderdeel 2 aangewezen bouwwerken ten behoeve van recreatief nachtverblijf. Indien een bouwwerk voor een ander dan het voorgeschreven gebruiksdoel wordt opgericht, wordt niet aan de eisen uit artikel 2 of 3 van deze bijlage voldaan en is dat bouwwerk onverminderd omgevingsvergunningplichtig ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo. Afhankelijk van de vraag in hoeverre het bouwwerk en het beoogde andere gebruiksdoel daarnaast strijdig zijn met de planologische regelgeving, geldt daarnaast ook nog de omgevingsvergunningplicht uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo.

In dit verband moet nog gewezen worden op de mogelijkheid dat een bouwwerk geheel in overeenstemming met het voorgeschreven gebruiksdoel zonder omgevingsvergunning is opgericht en dat pas later door een (voorgenomen) gebruikswijziging strijd ontstaat met dat gebruiksdoel. Het bijbehorende bouwwerk wordt bijvoorbeeld niet langer gebruikt ten dienste van het hoofdgebouw maar men wenst een ander gebruik te realiseren. Denk aan een aanbouw bij een woning waar de eigenaar een winkelfunctie wil vestigen. Ook kan gedacht worden aan de antenne-installatie die niet langer voor mobiele telecommunicatie maar voor radio-uitzendingen gebruikt gaat worden of een recreatiewoning die voor permanente bewoning gebruikt gaat worden. Indien het te realiseren gebruik in strijd is met de planologische regelgeving geldt hiervoor de vergunningplicht uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo. Het is in zo'n situatie, waarin een omgevingsvergunningvrij gebouwd bouwwerk naderhand voor een ander dan het voorgeschreven gebruiksdoel gebruikt gaat worden, niet zo dat het bouwwerk als zodanig weer onderworpen wordt aan een omgevingsvergunning voor het 'bouwen' van dat bouwwerk. Het bouwwerk is immers voltooid en het bouwen daarvan wordt niet met terugwerkende kracht vergunningplichtig door louter het realiseren van een nieuw gebruik. Indien ten behoeve van het realiseren van het nieuwe gebruik ook bouwwerkzaamheden moeten worden verricht, komt wel weer de vraag aan de orde of ook voor deze bouwwerkzaamheden een omgevingsvergunning is vereist.

5. Overige wet- en regelgeving

De aanwijzing van activiteiten in de artikelen 2 en 3 betekent niet dat in het geheel geen omgevingsvergunning of andere vergunning of toestemming is vereist. Het project kan immers op andere gronden omgevingsvergunningplichtig zijn, bijvoorbeeld ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder e, of 2.2, eerste lid, van de Wabo. Daarnaast kan het bouwen ingevolge andere wetgeving ook nog gebonden zijn aan een specifieke toestemming. Te denken valt bijvoorbeeld aan een vergunning op grond van de Waterwet.

Naast het nodig zijn van een eventuele andere vergunning of toestemming, kunnen de activiteiten voorts onverminderd gebonden zijn aan rechtstreeks werkende regels uit aanverwante wetgeving. Voor bouwwerkzaamheden is in het bijzonder het volgende van belang.

5.1. Het Bouwbesluit 2003 en bouwverordening

Omgevingsvergunningvrije bouwwerken dienen onverminderd te voldoen aan de bij of krachtens de ingevolge artikel 2 van de Ww in het Bouwbesluit 2003 gegeven regels inzake nieuw te bouwen bouwwerken. Dit vloeit voort uit artikel 1b, eerste lid, van de Ww. Bouwen in strijd met deze nieuwbouweisen leidt, ook ingeval geen omgevingsvergunning voor dat bouwen is vereist, tot een overtreding van dat artikel.

Hiertegen kan handhavend worden opgetreden. In dat opzicht leidt de introductie van het omgevingsvergunningvrije bouwen niet tot wijzigingen ten opzichte van het bouwvergunningvrije bouwen zoals dat onder de Ww en het Bblb gereguleerd was. Dat geldt ook voor de toepasselijkheid van de bouwverordening. Uit artikel 7b, eerste lid, van de Ww vloeit voort dat de omgevingsvergunningvrije bouwwerken ook moeten voldoen aan de op het bouwen betrekking hebbende voorschriften uit de bouwverordening (uitgezonderd de in de bouwverordening opgenomen voorschriften van stedenbouwkundige aard).

5.2. Repressief welstandsvereiste

Het uiterlijk van bestaande bouwwerken mag niet in ernstige mate strijdig zijn met redelijke eisen van welstand, beoordeeld aan de hand van de hiertoe opgenomen criteria uit de welstandsnota. Ook de omgevingsvergunningvrije bouwwerken vallen onder dit repressieve welstandsvereiste dat is opgenomen in artikel 12, eerste lid, van de Ww. De naleving van dit vereiste kan plaatsvinden door het opleggen van een verplichting tot het treffen van voorzieningen op grond van artikel 13a van de Ww.

5.3. Privaatrechtelijke verplichtingen

Bij privaatrechtelijke verplichtingen kan gedacht worden aan de voorschriften van het Burgerlijk Wetboek inzake burenrrecht (Boek 5, titel 4), die onder meer betrekking hebben op onrechtmatig handelen door het onthouden van licht en lucht, op erfafsluiting, op het aanbrengen van een erfafscheiding (inclusief medewerking van burenr en kostendeling) en op het aanbrengen van vensters, andere muuropeningen, balkons en dergelijke werken.

5.4. Bestemmingplan en andere planologische regelingen

Zoals hiervoor reeds is uiteengezet, hoeft het bouwen, bedoeld in artikel 2 van deze bijlage, niet te voldoen aan de regels uit een bestemmingsplan, beheersverordening of een andere planologische regeling. Het niet van toepassing zijn van artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo betekent immers dat het handelen in afwijking van een planologische regeling zonder een omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo mag plaatsvinden. Dit geldt evenwel niet voor het bouwen dat in artikel 3 is aangewezen. Daarop is de vergunningplicht uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo onverminderd van toepassing indien het bouwen of het daarmee samenhangende gebruik in strijd is met de planologische regelgeving.

6. Rechtsbescherming

Omdat er bij het omgevingsvergunningvrije bouwen geen sprake is van een voorafgaand toestemmingsvereiste (een omgevingsvergunning), ontbreekt een beschikking waartegen bezwaar en beroep kan worden ingesteld. Dit betekent echter niet dat er sprake is van verminderde rechtsbeschermingsmogelijkheden bij omgevingsvergunningvrije activiteiten. Indien er ten onrechte zonder omgevingsvergunning wordt gehandeld of het bouwen vindt plaats in strijd met de op dat bouwen van toepassing zijnde wettelijke voorschriften, kan er handhavend worden opgetreden en kan er ook door belanghebbenden een handhavingsverzoek aan het bevoegd gezag worden gedaan. Zoals in paragraaf 5.1 al is toegelicht, zijn op het omgevingsvergunningvrije bouwen bijvoorbeeld onverminderd de nieuwbouwvoorschriften uit het Bouwbesluit 2003 van toepassing. Derdebelanghebbenden kunnen er in beginsel aanspraak op maken dat er wordt gebouwd conform de toepasselijke voorschriften. Net zo goed als dat zij er bij omgevingsvergunningplichtige bouwwerken aanspraak op kunnen maken dat er wordt gebouwd conform de verleende vergunning. Als een derdebelanghebbende vermoedt dat er 'iets mis is' kan deze altijd aan het bevoegd gezag vragen om te onderzoeken of er is voldaan aan de voorschriften en zonodig passende maatregelen te treffen. Tegen de beslissing die het bevoegd gezag op zo'n verzoek om handhaving neemt, is altijd

rechtsbescherming mogelijk op grond van de bezwaar- en beroepsprocedure uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dat geldt voor de persoon die wordt aangesproken omdat hij in strijd met bedoelde regelgeving zou hebben gehandeld, maar ook voor de derdebelanghebbende in het geval zijn verzoek om handhavend op te treden bijvoorbeeld is afgewezen.

Indien iemand voornemens is om zonder omgevingsvergunning te bouwen doet deze persoon er overigens verstandig aan om zich van tevoren goed te informeren over de vraag welke eisen er voor dat bouwen gelden. Dat geldt in het bijzonder voor het bouwen in artikel 3, dat naast de ter zake van dat bouwen in dat artikel gestelde eisen eveneens aan alle regels uit het bestemmingsplan of de beheersverordening en de overige planologische regelgeving dient te voldoen. Ook is het een goed gebruik om eventuele burens van een bouwvoornemen in kennis te stellen.

Indien er overigens een verschil van mening bestaat met het bevoegd gezag over de vraag of voor een bepaalde bouwactiviteit een omgevingsvergunning is vereist, geldt, analoog aan de vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake andere vergunningvereisten, als hoofdregel dat er voor het verkrijgen van duidelijkheid hieromtrent op de voorgeschreven wijze een aanvraag om omgevingsvergunning kan worden ingediend. In het kader van zo'n aanvraag zal het bevoegd gezag als voorvraag moeten beoordelen of er voor het bouwvoornemen een omgevingsvergunning is vereist. Het oordeel van het bevoegd gezag daaromtrent kan in het kader van bezwaar en beroep tegen het besluit dat op de aanvraag om omgevingsvergunning wordt genomen worden aangevochten. Verwezen wordt naar de uitspraak ABRvS 18 augustus 2004, 200307139/1, AB 2005, 106, Gst. 7220, 213, LJN: AQ7004. In de aangehaalde uitspraak is door de ABRvS bepaald dat voor het beantwoorden van de vraag of voor een voorgenomen handeling een vergunning is vereist, een vergunning kan worden aangevraagd dan wel door een derde om het treffen van bestuurlijke handhavingsmaatregelen kan worden verzocht. Hierop is alleen een uitzondering mogelijk wanneer deze manieren van het vragen van een rechtsoordeel van het bestuursorgaan niet geschikt zijn omdat zij onevenredig bezwarend zijn. In geval van een verzoek om handhaving geeft de ABRvS aan dat er sprake is van onevenredige bezwaren, indien de voorgenomen handeling leidt tot onomkeerbare gevolgen. Dat zal bij een bouwactiviteit in het algemeen niet aan de orde zijn, er kan immers altijd afgebroken worden wat (naar achteraf zal blijken, illegaal) is gebouwd. Het bevoegd gezag dient bij het nemen van een besluit op een aanvraag om vergunning of een verzoek om handhavend op te treden, de vraag naar de vergunningplicht als een voorvraag te beoordelen. Vervolgens kan, aldus de ABRvS, tegen het aan het besluit ten grondslag liggende oordeel omtrent de vergunningplicht door het aanwenden van een rechtsmiddel tegen het besluit worden opgekomen.

7. Gevolgen voor administratieve en bestuurlijke lasten

Het gevolg van de nieuwe regeling zal zijn dat, afhankelijk van de bouw mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, voor een aantal bouwactiviteiten geen vergunning meer nodig is. Een substantiële vermindering van het aantal bouwvergunningplichtige bouwwerken was al beoogd met het Bblb. Uit het evaluatieonderzoek komt evenwel het beeld naar voren dat deze doelstelling in mindere mate is gehaald. Door het introduceren van de mogelijkheid in artikel 3 dat zonder vergunning kan worden gebouwd, mits voldaan wordt aan het bestemmingsplan, wordt een verdere uitbreiding van vergunningvrije bouwwerken beoogd. Ook in artikel 2 zijn op onderdelen echter enkele uitbreidingen van vergunningsvrij bouwen tot stand gebracht. De volgende verruiming springen daarbij in het oog.

- Bijbehorende bouwwerken (aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en overige bouwwerken met een dak) en kozijn- en gevelwijzigingen zijn in de nieuwe

regeling ook bij andere hoofdgebouwen dan woningen en woongebouwen vergunningvrij.

- Aan- en uitbouwen moesten onder het Bblb gebouwd worden binnen de gevelbreedte. Deze eis is vervallen. Aan- of uitbouwen mogen ook in de zijtuin rond de hoek van het hoofdgebouw worden gebouwd.
- Onder meer vlaggenmasten, bouwwerken ten dienste van bouwprojecten (bouwkeet, steiger, etc.), keermuren en hekwerken ter beveiliging van spoorwegterreinen zijn vergunningvrij geworden.
- Dakkapellen en dakramen en andere dakopeningen op een voordakvlak zijn vergunningvrij geworden voor zover een gemeente hieraan geen welstandseisen stelt.

In het kader van de administratieve lastentoets heeft een berekening van die lasten plaatsgevonden ten aanzien van de nieuwe regeling. Daarbij is rekening gehouden met het feit dat de voormalige categorie licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken in de nieuwe regeling voor een belangrijk deel vergunningvrij wordt. Dit leidt tot een vermindering van administratieve lasten. Voor het overige deel zal de categorie licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken onder de reguliere procedure van de omgevingsvergunning voor het bouwen komen te vallen. Dit vormt evenwel weer een verzwaring van administratieve lasten. Tegelijkertijd is ook een beperkt deel van de categorie van de voorheen regulier bouwvergunningplichtige bouwwerken onder de nieuwe categorie van vergunningvrij bouwen gebracht. Naar verwachting zal met de nieuwe regeling het aantal licht-bouwvergunningplichtige en regulier bouwvergunningplichtige bouwwerken met 57% in aantal verminderen. Op jaarbasis betekent dit dat er ongeveer 64.000 vergunningen per jaar minder aangevraagd hoeven te worden. Dit zal leiden tot een reductie van structurele administratieve lasten van maximaal circa € 35 miljoen per jaar, waarvan € 20,5 miljoen per jaar voor bedrijven en € 14,8 miljoen per jaar voor burgers. Voor burgers geldt daarnaast nog een reductie van 3.000 uur.

Voor het aantal situaties dat een omgevingsvergunning nodig is om een afwijking toe te staan van het bestemmingsplan zal de nieuwe regeling naar verwachting niet of nauwelijks gevolgen hebben. Alleen de bouwactiviteiten uit artikel 2 kunnen zonder omgevingsvergunning in strijd met een bestemmingsplan of beheersverordening worden uitgevoerd. Nu het aantal bouwwerken dat valt onder de categorie van artikel 2, mede door de motie Boelhouwer-Wiegman, in de nieuwe regeling nagenoeg gelijk zal blijven, zal er naar verwachting ook nauwelijks sprake zijn van een daling in het aantal benodigde toestemmingsbesluiten voor afwijkingen van het bestemmingsplan. Voor de bestuurlijke lasten zal deze bijlage in beginsel geen gevolgen hebben. De werkzaamheden die verband houden met het verlenen van een vergunning, zullen door het met deze bijlage wegvallen van de vergunningplicht niet meer verricht hoeven te worden. De legesinkomsten zullen een overeenkomstige daling laten zien. Gelet hierop zijn de gevolgen voor de bestuurlijke lastendruk neutraal. De vermindering van bouwvergunningplichtige bouwwerken betreft vooral de grote bulk van het 'kleine' bouwen (aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen, tuinschuurtjes, enzovoort). Het wegvallen van de vergunningplicht leidt tot een verminderde overheidsbemoediging. Zoals al aangegeven betekent vergunningvrij bouwen evenwel niet dat geheel niet aan voorschriften hoeft te worden voldaan. Het Bouwbesluit 2003 blijft bijvoorbeeld onverminderd van toepassing. Het feit dat men zonder een vorm van preventief toezicht (er geldt ook geen meldingplicht) kan gaan bouwen, legt de verantwoordelijkheid voor de naleving primair bij degene die bouwt. Het ligt in de rede dat dit ook zal doorwerken naar de prioriteitsstelling bij de uitoefening van het repressieve toezicht op de naleving, in die zin dat het voor de hand ligt dat het zwaartepunt daarbij eerder bij het vergunningplichtige bouwen zal worden gelegd. Dit doet echter niet af aan het uitgangspunt dat het bevoegd gezag,

ook op verzoek van belanghebbenden, te allen tijde controlebezoeken kan afleggen en bij overtredingen handhavend kan optreden.

8. Inwerkingtreding en overgangsrecht

De nieuwe regeling treedt, als onderdeel van het Bor, gelijktijdig met de Wabo in werking. De invoering van deze nieuwe regeling zal begeleid worden met een pakket aan voorlichting en communicatiemateriaal. Via de website van VROM zal ook een voorziening worden geboden waarlangs men op het antwoord kan komen of voor een verbouwing een vergunning nodig is.

Artikel 8 van de regeling voorziet in overgangsrecht voor de beperkte hoeveelheid bouwwerken die onder het Bblb nog bouwvergunningsvrij waren, maar door een aanscherping in de regeling omgevingsvergunningplichtig zijn geworden. Deze bouwvergunningsvrije bouwwerken die ten tijde van de inwerkingtreding van deze bijlage in aanbouw zijn, mogen zonder dat daarvoor een vergunning op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder a of c, van de Wabo is vereist, afgebouwd worden.

Voor bestaande bouwvergunningsvrij gebouwde bouwwerken heeft de nieuwe regeling geen gevolgen. Deze bouwwerken kunnen (behoudens eventuele strijd met andere regelgeving) ongehinderd in stand gehouden worden. Bij eventueel onderhoud of verbouwwerkzaamheden bij deze bestaande bouwwerken, zal aan de hand van de Wabo en deze bijlage bepaald moeten worden in hoeverre daarvoor een omgevingsvergunning is vereist.

9. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

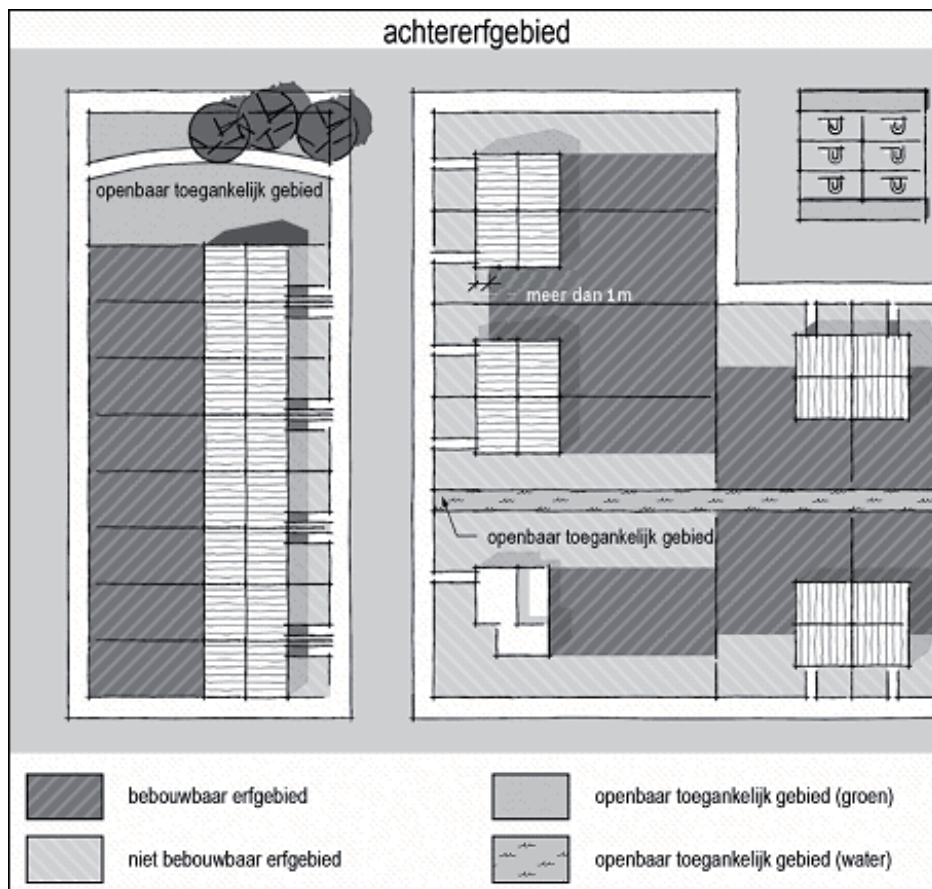
In artikel 1 zijn enkele begripsomschrijvingen (eerste lid) en meetvoorschriften (tweede en derde lid) opgenomen.

Eerste lid

Van de in het eerste lid opgenomen begripsomschrijvingen is het merendeel ongewijzigd overgenomen uit artikel 1, eerste lid, van het Bblb. Hierna wordt op een aantal van de begripsomschrijvingen nader ingegaan. Dit betreft met name de nieuwe en gewijzigde begripsomschrijvingen.

Achtererfgebied

Zoals in het algemeen deel van de toelichting al is aangegeven, is in de nieuwe regeling vastgehouden aan het ook al in het Bblb gehanteerde uitgangspunt dat aan de voorkant van gebouwen weinig vergunningvrij gebouwd mag worden en aan de achterkant veel (de zogenoemde 'voor-achterkant benadering'). Dit principe, dat wordt gehanteerd ter bescherming van de ruimtelijke kwaliteit in het publiek domein, komt tot uiting in het feit dat vergunningvrije bouwmogelijkheden voornamelijk kunnen plaatsvinden in het gedeelte van een erf dat in de loop der tijd wel 'achtererfgebied' of 'achtertuingebied' is gaan heten. Om de leesbaarheid in de regeling te verbeteren is nu een definitie gegeven van dit 'achtererfgebied'. Bij achtererfgebied gaat het, net als in het Bblb, om de achtererven en de niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijerven. Voor de zijerven geldt net als in het Bblb dat een afstand van meer dan 1 m van de voorkant van het hoofdgebouw (het voorerf) dient te worden aangehouden. Het begrip 'erf' is in deze regeling overigens ongewijzigd overgenomen uit het Bblb. In de volgende afbeelding is het 'achtererfgebied' als 'bebouwbaar erfgebied' weergegeven.

Bijbehorend bouwwerk

Nieuw is de term 'bijbehorend bouwwerk'. Met deze nieuwe term wordt een verzamelbegrip geïntroduceerd waar uitbreidingen van een hoofdgebouw, aan- en uitbouwen en bijgebouwen onder vallen. Ook vallen er overkappingen onder die vanwege het ontbreken van wanden niet als gebouw aangemerkt kunnen worden. Verder vallen er andere bouwwerken met een dak onder die vanwege een te geringe stahoogte niet als gebouw aangemerkt kunnen worden.

Onder de oude regeling in het Bblb bleek het onderscheid tussen bijgebouwen enerzijds en aan- en uitbouwen anderzijds moeilijk hanteerbaar en slecht handhaafbaar. Aangebouwde bijgebouwen konden naderhand vrij ongemerkt worden gewijzigd in een aan- of uitbouw en zodoende bij het hoofdgebouw betrokken worden. Deze uitvoerings- en handhavingsproblematiek heeft ertoe geleid dat deze bij een hoofdgebouw behorende bouwwerken onder één noemer zijn gebracht.

Het voorgaande neemt overigens niet weg dat de begrippen aanbouw, uitbouw en bijgebouw in de juridische praktijk heel bruikbaar kunnen blijven. Dat geldt zeker waar het gaat om de toepassing van bestemmingsplannen waar een onderscheid in de voorschriften voorkomt tussen aan- en uitbouwen enerzijds en bijgebouwen anderzijds. Het verlaten van het onderscheid tussen deze type bouwwerken in nieuwe regeling heeft geen gevolgen voor de uitleg van bestemmingsplannen.

In de begripsomschrijving is expliciet opgenomen dat een bijbehorend bouwwerk altijd moet worden gebouwd bij een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw. Zonder hoofdgebouw kan er op het perceel dus ook geen sprake zijn van een bijbehorend bouwwerk. Ten opzichte van het Bblb is evenwel de eis geschrapt dat het moet gaan om een 'bestaand' hoofdgebouw. Deze eis van een 'bestaande' woning of woongebouw, waarbij ingevolge artikel 2, onderdelen a en b, van het Bblb een aan- of

uitbouw of bijgebouw gebouwd mocht worden, is geschrapt om redenen van uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Bij een aan- of uitbouw die of bijgebouw dat gelijktijdig - zonder deel uit te maken van de bouwvergunning voor de bouw van de woning - met de nieuwbouw van een woning werd gebouwd, werd deze randvoorwaarde niet zinvol en handhaafbaar geacht. Er was geen belang mee gediend om een dergelijk gelijktijdig met de bouw van de woning gebouwde aan- of uitbouw te laten afbreken, waarna deze een dag later vervolgens weer bouwvergunningsvrij bij de dan 'bestaande' woning kon worden gebouwd. Om duidelijk te maken dat een bijbehorend bouwwerk ook gedurende hetzelfde bouwproces (direct na, gelijktijdig of in hetzelfde bouwproces zelfs kort er voor) gebouwd mag worden als het hoofdgebouw, is de randvoorwaarde dat alleen gebouwd mag worden bij een 'bestaand' hoofdgebouw dus vervallen. Het is overigens wel van belang dat in zo'n situatie duidelijkheid bestaat over de vraag of de gelijktijdig mee te bouwen aan- of uitbouw, deel uitmaakt van het 'oorspronkelijk hoofdgebouw'. Dit in verband met de mogelijkheid om in de toekomst nog meer vergunningvrije bijbehorende bouwwerken te bouwen op grond van artikel 2, onderdeel 3. De mogelijkheden hiertoe zijn mede afhankelijk van wat aangemerkt kan worden als 'oorspronkelijk hoofdgebouw'. Onder de begripsomschrijving van 'hoofdgebouw' wordt nader toegelicht wat in de onderhavige regeling moet worden verstaan onder het 'oorspronkelijke hoofdgebouw'.

In de begripsomschrijving van een bijbehorend bouwwerk is voorts aangegeven dat een bijbehorend bouwwerk functioneel verbonden moet zijn met het hoofdgebouw. Daar wordt mee bedoeld dat het gebruik van het bijbehorende bouwwerk in planologisch opzicht gerelateerd moet zijn aan het gebruik van het hoofdgebouw. In het Bblb, waarbij uitsluitend aan- en uitbouwen en bijgebouwen bij een woning of woongebouw bouwvergunningsvrij konden zijn, was de vergelijkbare eis gesteld dat het gebruik moest strekken tot vergroting van het woongenot. Nu bijbehorende bouwwerken in deze bijlage niet alleen bij woningen maar ook bij andere hoofdgebouwen zijn toegestaan, is gezocht naar een vergelijkbaar meer algemeen criterium waaruit de functioneel planologische verbondenheid tussen een hoofdgebouw en een bijbehorend bouwwerk tot uitdrukking wordt gebracht. Met het vereiste van functionele verbondenheid wordt bij woningen en woongebouwen in dit opzicht dus geen wijziging beoogd ten opzichte van het criterium uit het Bblb van vergroting van het woongenot. Het gebruik van een bij een woning behorend bouwwerk moet dus ook ingevolge deze bijlage gerelateerd zijn aan het gebruik van die woning. Dit betekent dat gebruiksfuncties die toelaatbaar worden geacht binnen een in planologisch opzicht gebruikelijke woonbestemming, ook toelaatbaar zijn binnen een zonder omgevingsvergunning gebouwd bijbehorend bouwwerk als bedoeld in artikel 2 van deze bijlage. Daarbij kan het overigens nog wel van belang zijn of sprake is van een aan- of uitbouw (ruimten die deel uitmaken van de woning) of een overig bijbehorend bouwwerk (zoals een bijgebouw). Huisgebonden beroepsuitoefening wordt bijvoorbeeld overeenkomstig vaste jurisprudentie van de ABRvS onder omstandigheden alleen toelaatbaar geacht binnen een woning zelf en niet binnen bij de woning behorende bijgebouwen.

Voor het zonder omgevingsvergunning kunnen bouwen van bijbehorende bouwwerken buiten een afstand van 2,5 m vanaf het oorspronkelijk hoofdgebouw, is in artikel 2, onderdeel 3, onder b, onderdeel 4°, in dit verband de aanvullende eis gesteld dat het gebruik functioneel ondergeschikt moet zijn aan het hoofdgebouw. Daar wordt mee bedoeld dat het gebruik in planologisch opzicht ondergeschikt en ondersteunend moet zijn aan het gebruik van het hoofdgebouw. Bij een woning betekent dit dat er in deze bijbehorende bouwwerken geen primaire woonfuncties zoals woonkamer, keuken of slaapkamer gerealiseerd mogen worden. Een bijkeuken, atelier en berging zijn wel functioneel ondergeschikt te achten aan de functie van een woning (zie ABRvS 7 oktober 2009, LJN: BJ9533).

Ook voor de bijbehorende bouwwerken, bedoeld in artikel 3, onderdeel 1, geldt dat het voorgenomen gebruik in planologisch opzicht functioneel verbonden moet zijn aan het gebruik van het hoofdgebouw (deze eis vloeit immers voort uit de in artikel 1 opgenomen definitie). Daarnaast geldt voor het bouwen, bedoeld in artikel 3, evenwel dat onverminderd voldaan moet worden aan de planologische regelgeving. Naast het bouwen moet daarbij ook het gebruik van deze bouwwerken passen binnen de planologische regelgeving.

Net als in het Bblb is de eis opgenomen dat een bijbehorend bouwwerk op de grond staat. Kelders en aan- en uitbouwen op een bovenverdieping kunnen dus niet beschouwd worden als bijbehorend bouwwerk in de zin van deze bijlage. Met bouwen op de grond is ook bedoeld dat de begane grond vloer van het bijbehorende bouwwerk op normale wijze aansluit op het aansluitende afgewerkte terrein. Dat wil dus niet zeggen dat met verdiepte vloeren bewerkstelligd kan worden dat er twee bouwlagen ontstaan met verblijfsgebied. Met op de grond is overigens niet bedoeld dat het bouwwerk niet zou mogen worden voorzien van een fundering 'op staal' of een fundering bestaande uit heipalen. Indien voor het betrokken bijbehorende bouwwerk heikwerkzaamheden nodig zijn, kunnen deze zonder omgevingsvergunning plaatsvinden. Ook een normale kruipruimte is binnen deze regeling toegestaan.

Erf

Deze definitie is ongewijzigd overgenomen uit het Bblb. Omdat er toch nog geregeld vragen over dit begrip worden gesteld, wordt er hier kort aandacht aan besteed. De definitie voor 'erf' is afgeleid uit de jurisprudentie (zie ABRvS 15 september 1997, LJN: AA3601, AB 1998, 5). Uitgangspunt is dat het gehele perceel bij een hoofdgebouw in beginsel als erf kan worden aangemerkt. Echter uit de systematiek van een bestemmingsplan of beheersverordening kan voortvloeien dat bepaalde verder van het hoofdgebouw af gelegen delen van een perceel niet als erf aangemerkt kunnen worden.

Dit zal in beginsel uitsluitend het geval kunnen zijn bij percelen van een aanzienlijke omvang, veelal gelegen buiten de bebouwde kom. Bij dergelijke omvangrijke percelen geven bestemmingsplannen of beheersverordeningen soms een regeling die het perceel onderverdeelt in een bouwblok of bestemming, waarbinnen het hoofdgebouw met bijbehorende aan- en uitbouwen en bijgebouwen gebouwd kunnen worden en waar een verdere inrichting kan plaatsvinden als buitenruimte behorende bij het hoofdgebouw. In het overige verder afgelegen perceelgedeelte geldt in die systematiek een andere bestemming, ingevolge waarvan niet gebouwd mag worden en ook het aanbrengen van een normale bij een hoofdgebouw behorende buiteninrichting (bijvoorbeeld het aanleggen van terrasverhardingen, parkeerplaatsen, siertuin, vijverpartijen) is verboden of aan een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder b, van de Wabo (de voormalige aanlegvergunning) onderworpen.

Uitgaande van zo'n bestemmingssystematiek, kan gesteld worden dat deze laatstbedoelde delen van een perceel niet aangemerkt kunnen worden als 'erf' en er om die reden niet zonder omgevingsvergunning bijbehorende bouwwerken kunnen worden gebouwd. Het betreft hier dus gevallen waarin het perceelgedeelte een bestemming heeft die niet is gerelateerd aan het hoofdgebouw. Het enkele feit dat een bepaalde bestemming, zoals bijvoorbeeld 'Tuin', het oprichten van bouwwerken niet toelaat, maakt nog niet dat sprake is van een situatie als hier bedoeld.

Hoofdgebouw

Door het gebruik van de term 'hoofdgebouw' in de definitie van 'bijbehorend bouwwerk', ontstaat de behoefte aan een definitie voor 'hoofdgebouw'. De term houdt mede verband met de keuze om, uit het oogpunt van vermindering van administratieve lasten, ruimere bouwmogelijkheden toe te staan bij niet-woningen.

Een gebouw op een perceel kan aangemerkt worden als hoofdgebouw, indien het voor de verwezenlijking van de op de betreffende grond rustende bestemming noodzakelijk is. Daarbij kan het ook gaan om een toekomstige, nog aan de grond te geven bestemming. Indien voor een gebouw een vergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo (in afwijking van bijvoorbeeld het geldende bestemmingsplan) is verleend, kan het zijn dat nog een inpassing in het bestemmingsplan moet plaatsvinden (met het geven van bijvoorbeeld een nieuwe bestemming). Ook met het oog op de verwezenlijking van zo'n nog in de toekomst neer te leggen bestemming kan een gebouw als noodzakelijk en dus als hoofdgebouw worden aangemerkt. Indien meerdere voor de verwezenlijking van de bestemming noodzakelijke gebouwen op een perceel aanwezig zijn, dient het in planologisch opzicht belangrijkste gebouw als hoofdgebouw te worden aangemerkt.

Bij woonbestemmingen is het hoofdgebouw evident de woning of het woongebouw, bij een detailhandelsbestemming betreft het de winkel en bij bedrijven het bedrijfsgebouw.

Voor de hand liggend is de vraag hoe beoordeling moet plaatsvinden bij een (agraris)ch) bedrijf met een dienstwoning. Dienstwoningen binnen een agrarische bestemming of andere (bedrijfs)bestemming staan ten dienste van de bedrijfsvoering en zijn niet noodzakelijk voor de verwezenlijking van die bedrijfsbestemming. De woning kan in dit opzicht overigens ook, gezien de bestemming, niet als belangrijkste gebouw worden aangemerkt. Het gebouw waar in hoofdzaak of in grootste mate de bedrijfsvoering overeenkomstig de bestemming wordt gerealiseerd, dient in dergelijke situaties als hoofdgebouw te worden aangemerkt. Ook dan echter is het wel mogelijk dat binnen de randvoorwaarden van artikel 2, onderdeel 3, of artikel 3, onderdeel 1, van deze bijlage, een bijbehorend bouwwerk wordt gebouwd dat feitelijk ziet op de dienstwoning. Een gebruik van een bijbehorend bouwwerk dat functioneel ten dienste staat van de betreffende dienstwoning, dient ook geacht te worden in functioneel opzicht te horen bij het bedrijfsgebouw. In dergelijke situaties kunnen bijbehorende bouwwerken dus ten dienste staan van zowel de bedrijfsvoering als de bij de bedrijfsvoering behorende dienstwoning.

Met het oog op de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, onder a, in een situatie als hiervoor beschreven is in artikel 6, onderdeel b, in een aparte regeling voorzien. Op grond hiervan wordt voor de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, onder a, de dienstwoning tevens als hoofdgebouw aangemerkt. Hierdoor kan een bijbehorend bouwwerk in zo'n situatie ook binnen 2,5 m afstand van de oorspronkelijke woning worden gebouwd.

Het uitgangspunt is dat zich op een perceel nooit meer dan één hoofdgebouw bevindt. Tegelijkertijd kan het zijn dat er zich op een perceel - hoewel er een of meer gebouwen aanwezig zijn - toch geen hoofdgebouw bevindt. Daarvan zal sprake zijn indien het gaat om gebouwen die niet noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de (al dan niet toekomstige) bestemming. Met dit vereiste wordt beoogd om te voorkomen dat er zonder vergunning bijbehorende bouwwerken worden gebouwd bij gebouwen waarbij feitelijk geen gronden zijn gelegen die zijn ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw. Dergelijke gebouwen worden juist veelal gebouwd ten dienste van het gebruik van de omliggende gronden. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een solitaire veldschuur op een weiland of een akkerland of een schuurtje dan wel een huisje op een volkstuin. Genoemde veldschuur dient weliswaar een agrarische functie, maar is voor de verwezenlijking van de bestemming ter plaatse niet noodzakelijk. Dat zelfde geldt voor het schuurtje op een volkstuin. Bij dergelijke type bouwwerken kunnen geen vergunningsvrije bijbehorende bouwwerken worden gebouwd.

In de begripsomschrijving is duidelijk gemaakt dat een hoofdgebouw ook slechts een gedeelte van een gebouw kan vormen. Dit houdt verband met de mogelijkheid dat aan

een hoofdgebouw - waarin primair het gebruik overeenkomstig de bestemming wordt gerealiseerd - ook andere ruimten zijn aangebouwd die functioneel en bouwkundig als ondergeschikt kunnen worden aangemerkt. In de zin van deze regeling dienen deze bouwkundige en functioneel ondergeschikte ruimten, niet te worden aangemerkt als onderdelen van het hoofdgebouw. Indien bijvoorbeeld sprake is van een woning met een aangebouwde garage/berging, kan niet gesteld worden dat die aangebouwde garage/berging een onderdeel vormt van het hoofdgebouw. Weliswaar zouden de woning en de garage/berging beschouwd kunnen worden als één bouwkundige eenheid (één gebouw), maar omdat in die bouwkundig ondergeschikte en van het hoofdgebouw te onderscheiden garage/berging niet de primaire bestemming wordt gerealiseerd, vormt die geen onderdeel van het hoofdgebouw. Gevolg is dat deze aangebouwde gedeelten - die niet behoren tot het hoofdgebouw - in de zin van deze regeling aangemerkt moeten worden als bijbehorende bouwwerken. Dit houdt mede verband met het navolgende.

In artikel 2 wordt gebruikgemaakt van het begrip 'oorspronkelijk hoofdgebouw'. Het begrip 'oorspronkelijk hoofdgebouw' is ontleend aan de in het Bblb gehanteerde begrippen 'oorspronkelijke achtergevel' en 'oorspronkelijke zijgevel'. Het begrip 'oorspronkelijk' is als onderdeel van een goede anticumulatieregeling onvermijdelijk gebleken. Om het zogenoemde 'Droste-effect' te voorkomen (het steeds opnieuw aan elkaar bouwen van aan- en uitbouwen) dient er een zogenoemde nulsituatie te zijn van waaruit het vergunningvrij bouwen kan plaatsvinden. Deze uitgangspositie wordt gevormd door de gevels van het oorspronkelijke hoofdgebouw.

In de zin van deze regeling is het 'oorspronkelijk hoofdgebouw' het hoofdgebouw zoals dat ten tijde van de afronding van de bouwwerkzaamheden, overeenkomstig de voor het hoofdgebouw verleende vergunning, is opgeleverd. Het is dus het hoofdgebouw zoals dat in eerste instantie is gebouwd. Uit jurisprudentie blijkt in dit verband overigens dat het niet relevant is als een oorspronkelijke gevel is vervangen door een nieuwe muur op dezelfde plaats. Ook een dergelijke nieuwe gevel kan als 'oorspronkelijk' worden aangemerkt voor de toepassing van deze regeling (zie ABRvS 2 september 2009, 200808577/1, LJN: BJ6683, TBR 2009/203).

Van het hoofdgebouw te onderscheiden aan- en uitbouwen (bijvoorbeeld een keuken, bijkeuken of serre), die als functioneel onderdeel van het hoofdgebouw op basis van de vergunning tegelijkertijd met het hoofdgebouw zijn meegebouwd, worden geacht deel uit te maken van het 'oorspronkelijk hoofdgebouw'. Het moet dan wel gaan om aan- of uitbouwen waarin gebruik wordt gerealiseerd dat gelet op de bestemming het belangrijkste is. In bouwkundige zin van het hoofdgebouw te onderscheiden aangebouwde bouwwerken waarin slechts ondergeschikte functies plaatsvinden - zoals een aangebouwde garage/berging - maken zoals al eerder aangegeven geen deel uit van het hoofdgebouw (en dus ook niet van het oorspronkelijke hoofdgebouw). Een bij een woning aangebouwde keuken, serre, studeer- of slaapkamer zijn zodanig met het woongebruik verbonden dat deze ruimten wel kunnen worden toegerekend aan het oorspronkelijk hoofdgebouw.

Aan- en uitbouwen die geen deel uitmaken van de vergunning voor de bouw van het hoofdgebouw, maar daarbij gelijktijdig als vergunningvrij bouwwerk zijn meegebouwd, worden geacht geen deel uit te maken van het 'oorspronkelijk hoofdgebouw' (dergelijke aan- of uitbouwen kunnen dus wel deel uitmaken van het hoofdgebouw, maar vormen geen onderdeel van het 'oorspronkelijk hoofdgebouw'). In de praktijk wordt hier overigens (ook al onder het Bblb) een pragmatische benadering toegepast. In de omgevingsvergunning (en daarbij behorende tekeningen) voor het bouwen van het hoofdgebouw kan, in overleg met de aanvrager, aangegeven worden of een als aan- of uitbouw aan te merken onderdeel van een hoofdgebouw al dan niet deel uitmaakt van het vergunde bouwplan en daarmee dus van het op te richten 'oorspronkelijk hoofdgebouw'. Zo'n oplossing kan bijvoorbeeld worden toegepast indien het als aan- of uitbouw mee te bouwen onderdeel van het hoofdgebouw, in

strijd is met een bestemmingsplan. De vergunning voor het bouwen van het op zichzelf niet in strijd met het bestemmingsplan zijnde hoofdgebouw kan in dat geval worden verleend, terwijl de in de vergunning en op tekening als vergunningvrij aangeduide aan- of uitbouw tegelijkertijd (overeenkomstig de gestelde eisen in artikel 2, derde lid) kan worden meegebouwd.

Ten slotte wordt gewezen op bestaande situaties waarin het aan de hand van de destijds verleende bouwvergunning(en) niet meer mogelijk is te bepalen wat precies het oorspronkelijke hoofdgebouw is. Denkbaar is dat een gebouw zo oud is dat er nimmer een bouwvergunning voor is verleend omdat deze vergunningplicht toen nog niet van toepassing was. Als aan de hand van een originele vergunning niet meer is vast te stellen wat als oorspronkelijk hoofdgebouw kan worden aangemerkt, zal in de praktijk veelal aan de hand van de historische kenmerken van het hoofdgebouw (bijvoorbeeld steenkleur, voegwerk of andere detailleringen) bepaald kunnen worden wat de oorspronkelijke omvang was van het gebouw en welke gevels 'oorspronkelijk' zijn. Als dat ook verder geen soelaas biedt zal het gehele hoofdgebouw (met uitzondering van de bouwkundig en functioneel ondergeschikte aangebouwde onderdelen) aangemerkt moeten worden als oorspronkelijk hoofdgebouw (de nulsituatie van waaruit het vergunningvrije bouwen kan plaatsvinden).

Openbaar toegankelijk gebied

Ten opzichte van het Bblb is een nieuw begrip geïntroduceerd voor het publieke domein, waarmee voorzichtiger wordt omgesprongen. De voor-achterkant benadering gaat er immers vanuit dat aan de wegzijde van gebouwen (voor erfgebied) minder mag dan in het achter erfgebied. In het Bblb werd voor het publieke domein het criterium 'naar de weg of openbaar groen gekeerde zijde' van een gebouw gehanteerd, waarbij 'weg' was gedefinieerd als weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994.

Ter vergroting van de praktische hanteerbaarheid gaan de begrippen 'weg' en 'openbaar groen' thans op in het overkoepelende begrip 'openbaar toegankelijk gebied'. Daarin is de verwijzing naar het begrip 'weg' uit de Wegenverkeerswet 1994 onverkort gehandhaafd en is voorts een materiële omschrijving opgenomen van wat in het normale spraakgebruik onder 'openbaar groen' wordt verstaan ('pleinen, parken, plantsoenen, openbaar water en ander openbaar gebied dat voor publiek algemeen toegankelijk is'). Met toegankelijk wordt bedoeld dat het openbaar gebied geschikt moet zijn om te betreden. Stroken restgroen die niet bedoeld zijn om te betreden, zijn niet toegankelijk en kunnen in de zin van deze regeling dan ook niet aangemerkt worden als 'openbaar toegankelijk gebied'. Anders dan onder het Bblb is ook openbaar toegankelijk water toegevoegd aan het openbaar toegankelijk gebied. Dit is om waterkanten beter af te scheiden van vergunningvrije bouwwerken. De zogenoemde brandgangen (paden veelal gelegen aan de achterzijde van woningen) die bedoeld zijn voor de (achter)ontsluiting van achtertuinen bij woningen en uitsluitend dienen voor langzaam verkeer, worden niet tot openbaar toegankelijk gebied gerekend. Deze uitzondering is expliciet in de tekst opgenomen naar aanleiding van de uitspraak van de ABRvS van 11 januari 2006, 200502605/1, LJN: AU9412.

Voor erfgebied

Onder voor erfgebied wordt het erfdeel verstaan dat geen onderdeel uitmaakt van het achter erfgebied. Het gaat hier dus om het voor erf en de delen van het zij erf die naar openbaar toegankelijk gebied zijn gekeerd dan wel op minder dan 1 m van de voorkant van het hoofdgebouw zijn gelegen.

Woonwagen

De definitie voor woonwagens is in de Ww vervallen omdat het begrip in die wet niet langer zal voorkomen. In de nieuwe regeling wordt het begrip nog wel gehanteerd en is er dus ook behoefte aan een definitie. Deze definitie is nagenoeg ongewijzigd

overgenomen uit de Ww. Met het eveneens vervallen van het begrip standplaats uit de Ww, is er in dat verband voor gekozen dat begrip niet langer te hanteren in de definitie voor woonwageng. Los van het verplaatsbare karakter van een woonwageng, dient een woonwageng geplaatst te worden op een daarvoor in een bestemmingsplan of beheersverordening als zodanig bestemd perceel.

Tweede lid

In artikel 1, tweede lid, zijn enkele meetvoorschriften opgenomen die van toepassing zijn, voor zover in deze bijlage niet anders is aangegeven.

In onderdeel a is opgenomen dat afstanden, net als onder het Bblb, loodrecht worden gemeten.

Voor het meten van de hoogte van bouwwerken is in onderdeel b een nieuwe specifieke meetbepaling opgenomen. Deze is samengesteld uit een drietal in de jurisprudentie ontwikkelde meetwijzen. Het uitgangspunt is dat gemeten wordt vanaf het aansluitende afgewerkte terrein. Dit is de staat van het terrein zoals gelegen direct aansluitend aan het bouwwerk, zoals dat na de voltooiing van de bouw is afgewerkt. Deze meetwijze is niet ongebruikelijk en wordt op zichzelf veelvuldig toegepast in bestemmingsplannen. Een onbedoeld effect van enkel deze meetbepaling kan zijn dat terreinen, tijdens de afwerking na voltooiing van de bouw, op ongewenste wijze opgehoogd kunnen worden (zie in dit verband bijvoorbeeld ABRvS 1 oktober 2008, 200709151/1, LJN: BF3905, TBR 2008, 212 en ABRvS 8 oktober 2008, 200800365/1, LJN:BF7226). Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een situatie waarin een perceel(gedeelte) met een halve meter wordt opgehoogd, en op die ophoging een bijbehorend bouwwerk wordt gebouwd van de maximaal toegestane hoogte van 3 m. Voor omwonenden ontstaat op deze wijze het beeld van een bouwwerk met een hoogte van 3,5 m. Om dergelijke ongewenste aanpassingen van terreinhoogten te voorkomen is in aansluiting op voorbedeelde meetbepaling het criterium toegevoegd dat niet bij het verdere verloop van het terrein passende, ophogingen of verdiepingen aan de voet van het bouwwerk buiten beschouwing moeten blijven. Deze eveneens uit jurisprudentie afkomstige clause (zie bijvoorbeeld ABRvS 7 juli 1995, H01.94.0078, BR 1995, 857, en ABRvS 12 november 2008, 200801111/1, LJN: BG4092) leidt ertoe dat gronden niet eerst vrijelijk (en ongelimiteerd) opgehoogd kunnen worden, waarna vervolgens vanaf dat nieuwe peil de hoogtebepaling van het vergunningvrije bouwwerk kan plaatsvinden. Indien ophogingen of verdiepingen zijn aangebracht die niet bij het natuurlijk verloop van de grond passen, behoren deze bij het meten van de hoogte van het bouwwerk buiten beschouwing te worden gelaten. In dat geval dient te worden gemeten vanaf de oorspronkelijke, voor de plaatsgevonden ophoging of verdieping aanwezige, als natuurlijk aan te merken terreinhoogte. Een uitzondering hierop is opgenomen voor situaties waarin ophogingen of verdiepingen van de grond noodzakelijk zijn om het bouwwerk te kunnen realiseren. Dergelijke situaties doen zich in het bijzonder voor bij geaccidenteerd terrein, waarbij men een bestaand gebouw wil vergroten met een aan- of uitbouw. In dergelijke situaties is het gerechtvaardigd dat om dit mogelijk te maken gronden gedeeltelijk worden opgehoogd of verlaagd. Vandaar dat in de meetbepaling een uitzondering is opgenomen voor ophogingen of verdiepingen van de grond die – hoewel wellicht niet horend bij het natuurlijk verloop van de grond – noodzakelijk zijn voor de bouw van het bouwwerk. Dergelijke voor de bouw noodzakelijke ophogingen of verdiepingen hoeven bij het meten niet buiten beschouwing te worden gelaten en kunnen dus als peil worden gehanteerd vanaf waar de hoogte van het bouwwerk wordt gemeten. Ook deze uitzondering is overigens afkomstig van op het Bblb gebaseerde jurisprudentie (zie ABRvS 26 augustus 2009, 200900518/1, LJN: BJ6070).

Voor de goede orde wordt erop gewezen dat de hoogte van het bouwwerk rondom gemeten moet worden. Het bouwwerk dient daarbij, rondom gemeten, te voldoen aan de gestelde hoogtebepalingen. Er dient dus niet gemeten te worden met een gemiddelde terreinhoogte of vanaf een enkel meetpunt bij de hoofdtoegang van het

bouwwerk of het laagste of hoogste punt van het aansluitende afgewerkte terrein. Voor het bouwen van bouwwerken op een erf- of perceelgrens geldt ingevolge het derde lid echter nog de aanvullende meetbepaling dat het deel van het bouwwerk dat is gelegen op die grens, gemeten wordt aan de kant waar het aansluitend afgewerkte terrein het hoogst is.

In onderdeel c is voor het buitenwerks meten van de maten een clausule opgenomen dat uitstekende delen van ondergeschikte aard tot maximaal 0,5 m buiten beschouwing blijven. Gedacht moet worden aan uitstekende delen in de sfeer van dakgoten, dakoverstekken, regenafvoerpijpen, rookgasafvoeren en kleine schoorstenen. Deze eis is opgenomen om het meten van de oppervlakte van bouwwerken te vereenvoudigen. De meeste dakgoten en overstekken vallen binnen deze 0,5 m maat waardoor de oppervlakteberekening van gebouwen kan plaatsvinden aan de hand van de buitengevels. Ook voor de hoogte van bouwwerken blijven rookgasafvoerpijpjes en dergelijke dus in principe buiten beschouwing. Koelunits, airco-installaties, ontluchtingsinstallaties en andere technische units die veelal op daken of aan gevels worden bevestigd, zullen de maat van 0,5 m veelal overschrijden en dus vergunningplichtig zijn.

Derde lid

In artikel 1, derde lid, heeft een codificatie en verbreding van de toepasselijkheid plaatsgevonden van vaste jurisprudentie inzake de meetwijze van de hoogte van erf- en perceelafscheidings indien deze worden gebouwd op de erf- of perceelgrens, waarbij aan weerszijden een verschil bestaat in terreinhoogte. In die situaties wordt volgens vaste jurisprudentie gemeten vanaf de zijde waar het niveau van de grond het hoogst is (zie bijvoorbeeld ABRvS 7 juli 1995, H01.94.0078, BR 1995, 857, en ABRvS 12 november 2008, 200801111/1, LJN: BG4092). Deze meetbepaling geldt ingevolge dit derde lid ook voor andere bouwwerken voor zover deze op (tot aan) een erf- of perceelgrens worden gebouwd. Er dient rondom te worden gemeten vanaf het aansluitende afgewerkte terrein, waarbij ter hoogte van de erf- of perceelgrens dus wordt gemeten vanaf het perceel waar het niveau van de grond het hoogst is.

Artikel 2

Het betreft in dit artikel een gecombineerde aanwijzing van activiteiten uit artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de Wabo. Zoals al eerder in het algemeen deel van deze toelichting beschreven, gaat het hier om bouwwerken en bouwactiviteiten die (mits voldaan wordt aan de gestelde randvoorwaarden) zonder een omgevingsvergunning ingevolge genoemde artikelonderdelen kunnen worden gebouwd. Dit geldt dus ook indien dit bouwen strijdig is met de ter plaatse geldende planologische regelgeving. Waar in het vervolg van deze toelichting op artikel 2 wordt gesproken van omgevingsvergunningvrij of wordt opgemerkt dat de activiteit of het bouwen zonder omgevingsvergunning kan plaatsvinden, wordt bedoeld op een omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de Wabo. Zoals al onder het algemeen deel toegelicht is niet uit te sluiten dat vanwege de onlosmakelijke samenhang met een andere activiteit, voor die andere activiteit toch omgevingsvergunning is vereist.

Eerste onderdeel

Vergelijkbaar met artikel 43, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Ww, geldt dat voor bouwen dat behoort tot het gewone onderhoud, geen omgevingsvergunning nodig is. Met gewoon onderhoud worden de werkzaamheden bedoeld die erop gericht zijn om te behouden wat er is. Zodra deze werkzaamheden als 'bouwen' zijn aan te merken, geldt er voor dit 'bouwen' geen omgevingsvergunningplicht. Gewezen wordt op het feit dat ook het geheel vervangen van kozijnen door hetzelfde type kozijnen (met gelijkwaardige indeling, aard en uitstraling) geacht wordt te vallen onder het normale onderhoud. In de praktijk blijkt hierover nogal eens discussie te

ontstaan. Dat terwijl hieraan geruime tijd terug al eens bijzondere aandacht is besteed in een circulaire van de Minister van VROM aan gemeenten (circulaire van 23 december 2002, MG 2002-28, te vinden op www.vrom.nl). In die circulaire is aangegeven dat in het geval er bij het vervangen van kozijnen door nieuwe kozijnen, een wijziging optreedt in de detaillering, profilering of vormgeving van het kozijn, er sprake zal zijn van een bouwwerkzaamheid die het gewone onderhoud overstijgt. Dit is bijvoorbeeld het geval als een nieuwe raamindeling wordt toegepast, wat veelal het gevolg is als de bestaande kozijnen worden vervangen door kozijnen van een andere materiaalsoort. Doorslaggevend criterium is echter of er een verandering optreedt in het uiterlijk. Indien nieuwe kozijnen worden geplaatst van een andere materiaalsoort, maar met een gelijke detaillering, profilering en vormgeving blijft het uiterlijk gelijk en zal er dus sprake zijn van gewoon onderhoud. Dat geldt ook indien houten kozijnen worden vervangen door kunststof kozijnen met een gelijkwaardige (houtachtige) uitstraling.

Overigens zal bij monumenten vervanging door kozijnen in een andere materiaalsoort – ook indien ze verder uiterlijk gelijk blijven – wel kunnen worden aangemerkt als een wijziging waarvoor ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder f, of artikel 2.2, eerste lid, onder b, van de Wabo een vergunning vereist is. Ook in de materiaalsoort kan immers monumentale waarde gelegen zijn, bijvoorbeeld vanwege de ouderdom of de authenticiteit van het materiaal. Hoewel het bouwen dan vergunningvrij is, blijft in dat geval een vergunning vereist voor het wijzigen van een monument.

Tweede onderdeel

Het tweede onderdeel betreft een gedeeltelijke voortzetting van artikel 43, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de Ww. Bouwen ingevolge een daartoe opgelegde verplichting ingevolge artikel 13, 13a of 14 van de Ww kan zonder omgevingsvergunning plaatsvinden. Om aansluiting te zoeken met de andere wetgeving is ervoor gekozen niet langer expliciet het bouwen omgevingsvergunningvrij te maken indien dit plaatsvindt ter uitvoering van een handhavingsbesluit. Dit kan dus tot gevolg hebben dat er, indien er ter uitvoering van een handhavingsbesluit bouwwerkzaamheden verricht zouden moeten worden, voor dat bouwen een omgevingsvergunning nodig is.

Derde onderdeel

In dit onderdeel gaat het om aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak. Met het nieuwe verzamelbegrip 'bijbehorend bouwwerk' is het onderscheid tussen eerder genoemde bouwwerken komen te vervallen. Bouwen van een bijbehorend bouwwerk is (onder randvoorwaarden en behoudens uitzonderingen) ook zonder omgevingsvergunning mogelijk bij andere gebouwen dan woningen en woongebouwen. De bijbehorende bouwwerken die ingevolge onderdeel 3 gebouwd mogen worden, beperken zich tot het achtererfgebied. Voor een nadere toelichting op het begrip achtererfgebied, wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting onder artikel 1, eerste lid.

Onder a

Onder a is een aantal hoogtematen gegeven voor bijbehorende bouwwerken die gebouwd worden binnen een afstand van 2,5 m vanaf het oorspronkelijke hoofdgebouw. Het is daarbij niet relevant of het gaat om een aan- of uitbouw, een bijgebouw, overkapping of ander bouwwerk met een dak. Voor de duidelijkheid wordt erop gewezen dat de afstand van 2,5 m ten opzichte van het hoofdgebouw, overeenkomstig artikel 1, tweede lid, loodrecht wordt gemeten. Bij een vierkant of rechthoekig hoofdgebouw zal ook de zone van 2,5 m derhalve een vierkante of rechthoekige vorm beslaan. Ten opzichte van de regeling voor aan- en uitbouwen in artikel 2, onderdeel a, van het Bblb kan bij vrijstaande gebouwen en bij gebouwen op een hoek op dit punt een beperkte verruiming van bouwmogelijkheden ontstaan. Het

vereiste dat uitsluitend een aan- of uitbouwen binnen de gevelbreedte van het hoofdgebouw mag worden gebouwd is in deze nieuwe regeling vervallen. In de volgende afbeelding is de zone van 2,5 m in een witte kleur weergegeven.

bijbehorende bouwwerken binnen 2,5 meter zone

De opgenomen randvoorwaarden in dit onderdeel zijn cumulatief (aan alle drie de hoogte-eisen moet zijn voldaan). Deze hoogtematen zijn ontleend aan artikel 2, onderdeel a, onder 2°, van het Bblb. Daarbij is de maat onder 2° van de nieuwe regeling met 5 cm vergroot. Gebleken is dat de oude maat van 0,25 m net niet genoeg was voor de toepassing van alle voorkomende mogelijkheden van dakisolatie. Voor een toelichting op het begrip 'oorspronkelijk hoofdgebouw' wordt verwezen naar de toelichting bij de in artikel 1, eerste lid, opgenomen begripsomschrijving van hoofdgebouw.

Onder b

Onder b zijn specifieke eisen gesteld die gelden voor het bouwen buiten de zone van 2,5 m vanaf het oorspronkelijk hoofdgebouw. Hierbij zal het meestal gaan om al dan niet aangebouwde bijgebouwen. De regeling staat er evenwel niet aan in de weg dat onder omstandigheden ook een aan- of uitbouw buiten de zone van 2,5 m wordt gebouwd.

Onder 1° is een hoogte-eis gesteld (hoogte maximaal 3 m) die overeenkomt met die in het Bblb.

Onder 2° is de eis gesteld dat, voor zover gelegen binnen een afstand van 1 m vanaf een naburige erfgrans, de oppervlakte van een bijbehorend bouwwerk niet groter mag zijn dan 10 m². Ten opzichte van het Bblb is verduidelijkt dat het hier niet om de oppervlakte van het totale bijbehorende bouwwerk gaat - die wel groter mag zijn dan 10 m² - maar dat slechts de oppervlakte voor zover gelegen binnen een afstand van 1 m vanaf een aan de zij- of achterkant gelegen naburig erf geen grotere oppervlakte mag beslaan dan 10 m². Daarbij wordt benadrukt dat het gaat om de oppervlakte per naburig erf. Een bijbehorend bouwwerk kan dus geplaatst worden in de hoek van achtertuingebied en met 10 m² grenzen aan het aan de zijkant gelegen naburige erf en met 10 m² aan het aan de achterzijde grenzende naburige erf.

Onder 3° is het vereiste opgenomen dat als gevolg van het bijbehorende bouwwerk de totale oppervlakte van gebouwde vergunningvrije bijbehorende bouwwerken buiten de zone van 2,5 m vanaf het oorspronkelijk hoofdgebouw, niet meer mag zijn dan 30 m². Met deze maat wordt vastgehouden aan de in het Bblb opgenomen totale maatvoering voor bijgebouwen.

Het onder 4° gestelde vereiste houdt in dat een bijbehorend bouwwerk, voor zover dit is gelegen buiten een afstand van 2,5 m vanaf het oorspronkelijk hoofdgebouw, functioneel ondergeschikt gebruikt dient te worden ten opzichte van het hoofdgebouw. Binnen de zone van 2,5 m dient het gebruik van een bijbehorend bouwwerk (in planologisch opzicht) functioneel verbonden te zijn met het gebruik van het hoofdgebouw. Buiten de zone van 2,5 m geldt de aanvullende eis dat het gebruik ook functioneel ondergeschikt dient te zijn aan het gebruik van het hoofdgebouw. Het kan in deze gevallen slechts gaan om een gebruik dat ondersteunend is aan de primaire functie overeenkomstig de planologische bestemming van het hoofdgebouw. Bij woningen betekent dat bijvoorbeeld dat bijbehorende bouwwerken buiten de zone van 2,5 m niet gebruikt mogen worden voor primaire woonfuncties, zoals woonkamer, slaapkamer en keuken. Uitsluitend ondergeschikte functies ten dienste van het hoofdgebouw zijn toegestaan. Bij een woning zal dat in het merendeel van de gevallen gaan om een garage/berging, bijkeuken, atelier (zie ABRvS 7 oktober 2009, LJN: BJ9533), tuinhuisje, fietsenberging of hobbyruimte. Gewezen wordt op paragraaf 4.4 van het algemeen deel van deze toelichting voor een nadere uiteenzetting van de handhavingssystematiek in relatie tot het hier gestelde vereiste inzake het gebruiksdoel van een bijbehorend bouwwerk. In artikel 7 is in dit verband nog een bijzondere bepaling opgenomen die specifiek ziet op ruimten die deels binnen en deels buiten de 2,5 m-zone liggen. In zo'n ruimte vormt de 2,5 m-begrenzing een soort onzichtbare lijn, waarbuiten uitsluitend nog een functioneel ondergeschikt gebruik mag worden gerealiseerd. De handhaafbaarheid van dit vereiste is in zo'n ruimte problematisch. Om die reden is in artikel 7 het vereiste opgenomen dat dergelijke ruimten die de 2,5 m-zone overschrijden, voor zover zich op de 2,5 m-begrenzing geen inwendige scheidingsconstructie bevindt, in hun geheel functioneel ondergeschikt gebruikt dienen te worden. Onder 'inwendige scheidingsconstructie' wordt in dit verband hetzelfde verstaan als in artikel 1.1, eerste lid, van het Bouwbesluit 2003: constructie die de scheiding vormt tussen twee voor mensen toegankelijke besloten ruimten van een gebouw, waaronder begrepen de op die constructie aansluitende delen van andere constructies, voor zover die delen van invloed zijn op het voldoen van die scheidingsconstructie aan een bij of krachtens het Bouwbesluit 2003 gegeven voorschrift. Een scheidingsconstructie als hier bedoeld dient de twee ruimten in kwestie volledig van elkaar af te sluiten, zoals een muur of wand, al dan niet voorzien van een deur. Deze maakt deel uit van de desbetreffende scheidingsconstructie. Het plaatsen van een gordijn tussen twee ruimten is onvoldoende om van een inwendige scheidingsconstructie als hiervoor bedoeld te kunnen spreken.

Onder c

Onder c is de eis gesteld dat bijbehorende bouwwerken altijd ten minste op 1 m afstand van openbaar toegankelijk gebied moeten zijn gebouwd. Dit betreft de ook al in het Bblb opgenomen zo wel genoemde pest- of plaagstrook. Met deze plaagstrook wordt bereikt dat hoeksituaties - waarbij woningen aan de kop van een rij met de zijgevel direct (zonder zijtuin) grenzen aan de weg of ander openbaar gebied - beter tegen eventuele aantastingen van ruimtelijke kwaliteit zijn beschermd. Het bouwen van bijbehorende bouwwerken binnen deze plaagstrook blijft immers vergunningplichtig en is zodoende onderworpen aan een preventieve toets aan onder meer het bestemmingsplan en de welstandsnota. Dit geldt ook voor situaties waarin de achtergevel direct grenst aan openbaar toegankelijk gebied. Om publiek domein ook in die gevallen voldoende adequaat te kunnen beschermen tegen eventuele aantastingen van ruimtelijke kwaliteit is deze randvoorwaarde gesteld. De zo wel

bouwen. De omvang van het achtererfgebied bepaalt dus de mogelijkheden om in dat tuingedeelte te bouwen. Dit achtererfgebied mag voor maximaal 50% worden bebouwd. Een gelijk maximum percentage was al gegeven in het Bblb en wordt ook veelvuldig gehanteerd in bestemmingsplannen. Dit percentage geldt naast de absolute maximum oppervlakte van 30 m² voor het totaal aan vergunningvrije bijbehorende bouwwerken dat wordt gebouwd buiten een zone van 2,5 m vanaf het oorspronkelijk hoofdgebouw. De maatvoering van bijbehorende bouwwerken binnen de zone van 2,5 m (aan- en uitbouwen) is net als onder het Bblb niet gelimiteerd aan een absolute oppervlaktemaatvoering. Het bebouwingspercentage van maximaal 50% is wel op dit bouwen van toepassing.

In de anticumulatieregeling blijft het overigens mogelijk dat de geboden vergunningvrije bouw mogelijkheden bij de bouw mogelijkheden van het bestemmingsplan (of andere planologische regeling) worden opgeteld. Dat was ook al onder het Bblb het geval. Mits het bebouwingspercentage van 50% niet wordt overschreden, kan aan het bouwen dat maximaal ingevolge het bestemmingsplan is toegestaan bijvoorbeeld ook nog 30 m² aan bijbehorende bouwwerken buiten de zone van 2,5 m worden toegevoegd. De jurisprudentie waarin is bepaald dat bouwvergunningvrij gebouwde bouwwerken in beginsel niet meegerekend worden bij de oppervlakteberekening ingevolge het bestemmingsplan (zie bijvoorbeeld ABRvS 10 juli 2002, 200101969/1, LJN: AE5113) blijft ook onder de nieuwe regeling relevant.

Onder f

Onder f wordt een aantal gebouwen genoemd waarbij het bouwen van een vergunningvrij bijbehorend bouwwerk op grond van artikel 2 van de regeling niet is toegestaan. Deze gebouwen waren ook al in het Bblb van de vergunningvrije bouw mogelijkheden van een bijbehorend bouwwerk uitgezonderd. Onder 1° wordt de woonwagen genoemd. Dit onderdeel is ten opzichte van het Bblb niet gewijzigd. De onderdelen 2° en 3° zijn wel gewijzigd. Het betreft hier redactionele verduidelijkingen, alsmede wijzigingen die voortvloeien uit het feit dat artikel 2 niet alleen bijbehorende bouwwerken bij woningen en woongebouwen toestaat, maar ook bij andere typen gebouwen. Dit laatste heeft tot gevolg gehad dat onder 2° niet langer over een tijdelijke woning of tijdelijk woongebouw wordt gesproken, maar over een tijdelijk hoofdgebouw in algemene zin. Onder 3° wordt niet langer gesproken over een woning of woongebouw die of dat niet voor permanente bewoning is bestemd, maar, ter verduidelijking van wat hieronder dient te worden verstaan, over een bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf door één huishouden. Dit omvat naast een recreatiewoning bijvoorbeeld ook een stacaravan. De onder 3° opgenomen uitzondering ziet niet op een bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf door meer dan één huishouden, zoals een hotel of een jeugdherberg. Bij een dergelijk bouwwerk is het op grond van artikel 2 van de regeling vergunningvrij realiseren van een bijbehorend bouwwerk dus mogelijk. Het argument dat ten grondslag ligt aan de onder 3° opgenomen uitzondering – het voorkomen dat bij een bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf vergunningvrij bouwwerken worden gerealiseerd die strekken tot vergroting van het woongenot en daarmee het risico op permanente bewoning doen toenemen – is bij een hotel of een jeugdherberg niet aan de orde. De onder 3° opgenomen uitzondering ziet evenmin op een bouwwerk ten behoeve van recreatief nachtverblijf door één huishouden waarvoor een omgevingsvergunning met een onbeperkte gelding is verleend om het bouwwerk, in strijd met het bestemmingsplan of andere planologische regeling, voor bewoning te gebruiken. Hierdoor is het desbetreffende bouwwerk in feite een "gewone" woning geworden. Een dergelijke situatie zal in beginsel ook op termijn in de van toepassing zijnde planologische regeling worden verwerkt. Dit is anders bij een recreatiewoning ten aanzien waarvan met toepassing van artikel 4, onderdeel 10, van deze bijlage een omgevingsvergunning is verleend om die recreatiewoning, in strijd met het

bestemmingsplan of andere planologische regeling, voor bewoning te gebruiken. Op grond van artikel 5.18, vierde lid, van het Bor is een dergelijke omgevingsvergunning persoonsgebonden en dient daarin te worden bepaald dat zij slechts geldt voor de termijn gedurende welke degene aan wie de vergunning is verleend de recreatiewoning onafgebroken bewoont. Na het beëindigen van die bewoning zal de desbetreffende recreatiewoning weer uitsluitend als recreatiewoning dienst doen. Een recreatiewoning waarvoor een persoonsgebonden omgevingsvergunning als hier bedoeld is verleend, valt daarom wel onder de onder 3° opgenomen uitzondering.

Naast de uitzonderingen die onder f specifiek voor bijbehorende bouwwerken zijn opgenomen, bevat artikel 5 ook nog enkele uitzonderingen die in het algemeen gelden voor het omgevingsvergunningvrij bouwen en die er ook nog toe kunnen leiden dat omgevingsvergunning nodig is.

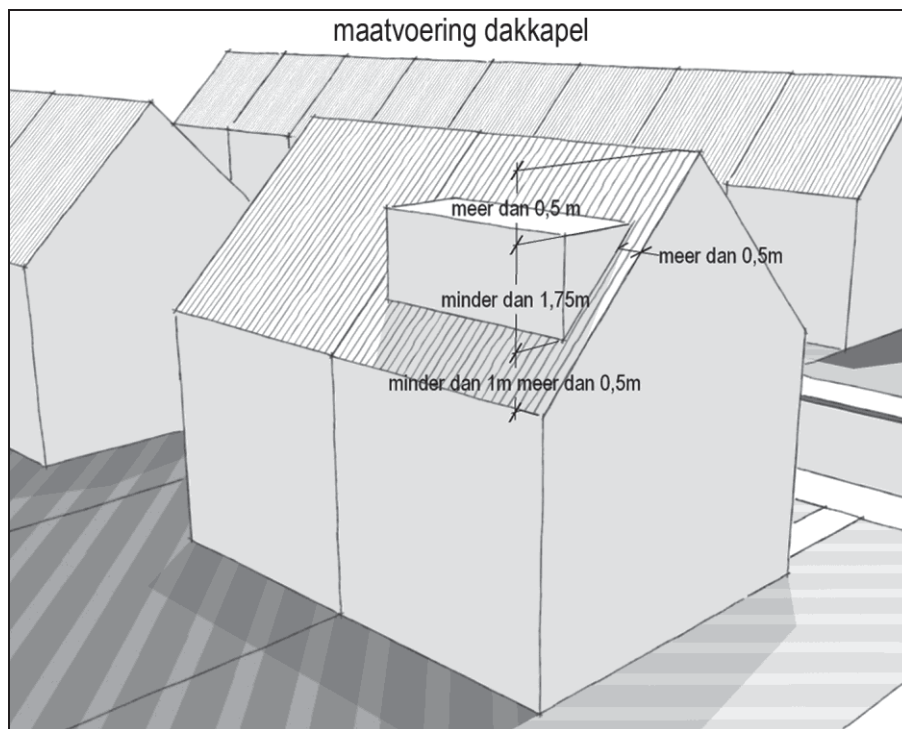
Vierde onderdeel

In deze nieuwe regeling zijn nagenoeg alle randvoorwaarden voor dakkapellen uit artikel 2, onderdeel d, van het Bblb, overgenomen. Een wijziging is doorgevoerd in onderdeel b, waar nu een maximale maat van 1,75 m wordt gegeven. De op grond van het Bblb geldende maat van 1,5 m werd als te beperkend ervaren en maakte het feitelijk onmogelijk om voldoende 'stahoogte' in een dakkapel te verkrijgen zodat de ruimte toegevoegd kon worden aan verblijfsgebied in de zin van het Bouwbesluit 2003. Met deze aanpassing is dat probleem ondervangen.

Tevens zijn in onderdeel f wijzigingen aangebracht in de opsomming van gebouwen waarbij het bouwen van een vergunningvrije dakkapel op grond van artikel 2 van de regeling niet is toegestaan. Voor de achtergrond van deze wijzigingen, waarmee geen inhoudelijke wijziging is beoogd, wordt verwezen naar hetgeen in de toelichting bij artikel 2, derde onderdeel, onder f, is opgemerkt over de wijzigingen van dat onderdeel ten opzichte van het Bblb. Deze wijzigingen zijn vergelijkbaar met de wijzigingen in artikel 2, vierde onderdeel, onder f.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van de regeling in het Bblb is verder te vinden in artikel 3, derde onderdeel. Het uitgangspunt is gebleven dat dakkapellen alleen zijn toegestaan op een achterdakvlak (aan de achterzijde) of een niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak (aan de zijkant van gebouwen). In artikel 3 is evenwel toegevoegd dat dakkapellen aan de voorzijde of een naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijkant ook zonder omgevingsvergunning kunnen worden gebouwd (overeenkomstig de gegeven randvoorwaarden) indien deze niet in strijd zijn met het bestemmingsplan (of andere planologische regeling) en er volgens de welstandsnota geen welstandseisen voor de betreffende dakkapel van toepassing zijn. Door in de welstandsnota ingevolge artikel 12, tweede lid, van de Ww af te zien van het stellen van welstandseisen voor gebieden of (bepaalde type) dakkapellen, en geen beperkingen op te nemen in bestemmingsplannen of beheersverordeningen kan de gemeenteraad dus bewerkstelligen dat geen omgevingsvergunning nodig is.

In de volgende afbeelding is de vergunningvrije dakkapel gevisualiseerd.

Vijfde onderdeel

Dakramen waren ook ingevolge artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van het Bblb al bouwvergunningsvrij. In de nieuwe regeling heeft een verdere verruiming plaatsgevonden doordat ook andersoortige dakopeningen zoals een daklicht, lichtstraat of een zo wel genoemde dakserre, zijn toegestaan. Voor het plaatsen van dergelijke dakopeningen is de algemene randvoorwaarde blijven gelden dat rondom een afstand van 0,5 m vanaf de randen van het dak aangehouden dient te worden. De dakvensters mogen maximaal 0,6 m boven het dakvlak uitsteken, tenzij sprake is van een voordakvlak of een naar openbaar toegankelijk gebied zijdakvlak. In dat geval mogen de dakramen en andersoortige openingen niet buiten het dakvlak uitsteken, tenzij in de welstandsnota is bepaald dat redelijke eisen van welstand niet van toepassing zijn. In dat geval geldt ook de eis dat de constructie niet meer dan 0,6 m buiten het dakvlak mag uitsteken.

Zesde onderdeel

In het zesde onderdeel is de regeling gegeven voor de zo wel genoemde zonnepanelen of zonnecollectoren. Met zonnecollectoren wordt warmte opgewekt, die via warm wateropslag meestal gebruikt wordt voor de productie van warm water. Met zonnepanelen, die zonnecellen bevatten, wordt elektriciteit opgewekt op basis van zonlicht. Deze collectoren en panelen zijn beide toegestaan en anders dan in artikel 3, eerste lid, onderdelen c en d, van het Bblb, nu samengevoegd in een enkel onderdeel. De eisen zijn nagenoeg gelijk gebleven. Toegevoegd is de eis dat de collectoren of panelen uitsluitend op een dak geplaatst mogen worden. Uit het ontbreken van eisen bij plaatsing anders dan op een dak, ontstond de opvatting dat panelen en collectoren ook aan zijgevels van gebouwen bevestigd konden worden. Dit heeft soms tot vreemdsoortige situaties geleid. In deze regeling is nu buiten discussie gesteld dat panelen en collectoren uitsluitend op een dak geplaatst kunnen worden.

Zevende onderdeel

De regeling voor kozijnen, kozijninvullingen of gevelpanelen in achtergevels of niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevels is verruimd ten opzichte van de

in artikel 2, onderdeel c, van het Bblb, opgenomen regeling. Het hoeft niet louter te gaan om het veranderen van bestaande kozijnen, kozijninvullingen of gevelpanelen, maar ook nieuwe kozijnen, kozijninvullingen of gevelpanelen kunnen ingevolge de nieuwe regeling worden geplaatst. In verband hiermee is de eis dat de bestaande gevelopening niet mag wijzigen komen te vervallen. Dit brengt tevens met zich dat bestaande kozijnopeningen in achtergevels of niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevels ook kunnen worden vergroot. Daarmee wordt een veelvuldig genoemde onregelmatigheid in het Bblb weggenomen. Een aan- of uitbouw kon ingevolge het Bblb (onder voorwaarden) zonder bouwvergunning worden gebouwd terwijl voor het enkel groter of kleiner maken van een bestaande kozijnopening altijd nog een bouwvergunning was vereist. Dit is in de nieuwe regeling beter met elkaar in verhouding gebracht.

Voor het veranderen van kozijnen, kozijninvullingen of gevelpanelen in de voorgevel of een naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevel blijft, net als onder het Bblb, onverminderd een vergunning vereist. Daarbij wordt opgemerkt dat het vervangen van kozijnen door hetzelfde type kozijnen (met gelijkwaardige indeling en aard en uitstraling) geacht wordt te vallen onder het normale onderhoud dat in het eerste onderdeel van dit artikel is opgenomen. Verwezen wordt in dit verband naar de artikelsgewijze toelichting onder dat artikelonderdeel.

Achtste onderdeel

Het achtste onderdeel regelt dat in of aan woningen, woongebouwen en bijbehorende bouwwerken (ook bijbehorende bouwwerken bij een ander hoofdgebouw dan een woning of woongebouw), het plaatsen van zonweringen, rolhekken, luiken of rolluiken omgevingsvergunningvrij is.

Ook bij andere hoofdgebouwen (niet zijnde een woning of woongebouw) is daarvoor geen omgevingsvergunning nodig, mits een rolhek, luik of rolluik wordt aangebracht in of aan de achtergevel of de niet naar openbaar gebied gekeerde zijgevel. Bij plaatsing van een rolhek, luik of rolluik in of aan de voorgevel of de naar openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevel van een hoofdgebouw niet zijnde een woning of woongebouw gelden de uit een oogpunt van ruimtelijke kwaliteit ook al in het Bblb opgenomen randvoorwaarden.

In de eerste plaats dient de aan te brengen constructie aan de binnenzijde van de uitwendige scheidingsconstructie te worden geplaatst. Onder 'uitwendige scheidingsconstructie' wordt in dit verband overigens hetzelfde verstaan als in het Bouwbesluit 2003: de constructie die de scheiding vormt tussen een voor mensen toegankelijke besloten ruimte van een gebouw en de buitenlucht, de grond of het water, waaronder begrepen de op die constructie aansluitende delen van andere constructies, voor zover die delen van invloed zijn op het voldoen van die scheidingsconstructie aan een bij of krachtens het Bouwbesluit 2003 gegeven voorschrift (zie artikel 1.1, eerste lid, Bouwbesluit 2003).

In de tweede plaats betreft het de eis dat de aan te brengen constructie geen gesloten front mag vormen maar een open karakter moet hebben. In verband daarmee is de eis gesteld dat de constructie voor ten minste 75% uit glasheldere doorkijkopeningen moet bestaan. Dit percentage was in artikel 3, eerste lid, onderdeel i, van het Bblb overigens gesteld op 90%. Deze eis is in de nieuwe regeling versoepeld. Uit de contacten met gemeenten is gebleken dat een percentage van 75% toereikend is om de ruimtelijke aanvaardbaarheid te waarborgen.

Negende onderdeel

De afscheiding tussen balkons of dakterrassen is ongewijzigd overgenomen uit artikel 3, derde lid, onderdeel f, van het Bblb.

Tiende onderdeel

Tuinmeubilair was ingevolge artikel 3, tweede lid, van het Bblb bouwvergunningsvrij, mits niet hoger dan 2 m. Blijkens de nota van toelichting van het Bblb zou gedacht kunnen worden aan een pergola of een zonnewijzer. Ten opzichte van de regeling in het Bblb is de maximale hoogtemaat verruimd van 2 m naar 2,5 m.

Elfde onderdeel

Sport- of speeltoestellen in de privé-sfeer kunnen zonder bouwvergunning worden gebouwd. Indien deze toestellen openbaar toegankelijk zijn of bedrijfsmatig worden gebruikt vallen ze onder artikel 3, vierde onderdeel, en geldt het vereiste dat voldaan moet worden aan het bestemmingsplan of de beheersverordening.

Twaalfde onderdeel

In dit onderdeel zijn de erf- en perceelafscheidings opgenomen zoals die bouwvergunningsvrij waren ingevolge artikel 2, onderdeel e, van het Bblb. In de eis onder b, onderdeel 1°, wordt aangegeven dat een erf- of perceelafscheiding die hoger is dan 1 m, alleen geplaatst mag worden op een erf of perceel waarop al een gebouw staat en waarmee de erf- of perceelafscheiding in een functionele relatie staat. Dit laatste criterium van functionele verbondenheid is ten opzichte van de tekst van het Bblb toegevoegd ter codificatie van jurisprudentie.

Het betreft hier jurisprudentie over het plaatsen van perceelafscheidings (hoger dan 1 m) op gedeelten van een perceel die in functioneel opzicht niet in relatie staan tot het zich daarop bevindende hoofdgebouw (ABRvS 5 oktober 2005, 200410184/1, LJN: AU3806, BR 2006, p. 147). Het ging hier om een als perceelafscheiding aan te merken damwand op een perceelgedeelte dat weliswaar tot hetzelfde kadastrale perceel behoorde als de zich daarop bevindende woning, maar daar niet mee in een functionele relatie stond. De Afdeling overwoog daarbij dat de damwand een onbebouwd gedeelte van het perceel afschermd, dat niet kon worden aangemerkt als een tuin of erf, of een anderszins bij een gebouw behorende buitenruimte. Daarbij achtte de Afdeling van betekenis dat aan het perceelgedeelte een agrarische bestemming was toegekend en dat het ten tijde van het nemen van de beslissing op bezwaar voor het berijden van paarden in gebruik was. Het criterium dat in deze uitspraak wordt gehanteerd werpt een extra bescherming op voor gronden die feitelijk niet meer behoren tot het perceelgedeelte dat in een functionele relatie staat tot het zich daarop bevindende gebouw. Het voorkomt bijvoorbeeld dat weilanden of bosgronden, die door een toevallige kadastrale wijziging zijn gaan behoren tot hetzelfde juridische perceel als waarop een woning staat, zonder vergunning afgeschermd kunnen worden met 2 m hoge perceelafscheidings.

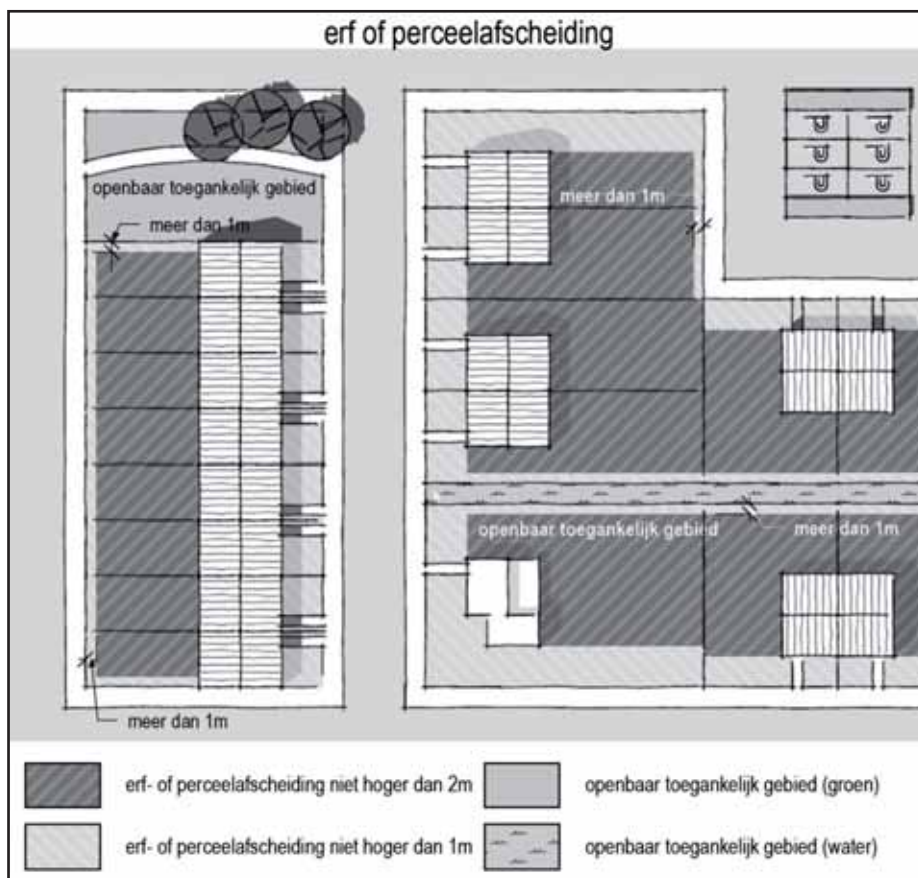
Het is wenselijk geacht bovenstaande in de jurisprudentie ontwikkelde uitleg in de nieuwe regeling voort te zetten en te codificeren. Daarmee wordt voor lief genomen dat de simpele vraag of een stuk grond mag worden afgeschermd met een 2 m hoge perceelafscheiding, zich niet in alle gevallen eenvoudig laat beantwoorden. Van geval tot geval moet worden gezien of het gedeelte grond waarop een afscheiding wordt geplaatst, in voldoende mate een functionele relatie heeft met het gebouw. Het bestemmingsplan speelt daarbij een relevante rol. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat niet bedoeld is dat feitelijk alleen de afscheiding van een als erf als bedoeld in artikel 1, eerste lid, aan te merken perceelgedeelte is toegestaan. Het uitgangspunt is dat in beginsel een geheel perceel waarop een gebouw staat (voor zover gelegen achter de voorgevelrooilijn) kan worden afgeschermd met een perceelafscheiding tot een hoogte van 2 m. Ook de niet als erf aan te duiden gronden, die deel uitmaken van een perceel behorend bij een gebouw, kunnen dus omheind worden. Alleen de perceelgedeelten die in ruimtelijk opzicht (gelet op de geldende planologische regelgeving) helemaal niet zijn aan te merken als onderdeel van het perceel waarop zich het gebouw bevindt (het gaat niet om een tuin of erf, of een anderszins bij een gebouw behorende

buitenruimte) vallen buiten deze mogelijkheid. Dit zal zich slechts in uitzonderingssituaties voordoen.

Onder b, onderdeel 2°, is als eis gesteld dat een erf- of perceelafscheiding die hoger is dan 1 m (maar niet hoger dan 2 m) uitsluitend gebouwd mag worden achter de voorgevelrooilijn. In het Bblb was dit aan strengere eisen gebonden. Een erf- of perceelafscheiding mocht ingevolge het Bblb pas hoger zijn dan 1 m op een afstand van 1 m achter de voorgevelrooilijn. Op aandringen van veel gemeenten is dit vereiste geschrapt.

Ook is op aandringen van die gemeenten overwogen om de eis te schrappen dat een erf- of perceelafscheiding hoger dan 1 m (maar niet hoger dan 2 m) te allen tijde op een afstand van ten minste 1 m vanaf de weg of het openbaar groen moet worden geplaatst. In de praktijk wordt dit veelal gezien als een moeilijk te handhaven bepaling. Er zijn evenwel ook gemeenten waarin wel actief op de naleving van dit vereiste wordt toegezien. Gezien het voorgaande is ervoor gekozen de betreffende eis wel te handhaven, maar deze afhankelijk te laten zijn van het geldende welstandsbeleid in welstandsnota's. Het betreffende vereiste geldt uitsluitend indien er ingevolge de welstandsnota, welstandseisen voor de betreffende erf- of perceelafscheiding in deze zogenoemde plaag- of peststrook van toepassing zijn. Gemeenten kunnen er dus via de welstandsnota voor kiezen het betreffende vereiste al dan niet buiten toepassing te stellen.

In onderstaande afbeelding is nader verduidelijkt waar en met welke hoogte erf- of perceelafscheidingen zonder vergunning gebouwd kunnen worden.

Dertiende onderdeel

Bouwwerken in dit dertiende onderdeel worden ook wel keermuur, walmuur of kademuur genoemd. Het gaat om constructies die terreinhoogteverschillen opvangen en dus grond tegenhouden. Deze categorie bouwwerken (hierna: keermuur) is ten opzichte van het Bblb toegevoegd en wordt daarmee derhalve vergunningvrij. Het terreinhoogteverschil dat ermee mag worden ondervangen mag maximaal 1 m zijn. Gemeten vanaf het niveau waar de grond het laagst is, mag de keermuur niet hoger zijn dan 1 m. Indien sprake is van een kademuur naar een water dient ook het grondpeil (de bodem van de rivier, sloot of andere watergang) te worden aangehouden. Verder geldt dat de keermuur niet boven de grond van het hoogst gelegen terreingedeelte mag uitsteken.

Veertiende onderdeel

Ten opzichte van het Bblb zijn eveneens de vlaggenmasten nieuw toegevoegd. De randvoorwaarden zijn dat er niet meer dan 1 vlaggenmast per erf mag worden gebouwd, met een maximale hoogte van 6 m.

Vijftiende onderdeel

De regeling voor antenne-installaties voor mobiele telecommunicatie is overgenomen uit artikel 3, eerste lid, onderdeel e, van het Bblb. Met de overheveling naar onderhavige bijlage zijn nog enkele redactionele aanpassingen in onder meer de volgorde van randvoorwaarden aangebracht. Daarbij is tegelijkertijd een hiaat in de regeling uit het Bblb gedicht waarbij feitelijk geen enkele randvoorwaarde werd gesteld voor het plaatsen van antenne-installaties anders dan op een bouwwerk. In de nieuwe regeling is verduidelijkt dat in zo'n geval de antenne-installatie niet vergunningvrij kan worden geplaatst.

Zestiende onderdeel

De regeling voor de plaatsing van C-2000 installaties is ongewijzigd overgenomen uit artikel 3, derde lid, onderdeel b, van het Bblb.

Zeventiende onderdeel

De regeling voor overige antenne-installaties (antenne-installaties anders dan genoemd in de onderdelen 15 en 16) is ongewijzigd overgenomen uit artikel 3, eerste lid, onderdeel f, van het Bblb.

Achttiende onderdeel

In dit artikellid heeft een redactionele samenvoeging plaatsgevonden van artikel 3, eerste lid, onderdelen g en h, en derde lid, onderdelen a, c en d, van het Bblb. Het gaat hier om een categorie bouwwerken ten behoeve van de infrastructuur of openbare voorzieningen. Deze categorie is vanuit de oorspronkelijke regeling op grond van artikel 43 van de Ww, het toenmalige Besluit meldingplichtige bouwwerken, en de laatste regeling in het Bblb, steeds verder doorontwikkeld (zie in dit verband de wijzigingen van het Bblb zoals gepubliceerd in Stb. 2004, 291 en Stb. 2008, 94, alsmede de wijziging van het Bblb zoals opgenomen in artikel 4.3 van de Crisis- en herstelwet, strekkende tot het aanmerken als vergunningsvrij bouwwerk van een oplaadpunt voor elektrische auto's). In de nieuwe tekst heeft op onderdelen een redactionele vereenvoudiging plaatsgevonden. Ten aanzien van de categorie van ondergrondse buis- en leidingstelsels is daarbij de eis geschrapt dat het uitsluitend mag gaan om buizen en leidingen ten behoeve van perceelsaansluitingen. Deze eis is bij nader inzien onnodig beperkend geacht. Ook grotere doorvoerleidingen en buizen kunnen vergunningvrij zijn, evenals bijbehorende inspectie- en verbindingsputten.

Negentiende onderdeel

De regeling voor vergunningvrije magazijnstellingen is ongewijzigd overgenomen uit artikel 3, eerste lid, onderdeel j, van het Bblb. Omdat daar toch nog af en toe vragen over worden gesteld, wordt in dit verband opgemerkt dat een inpandig geplaatste magazijnstelling die niet hoger is dan 3 m en niet is voorzien van een verdiepingsvloer of loopbrug, niet als bouwwerk aangemerkt wordt. Het betreft in dat geval een onderdeel van de inventaris, waar ook kasten, tafels, stoelen, bureaus en dergelijk onder vallen. Het plaatsen van dit soort inventariselementen is geen bouwen in de zin van de Wabo en de Ww. Een omgevingsvergunning voor het bouwen is dan ook niet vereist.

Twintigste onderdeel

Nieuw in deze regeling is een categorie van bouwwerken die functioneel is bij een bouw-, onderhouds- of slooptactiviteit, een tijdelijke werkzaamheid in de grond-, weg- of waterbouw of een tijdelijke werkzaamheid op land waarop het Besluit algemene regels milieu mijnbouw van toepassing is. Constructies die slechts voor bepaalde tijd worden geplaatst, die dus niet bedoeld zijn om ter plaatse te functioneren (geen plaatsgebonden karakter hebben), worden niet als bouwwerk aangemerkt. Bij omvangrijke bouwprojecten worden dergelijke hulpconstructies veelal voor wat langere tijd geplaatst en kan er sprake zijn van een bouwwerk. Hoewel er in deze sfeer altijd veel is gedoogd, was er formeel altijd een bouwvergunning voor dit type bouwwerken vereist. Dankzij onderhavig onderdeel is een omgevingsvergunning nu niet meer nodig. De bouwwerken ten dienste van de hier bedoelde activiteiten en werkzaamheden kunnen tijdelijk, gedurende de periode dat het werk in uitvoering is, worden gebouwd en aanwezig blijven. Na het beëindigen van het werk is het bouwwerk niet langer functioneel te achten voor de betreffende activiteit of werkzaamheid en dient het bouwwerk ingevolge artikel 2.3a van de Wabo te worden verwijderd.

Eenentwintigste onderdeel

In dit onderdeel is de restcategorie van kleine bouwwerkjes opgenomen die in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, van het Bblb was opgenomen. De gestelde randvoorwaarden zijn gelijk gebleven. Het gaat om bouwwerkjes die niet hoger zijn dan 1 m en geen grotere oppervlakte beslaan dan 2 m². Het bouwen van een dergelijk bouwwerk mag er niet toe leiden dat het voor- of achtererfgebied voor meer dan 50% is bebouwd. In de nota van toelichting bij het Bblb worden kleine – in de regel hobbymatige – dierenverblijven en tuinkasjes als voorbeeld genoemd.

Artikel 3

Zoals ook al in het algemeen deel van de toelichting beschreven, zijn de bouwwerken die in artikel 3 zijn aangewezen, alleen uitgezonderd van de omgevingsvergunningplicht uit artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo. Voor het 'bouwen' van deze bouwwerken is dus, mits voldaan wordt aan de gestelde randvoorwaarden, geen omgevingsvergunning vereist. De vergunningplicht uit artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo is evenwel onverminderd van toepassing. Dat betekent dat bij strijd met de planologische regelgeving (bijvoorbeeld uit het bestemmingsplan of de beheersverordening) voor het bouwen van deze bouwwerken onverminderd een omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo, is vereist. Alvorens men deze bouwwerken gaat bouwen is het dus van groot belang dat men zich goed op de hoogte stelt van de eisen die voortvloeien uit de planologische regelgeving.

Met name vanwege de aanvaarding en uitvoering van de motie Boelhouwer-Wiegman is de reikwijdte van artikel 3 ten opzichte van de ontwerp-regeling in de voorhangprocedure aanmerkelijk uitgebreid. Dit komt door het feit dat ten gevolge

van genoemde motie bij de in artikel 2 geboden bouwmogelijkheden voor bijbehorende bouwwerken naar oppervlakte en maatvoering is aangesloten bij de in het Bblb ter zake opgenomen randvoorwaarden. Een verruiming van vergunningvrij bouwen bovenop de reeds bestaande mogelijkheden is afhankelijk gemaakt van de bouwmogelijkheden uit het bestemmingsplan en derhalve in de categorie van artikel 3 opgenomen.

Waar in het vervolg van deze toelichting op artikel 3 wordt gesproken van omgevingsvergunningvrij of wordt opgemerkt dat de activiteit of het bouwen zonder omgevingsvergunning kan plaatsvinden, wordt bedoeld op een omgevingsvergunning ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo (bouwen is dus vergunningvrij, handelen in strijd met het bestemmingsplan of andere planologische regeling niet).

Eerste onderdeel

Indien bijbehorende bouwwerken niet vergunningvrij zijn ingevolge artikel 2, derde onderdeel, kan toch nog sprake zijn van omgevingsvergunningvrij bouwen mits voldaan wordt aan de in dit onderdeel gestelde eisen en de vigerende planologische regelgeving. De bijbehorende bouwwerken in deze categorie zijn, net als in artikel 2, alleen toegestaan in achtererfgebied.

Naast de vereisten van functionele verbondenheid met het hoofdgebouw en plaatsing op de grond (zoals uit de begripsomschrijving volgt), geldt dat de bijbehorende bouwwerken niet hoger mogen zijn dan 5 m. Indien hogere bouwwerken worden toegestaan kunnen er, gelet op het Bouwbesluit 2003, twee bouwlagen ontstaan met verblijfsgebied. Gelet op de veiligheid van toekomstige gebruikers en de omgeving van een bouwwerk wordt het zinvol geacht dat het bouwen in dat geval, in het kader van een omgevingsvergunning voor het bouwen, wordt onderworpen aan een preventieve toets aan het Bouwbesluit 2003 en de bouwverordening. Overige eisen inzake de omvang en plaatsing worden in dit onderdeel niet gesteld. Dat wordt ook niet nodig geacht omdat het bouwen zich beperkt tot het achtererfgebied en moet voldoen aan de planologische regelgeving uit onder meer het bestemmingsplan. Uit deze regelgeving (zoals het bestemmingsplan of de beheersverordening) vloeien de eisen voort die ter zake van een goede ruimtelijke ordening nodig worden geacht. Het gevolg is dat er in dit achtererfgebied een terughoudende overheidsbemoeienis ontstaat en de burger primair zelf verantwoordelijk is dat er wordt gebouwd in overeenstemming met de planologische regelgeving. Wat betreft het welstandstoezicht geldt voor dit bouwen (in achtererfgebied) het lichte regime van repressief welstandstoezicht, waarbij ingevolge artikel 13a van de Ww de mogelijkheid bestaat voor het bevoegd gezag om bij ernstige strijd met redelijke eisen van welstand het aanbrenge van voorzieningen verplicht te stellen.

Tweede onderdeel

De bouwwerken in dit onderdeel zijn overgeheveld uit artikel 40, tweede lid, van de Ww. Het gaat om bouwwerken voor recreatief nachtverblijf, zoals een tent, tentwagen, kampeerauto, caravan of stacaravan. Er is voor gekozen om deze opsomming niet meer expliciet in de regeling vast te leggen. Dit houdt verband met de mogelijke discussies die konden ontstaan over de vraag wat precies onder een kampeerauto, tentwagen, tent of (sta)caravan moet worden verstaan. Tijdens discussie in de Tweede Kamer inzake de behandeling van het voorstel van Wet tot wijziging van diverse wetten in verband met het aantreden van de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie en diverse andere wijzigingen (Stb. 2008, 197), waarmee het tweede lid aan artikel 40 van de Ww werd toegevoegd, was de Tweede Kamer zich bewust van de problemen die zouden kunnen ontstaan bij de vraag wat de reikwijdte is van een begrip zoals stacaravan. De toenmalige Minister voor Wonen, Wijken en Integratie heeft in dit verband tijdens de kamerbehandeling toegezegd om te bezien of in een toekomstige regeling voor vergunningvrij bouwen het gebruik van dit soort begrippen

voorkomen zou kunnen worden. In onderhavige regeling is meer helderheid gegeven door te werken met het begrip 'bouwwerk'. Het gevolg hiervan is dat alle bouwwerken die bestemd zijn voor recreatief nachtverblijf, onder deze regeling vallen. De onderscheidende begrippen als caravan, stacaravan, kampeerauto, tent of tentwagen komen daarmee geheel te vervallen. Daarnaast wordt het mogelijk dat ook meer permanente bouwwerken voor recreatief nachtverblijf onder deze regeling vallen. Kleine recreatiewoningen of trekkershutten van steen of hout kunnen dus ook, mits voldaan wordt aan de hier en in de planologische regelgeving gegeven eisen, zonder omgevingsvergunning worden gebouwd.

Over de vraag wat onder een bouwwerk moet worden verstaan, heeft zich een uitgebreide jurisprudentie ontwikkeld. Daarbij gaat het samengevat om alle met de grond verbonden constructies van enige omvang met een plaatsgebonden karakter. Dit laatste criterium is relevant voor de plaatsing van caravans en andere mobiele of eenvoudig verwijderbare objecten (zoals tenten, tentauto's, kampeerauto's). Veelal speelt bij deze objecten de vraag of sprake is van een plaatsgebonden karakter. Alleen bij een langduriger plaatsing zal er pas sprake kunnen zijn van een plaatsgebonden karakter en dient de constructie gezien te worden als een 'bouwwerk'. Over het antwoord op de vraag hoe lang een object moet staan om als bouwwerk aangemerkt te worden bestaat evenzeer de nodige jurisprudentie. Deze is evenwel in hoge mate casuïstisch en kan niet leiden tot een eenduidig en precies antwoord op die vraag. Naast de termijn van plaatsing van het object is de vraag of sprake is van een bouwwerk mede afhankelijk gesteld van de mate waarin sprake is van (blijvende) planologische gevolgen (zie ABRvS 7 juli 2001, Gst. 7154.7, ABRvS 2 februari 1995, BR 1995, 409). Gezien deze jurisprudentie kan het gedurende 31 dagen geplaatst houden van een tent, niet als bouwen worden aangemerkt. De tenten die voor een periode van drie maanden werden geplaatst voor het lammeren van schapen werden wel als bouwwerk aangemerkt (ABRvS 6 december 2006, 200602330/1, LJN: AZ3744). Een relevant aspect in de betrokken jurisprudentie wordt dus gevormd door de planologische inbreuk die met het geplaatste object wordt gemaakt. Het tijdens de vakantie enkele weken plaatsen van een toercaravan op een camping, in overeenstemming met de geldende planologische regelgeving, zal niet als bouwen aangemerkt hoeven worden. Indien de caravan midden in het bos wordt geplaatst en in strijd met de bestemming gebruikt wordt voor (wild) kamperen ligt dat evenwel anders en kan er al eerder sprake zijn van een bouwwerk. Vastgesteld kan in ieder geval worden dat bij een plaatsing gedurende meer dan drie maanden (plaatsing gedurende een aanmerkelijk deel van een seizoen) sprake is van een bouwwerk. Dankzij de nieuwe e regeling is echter in dat geval geen omgevingsvergunning vereist, mits voldaan wordt aan de planologische regelgeving.

De gegeven maatvoeringseis van 70 m² moet gezien worden als een maximum. Het bouwen van bouwwerken als hier bedoeld met een grotere omvang is omgevingsvergunningplichtig. Gemeenten kunnen er in het bestemmingsplan of de beheersverordening voor kiezen om een kleinere maximummaat te geven. In dat geval zal ook voor kleinere bouwwerken een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo, zijn vereist.

Ook kunnen door gemeenten aanvullende eisen worden gesteld. Zo kan de geldende planologische regelgeving zijn voorzien van een regeling op grond waarvan slechts gedurende een bepaalde periode of bepaald seizoen de aanwezigheid van een bouwwerk voor recreatief nachtverblijf is toegestaan. Daarbij kan worden bepaald dat het bouwwerk een demontabel of mobiel karakter moet hebben. In een dergelijke situatie dienen de bouwwerken na het verstrijken van de in de planologische regeling gegeven termijn, ingevolge artikel 2.3a van de Wabo te worden verwijderd.

Derde onderdeel

Ingevolge artikel 2, vierde onderdeel, is een dakkapel op een achterdakvlak of een niet naar openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak - mits aan bepaalde randvoorwaarden wordt voldaan - omgevingsvergunningvrij. Ingevolge artikel 3, derde onderdeel, kan zo'n dakkapel ook worden gebouwd op een ander dakvlak (voordakvlak of een naar openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak). Daarbij zijn dezelfde randvoorwaarden gesteld als in artikel 2, vierde onderdeel, behalve de voorwaarde die is opgenomen onder f van dat artikelonderdeel. Deze voorwaarde - een opsomming van gebouwen waarbij het oprichten van een dakkapel niet is toegestaan - kan in het kader van de toepassing van artikel 3 van de regeling worden gemist, omdat daarbij het bestemmingsplan (of andere planologische regeling) als toetsingskader blijft gelden.

Ten opzichte van artikel 2, vierde onderdeel, is als extra eis gesteld dat er geen welstandseisen voor de betreffende dakkapel van toepassing zijn, dit vanwege de zichtbaarheid van een dakkapel in de hier bedoelde dakvlakken voor derden. Door in de welstandsnota ingevolge artikel 12, tweede lid, van de Ww af te zien van het stellen van welstandseisen voor gebieden of (bepaalde type) dakkapellen, en geen beperkingen op te nemen in bestemmingsplannen of beheersverordeningen kan de gemeenteraad dus bewerkstelligen dat geen omgevingsvergunning nodig is voor deze dakkapellen.

Vierde onderdeel

In dit lid zijn de sport- en speeltoestellen ondergebracht die voorheen (deels) in artikel 3, tweede lid, onderdeel a, van het Bblb, waren opgenomen. Speeltoestellen vallen alleen onder het in dat artikelonderdeel genoemde Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen indien deze beschikbaar zijn gesteld of zijn geplaatst op een terrein voor publiek gebruik. Speeltoestellen voor privé-gebruik die zijn geplaatst in de tuin bij een woning vallen onder artikel 2, onderdeel 11. Sport- en speeltoestellen voor publiek gebruik, zoals gebouwd op gemeentegrond of bij een bedrijfsmatige geëxploiteerde gelegenheid, in een speeltuin of bij een horecabedrijf, vallen onder dit onderdeel. Dat betekent dat de bouw uitsluitend is toegestaan indien de speeltoestellen niet hoger zijn dan 4 m en de geldende planologische regelgeving er niet aan in de weg staat. Daarmee is deze categorie aangescherpt ten opzichte van de regeling in het Bblb, ingevolge waarvan ook plaatsing van speeltoestellen strijdig met de planologische regelgeving kon plaatsvinden. Dit kan onder omstandigheden leiden tot ongewenste situaties. Een kinderspeelplaats kan gezien de effecten op de omgeving van aanzienlijke planologische betekenis zijn. Om die reden is het van belang geacht dat de planologische regelgeving op dit bouwen toepasselijk is en er omgevingsvergunning is vereist indien het bouwen daarmee in strijd is.

Vijfde onderdeel

In het vijfde onderdeel is een nieuwe regeling opgenomen voor een aantal bouwwerken waar tot op heden bouwvergunning voor nodig was of over de bouwvergunningplicht waarvan discussie kon ontstaan. Het betreft zwembaden, whirlpools en vijvers op het erf van een woning of woongebouw. Met deze regeling wordt buiten discussie gesteld dat voor het bouwen van genoemde bouwwerken geen omgevingsvergunning nodig is. Voor de duidelijkheid wordt nog opgemerkt dat wel sprake moet van zijn van een bouwwerk. Daarbij gaat het, zoals ook al bij onderdeel 2 aangegeven, samengevat om alle met de grond verbonden constructies van enige omvang met een plaatsgebonden karakter. Duidelijk mag zijn dat een opblaasbadje voor kinderen niet een zwembad is als hier wordt bedoeld. Evenmin gaat het om een zwembad dat slechts voor enkele dagen of enkele weken wordt opgezet. Bij dergelijke objecten ontbreekt een plaatsgebonden karakter en is geen sprake van een bouwwerk. Bij vijvers ontbreekt vaak het constructieve element en is om die reden geen sprake van een bouwwerk. Dat is bijvoorbeeld het geval indien er slechts sprake

is van een verdieping in de grond of een uitgegraven gat, waarin eventueel een plastic zeil is aangebracht. Zo'n vijver is niet als bouwwerk aan te merken, zodat ook geen omgevingsvergunning nodig is voor het bouwen. Indien met bouwmaterialen (steen, staal, beton, hout, enzovoort) een constructie is gebouwd, hetgeen bij een zwembad en whirlpool veelal het geval zal zijn, is er wel sprake van bouwen. Dit bouwen kan zonder omgevingsvergunning plaatsvinden mits voldaan wordt aan de in dit onderdeel gestelde eisen en er geen sprake is van strijd met de planologische regelgeving.

Zesde onderdeel

In het zesde onderdeel is op aandringen van een aantal gemeenten voorzien in het omgevingsvergunningvrij maken van het bouwen van bouwwerken, geen gebouw zijnde, ten behoeve van agrarische bedrijfsvoering. In onderdeel a gaat het om voedersilo's en mestlo's. Deze specifieke bouwwerken worden in de nieuwe regeling niet aan een maximale hoogte gebonden omdat het bestemmingsplan, dat in artikel 3 onverminderd van toepassing is, hiertoe de maximale limiet zal stellen. Bij overige bouwwerken, waar een maximale hoogtemaat van 2 m is gegeven, kan gedacht worden aan kuilvoer- en mestplaten, brandstof-, melk- en spoelwatertanks, sleuflo's en dergelijke.

Zevende onderdeel

Dit artikelonderdeel komt in de plaats van de 'verandering van niet-ingrijpende aard' uit artikel 3, eerste lid, onderdeel k, van het Bbl. Het betreft hier een restcategorie van vergunningvrije bouwwerken. Indien het bouwen niet is aan te merken als een bouwwerk zoals bedoeld in artikel 2, of de eerdere onderdelen van artikel 3, kan het bouwen mogelijk nog omgevingsvergunningvrij zijn ingevolge deze restcategorie. In haar toepassing leverde de voormalige 'verandering van niet-ingrijpende aard' vaak de nodige interpretatieproblemen op. Dit is ook te zien aan de ruime hoeveelheid jurisprudentie die hierover is ontstaan. Die jurisprudentie ging veelal over de vraag in hoeverre een verandering aan het uiterlijk van een bestaand bouwwerk al dan niet als ingrijpend was aan te merken. In de jurisprudentie is hiertoe een criterium ontwikkeld ingevolge waarvan een verandering aan het uiterlijk van een bouwwerk niet kon worden aangemerkt als verandering van niet-ingrijpende aard indien de verandering een 'substantiële en ingrijpende invloed op de omgeving' tot gevolg had (zie bijvoorbeeld ABRvS 24 mei 1995, BR 1995, p. 855). De invulling van dit criterium heeft begrijpelijkerwijs tot veel casuïstiek in de jurisprudentie geleid. Ook ontstonden discussies over de vraag of de veranderingen in bouwkundige of planologische zin al dan niet ingrijpend waren aan te merken (zie bijvoorbeeld ABRvS 15 december 1994, BR 1995, p. 218). Met de nieuwe regeling is ervoor gekozen een breuk met deze jurisprudentie tot stand te brengen door te werken met meer geobjectiveerde randvoorwaarden en het begrip 'van niet-ingrijpende aard' te schrappen.

Ten aanzien van de gevolgen van een verandering op het uiterlijk van bouwwerken, is het opnemen van een specifiek vereiste niet nodig geacht vanwege het repressieve welstandsvereiste uit artikel 12, eerste lid, van de Ww. Ingevolge genoemd artikellid mogen bestaande bouwwerken en te bouwen bouwwerken waarvoor geen omgevingsvergunning is vereist, niet in ernstige mate in strijd zijn met redelijke eisen van welstand beoordeeld naar de hiertoe opgenomen criteria in de welstandsnota. Indien het uiterlijk van een bouwwerk ten gevolge van een verandering als hier bedoeld, in ernstige mate in strijd is met redelijke eisen van welstand kan er ingevolge artikel 13a van de Ww door het bevoegd gezag een verplichting worden opgelegd teneinde deze ernstige strijd weg te nemen. Samen met het feit dat het gaat om een restcategorie en daarmee reeds een groot aantal expliciet genoemde meer ingrijpende bouwactiviteiten zijn uitgesloten, is hiermee voldoende ondervangen dat omgevingsvergunningvrije veranderingen leiden tot onacceptabele gevolgen voor het uiterlijk aan het bouwwerk waaraan de verandering wordt aangebracht.

Wat onveranderd blijft is het vereiste dat het moet gaan om het veranderen van een bouwwerk. Het bouwen van een op zichzelf staand bouwwerk of het bouwen van een van het onderliggende bouwwerk te onderscheiden, zelfstandig bouwwerk, is geen verandering van een bouwwerk (zie ABRvS 10 juli 2000, LJN: AA6746).

Eveneens onveranderd blijft het vereiste dat het niet mag gaan om een verandering van de draagconstructie. De draagconstructie van het bouwwerk waaraan de verandering wordt aangebracht mag door die verandering niet worden gewijzigd (zie in dit verband ook ABRvS 24 mei 1995, BR 1995, p. 855).

Nieuw is het vereiste dat het niet mag gaan om een verandering van de brandcompartimentering of subbrandcompartimentering. Door het Bouwbesluit 2003 wordt voorgeschreven dat een gebouw verdeeld wordt in brandcompartimenten die bij brand als zelfstandige eenheden beschouwd kunnen worden. Een brandcompartiment is een ruimte in een gebouw, die begrensd wordt door wanden en plafonds (scheidingsconstructies) die de voortplanting van brand en rook naar aanliggende compartimenten gedurende een bepaalde tijd dienen te beletten (brand en rook beperken tot dat deel van het gebouw). Doel hiervan is om voor een bepaalde tijd een vrije vluchtroute in stand te houden om een gebouw te verlaten. Niet elke kamer of ruimte is evenwel een brandcompartiment. Zo bestaat een portiekflatgebouw met diverse appartementen, afhankelijk van de totale omvang van die appartementen, uit één of meer brandcompartimenten.

In sommige gebouwen dient een brandcompartiment op grond van het Bouwbesluit 2003 nader te zijn onderverdeeld in subbrandcompartimenten. Dit doet zich voor bij appartementengebouwen, cel-, logies- en gezondheidszorggebouwen en gebouwen waar kinderopvang plaatsvindt. Bij een brand in een brandcompartiment zijn de personen die zich in een subbrandcompartiment bevinden gedurende enige tijd extra beschermd tegen de brand en rook.

Vanwege het belang van zowel een brandcompartiment als een subbrandcompartiment voor het voorkomen van het overslaan van een brand, zoals hiervoor geschetst, wordt een preventieve toetsing aan het Bouwbesluit 2003 noodzakelijk geacht ingeval een verandering van een bouwwerk leidt tot wijzigingen in de brandcompartimentering of subbrandcompartimentering.

Vastgehouden is aan het ook al in het Bblb opgenomen vereiste dat de bebouwde oppervlakte door de verandering niet mag toenemen. Gelet op de wijze van meten uit artikel 1, tweede lid, onderdeel c, kunnen ondergeschikte onderdelen tot een omvang van 0,5 m daarbij overigens buiten beschouwing gelaten worden. Het maken van bijvoorbeeld een overstek, raamdorpel of regengoot, behoeft niet als uitbreiding van bebouwd oppervlakte te worden gezien.

Nieuw is het vereiste dat geen uitbreiding van het bouwvolume mag plaatsvinden. Het aanbrengen van uitbreidingen op bestaande bouwlagen valt derhalve niet onder deze regeling. Ook hier geldt evenwel, onder verwijzing naar artikel 1, tweede lid, onderdeel c, dat uitstekende delen van ondergeschikte aard buiten beschouwing blijven. Het is dus toegestaan dat ventilatie- of rookgasafvoerpijpjes, kleine schoorstenen en andersoortige veranderingen en toevoegingen worden aangebracht.

Anders dan in het Bblb is geen vereiste meer opgenomen met betrekking tot het behoud van het bestaande niet-wederrechtelijke gebruik. De plaatsing van deze categorie van veranderingen in artikel 3, maakt deze eis ook niet meer nodig. De planologische regelgeving is immers onverminderd op dit bouwen van toepassing. Indien de bouwkundige verandering ten dienste staat van een gebruikswijziging van het bouwwerk en dit voorgenomen gebruik niet strijdig is met de planologische

regelgeving, is daartoe geen omgevingsvergunning nodig. Indien de bouwwerkzaamheden wel ten dienste staan van een gebruik dat strijdig is met bijvoorbeeld het bestemmingsplan, dan is hiervoor een omgevingsvergunning vereist ingevolge artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo. Zoals ook al in paragraaf 4.2 van het algemeen deel van deze toelichting is aangegeven, wordt hiermee aangesloten bij vaste jurisprudentie inzake de toets van bouwwerken aan het bestemmingsplan, waarbij niet alleen moet worden gezien of een bouwwerk voldoet aan de bouwvoorschriften van een bestemmingsplan maar ook of het gebruik van het te bouwen bouwwerk past binnen de gebruiksvoorschriften van het bestemmingsplan. Zie hiertoe verder paragraaf 4.2 van deze toelichting.

Artikel 4

Zoals al is aangegeven in het algemeen deel van deze toelichting is in deze bijlage ook de categorie van gevallen aangewezen waarvoor op grond van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2°, van de Wabo, omgevingsvergunning kan worden verleend. Het gaat hier om een voortzetting van de zogenoemde 'kruimellijst' van gevallen van beperkte planologische betekenis welke was opgenomen in artikel 4.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (hierna: het Bro). In artikel 4 is thans deze 'kruimellijst' te vinden. Met de overheveling naar het Bor is de 'kruimellijst' op onderdelen aangepast (geharmoniseerd) zodat deze in zijn begripsgebruik, definiëring en wijze van meten goed aansluit.

In dat verband wordt er in het bijzonder op gewezen dat voor zover bij de gevallen op de 'kruimellijst' de eis was gesteld dat het aantal woningen gelijk moet blijven, deze eis niet langer bij elk geval afzonderlijk wordt gesteld, maar in een algemene bepaling die is opgenomen in artikel 5, eerste lid. Hierin is bepaald dat bij de toepassing van de artikelen 2, 3 en 4 het aantal woningen gelijk moet blijven.

Daarnaast zijn twee nieuwe gevallen aan de 'kruimellijst' toegevoegd. Het betreft hier artikel 4, onderdelen 6 en 7, die betrekking hebben op een installatie voor warmtekrachtkoppeling bij een glastuinbouwbedrijf respectievelijk een installatie voor, kort samengevat, co-vergisting bij een agrarisch bedrijf. Deze installaties zijn met het oog op het belang van duurzame energie in artikel 4 opgenomen. De hier bedoelde installaties worden veelal in strijd met de ter plaatse geldende agrarische bestemming geacht, omdat de vrijgekomen energie niet alleen strekt ten behoeve van het bedrijf waar de installatie staat zelf, maar ook ten behoeve van andere afnemers.

Wat betreft artikel 4, onderdeel 10, dat als geval aanwijst het gebruiken van een recreatiewoning voor bewoning, wordt erop gewezen dat de eisen die voor een ontheffing voor deze activiteit in artikel 4.1.1, eerste lid, onderdeel j, en tweede lid, van het Bro waren gesteld deels zijn overgenomen in artikel 4, onderdeel 10, zelf, en deels in artikel 5.18, vierde lid, van dit besluit. Artikel 4, onderdeel 10, bevat de eisen om in aanmerking te komen voor de hier bedoelde omgevingsvergunning. Artikel 5.18, vierde lid, regelt dat de hier bedoelde omgevingsvergunning slechts geldt voor degene aan wie zij is verleend en dat in een dergelijke omgevingsvergunning de bepaling dient te worden opgenomen dat zij slechts geldt voor de termijn gedurende welke degene aan wie de vergunning is verleend de recreatiewoning onafgebroken bewoont. In verband met laatstgenoemde eis wordt ten aanzien van ontheffingen voor het gebruik van een recreatiewoning voor bewoning die op basis van bovengenoemde artikellieden van het Bro zijn verleend en op grond van artikel 1.2 van het voorstel van de Invoeringswet Wabo (Kamerstukken I 2008/09, 31 953, A) met een omgevingsvergunning worden gelijkgesteld, in aanvullend overgangsrecht voorzien. In dit verband wordt verwezen naar hetgeen hierover bij de toelichting op artikel 5.18, vierde lid, van dit besluit is opgemerkt.

Artikel 5

In artikel 5 is een aantal bijzondere bepalingen opgenomen met betrekking tot de toepassing van de artikelen 2, 3 en 4.

Eerste lid

Een algemene uitzondering die voor de toepassing van de artikelen 2, 3 en 4 geldt is dat het aantal woningen gelijk dient te blijven.

Tweede lid

Deze uitzondering, die geldt voor de artikelen 2 en 3, leidt er toe dat op, aan of bij illegaal gebouwde bouwwerken en bouwwerken die in strijd met de planologische regelgeving worden gebruikt, niet omgevingsvergunningvrij gebouwd kan worden. Het kan gaan om bouwwerken die in het verleden zonder daarvoor vereiste bouwvergunning zijn gebouwd of die onder de Wabo zonder vereiste omgevingsvergunning zijn gebouwd. Deze uitzondering bestond nog niet onder het Bblb en is ten behoeve van een effectievere naleving en handhaving van voorschriften in deze regeling toegevoegd.

Derde lid

De in het derde lid opgenomen uitzonderingen zijn overgeheveld uit artikel 43, tweede lid, van de Ww.

De eerste uitzondering, onder a, betreft het bouwen in, aan, op of bij beschermde monumenten. Dit bouwen is, behoudens artikel 2, onderdelen 1 en 2 (dit betreft onder meer gewoon onderhoud), nooit omgevingsvergunningvrij. In aanvulling op het begrip "beschermde monument" als gedefinieerd in artikel 1.1, eerste lid, van de Wabo gaat het in dit verband ook om beschermde archeologische monumenten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Mw, alsmede alle monumenten die op grond van artikel 5 van de Mw zijn "voorbeschermde". Voorbescherming houdt in dat verband in dat het vergunningstelsel van de Mw (voor archeologische monumenten) respectievelijk de Wabo (voor andere dan archeologische monumenten) gedurende de procedure tot aanwijzing als beschermde monument van overeenkomstige toepassing is. Om voornoemde reden is in het derde lid, onder a, geen aansluiting gezocht bij genoemde definitie uit de Wabo, maar zijn de monumenten waarop de in dit artikelonderdeel opgenomen uitzondering betrekking heeft afzonderlijk opgesomd. Onder de reikwijdte van deze uitzondering vallen voorts ook monumenten die krachtens een provinciale of gemeentelijke verordening zijn aangewezen en monumenten waarop, voordat deze zijn aangewezen, een dergelijke verordening van overeenkomstige toepassing is vanwege de voorbescherming uit hoofde van de verordening. Dit dient in de desbetreffende verordening te zijn bepaald.

De tweede uitzondering, onder b, betreft het bouwen in een door de Ministers van OCW en van VROM aangewezen beschermd stads- of dorpsgezicht (als bedoeld in de Mw), tenzij het bouwen niet van invloed is op het uiterlijk van een bouwwerk. Inpandige bouwwerkzaamheden die vallen onder artikel 2 of 3 kunnen in dat geval plaatsvinden zonder omgevingsvergunning. Alleen bouwactiviteiten die wijzigingen in het uiterlijk van een beschermd stads- of dorpsgezicht tot gevolg kunnen hebben zijn omgevingsvergunningplichtig. In dat verband kan onder meer een preventieve toetsing plaatsvinden aan de planologische regelgeving en de welstandsnota. Het uiterlijk van een beschermd stads- of dorpsgezicht betreft overigens niet alleen de daarin gelegen bouwwerken, maar ook de onbebouwde ruimte.

Vierde lid

Het vierde lid bevat een uitzondering op het op grond van artikel 2, onderdeel 3, omgevingsvergunningvrij mogen bouwen van bijbehorende bouwwerken in, kort samengevat, veiligheidszones rondom inrichtingen, transportroutes en buisleidingen waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt dan wel gevaarlijke stoffen worden getransporteerd. Met het oog op de externe veiligheid is het onwenselijk dat binnen die zones in strijd met de planologische regelgeving bijbehorende bouwwerken kunnen worden opgericht.

In het vierde lid, onderdeel a, wordt de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, in de eerste plaats uitgezonderd in een in het bestemmingsplan of de beheersverordening vastgelegde veiligheidszone, getypeerd als A-zone of B-zone, rondom een munitieopslag of inrichting voor activiteiten met ontplofbare stoffen. In de A-zone is in beginsel geen bebouwing toegestaan. In de B-zone is, voor zover hier van belang, geen bebouwing toegestaan waarin zich regelmatig personen bevinden. Het vaststellen en vervolgens in het bestemmingsplan of de beheersverordening opnemen van dergelijke zones rondom munitieopslagen is gangbare praktijk, gebaseerd op de circulaire "Zonering en externe veiligheid rond munitieopslagplaatsen" van toenmalig Staatssecretaris van Defensie Van Houwelingen (mede namens de Minister van VROM) van 12 april 1988. Voor inrichtingen waar activiteiten plaatsvinden met ontplofbare stoffen geldt een vergelijkbare praktijk. Deze praktijk zal een wettelijke basis krijgen in de algemene maatregel van bestuur met algemene regels inzake de ruimtelijke ordening die op grond van de Wro zal worden opgesteld.

In het vierde lid, onderdeel b, wordt de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, verder uitgezonderd in een ander gebied waarin de desbetreffende bouwactiviteit (het bouwen van een bijbehorend bouwwerk) op grond van het bestemmingsplan of de beheersverordening niet is toegestaan vanwege het overschrijden van het plaatsgebonden risico van 10^{-6} per jaar als gevolg van de aanwezigheid van een inrichting, transportroute of buisleiding waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt dan wel gevaarlijke stoffen worden getransporteerd, dan wel vanwege de ligging in een belemmeringsstrook ten behoeve van het onderhoud van een buisleiding. Voor de beantwoording van de vraag of een verbod om een bijbehorend bouwwerk te bouwen samenhangt met het overschrijden van het plaatsgebonden risico van 10^{-6} per jaar als gevolg van de aanwezigheid van een inrichting, transportroute of buisleiding als hiervoor omschreven, kan de burger te rade gaan in het bestemmingsplan of de beheersverordening zelf dan wel de via internet toegankelijke provinciale risicokaart raadplegen, waarop dergelijke risico's zijn ingetekend.

Het voornemen bestaat om in het Besluit externe veiligheid buisleidingen de eis op te nemen dat in het bestemmingsplan een belemmeringsstrook ten behoeve van het onderhoud van een buisleiding moet worden vastgelegd. In een dergelijke strook is het oprichten van bebouwing waar zich regelmatig personen bevinden in beginsel niet toegestaan.

Vijfde lid

Krachtens artikel 40, tweede lid, van de Mw kan bij een bestemmingsplan worden bepaald dat in het belang van de archeologische monumentenzorg voorschriften kunnen worden verbonden aan een omgevingsvergunning voor het bouwen. Deze voorschriften kunnen op grond van artikel 5.2, eerste lid, van het Bor in ieder geval de volgende verplichtingen betreffen: het treffen van technische maatregelen waardoor archeologische monumenten in de bodem kunnen worden behouden, het doen van opgravingen en het laten begeleiden van de activiteit die tot bodemverstoring leidt door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg.

Ingevolge artikel 41a van de Mw kunnen deze voorschriften niet worden verbonden aan een omgevingsvergunning voor het bouwen van bouwwerken met een oppervlakte kleiner dan 100 m². De gemeenteraad kan echter op grond van genoemde bepaling een andere, dus ook een kleinere, oppervlakte vaststellen.

Het vijfde lid regelt de afstemming tussen de artikelen 40 en 41a van de Mw enerzijds en de bouwmogelijkheden die artikel 3, onderdelen 1 en 2, biedt anderzijds. Deze afstemmingsregeling houdt in dat indien in het bestemmingsplan toepassing is gegeven aan artikel 40 van de Mw, al dan niet in combinatie met de toepassing van artikel 41a van de Mw door de gemeenteraad, en het bouwwerk een oppervlakte heeft gelijk aan of groter dan de in of krachtens laatstgenoemd artikel vastgestelde oppervlakte, de uitzondering op de omgevingsvergunningplicht niet geldt. Het vijfde lid legt echter een grens bij bouwwerken waarvan de oppervlakte minder dan 50 m²

beslaat. Op zodanige bouwwerken is artikel 3 zonder meer van toepassing, ook al heeft de gemeenteraad met toepassing van artikel 41a van de Mw een kleinere oppervlakte dan 50 m² vastgesteld. Deze grens van 50 m² sluit aan bij de totale oppervlakte van bouwwerken die op grond van het Bblb bouwvergunningsvrij of met een lichte bouwvergunning maximaal op een perceel konden worden gebouwd. Deze bouwwerken vielen evenmin onder de reikwijdte van artikel 40 van de Mw. Artikel 5, vijfde lid, biedt een vergelijkbaar beschermingsniveau.

Omdat, gelet op de aard en omvang van de in artikel 3 genoemde bouwwerken, uitsluitend de bijbehorende bouwwerken en de bouwwerken ten behoeve van recreatief nachtverblijf een grotere oppervlakte dan 50 m² zullen kunnen beslaan, is het vijfde lid feitelijk alleen voor dergelijke bouwwerken van belang. De reikwijdte van dit artikellid is daarom tot deze bouwwerken beperkt.

Zesde lid

Met deze uitzondering wordt voorkomen dat het bouwen, bedoeld in de artikelen 2 en 3, onderdelen 1 tot en met 6, dat niet voldoet aan de daar gestelde eisen, alsnog onder de restcategorie van artikel 3, onderdeel 7, kan vallen. Als bijvoorbeeld een kozijnwijziging niet past binnen artikel 2, onderdeel 7, of een zonwering voldoet niet aan de eisen zoals gesteld in artikel 2, onderdeel 8, geldt niet dat alsnog 'geshopt' kan worden in artikel 3, onderdeel 7. Er is in dat geval geen sprake van een omgevingsvergunningvrije verandering.

Artikel 6

In artikel 6 is een specifieke regeling gegeven voor het bepalen van het achtererfgebied bij (agrarische) bedrijfspercelen. Veelal bevinden zich op dergelijke percelen al een of meer bijgebouwen zoals bijvoorbeeld een dienstwoning. Ingevolge artikel 6, onderdeel a, dient in dat geval bij de toepassing van artikel 2, onderdeel 3, en artikel 3, onderdelen 1 en 6, het achtererfgebied te worden bepaald door het gebouw waarvan de voorkant het dichtst is gelegen bij openbaar toegankelijk gebied.

Onderdeel b maakt het mogelijk dat, naast de bouwmogelijkheden die artikel 2 al biedt voor het hoofdgebouw, ook bij de op het perceel aanwezige woning (of woningen) gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheid ingevolge artikel 2, derde lid, onderdeel a, om binnen de afstand van 2,5 van de oorspronkelijke woning een bijbehorend bouwwerk te bouwen.

Artikel 7

Artikel 7 is opgenomen om de handhaafbaarheid van de in artikel 2, onderdeel 3, onder b, onderdeel 4°, opgenomen randvoorwaarde voldoende te verzekeren. Verwezen wordt verder naar de toelichting bij genoemd artikelonderdeel, waar ook artikel 7 reeds nader is toegelicht.

Artikel 8

Artikel 8 bevat overgangsrecht met betrekking tot het bouwen dat is begonnen – maar nog niet is afgerond - voor de inwerkingtreding van de Wabo en waarvoor krachtens de Ww geen bouwvergunning was vereist, maar dat niet onder de reikwijdte van artikel 2 of 3 van de bijlage valt. Dit bouwen mag, ter bescherming van bestaande rechten, worden afgerond zonder dat daarvoor een vergunning is vereist op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de Wabo.

BIJLAGE 2:

LIJST VAN MONUMENTEN EN BEELDBEPALENDE PANDEN

De volgende opsomming is informatief en indicatief, verwezen wordt naar het monumentenregister. Voor monumenten en beeldbepalende gebouwen zijn de themagerichte welstandscriteria zoals opgenomen in hoofdstuk 10 van kracht.

type bouwwerk	cate- gorie*	straat	nr.	plaats	x-coördinaat	y-coördinaat
GEBOUWEN	bbp	Stuyvesantseweg	2a	Baarland	50552,247	380252,982
GEBOUWEN	rm	Bakendorpseweg	2	Baarland	50738,355	380877,522
GEBOUWEN	bbp	Bakendorpseweg	6	Baarland	51661,897	380924,064
VIJVERS	rm	Burgemeester Vogelaarstr	0	Baarland	50716,209	380924,907
GEBOUWEN	bbp	Burgemeester Vogelaarstr	1	Baarland	50711,074	380947,631
GEBOUWEN	gm	Delische weg	1	Baarland	50690,287	380601,383
GEBOUWEN	bbp	Delische weg	2	Baarland	50686,241	380849,390
GEBOUWEN	bbp	Delische weg	4	Baarland	50645,495	380546,441
GEBOUWEN	rm	Industrieweg	1	Baarland	50405,617	381746,688
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	1	Baarland	50285,145	381015,070
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	1	Baarland	50289,707	381036,765
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	9	Baarland	50299,502	381093,638
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	18	Baarland	50334,042	381205,876
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	20	Baarland	50337,931	381241,521
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	25	Baarland	50274,107	381169,901
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	31	Baarland	50303,096	381300,780
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	41	Baarland	50308,522	381567,784
GEBOUWEN	bbp	Nieuweweg	47	Baarland	50174,270	381698,478
GEBOUWEN	gm	Oude Polderdijk	2	Baarland	50267,695	382591,784
GEBOUWEN	bbp	Schansstraat	1	Baarland	50337,188	381008,844
GEBOUWEN	rm	Schansstraat	12	Baarland	50425,991	380957,142
GEBOUWEN	bbp	Schansstraat	20	Baarland	50466,911	380960,892
GEBOUWEN	bbp	Schansstraat	24	Baarland	50481,397	380958,580
GEBOUWEN	bbp	Slotstraat	1	Baarland	50529,974	380961,860
GEBOUWEN	rm	Slotstraat	3	Baarland	50569,054	380977,727
GEBOUWEN	bbp	Slotstraat	6	Baarland	50531,550	380932,891
GEBOUWEN	rm	Slotstraat	7	Baarland	50617,269	381020,668
GEBOUWEN	bbp	Slotstraat	23	Baarland	50635,618	380936,115
GEBOUWEN	bbp	Slotstraat	25	Baarland	50643,736	380952,630
GEBOUWEN	bbp	Slotstraat	40	Baarland	50646,400	380908,688
GEBOUWEN	bbp	Torenstraat	1	Baarland	50517,485	380981,985
GEBOUWEN	bbp	Westdorpseweg	1	Baarland	49405,610	381322,866
GEBOUWEN	bbp	Westdorpseweg	4	Baarland	49664,079	382274,294
GEBOUWEN	bbp	Zuidijk	1	Baarland	49342,883	382364,933
GEBOUWEN	bbp	Zuidijk	3	Baarland	49244,918	382280,513
GEBOUWEN	bbp	Zuidhoekstraat	2	Baarland	50493,219	380953,043
GEBOUWEN	bbp	Zuidhoekstraat	4	Baarland	50487,481	380935,041
GEBOUWEN	bbp	Zuidhoekstraat	10	Baarland	50474,315	380891,028
GEBOUWEN	bbp	Zuidpolderdijk	2	Baarland	49167,913	380665,871
GEBOUWEN	bbp	Westsingel	64	Borssele	50552,247	382789,089
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	2	Borssele	39984,653	383039,982
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	4	Borssele	39974,718	383035,623
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	6	Borssele	39964,786	383033,991
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	8	Borssele	39955,609	383031,909
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	10	Borssele	39946,401	383028,597
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	11	Borssele	39927,050	382997,572
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	13	Borssele	39916,547	382997,598
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	17	Borssele	39889,691	382980,863
GEBOUWEN	bbp	Catalijnweg	47	Borssele	39443,633	382854,767
GEBOUWEN	rm	Hollepoldersedijk	8	Borssele	43743,523	383230,791
GEBOUWEN	bbp	Jurjaneweg	5	Borssele	41942,668	382325,800

type bouwwerk	cate- gorie*	straat	nr.	plaats	x-coördinaat	y-coördinaat
GEBOUWEN	bbp	Korteweg	15	Driewegen	45103,228	382633,664
GEBOUWEN	bbp	Korteweg	19	Driewegen	45103,420	382677,294
GEBOUWEN	rm	Paulushoekseweg	5	Driewegen	44484,975	382393,518
GEBOUWEN	bbp	Schoondijksedijk	25	Driewegen	44916,970	382609,786
GEBOUWEN	bbp	Schoondijksedijk	33	Driewegen	45111,140	382481,316
GEBOUWEN	bbp	Schoondijksedijk	53	Driewegen	45849,079	382177,632
TERREINEN	rm	Trenteweg	0	Driewegen	43686,969	381114,718
GEBOUWEN	bbp	van Tilburghstraat	2	Driewegen	44758,131	382177,186
GEBOUWEN	bbp	van Tilburghstraat	4	Driewegen	44784,210	382173,904
GEBOUWEN	bbp	van Tilburghstraat	6	Driewegen	44796,031	382166,335
GEBOUWEN	bbp	van Tilburghstraat	20	Driewegen	44856,825	382110,490
GEBOUWEN	bbp	van Tilburghstraat	24	Driewegen	44872,364	382097,915
GEBOUWEN	rm	van Tilburghstraat	27	Driewegen	44923,388	382088,772
GEBOUWEN	gm	van Tilburghstraat	31	Driewegen	44942,290	382063,505
GEBOUWEN	rm	van Tilburghstraat	43	Driewegen	45083,868	381988,957
GEBOUWEN	rm	van Tilburghstraat	50	Driewegen	45020,053	381917,753
GEBOUWEN	bbp	Breestraat	2	Ellewoutsdijk	45604,263	378935,531
GEBOUWEN	bbp	Breestraat	6	Ellewoutsdijk	45604,827	378896,811
GEBOUWEN	bbp	Breestraat	7	Ellewoutsdijk	45620,562	378894,524
GEBOUWEN	rm	Fortweg	2	Ellewoutsdijk	45380,359	378671,719
GEBOUWEN	bbp	Grindweg	2	Ellewoutsdijk	45617,741	379663,694
GEBOUWEN	rm	Hellewoudstraat	1	Ellewoutsdijk	45656,161	378823,060
GEBOUWEN	bbp	Hellewoudstraat	10	Ellewoutsdijk	45598,705	378788,555
GEBOUWEN	gm	Hooglandsedijk	2	Ellewoutsdijk	46355,181	380448,922
GEBOUWEN	gm	Hooglandsedijk	2A	Ellewoutsdijk	46342,809	380488,497
GEBOUWEN	bbp	Langeviele	5	Ellewoutsdijk	45586,582	379231,196
KUNSTWERK	rm	Langeviele	5	Ellewoutsdijk	45583,647	379132,487
GEBOUWEN	bbp	Langeviele	6	Ellewoutsdijk	45713,036	379142,405
GEBOUWEN	rm	Langeviele	6	Ellewoutsdijk	45760,300	379140,011
KUNSTWERK	rm	Langeviele	6	Ellewoutsdijk	45836,208	379137,876
VIJVERS	rm	Langeviele	6	Ellewoutsdijk	45753,145	379153,245
KUNSTWERK	rm	Langeviele	6	Ellewoutsdijk	45779,660	379158,382
GEBOUWEN	bbp	Langeviele	18	Ellewoutsdijk	45608,427	379295,999
GEBOUWEN	bbp	Langeviele	46	Ellewoutsdijk	45587,457	379380,572
GEBOUWEN	bbp	van Hattumstraat	32	Ellewoutsdijk	45609,753	378948,026
GEBOUWEN	bbp	Vissersdijk	1	Ellewoutsdijk	46249,021	380878,135
GEBOUWEN	gm	Zomerstraat	2	Ellewoutsdijk	45681,773	379024,655
GEBOUWEN	bbp	Zomerstraat	8	Ellewoutsdijk	45680,628	378995,330
GEBOUWEN	gm	Zomerstraat	14	Ellewoutsdijk	45662,247	378966,795
GEBOUWEN	bbp	Zomerstraat	26	Ellewoutsdijk	45650,391	378888,197
GEBOUWEN	gm	Zomerstraat	29	Ellewoutsdijk	45660,720	378869,853
GEBOUWEN	gm	Boerendijk	3	Heinkenszand	44893,008	389057,637
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	34	Heinkenszand	45715,082	388313,720
GEBOUWEN	rm	Stationsweg	5	Heinkenszand	45445,158	388493,422
GEBOUWEN	rm	Stenevate	9	Heinkenszand	46211,579	388309,354
GEBOUWEN	bbp	Barbesteinweg	19	Heinkenszand	44568,698	385803,620
GEBOUWEN	bbp	Boerendijk	2	Heinkenszand	45773,396	388876,602
GEBOUWEN	rm	Boerendijk	5	Heinkenszand	44701,126	388891,749
GEBOUWEN	bbp	Clara's pad	4	Heinkenszand	45608,915	388466,271
GEBOUWEN	bbp	Clara's pad	6	Heinkenszand	45636,911	388471,066
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	11	Heinkenszand	45632,767	388405,904
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	25	Heinkenszand	45698,499	388348,491
GEBOUWEN	gm	Dorpsstraat	26	Heinkenszand	45675,319	388332,548
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	48	Heinkenszand	45802,866	388258,125
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	55	Heinkenszand	45810,488	388275,213
GEBOUWEN	rm	Dorpsstraat	71	Heinkenszand	45883,280	388254,063
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	99	Heinkenszand	45972,110	388127,172
GEBOUWEN	rm	Dorpsstraat	100	Heinkenszand	46062,522	388002,330
GEBOUWEN	rm	Dorpsstraat	141	Heinkenszand	46122,123	387995,680
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	159	Heinkenszand	46165,718	387893,837
GEBOUWEN	gm	Dorpsstraat	167	Heinkenszand	46162,105	387820,799
GEBOUWEN	rm	Dorpsstraat	183	Heinkenszand	46204,173	387702,016
GEBOUWEN	bbp	Dorpsstraat	42A	Heinkenszand	45758,511	388285,723
GEBOUWEN	rm	Heinkenszandseweg	44	Heinkenszand	44359,122	387069,438

type bouwwerk	cate- gorie*	straat	nr.	plaats	x-coördinaat	y-coördinaat
GEBOUWEN	bbp	Postweg	5	Lewedorp	43031,406	390457,489
GEBOUWEN	bbp	Postweg	39	Lewedorp	40341,585	391039,852
GEBOUWEN	bbp	Roverweg	2	Lewedorp	41764,546	388791,298
GEBOUWEN	bbp	Steketeepad	11	Nieuwdorp	40610,053	388252,772
GEBOUWEN	bbp	Coudorp	3	Nieuwdorp	40494,766	388151,182
GEBOUWEN	bbp	Coudorp	23	Nieuwdorp	40802,303	387919,814
GEBOUWEN	bbp	Havenweg	4B	Nieuwdorp	40516,824	388184,520
GEBOUWEN	bbp	Hertenweg	5	Nieuwdorp	40124,584	388361,967
GEBOUWEN	gm	Kasteelweg	3	Nieuwdorp	41126,186	388840,319
BIJGEBOUWEN	bbp	Korenweg	0	Nieuwdorp	40993,319	388911,009
GEBOUWEN	bbp	Korenweg	15	Nieuwdorp	41016,717	389025,955
GEBOUWEN	bbp	Korenweg	15	Nieuwdorp	41028,349	389037,771
GEBOUWEN	rm	Landlustweg	1	Nieuwdorp	40122,577	387210,220
GEBOUWEN	bbp	Molendijk	55	Nieuwdorp	42161,202	387680,433
GEBOUWEN	bbp	Ring	2	Nieuwdorp	40684,066	388166,043
GEBOUWEN	bbp	Ring	21	Nieuwdorp	40713,304	388172,420
GEBOUWEN	bbp	Ring	41	Nieuwdorp	40714,827	388249,426
GEBOUWEN	bbp	Ring	65	Nieuwdorp	40659,595	388199,826
GEBOUWEN	bbp	Schippersweg	1	Nieuwdorp	41250,723	387492,492
GEBOUWEN	bbp	Sluisweg	1	Nieuwdorp	39871,694	389060,916
GEBOUWEN	bbp	Stoofweg	5	Nieuwdorp	41409,432	388052,162
GEBOUWEN	bbp	Stoofweg	7	Nieuwdorp	41508,840	387799,854
GEBOUWEN	bbp	Stoofweg	10	Nieuwdorp	41352,808	388009,102
GEBOUWEN	bbp	Vleugelhofweg	4	Nieuwdorp	42376,441	387938,055
GEBOUWEN	bbp	Drieweg	2	Nisse	48958,326	385262,623
GEBOUWEN	bbp	Brilletjesdijk	3	Nisse	47018,585	384373,461
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	14	Nisse	48329,720	386302,233
GEBOUWEN	rm	Dorpsplein	18	Nisse	48324,533	386276,896
GEBOUWEN	rm	Dorpsplein	19	Nisse	48319,394	386262,095
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	24	Nisse	48314,288	386225,031
GEBOUWEN	rm	Dorpsplein	25	Nisse	48265,076	386197,698
GEBOUWEN	rm	Dorpsplein	27	Nisse	48234,252	386205,147
GEBOUWEN	rm	Dorpsplein	30	Nisse	48211,969	386242,038
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	38	Nisse	48257,125	386349,325
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	40	Nisse	48265,493	386363,348
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	42	Nisse	48269,854	386375,555
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	42	Nisse	48275,183	386379,847
GEBOUWEN	bbp	Dorpsplein	46	Nisse	48301,199	386399,122
GEBOUWEN	rm	Dorpsplein	49	Nisse	48270,661	386242,040
GEBOUWEN	bbp	Gerbernesseweg	5	Nisse	48375,194	386435,755
GEBOUWEN	bbp	Gerbernesseweg	7	Nisse	48382,882	386446,526
GEBOUWEN	bbp	Gerbernesseweg	17	Nisse	48476,800	386540,901
GEBOUWEN	rm	Gerbernesseweg	21	Nisse	48641,262	386738,864
GEBOUWEN	bbp	Kruiningenpolderweg	8	Nisse	48525,425	384182,569
GEBOUWEN	bbp	Lageweg	4	Nisse	47891,127	384674,188
GEBOUWEN	bbp	Lageweg	8	Nisse	48397,224	384623,848
GEBOUWEN	rm	Nissestelle	1	Nisse	48390,909	383889,729
GEBOUWEN	bbp	Nissestelleweg	5	Nisse	48360,566	383706,007
GEBOUWEN	bbp	Notenboomdijk	3	Nisse	47149,760	385880,634
GEBOUWEN	rm	Palmboomseweg	1	Nisse	50283,789	386151,231
GEBOUWEN	rm	Palmboomseweg	1	Nisse	50272,662	386130,590
GEBOUWEN	bbp	Paul Krügerstraat	12	Nisse	48258,769	386423,312
GEBOUWEN	bbp	Paul Krügerstraat	22	Nisse	48198,056	386460,793
GEBOUWEN	bbp	Paul Krügerstraat	24	Nisse	48183,040	386470,057
GEBOUWEN	gm	Rondpolderdijk	1	Nisse	48909,169	385101,480
GEBOUWEN	rm	Rondpolderdijk	1	Nisse	48907,372	385082,071
GEBOUWEN	bbp	van der Poest Clementstr	4	Nisse	48173,944	386203,870
GEBOUWEN	rm	van der Poest Clementstr	7	Nisse	48164,800	386137,014
GEBOUWEN	bbp	van der Poest Clementstr	25	Nisse	48040,682	386020,291
HEKKEN	rm	Zuidweg	0	Nisse	48361,818	386169,369
GEBOUWEN	bbp	Zuidweg	8	Nisse	48648,761	385999,246
GEBOUWEN	bbp	Zuidweg	1B	Nisse	48288,084	386319,409
MEUBILAIR	rm	Zuidweg	1B	Nisse	48294,274	386335,784
GEBOUWEN	bbp	Burgemeester v Lierestr	3	Oudelande	48284,333	381084,735

type bouwwerk	cate- gorie*	straat	nr.	plaats	x-coördinaat	y-coördinaat
GEBOUWEN	rm	Korenhalmdijk	11	's-Gravenpolder	51513,861	386106,449
GEBOUWEN	bbp	Langeweg	40	's-Gravenpolder	52141,802	386733,389
GEBOUWEN	gm	Lenshoekdijk	15	's-Gravenpolder	51752,957	385942,674
GEBOUWEN	gm	Lenshoekdijk	17	's-Gravenpolder	51803,256	385922,334
GEBOUWEN	bbp	Nieuwe Hoondersedijk	6	's-Gravenpolder	52206,613	385372,229
GEBOUWEN	bbp	Pietersweg	1	's-Gravenpolder	52397,418	388269,500
GEBOUWEN	bbp	Provincialeweg	7	's-Gravenpolder	51357,644	386354,528
GEBOUWEN	bbp	Provincialeweg	8	's-Gravenpolder	51299,051	386363,007
GEBOUWEN	bbp	Provincialeweg	10	's-Gravenpolder	51190,401	386282,300
GEBOUWEN	bbp	Provincialeweg	12	's-Gravenpolder	51169,563	386266,585
GEBOUWEN	gm	Provincialeweg	27	's-Gravenpolder	51191,103	386227,188
GEBOUWEN	bbp	Raadhuisstraat	31	's-Gravenpolder	51644,328	386370,075
GEBOUWEN	bbp	Raadhuisstraat	33	's-Gravenpolder	51646,730	386361,157
GEBOUWEN	rm	Schoorkenszandweg	27	's-Gravenpolder	50039,696	385610,100
GEBOUWEN	bbp	Schuitweg	19	's-Gravenpolder	51395,263	386553,942
GEBOUWEN	bbp	Schuitweg	21	's-Gravenpolder	51381,833	386610,842
GEBOUWEN	bbp	's-Gravenstraat	1	's-Gravenpolder	51475,786	386461,822
GEBOUWEN	bbp	's-Gravenstraat	30	's-Gravenpolder	51677,480	386523,968
GEBOUWEN	bbp	's-Gravenstraat	44	's-Gravenpolder	51816,596	386545,410
GEBOUWEN	bbp	's-Gravenstraat	47A	's-Gravenpolder	51649,342	386556,509
GEBOUWEN	bbp	Baarsdorp	2	's-Heer Abtskerke	47378,976	389462,414
GEBOUWEN	bbp	Grotedijk	1	's-Heer Abtskerke	47122,839	388162,726
GEBOUWEN	rm	Kerkring	2	's-Heer Abtskerke	50364,736	387947,350
GEBOUWEN	rm	Kerkring	3	's-Heer Abtskerke	50412,715	387989,110
GEBOUWEN	bbp	Kerkring	5	's-Heer Abtskerke	50412,046	387967,335
GEBOUWEN	bbp	Kerkring	6	's-Heer Abtskerke	50415,836	387952,931
GEBOUWEN	bbp	Kerkring	7	's-Heer Abtskerke	50409,458	387933,050
GEBOUWEN	bbp	Kerkring	9	's-Heer Abtskerke	50389,781	387903,751
GEBOUWEN	bbp	Kerkring	11	's-Heer Abtskerke	50374,091	387892,270
GEBOUWEN	gm	Kerkring	13	's-Heer Abtskerke	50337,020	387867,460
GEBOUWEN	rm	Kerkring	18	's-Heer Abtskerke	50356,933	387988,720
GEBOUWEN	bbp	Kloetingseweg	1	's-Heer Abtskerke	50390,180	388017,748
GEBOUWEN	bbp	Kloetingseweg	9	's-Heer Abtskerke	50420,860	388054,690
GEBOUWEN	bbp	Kloetingseweg	2A	's-Heer Abtskerke	50460,350	388027,640
GEBOUWEN	rm	Oude Hoeveweg	8	's-Heer Abtskerke	47473,642	389239,955
GEBOUWEN	rm	Polderweg	29	's-Heer Abtskerke	51121,592	386952,767
GEBOUWEN	rm	Polderweg	29	's-Heer Abtskerke	51132,521	386962,665
TERREINEN	rm	Rijksweg 58	0	's-Heer Abtskerke	47391,564	389560,925
GEBOUWEN	gm	Sinoutskerke	10	's-Heer Abtskerke	49161,048	388186,435
GEBOUWEN	bbp	Westhofsezandweg	2	's-Heer Abtskerke	46821,736	389480,132
GEBOUWEN	rm	Zuidweg	35	's-Heer Abtskerke	50241,966	387200,320
GEBOUWEN	rm	Beeldhoeveweg	12	's-Heerenhoek	43679,177	385353,870
GEBOUWEN	gm	Benedenstraat	3	's-Heerenhoek	42497,091	385998,675
GEBOUWEN	bbp	Borsselsedijk	50	's-Heerenhoek	41314,503	386201,514
GEBOUWEN	bbp	Borsselsedijk	54	's-Heerenhoek	41680,365	386224,344
GEBOUWEN	rm	Deken Holtkampstraat	9	's-Heerenhoek	42614,490	386249,263
GEBOUWEN	bbp	Heinkenszandseweg	10	's-Heerenhoek	42801,650	386984,143
GEBOUWEN	bbp	Heinkenszandseweg	40	's-Heerenhoek	43743,894	387052,654
GEBOUWEN	bbp	Lange Noordweg	2	's-Heerenhoek	42123,391	385386,984
GEBOUWEN	bbp	Nassauweg	30	's-Heerenhoek	42919,595	387198,923
GEBOUWEN	rm	's-Heerenhoeksedijk	5	's-Heerenhoek	42500,652	385676,776
GEBOUWEN	bbp	's-Heerenhoeksedijk	14	's-Heerenhoek	42069,723	385595,426
GEBOUWEN	bbp	Stoofweg	24	's-Heerenhoek	41911,876	386561,878
GEBOUWEN	bbp	Vleugelhofweg	1	's-Heerenhoek	42671,609	387935,958
GEBOUWEN	gm	Vleugelhofweg	2	's-Heerenhoek	43016,965	388092,549
GEBOUWEN	bbp	Werrilaan	2	's-Heerenhoek	42547,730	385917,775
GEBOUWEN	gm	Werrilaan	6	's-Heerenhoek	42579,429	385888,080
GEBOUWEN	gm	Werrilaan	11	's-Heerenhoek	42612,917	385953,463
GEBOUWEN	bbp	Werrilaan	19	's-Heerenhoek	42651,939	385956,660
GEBOUWEN	rm	West Langeweg	3	's-Heerenhoek	43056,457	385471,007

* onderscheid wordt gemaakt tussen beeldbepalende panden (bbp), gemeentelijke monumenten (gm) en rijksmonumenten (rm)

(Tekst geldend op: 29-11-2012)

Regeling van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 30 maart 2010, nr. BJZ2010008979, houdende nadere regels ter uitvoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van het Besluit omgevingsrecht (Regeling omgevingsrecht)

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

Gelet op de artikelen 5.3, vierde lid, en 5.11, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de artikelen 4.3, derde lid, 4.4, eerste lid, 4.7 en 5.4, tweede lid, van het Besluit omgevingsrecht;

Gelet op richtlijn nr. 2008/1/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 januari 2008 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (Gecodificeerde versie) (*PbEG* L 24);

Besluit:

Hoofdstuk 1. Algemene indieningsvereisten

Artikel 1.1. Begripsomschrijvingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- *besluit*: Besluit omgevingsrecht;
- *bouwactiviteit*: activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de wet;
- *bruto-inhoud*: bruto-inhoud als bedoeld in NEN 2580;
- *bruto-vloeroppervlakte*: bruto-vloeroppervlakte als bedoeld in NEN 2580;
- *detailtekening*: getekende uitwerking die een ondubbelzinnige aanduiding geeft van een groep van gelijksoortige constructieonderdelen in hun vorm, afmetingen, materiaalgebruik en overige gestelde eisen en waarvan de plaats eenduidig vastligt;
- *EPC*: energieprestatiecoëfficiënt als bedoeld in artikel 5.2 van het Bouwbesluit 2012;
- *gebruiksoppervlakte*: gebruiksoppervlakte als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van het Bouwbesluit 2012;
- *groepsrisico*: cumulatieve kansen per jaar dat ten minste 10, 100 of 1000 personen overlijden als rechtstreeks gevolg van hun aanwezigheid in het invloedsgebied van een inrichting en een ongewoon voorval binnen die inrichting waarbij een gevaarlijke stof betrokken is;
- *invloedsgebied*: gebied waarin volgens door Onze Minister bij ministeriële regeling op grond van artikel 15, eerste lid, van het Besluit externe veiligheid inrichtingen te stellen regels personen worden meegeteld voor de berekening van het groepsrisico;
- *ISO*: een door de International Organization for Standardization opgestelde norm;
- *NEN*: een door de Stichting Nederlands Normalisatie-instituut uitgegeven Nederlandse norm;
- *NEN-EN*: door de Europese Commissie voor Normalisatie geharmoniseerde norm;

- *oprichten of in werking hebben van een inrichting of mijnbouwwerk*: activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder e, onder 1° of 3°, van de wet;
- *plaatsgebonden risico*: risico op een plaats buiten een inrichting, uitgedrukt als de kans per jaar dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op die plaats zou verblijven, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval binnen die inrichting waarbij een gevaarlijke stof betrokken is;
- *straatpeil*: de hoogteligging van het bouwwerk ten opzichte van:
  - 1°. de hoogte van de weg ter plaatse van de hoofdtoegang, voor een bouwwerk waarvan de hoofdtoegang direct aan de weg grenst voor een bouwwerk, of
  - 2°. de hoogte van het terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw voor een bouwwerk waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst;
- *veranderen van een inrichting of mijnbouwwerk of veranderen van de werking daarvan*: activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder e, onder 2°, van de wet;
- *vergunning*: omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 1.1 van de wet.

Artikel 1.2. Elektronisch aanvraagformulier en landelijke voorziening

- 1. Een aanvraag langs elektronische weg wordt gedaan met gebruikmaking van het elektronische formulier dat op de datum van indiening van de aanvraag beschikbaar is via de landelijke voorziening, bedoeld in artikel 7.6 van de wet.
- 2. De minister stelt een systeembeschrijving vast voor de landelijke voorziening.
- 3. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het beheer van de gegevens die zijn opgenomen in het deel van de landelijke voorziening dat hem ter beschikking staat. Dit beheer omvat in elk geval de verlening en beperking van toegang tot de gegevens omtrent een aanvraag en de zorg voor de archiefbescheiden.
- 4. Ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens in de landelijke voorziening zijn de minister respectievelijk het bevoegd gezag, ieder voor zover die verwerking onder zijn verantwoordelijkheid plaatsvindt, verantwoordelijke in de zin van artikel 1, onderdeel d, van de Wet bescherming persoonsgegevens.

Artikel 1.3. Indieningsvereisten bij iedere aanvraag

- 1. In de aanvraag vermeldt de aanvrager:
  - a. de naam, het adres en de woonplaats van de aanvrager, alsmede het elektronisch adres van de aanvrager, indien de aanvraag met een elektronisch formulier wordt ingediend;
  - b. het adres, de kadastrale aanduiding dan wel de ligging van het project;
  - c. een omschrijving van de aard en omvang van het project;
  - d. indien de aanvraag wordt ingediend door een gemachtigde: zijn naam, adres en woonplaats, alsmede het elektronisch adres van de gemachtigde, indien de aanvraag met een elektronisch formulier wordt ingediend;
  - e. indien het project wordt uitgevoerd door een ander dan de aanvrager: zijn naam, adres en woonplaats.

- 2. De aanvrager voorziet de aanvraag van een aanduiding van de locatie van de aangevraagde activiteit of activiteiten. Deze aanduiding geschiedt met behulp van een situatietekening, kaart, foto's of andere geschikte middelen.
- 3. De aanvrager doet bij de aanvraag een opgave van de kosten van de te verrichten werkzaamheden.

Artikel 1.4. Vereisten aan digitale indiening van gegevens en bescheiden

- 1. Gegevens en bescheiden die langs elektronische weg bij de aanvraag worden verstrekt, worden aangeleverd in een van de volgende archiefwaardige bestandsformaten:
  - a. foto's: PNG en JPG
  - b. scans: TIFF, JPG, PDF/A-1a, PDF/A-1b en PDF 1.4
  - c. officedocumenten: PDF/A-1a en PDF 1.4
  - d. tekeningen: PDF/X en PDF 1.4
- 2. Indien de bestanden langs elektronische weg worden aangeleverd, worden deze uitsluitend als 'read-only' (alleen lezen) gekenmerkt.

Artikel 1.5. Vermelding van tijdelijkheid van een activiteit

Indien de activiteit waarvoor de vergunning wordt aangevraagd naar haar aard tijdelijk is, vermeldt de aanvrager dit in de aanvraag. Hij vermeldt daarbij tevens zo mogelijk het tijdstip waarop de activiteit of activiteiten uiterlijk zal of zullen worden beëindigd.

Hoofdstuk 2. Indieningsvereisten vanwege bouwactiviteiten

§ 2.1. Gegevens en bescheiden over bouwactiviteiten

Artikel 2.1. Algemene vereisten

- 1. Ten aanzien van de gegevens en bescheiden bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit maakt de aanvrager de samenhang kenbaar tussen deze gegevens en bescheiden onderling en met de overige gegevens en bescheiden die bij de aanvraag zijn gevoegd.
- 2. Indien de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit betrekking heeft op een woonwagen kan aan de eisen met betrekking tot het aanleveren van de gegevens en bescheiden, bedoeld in [artikel 2.2, eerste tot en met vijfde lid](#), worden voldaan door het indienen van documentatie van de leverancier, mits de bedoelde gegevens en bescheiden duidelijk kenbaar zijn.

Artikel 2.2. Bouwbesluit 2012

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden ten behoeve van toetsing aan de voorschriften van het Bouwbesluit 2012:

- 1. uit het oogpunt van veiligheid:
  - a. gegevens en bescheiden waaruit blijkt dat het te bouwen of te wijzigen bouwwerk voldoet aan de gestelde eisen in relatie tot:
    - 1°. belastingen en belastingcombinaties (sterkte en stabiliteit) van alle (te wijzigen) constructieve delen van het bouwwerk, alsmede van het bouwwerk als geheel;
    - 2°. de uiterste grenstoestand van de bouwconstructie en onderdelen van de bouwconstructie.

Indien de aanvraag betrekking heeft op de wijziging of uitbreiding van een bestaand bouwwerk blijkt uit de aangeleverde gegevens tevens wat de opbouw van de bestaande constructie is (tekeningen en berekeningen) en wat de toegepaste materialen zijn;

- b. een schriftelijke toelichting op het ontwerp van de constructies, waaruit met name blijkt:
  - 1°. de aangehouden belastingen en belastingcombinaties;
  - 2°. de constructieve samenhang;
  - 3°. het stabiliteitsprincipe;
  - 4°. de omschrijving van de bouwconstructie en de weerstand tegen bezwijken bij brand hiervan;
- c. de detaillering van trappen, hellingbanen en vloerafscheidingen (inclusief hekwerken);
- d. de draairichting van beweegbare constructieonderdelen;
- e. de brandveiligheid en rookproductie van toegepaste materialen;
- f. de brandcompartimentering. De opgave bevat tevens gegevens betreffende deuren en daglichtopeningen in uitwendige scheidingsconstructies. Voor zover van belang voor het vluchten bij brand, worden tevens de deuren en daglichtopeningen in inwendige scheidingsconstructies opgegeven;
- g. de vluchtroutes en de daarbij behorende mate van bescherming alsmede de aard en plaats van brandveiligheidsvoorzieningen;
- h. de inbraakwerendheid van bereikbare gevelelementen;
- 2. uit het oogpunt van gezondheid:
  - a. de karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie, de bescherming tegen geluid van installaties, de geluidsabsorptie van gemeenschappelijke verkeersruimten, gangen en trappenhuizen ingeval het bouwwerk een woonfunctie heeft, de geluidwering tussen niet-gemeenschappelijke verblijfsruimten van dezelfde gebruiksfunctie en de geluidwering tussen ruimten van verschillende gebruiksfuncties;
  - b. de wateropname van toegepaste materialen van vloer, wand en plafond in sanitaire ruimten;
  - c. de lucht- en waterdichtheid, de factor van de temperatuur en vochtwerende voorzieningen van inwendige en uitwendige scheidingsconstructies;
  - d. de ventilatievoorzieningen van ruimten en voorzieningen betreffende de afvoer van rookgas en toevoer van verbrandingslucht;
  - e. gegevens en bescheiden over het weren van ratten en muizen;
  - f. de daglichttoetreding;
- 3. uit het oogpunt van bruikbaarheid:

- a. de aanduiding van de gebruiksfunctie, verblijfsgebieden, verblijfsruimten en de afmetingen en de bezetting van alle ruimten inclusief totaaloppervlakten per gebruiksfunctie;
- b. de aanduiding van bad- of toiletruimte, liften, buitenberging en buitenruimte;
- c. gegevens en bescheiden over de integrale toegankelijkheid van het bouwwerk en in het bouwwerk gelegen ruimten;
- d. de aanduiding van de vloerpeilen ten opzichte van het aansluitende terrein;
- e. de aanduiding van de opstelplaats van het aanrecht en van kook-, stook- en warmwatertoestellen;
- f. indien het bouwwerk een utiliteitsgebouw betreft: de aanduiding van de stallingruimte voor fietsen;
- 4. uit het oogpunt van energiezuinigheid en milieu: gegevens en bescheiden over de EPC, de thermische eigenschappen van de toegepaste uitwendige scheidingsconstructie en de beperking van de luchtdoorlatendheid;
- 5. inzake installaties:
  - a. gegevens en bescheiden over de noodstroomvoorziening en -verlichting;
  - b. het leidingplan en aansluitpunten van gas-, elektra- en waterleiding;
  - c. de aansluitpunten van de drinkwater- en warmwatervoorziening;
  - d. het leidingplan en aansluitpunten van riolering en hemelwaterafvoeren;
  - e. gegevens en bescheiden over de aard en plaats van brandveiligheidsinstallaties alsmede van de vluchtrouteaanduiding;
  - f. een tekening van de inrichting van het bij het bouwwerk behorende terrein met daarop aangegeven de voorzieningen voor de bereikbaarheid en de plaats van bluswatervoorzieningen en opstelplaatsen van brandweervoertuigen;
  - g. gegevens en bescheiden waaruit blijkt dat wordt voldaan aan de aanvullende regels voor tunnelveiligheid uit het Bouwbesluit 2012;
  - h. indien het een woongebouw betreft: gegevens en bescheiden over zelfsluitende deuren, spreekinstallaties, signaalvoorzieningen en deuropeners ter voorkoming van veel voorkomende criminaliteit;
  - i. gegevens en bescheiden over gebouwgebonden veiligheidsvoorzieningen ten behoeve van veilig onderhoud middels de Checklist Veilig onderhoud op en aan gebouwen 2012;
- 6. gegevens en bescheiden over veiligheid en het voorkomen van hinder tijdens het bouwen, met de volgende onderdelen:
  - a. één of meer tekeningen waaruit de bouwplaatsinrichting blijkt met:
    - 1°. de toegang tot de bouwplaats inclusief afscheiding en afsluiting van de bouwplaats;
    - 2°. de ligging van het te bebouwen perceel en de omliggende wegen en bouwwerken;
    - 3°. de situering van het bouwwerk;
    - 4°. de aan- en afvoerwegen;
    - 5°. de laad-, los- en hijszones;
    - 6°. de plaats van bouwketen;
    - 7°. de grenzen van het bouwterrein waarbinnen alle bouwactiviteiten, inclusief het laden en lossen, plaatsvinden;
    - 8°. de in of op de bodem van het perceel aanwezige leidingen;
    - 9°. de plaats van ander hulpmaterieel en opslag van materialen;

- b. gegevens en bescheiden over de toe te passen bouwmethodiek en de toe te passen materialen, materieel, hulp- en beveiligingsmiddelen bij de bouwwerkzaamheden;
- c. indien een bouwput moet worden gemaakt voor een ondergronds gelegen bouwdeel:
  - 1°. de hoofdropzet van de verticale bouwputafscheiding en de bouwputbodem;
  - 2°. de uitgangspunten voor een bemalingsplan;
- d. de uitgangspunten voor een monitoringsplan ter voorkoming van schade aan naburige bouwwerken;
- 7. overige vereisten:
  - a. kwaliteitsverklaringen en CE-markeringen en gegevens en bescheiden ten behoeve van een beroep op de gelijkwaardigheid;
  - b. eventuele extra gegevens en bescheiden ten behoeve van het verlenen van een ontheffing van de voorschriften van het Bouwbesluit 2012 als bedoeld in artikel 7 van de Woningwet, waaronder gegevens en bescheiden waaruit blijkt dat toestemming als bedoeld in artikel 14 van de richtlijn 2004/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake minimumveiligheidseisen voor tunnels in het transeuropese wegennet (PbEU 2004, L 167, gerectificeerd in PbEU 2004, L 201) is verkregen om van eisen van die richtlijn af te wijken.

Artikel 2.3. Planologische voorschriften en stedenbouwkundige voorschriften bouwverordening

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden ten behoeve van de toetsing aan het bestemmingsplan of de beheersverordening, en, voor zover van toepassing, de stedenbouwkundige voorschriften van de bouwverordening:

- a. de plattegronden van alle verdiepingen en een doorsnedetekening voor de nieuwe situatie en, voor zover daarvan sprake is, de bestaande situatie;
- b. het beoogde en het huidige gebruik van het bouwwerk en de bijbehorende gronden waarop de aanvraag betrekking heeft;
- c. een opgave van de bruto inhoud in m³ en de bruto vloeroppervlakte in m² van het (deel van het) bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft;
- d. een situatietekening van de bestaande toestand en een situatietekening van de nieuwe toestand met daarop de afmetingen van het perceel en bebouwd oppervlak, alsmede de situering van het bouwwerk ten opzichte van de perceelsgrenzen en de wegzijde, de wijze waarop het terrein ontsloten wordt, de aangrenzende terreinen en de daarop voorkomende bebouwing en het beoogd gebruik van de gronden behorende bij het voorgenomen bouwwerk;
- e. de hoogte van het bouwwerk ten opzichte van het straatpeil en het aantal bouwlagen;
- f. de inrichting van parkeervoorzieningen op het eigen terrein;
- g. gegevens en bescheiden welke samenhangen met een uit te brengen advies van de Agrarische Adviescommissie in geval van een aanvraag voor een bouwactiviteit in een gebied met een agrarische bestemming;

- h. overige gegevens en bescheiden welke samenhangen met een eventueel benodigde toetsing aan een bestemmingsplan, beheersverordening dan wel een besluit als bedoeld in artikel 4.1, derde lid, of 4.3, derde lid, van de Wet ruimtelijke ordening;
- i. indien dat is voorgeschreven in het bestemmingsplan: een rapport waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijktens de aanvraag zal worden verstoord in voldoende mate is vastgesteld;
- j. gegevens en bescheiden welke samenhangen met een eventueel benodigde toetsing aan een exploitatieplan.

Artikel 2.4. Overige voorschriften bouwverordening

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit verstrekt de aanvrager ten behoeve van toetsing aan de overige voorschriften van de bouwverordening een onderzoeksrapport betreffende verontreiniging van de bodem, gebaseerd op onderzoek dat is uitgevoerd door een persoon of een instelling die daartoe is erkend op grond van het Besluit bodemkwaliteit.

Artikel 2.5. Redelijke eisen van welstand

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden ten behoeve van de toetsing aan de criteria uit de welstandsnota, bedoeld in artikel 12a, eerste lid, van de Woningwet:

- a. tekeningen van alle gevels van het bouwwerk, inclusief de gevels van belendende bebouwing, waaruit blijkt hoe het geplande bouwwerk in de directe omgeving past;
- b. principedetails van gezichtsbepalende delen van het bouwwerk;
- c. kleurenfoto's van de bestaande situatie en de omliggende bebouwing;
- d. opgave van de toe te passen bouwmaterialen en de kleur daarvan (uitwendige scheidingsconstructie). In ieder geval worden opgegeven het materiaal en de kleur van de gevels, het voegwerk, kozijnen, ramen en deuren, balkonhekken, dakgoten en boeidelen en de dakbedekking.

Artikel 2.6. Advies Commissie voor de tunnelveiligheid

Bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit verstrekt de aanvrager het advies van de Commissie voor de tunnelveiligheid, bedoeld in artikel 2.10, eerste lid, onder e, van de wet.

§ 2.2. Op een later tijdstip aan te leveren gegevens en bescheiden

Artikel 2.7. Uitgestelde indieningsvereisten omtrent het bouwen

- 1. In de vergunning voor een bouwactiviteit wordt, indien de aanvrager een verzoek tot latere aanlevering heeft ingediend, bepaald dat de volgende gegevens en bescheiden uiterlijk binnen een termijn van drie weken voor de start van de uitvoering van de desbetreffende handeling worden overgelegd:
  - a. gegevens en bescheiden met betrekking tot belastingen en belastingcombinaties (sterkte en stabiliteit) en de uiterste grenstoestand van alle (te wijzigen) constructieve delen van het bouwwerk alsmede van het

- bouwwerk als geheel, voor zover het niet de hoofdlijn van de constructie dan wel het constructieprincipe betreft;
- b. gegevens en bescheiden met betrekking tot de details van de in of ten behoeve van het bouwwerk toegepaste installaties, voor zover het niet de gegevens met betrekking tot de hoofdlijn dan wel het principe van de toegepaste installaties betreft; de hoofdlijn betreft onder meer de wijze van verwarming, koeling en luchtbehandeling, de plaats en wijze van verticaal transport en de locatie en het type brandveiligheidsinstallatie.
- 2. Het eerste lid is niet van toepassing voor zover de gegevens en bescheiden betrekking hebben op tekeningen of berekeningen waaruit het constructieprincipe blijkt voor de nieuwe situatie en, voor zover daarvan sprake is, voor de bestaande situatie. Dit betreft:
    - a. tekeningen van de definitieve hoofdopzet van de constructie van alle verdiepingen inclusief globale maatvoering;
    - b. schematisch funderingsoverzicht of palenplan met globale plaatsing, aantallen en paalpuntniveaus, inclusief globaal grondonderzoek waaruit de draagkracht van de ondergrond blijkt;
    - c. plattegronden van vloeren en daken, inclusief globale maatvoering;
    - d. overzichtstekeningen van constructies in staal, hout en geprefabriceerd beton, inclusief stabiliteitsvoorzieningen en dilataties; principedetails van karakteristieke constructieonderdelen (1:20/1:10/1:5), inclusief maatvoering;
    - e. een schriftelijke toelichting op het ontwerp van de constructies als bedoeld in [artikel 2.2, eerste lid, onderdeel b](#).
  - 3. Indien de aard van het bouwplan naar het oordeel van het bevoegd gezag daartoe aanleiding geeft, kan in de vergunning worden bepaald dat gegevens en bescheiden, genoemd in de [artikelen 2.2, eerste lid, onderdelen c tot en met h, en tweede tot en met zesde lid, 2.3, onderdeel i, 2.4 en 2.5](#), binnen een termijn van drie weken voor de start van de uitvoering van de desbetreffende handeling worden overgelegd.

§ 2.3. Vereisten aan tekeningen en berekeningen

Artikel 2.8. Algemene vereisten aan tekeningen

- 1. De aanvrager voorziet de tekeningen bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit van een duidelijke maatvoering en schaal aanduiding.
- 2. Tenzij [artikel 5.8](#) van toepassing is, geldt voor de volgende tekeningen de daarbij genoemde maximaal toe te passen schaal:
  - a. situatietekeningen: 1:1000;
  - b. geveltekeningen, plattegronden en doorsneden:
    - 1°. bouwwerken kleiner dan 10.000 m² bruto vloeroppervlakte: 1:100;
    - 2°. bouwwerken 10.000 m² of groter bruto vloeroppervlakte: 1:200;
  - c. detailtekeningen: 1:5 of 1:10 of 1:20.
- 3. Uit de situatietekening blijkt de oriëntatie van het bouwwerk op het perceel en ten opzichte van omliggende bebouwing en wegen (noordpijl).

Artikel 2.9. Vereisten aan plattegronden, doorsneden en aanzichten

- 1. Een plattegrond bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit betreft een doorsnede van een bouwlaag op 1200 mm boven vloerniveau waarop zijn aangegeven:
  - a. uitwendige en inwendige scheidingsconstructies (inclusief materiaalaanduiding);
  - b. peilmaten van de vloer;
  - c. trappen en hellingbanen;
  - d. binnen- en buitenkozijnen;
  - e. kokers, schachten, kanalen en schoorstenen;
  - f. alle oppervlakken die een directe relatie hebben met of behoren tot:
    - 1°. gebruiksfuncties;
    - 2°. gebruiksoppervlakten en vloeroppervlakten;
    - 3°. verwarmde en onverwarmde zones;
    - 4°. gebruiksgebieden, functiegebieden en verblijfsgebieden;
    - 5°. verkeersruimten;
    - 6°. toegankelijkheidssectoren;
  - g. overige gegevens die zich ervoor lenen om aan te duiden op plattegronden, zoals toiletruimten, badruimten, buitenbergingen, buitenruimten, liften, stallingsruimten, technische ruimten, opslagruimten en opstelplaatsen van het aanrecht en kook-, stook- en warmwatertoestellen.
- 2. De vloerpeilen ten opzichte van het straatpeil en de hoogte van het maaiveld zijn aangeduid ter plaatse van de entree van het bouwwerk.
- 3. Ten behoeve van de beoordeling van de bruikbaarheid, de gebruiksoppervlakte en het verblijfsgebied zijn de relevante doorsneden, inclusief 1500 – 2400 – 2600 mm hoogtelijn en voorzien van maatvoering, getekend.
- 4. Alle aanzichten (geveltekeningen) worden in loodrechte verticale projectie weergegeven. Alle dichte delen en kozijnen die een directe koppeling met de berekeningen hebben, zijn als zodanig traceerbaar in berekening, rapportage of renvooi.

Artikel 2.10. Algemene vereisten in verband met berekeningen

- 1. Berekeningen die worden uitgevoerd vanwege de aanvraag van de vergunning voor een bouwactiviteit voldoen aan de volgende eisen:
  - a. voorzien van naam en versie van de gebruikte rekenprogramma's;
  - b. invoergegevens en handberekeningen zijn gegeven op doorlopend genummerde bladen;
  - c. voorzien van de herkomst van basis- of invoergegevens;
  - d. symbolen en afkortingen weergegeven conform de voor de verschillende berekeningen geldende NEN-normen. Indien in de toegepaste rekenprogramma's afwijkende symbolen of afkortingen zijn gebruikt, zijn deze separaat toegelicht;
  - e. numerieke gegevens zijn weergegeven in SI-eenheden (internationale standaard van het Système International).
- 2. De volgende informatie betreffende de toegepaste rekensoftware blijkt uit de gegevens en bescheiden bij de aanvraag om een vergunning voor een bouwactiviteit:

- a. beschrijving toegepaste rekensoftware;
- b. beschrijving rekenmethode;
- c. beschrijving toepassingsgebied;
- d. aanduiding betekenis gepresenteerde waarden;
- e. aanduiding nauwkeurigheid resultaten;
- f. beschrijving gekozen assenstelsel;
- g. verklaring gebruikte symbolen en grootheden.

Artikel 2.11. Vereisten aan constructieve berekeningen

Constructieve berekeningen die worden uitgevoerd vanwege de aanvraag van de vergunning voor een bouwactiviteit, voldoen aan de volgende eisen:

- a. schematisering onder toepassing van de van toepassing zijnde NEN- en NEN-EN-norm(en), inclusief te hanteren belastingschema's;
- b. toerekening materiaaleigenschappen conform van toepassing zijnde NEN- en NEN-EN-norm(en);
- c. doorsnedegrootheden die per constructie-onderdeel zijn gemotiveerd, in de vorm van een berekening;
- d. verantwoording eigenschappen ondersteuning;
- e. berekeningsresultaten per belastingschema uitgewerkt volgens de van toepassing zijnde NEN- en NEN-EN-norm(en);
- f. voorzien van maatgevende waarden.

Artikel 2.12. Vereisten aan overige berekeningen

- 1. Berekeningen van de mechanische ventilatie die worden uitgevoerd vanwege de aanvraag van de vergunning voor een bouwactiviteit, bevatten minimaal de volgende informatie:
  - a. strangenschema's met diameters en lengten;
  - b. gegevens over drukverlies;
  - c. merk en type toe te passen installatie.
- 2. Berekeningen van de thermische isolatie en energieprestatie die worden uitgevoerd vanwege de aanvraag van de vergunning voor een bouwactiviteit, bevatten minimaal de volgende informatie:
  - a. totale oppervlakte kozijnen, ramen, deuren, dichte delen en daarmee gelijk te stellen constructiedelen;
  - b. oppervlakte van iedere toegepaste glassoort en de thermische eigenschappen hiervan;
  - c. tekening waarop gehanteerde woningen voor de EPC berekening zijn aangegeven;
  - d. EPC begrenzing woningen of woongebouw (door middel van arcering op plattegrondtekening);
  - e. gebouwfunctie en energiesectoren (op tekening voor niet tot bewoning bestemde gebouwen, gearceerd);
  - f. invoergegevens EPC berekening (bouwfysische eigenschappen bouwwerk, installaties en gehanteerd rekenprogramma).

Hoofdstuk 3. Indieningsvereisten vanwege aanleg- of gebruiksactiviteiten

Artikel 3.1. Uitvoeren van werk of werkzaamheden

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor een aanlegactiviteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder b, van de wet verstrekt de aanvrager bij de omschrijving van de aard, omvang en effecten van de activiteit gegevens en bescheiden over:
  - a. de specifieke locatie waar het werk of de werkzaamheid zal worden uitgevoerd;
  - b. de afmetingen van het werk of de omvang van de werkzaamheid;
  - c. de te gebruiken materialen;
  - d. in hoeverre sprake is van afvoer van grond naar een andere locatie;
  - e. de aanwezigheid van obstakels die in de weg staan voor het uitvoeren van het werk of de werkzaamheid.
- 2. Indien dat is voorgeschreven in het bestemmingsplan verstrekt de aanvrager een rapport waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, in voldoende mate is vastgesteld.

Artikel 3.2. Gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met planologische voorschriften

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het gebruiken van gronden of bouwwerken, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de wet, verstrekt de aanvrager gegevens en bescheiden over:

- a. het beoogde en het huidige gebruik van de gronden en de bouwwerken waarop de aanvraag betrekking heeft;
- b. de gevolgen van het beoogde gebruik voor de ruimtelijke ordening;
- c. indien dat met toepassing van artikel 41 van de Monumentenwet 1988 is verplicht door het bevoegd gezag, een rapport waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord in voldoende mate is vastgesteld;
- d. een situatietekening van de bestaande toestand en een situatietekening van de nieuwe toestand met daarop de afmetingen van het perceel en bebouwd oppervlak, alsmede situering van bouwwerken ten opzichte van de perceelsgrenzen en de wegzijde, de wijze waarop het terrein ontsloten wordt, de aangrenzende terreinen en de daarop voorkomende bebouwing en het beoogd gebruik van het terrein behorende bij het voorgenomen bouwwerk;
- e. de reden waarom en de mate waarin wordt afgeweken van het exploitatieplan.

Artikel 3.3. Brandveilig gebruiken van een bouwwerk

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor het brandveilig gebruiken van een bouwwerk, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder d, van de wet, verstrekt de aanvrager:
  - a. een situatieschets met noordpijl met een schaal die niet kleiner is dan 1:1000;
  - b. per bouwlaag een plattegrond die voldoet aan de volgende eisen:
    - – schaal maximaal 1:100 bij een bouwlaag kleiner dan 10.000 m² bruto vloeroppervlakte;
    - – schaal maximaal 1:200 bij een bouwlaag van 10.000 m² bruto vloeroppervlakte of meer.

- 2. De plattegrond met betrekking tot het brandveilig gebruik bevat de volgende gegevens:
  - a. aanduiding van de schaal van de plattegrond;
  - b. per bouwlaag:
    - – hoogte van de vloer boven het meetniveau;
    - – gebruiksoppervlakte;
    - – maximaal aantal personen;
  - c. per ruimte:
    - – vloeroppervlakte;
    - – gebruiksbestemming;
    - – bij ruimten voor meer dan 25 personen, de hoogste bezetting van die ruimte, en opstelling van inventaris en van inrichtingselementen als bedoeld in de artikelen 7.13 en 7.14 van het Bouwbesluit 2012;
  - d. met aanduidingen van de plaats van, voor zover deze aanwezig zijn:
    - – brand- en rookwerende scheidingsconstructies;
    - – vluchtroutes;
    - – draairichting van deuren;
    - – zelfsluitende deuren als bedoeld in artikel 7.3 van het Bouwbesluit 2012;
    - – sluitwerk van deuren als bedoeld in artikel 6.25, zesde lid, van het Bouwbesluit 2012;
    - – vluchtrouteaanduidingen;
    - – noodverlichting;
    - – oriëntatieverlichting als bedoeld in artikel 6.5 van het Bouwbesluit 2012;
    - – brandmeldcentrale en brandmeldpaneel;
    - – brandslanghaspels;
    - – mobiele brandblusapparaten;
    - – droge blusleidingen;
    - – brandweeringang;
    - – sleutelkluis of -buis;
    - – brandweerlift.

De aanduidingen zijn conform NEN 1414: 2007, voor zover deze norm daarin voorziet.

- 3. Bij de toepassing van een gelijkwaardige oplossing als bedoeld in artikel 1.3, eerste lid, van het Bouwbesluit 2012 verstrekt de aanvrager tevens gegevens en bescheiden waarmee de gelijkwaardigheid voldoende aannemelijk wordt gemaakt.

Hoofdstuk 4. Indieningsvereisten vanwege het oprichten, veranderen of in werking hebben van een inrichting of mijnbouwwerk

§ 4.1. Oprichten en in werking hebben van een inrichting

§ 4.1.1. Regels voor alle categorieën van gevallen

Artikel 4.1. Algemene vereisten omtrent een inrichting

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning met betrekking tot het oprichten of in werking hebben van een inrichting, verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:
  - a. de indeling, de uitvoering, de activiteiten en de processen in de inrichting en de ten behoeve daarvan toe te passen technieken of installaties, waaronder begrepen de wijze van energievoorziening, voor zover die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de nadelige gevolgen voor het milieu, die de inrichting kan veroorzaken;
  - b. de voor de activiteiten en de processen, bedoeld onder a, kenmerkende gegevens met betrekking tot grondstoffen, tussen-, neven- en eindproducten;
  - c. de maximale capaciteit van de inrichting en het maximale motorische of thermische vermogen van de tot de inrichting behorende installaties;
  - d. de tijden en dagen, dan wel perioden waarop de inrichting of de te onderscheiden onderdelen daarvan, in bedrijf zullen zijn;
  - e. de aard en omvang van de belasting van het milieu die de inrichting tijdens normaal bedrijf kan veroorzaken, daaronder begrepen een overzicht van de belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu die daardoor kunnen worden veroorzaakt;
  - f. de maatregelen of voorzieningen ten behoeve van:
    - 1°. het voorkomen of beperken van het ontstaan van afvalstoffen in de inrichting;
    - 2°. het nuttig toepassen dan wel het geschikt maken voor nuttig toepassing van de afvalstoffen die in de inrichting ontstaan;
    - 3°. het opslaan van de afvalstoffen in de inrichting;
    - 4°. het zich ontdoen van de afvalstoffen die in de inrichting ontstaan;
  - g. de andere maatregelen of voorzieningen die zijn of worden getroffen om de nadelige gevolgen voor het milieu die de inrichting kan veroorzaken, te voorkomen of te beperken;
  - h. de wijze waarop gedurende het in werking zijn van de inrichting de belasting van het milieu, die de inrichting veroorzaakt, wordt vastgesteld en geregistreerd;
  - i. de voor de aanvrager redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot de inrichting die voor de beslissing op de aanvraag van belang kunnen zijn;
  - j. voor zover het betreft inrichtingen waartoe gpbv-installaties behoren: een beknopte beschrijving van de belangrijkste door de aanvrager bestudeerde alternatieven, voor zover deze bestaan.

- 2. De aanvraag gaat vergezeld van een niet-technische samenvatting van de in het eerste lid bedoelde gegevens.

Artikel 4.2. Ongewone voorvallen

De aanvrager verstrekt in of bij de aanvraag gegevens over:

- a. ongewone voorvallen als bedoeld in artikel 17.1 van de Wet milieubeheer, die redelijkerwijs mogelijk zijn te achten;
- b. de belasting van het milieu, die die voorvallen kunnen veroorzaken;
- c. de aard en de omvang van de bij die voorvallen te onderscheiden vormen van belasting van het milieu;

- d. de maatregelen die worden getroffen om de belasting van het milieu, die de inrichting ten gevolge van die voorvallen kan veroorzaken, te voorkomen of te beperken.

Artikel 4.3. Bodemkwaliteit

De aanvrager verstrekt in of bij de aanvraag de resultaten van een onderzoek naar de kwaliteit van de bodem op de plaats waar de inrichting zal zijn of is gelegen.

§ 4.1.2. Aanvullende regels voor bepaalde categorieën gevallen

Artikel 4.4. Indien een ander bestuursorgaan dan burgemeester en wethouders het bevoegd gezag is

Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting, die behoort tot een categorie waarvoor gedeputeerde staten, Onze Minister, Onze Minister van Economische Zaken of Onze Minister van Verkeer en Waterstaat bevoegd zijn te beslissen op de aanvraag, vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens de maatregelen die worden getroffen om de belasting van het milieu, die de inrichting of het mijnbouwwerk kan veroorzaken, te voorkomen of te beperken tijdens het in werking zijn van de inrichting dan wel mijnbouwwerk of de te onderscheiden onderdelen daarvan, waarbij, voor zover van toepassing, onderscheid wordt gemaakt tussen proefdraaien, normaal bedrijf, schoonmaak-, onderhouds- en herstelwerkzaamheden.

Artikel 4.5. Geluid

Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting die behoort tot een categorie, die is genoemd in bijlage I, onder 11.1, 12.1, 13.1, onder a, 1° tot en met 3°, 17.1, 18 of 19 van het besluit, of die behoort tot een categorie, waarvoor gedeputeerde staten, Onze Minister, Onze Minister van Economische Zaken of Onze Minister van Verkeer en Waterstaat bevoegd zijn te beslissen op de aanvraag, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens gegevens over:

- a. de aard van de geluiden en hoogte van de te verwachten geluidsbelasting welke de inrichting binnen een door het bevoegd gezag aangegeven gebied buiten de inrichting kan veroorzaken;
- b. de tijden waarop die geluidsbelasting zich zal voordoen;
- c. de methode waarmee de aard van de geluiden en hoogte van de geluidsbelasting zijn vastgesteld.

Artikel 4.6. Bijzondere deskundigheden bij bepaalde inrichtingen

Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting die behoort tot een categorie, die is genoemd in bijlage I, onder 21, 28.4, onder g, of 29.1, onder k, van het besluit, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens gegevens en bescheiden met betrekking tot:

- a. de namen van degenen die verantwoordelijk zijn voor de handelingen met de genetisch gemodificeerde organismen en voor het toezicht op en de controle van de veiligheid daarvan;
- b. de vakbekwaamheid van de in de inrichting werkzame personen die bij die handelingen zijn betrokken;

- c. het eventuele bestaan van biologische veiligheidscomités of subcomités;
- d. het hoogste inperkingsniveau waaraan de ruimte bestemd voor ingeperkt gebruik voldoet.

Artikel 4.7. Beheer van afvalstoffen

Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting, die behoort tot een categorie, die is genoemd in bijlage I, onder 28.4 of 28.5 van het besluit, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens gegevens en bescheiden met betrekking tot:

- a. de aard, de samenstelling, de hoeveelheid en de herkomst van de inkomende afvalstoffen;
- b. de procedures van acceptatie en controle van de inkomende afvalstoffen;
- c. de wijze van financiering van de activiteiten, alsmede een schatting van de omvang van de investeringen die worden gedaan;
- d. de tarieven die de aanvrager voor het nuttig toepassen of verwijderen wil vaststellen alsmede de wijze waarop de tarieven zijn samengesteld;
- e. de beschikbaarheid en vakbekwaamheid van de in de inrichting werkzame personen;
- f. de wijze waarop de inkomende afvalstoffen worden geregistreerd;
- g. de wijze waarop de bij het proces van nuttig toepassen of verwijderen ontstane stoffen, preparaten of andere producten of afvalstoffen worden afgezet, afgevoerd, nuttig toegepast of verwijderd, alsmede de wijze van registratie daarvan;
- h. de ondernemings- en organisatiestructuur, alsmede de regeling van de feitelijke leiding van de activiteiten in de inrichting;
- i. de naam en het adres van degene die de feitelijke leiding van de activiteiten heeft in de inrichting.

Artikel 4.8. Afvalstoffen op of in de bodem

Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting die behoort tot een categorie, die is genoemd in bijlage I, onder 28.6, van het besluit, vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens de aard, de samenstelling, de hoeveelheid en de herkomst van de betrokken afvalstoffen.

Artikel 4.9. Storten van afvalstoffen

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting die behoort tot een categorie, die is genoemd in bijlage I, onder 28.1, onder c, onder 28.4, onder f, of 28.4, onder g, van het besluit, in gevallen waarin sprake is van het storten van afvalstoffen, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens gegevens en bescheiden met betrekking tot:
  - a. de kwaliteit van de bodem op de plaats waar de inrichting zal zijn of is gelegen;
  - b. de bodemkundige gesteldheid en geohydrologische omstandigheden op de plaats waar de inrichting zal zijn of is gelegen, waaronder ten minste gegevens met betrekking tot:
    - 1°. voor zover van toepassing de gemiddelde grondwaterstand, vastgesteld door metingen volgens de door het Nederlands Normalisatie Instituut uitgeven norm NEN 5766, uitgave 1990, welke metingen tenminste tweemaal per maand op de 14e en 28e van die

Artikel 4.10. Afvalvoorziening

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op een afvalvoorziening, gaat de aanvraag vergezeld van een door degene die de afvalvoorziening drijft, opgesteld winningsafvalbeheersplan als bedoeld in artikel 3 van het Besluit beheer winningsafvalstoffen.
- 2. In of bij een aanvraag die betrekking heeft op een afvalvoorziening, toont de aanvrager aan dat:
  - a. de afvalvoorziening geschikt gelegen is, in het bijzonder gelet op verplichtingen ten aanzien van beschermde gebieden en geologische, hydrologische en hydrogeologische, seismische en geotechnische factoren;
  - b. de afvalvoorziening zo is ontworpen dat voldaan wordt aan de noodzakelijke voorwaarden om:
    - 1°. verontreiniging van de bodem, de lucht, het grondwater of een oppervlaktewaterlichaam, rekening houdende met in het bijzonder [richtlijn 2006/11/EG](#), het Lozingenbesluit bodembescherming en de kaderrichtlijn water, te voorkomen,
    - 2°. te verzekeren dat verontreinigd water en percolaat op doelmatige wijze kunnen worden verzameld, en
    - 3°. erosie door water of wind wordt tegengegaan voor zover dat technisch mogelijk en economisch haalbaar is;
  - c. de afvalvoorziening passend is gebouwd, wordt beheerd en onderhouden teneinde:
    - 1°. haar fysische stabiliteit te verzekeren,
    - 2°. verontreiniging of besmetting van de bodem, de lucht, een oppervlaktewaterlichaam of het grondwater te voorkomen, en
    - 3°. schade aan het landschap zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
  - d. passende plannen en regelingen zijn getroffen voor:
    - 1°. een periodieke monitoring en inspectie van de afvalvoorziening door binnen de inrichting werkzame personen, die beschikken over de voor die werkzaamheden benodigde vakbekwaamheid;
    - 2°. het treffen van maatregelen indien de resultaten van die monitoring en de inspectie wijzen op instabiliteit of verontreiniging van het water of de bodem;
  - e. passende regelingen zijn getroffen voor:
    - 1°. de rehabilitatie en de sluiting van de afvalvoorziening;
    - 2°. de fase na de sluiting van de afvalvoorziening;
  - f. in het ontwerp en bij de bouw van die afvalvoorziening rekening is gehouden met de noodzakelijke voorwaarden om een zwaar ongeval als bedoeld in artikel 1, onderdeel f, van het Besluit risico's zware ongevallen 1999 te voorkomen en de nadelige gevolgen van een dergelijk ongeval voor de gezondheid van de mens of het milieu zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, met inbegrip van de grensoverschrijdende gevolgen;
  - g. financiële zekerheid is of wordt gesteld, voor het nakomen van de voorschriften die ingevolge het Besluit beheer winningsafvalstoffen aan de vergunning worden verbonden, alsmede voor het nakomen van paragraaf 8.2 van de Wet milieubeheer, en dat het bedrag waarvoor de zekerheid in stand wordt gehouden is berekend overeenkomstig beschikking nr. 2009/335/EG van

de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 20 april 2009 inzake technische richtsnoeren voor het stellen van de financiële zekerheid overeenkomstig Richtlijn 2006/21/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende het beheer van afval van winningsindustrieën (PbEU L 101).

Artikel 4.11. Verbranden van afvalstoffen

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting waarop het Besluit verbranden afvalstoffen van toepassing is, vermeldt of verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens:
  - a. de maatregelen of voorzieningen ten behoeve van terugwinning van de als gevolg van thermische behandeling van afvalstoffen opgewekte warmte;
  - b. de gegevens, bedoeld in [artikel 4.1, eerste lid, onder a](#), per categorie van stoffen, preparaten of andere producten, genoemd in de bijlage bij beschikking nr. 2000/532/EG van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 3 mei 2000 houdende vaststelling van een lijst van afvalstoffen overeenkomstig artikel 1, onder a), van [richtlijn 75/442/EEG](#) van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende afvalstoffen en beschikking 94/904/EG van de Raad van de Europese Unie tot vaststelling van een lijst van gevaarlijke afvalstoffen overeenkomstig artikel 1, lid 4, van [richtlijn 91/689/EEG](#) van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende gevaarlijke afvalstoffen (PbEG L 226/3);
  - c. een nadere omschrijving van de slechtst denkbare bedrijfsomstandigheden als bedoeld in artikel 11, derde lid, van [richtlijn nr. 2000/76/EG](#) van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 4 december 2000 betreffende de verbranding van afval (PbEG L 332).
- 2. Voor de toepassing van het eerste lid gaat een wijziging van:
  - a. de bijlage, bedoeld in het eerste lid, onder b, gelden met ingang van de dag waarop aan die wijziging uitvoering moet zijn gegeven, tenzij bij ministerieel besluit, dat in de Staatscourant wordt bekendgemaakt, een ander tijdstip wordt vastgesteld;
  - b. de richtlijn, bedoeld in het eerste lid, onder c, gelden met ingang van de dag waarop aan de betrokken wijzigingsrichtlijn uitvoering moet zijn gegeven.

Artikel 4.12. Vuurwerk

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting waar ten hoogste 10.000 kilogram consumentenvuurwerk als bedoeld in het Vuurwerkbesluit wordt opgeslagen, vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens de maximale hoeveelheid consumentenvuurwerk in de zin van het Vuurwerkbesluit die in de inrichting wordt opgeslagen.
- 2. Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting die behoort tot een categorie die is genoemd in bijlage I, onder 3.5, van het Besluit omgevingsrecht, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag:
  - a. de maximale hoeveelheden stoffen en voorwerpen behorend tot transportgevaarlijkheidsklasse 1 als bedoeld in bijlage 1 van de Regeling vervoer over land van gevaarlijke stoffen, onderscheiden naar gevaarlijkheidsklasse en compatibiliteitsgroep, die in de inrichting worden opgeslagen;

- b. de maximale hoeveelheid consumenten- en professioneel vuurwerk dan wel pyrotechnische artikelen voor theatergebruik in de zin van het Vuurwerkbesluit die in de inrichting wordt opgeslagen;
- c. de namen van degenen door wie of onder voortdurend toezicht van wie handelingen met professioneel vuurwerk of pyrotechnische artikelen voor theatergebruik worden verricht, voor zover de aanvraag betrekking heeft op het bewerken van professioneel vuurwerk onderscheidenlijk pyrotechnische artikelen voor theatergebruik;
- d. gegevens over de vakbekwaamheid van de in de inrichting werkzame personen, voor zover de aanvraag betrekking heeft op het bewerken van professioneel vuurwerk of pyrotechnische artikelen voor theatergebruik.

Artikel 4.13. BRZO

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting waarop paragraaf 3 van het Besluit risico's zware ongevallen 1999 van toepassing is, gaat zij vergezeld van die onderdelen van het veiligheidsrapport, bedoeld in artikel 10 van dat besluit, die betrekking hebben op de risico's voor personen buiten de inrichting en voor het milieu.
- 2. In een geval als bedoeld in het eerste lid vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag, per stof, genoemd in bijlage I, deel 1, bij dat besluit en per categorie van stoffen en preparaten, genoemd in bijlage I, deel 2, bij dat besluit, de maximale hoeveelheid waarvoor vergunning wordt gevraagd.
- 3. Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting waarop paragraaf 2 en niet tevens paragraaf 3 van het Besluit risico's zware ongevallen 1999 van toepassing is, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag, de volgende gegevens:
  - a. de naam en de functie van de met de feitelijke leiding van de inrichting belaste persoon, indien deze een ander is dan degene die de inrichting drijft;
  - b. de aard van de in de inrichting aanwezige gevaarlijke stoffen;
  - c. per stof, genoemd in bijlage I, deel 1, bij dat besluit, en per categorie van stoffen en preparaten, genoemd in bijlage I, deel 2, bij dat besluit:
    - 1°. de maximale hoeveelheid waarvoor vergunning wordt gevraagd;
    - 2°. de hoeveelheid die bij een normale bedrijfsvoering in de inrichting aanwezig is;
    - 3°. de fysische vorm van de betrokken gevaarlijke stof of stoffen;
  - d. met het oog op de vaststelling van domino-effecten, voor gevaarlijke stoffen behorend tot de categorie ontplofbaar, ontvlambaar, licht ontvlambaar of zeer licht ontvlambaar, bedoeld in bijlage I, deel 2, bij dat besluit:
    - 1°. een aanduiding van het grootste insluitsysteem;
    - 2°. de maximale hoeveelheid van de betrokken gevaarlijke stof die daarin aanwezig kan zijn;
    - 3°. een aanduiding van de betrokken gevaarlijke stof alsmede een aanduiding van de categorie waartoe die stof behoort;
    - 4°. de plaats van het insluitsysteem in de inrichting;
    - 5°. de druk en de temperatuur van de betrokken stoffen en preparaten in het insluitsysteem;
  - e. de activiteiten die in de inrichting worden uitgeoefend;

- f. de met de onmiddellijke omgeving van de inrichting samenhangende omstandigheden die een zwaar ongeval kunnen veroorzaken of de gevolgen daarvan ernstiger kunnen maken.

Artikel 4.14. Stookinstallaties

Indien de aanvraag betrekking heeft op een inrichting waarop artikel 10c van het Besluit emissie-eisen stookinstallaties milieubeheer A van toepassing is, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens de volgende gegevens en bescheiden:

- a. de resultaten van het onderzoek naar de technische en economische haalbaarheid van warmtekrachtkoppeling;
- b. indien van toepassing, de maatregelen of voorzieningen ten behoeve van warmtekrachtkoppeling.

Artikel 4.15. Indirecte lozingen

In of bij een aanvraag om een vergunning met betrekking tot het oprichten of het in werking hebben van een inrichting, van waaruit afvalwater of andere afvalstoffen in een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater worden gebracht, verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:

- a. een karakterisering naar aard, samenstelling, eigenschappen, hoeveelheid en herkomst van de afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen, die in de voorziening wordt gebracht, waarbij in ieder geval wordt vermeld of het afvalwater continu dan wel discontinu in de voorziening wordt gebracht, met welke regelmaat dit plaatsvindt, de wijze waarop dit plaatsvindt en de activiteiten waaruit het afvalwater afkomstig is;
- b. een beschrijving van de technische gegevens van het rioolstelsel en een aanduiding van de plaats waar het afvalwater of andere afvalstoffen in de voorziening worden gebracht, met toelichtende tekeningen, die in ieder geval bestaan uit een riolerings-tekening;
- c. een processchema van de opzet en een beschrijving van de capaciteit van elke installatie waardoor of waarin processen plaatsvinden die leiden of kunnen leiden tot het in een oppervlaktewaterlichaam brengen van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen, waarbij wordt aangegeven welke afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen waar en in welke mate vrijkomen;
- d. een beschrijving van de maatregelen of voorzieningen die zijn of worden getroffen om te voorkomen of te beperken dat afvalwater of andere afvalstoffen in de voorziening worden gebracht, met toelichtende tekening;
- e. de voorzieningen en de maatregelen die zijn voorzien om extra lozingen ten gevolge van storingen, ongewone voorvallen, proefdraaien, in gebruik stellen, buiten bedrijf nemen, schoonmaak- of herstelwerkzaamheden te voorkomen of te beperken;
- f. een beschrijving van de maatregelen die worden getroffen bij definitieve stopzetting van de activiteiten, om te voorkomen of te beperken dat afvalwater of andere afvalstoffen in de voorziening worden gebracht;
- g. een beschrijving van de aard en omvang van de gevolgen voor de doelmatige werking van het zuiveringstechnisch werk dat het afvalwater of de andere afvalstoffen ontvangt. Indien de inrichting of het mijnbouwwerk over een eigen

afvalwaterzuivering beschikt, wordt in of bij de aanvraag tevens het gehalte BZV/N-totaal in het effluent van deze afvalwaterzuivering aangegeven;

- h. een beschrijving van de aard en omvang van de belasting van de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam ten gevolge van het lozen van het afvalwater of andere afvalstoffen, daaronder begrepen een overzicht van de belangrijke nadelige effecten op het watermilieu;
- i. een beschrijving van de wijze waarop de lozing wordt vastgesteld en geregistreerd en de wijze waarop over de lozing wordt gerapporteerd;
- j. een opgave van de voor de aanvrager redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot de lozing die voor de beslissing op de aanvraag van belang kunnen zijn;
- k. een niet-technische samenvatting van de in dit artikel bedoelde gegevens.

Artikel 4.16. Registratie externe veiligheid

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op het oprichten of het in werking hebben van een inrichting als bedoeld in artikel 3, onderdelen b, e, f, g en h, of artikel 4, onder b, e en f, van het Registratiebesluit externe veiligheid vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag de volgende gegevens:
  - a. de ligging van zowel de 10^{-5} per jaar contour als de 10^{-6} per jaar contour van het plaatsgebonden risico en, indien beschikbaar, de 10^{-8} per jaar contour van het plaatsgebonden risico, dan wel de afstanden die overeenkomen met deze waarden voor het plaatsgebonden risico indien deze afstanden door Onze Minister zijn voorgeschreven;
  - b. de grootte van het groepsrisico, uitgedrukt in een grafiek met op de horizontale as het aantal dodelijke slachtoffers en op de verticale as de cumulatieve kansen per jaar op ten minste dat aantal slachtoffers, dan wel voor inrichtingen waarvoor geen veiligheidsrapport verplicht is gesteld op grond van het Besluit risico's zware ongevallen 1999, indien bekend de op grond van de oriënterende waarde voor het groepsrisico gemiddeld toelaatbare dichtheid van personen binnen het invloedsgebied rond de inrichting.
- 2. Voor inrichtingen waarop het Besluit LPG-tankstations milieubeheer of het Vuurwerkbesluit van toepassing zijn, blijft het eerste lid buiten toepassing.
- 3. Bij de berekening van de in de onderdelen a en b van het eerste lid bedoelde gegevens wordt uitgegaan van de in de aanvraag genoemde maximale hoeveelheid gevaarlijke stof.

§ 4.2. Veranderen van een inrichting of de werking daarvan en de revisievergunning

Artikel 4.17. Algemene vereisten

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor het veranderen van een inrichting of van de werking daarvan, vermeldt de aanvrager:
  - a. de beoogde verandering van de inrichting of van de werking daarvan;
  - b. op welke gegevens en bescheiden die eerder zijn verstrekt in het kader van de aanvraag van de vergunning of vergunningen krachtens welke de inrichting

is opgericht dan wel in werking is, de verandering van invloed is, met een aanduiding van de door de verandering veroorzaakte wijzigingen daarvan.

- 2. De [artikelen 4.1 tot en met 4.15](#) zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 4.18. Veranderingen in combinatie met BRZO 1999

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op het veranderen van een inrichting of van de werking daarvan en indien sprake is van een inrichting waarop paragraaf 3 van het Besluit risico's zware ongevallen 1999 van toepassing is, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens de volgende gegevens en bescheiden:
  - a. een rapport als bedoeld in [artikel 4.13, eerste lid](#), indien het Besluit risico's zware ongevallen 1999 voor de eerste maal van toepassing wordt ten gevolge van het veranderen van de inrichting of het veranderen van de werking ervan, of
  - b. een herzien rapport als bedoeld in [artikel 4.13, eerste lid](#).
- 2. Op een aanvraag als bedoeld in het eerste lid is [artikel 4.13, tweede lid](#), van overeenkomstige toepassing.
- 3. Indien de aanvraag betrekking heeft op het veranderen van een inrichting of van de werking daarvan en indien sprake is van een inrichting waarop paragraaf 2 en niet tevens paragraaf 3 van het Besluit risico's zware ongevallen 1999 van toepassing is, verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens de volgende gegevens en bescheiden:
  - a. de gegevens, bedoeld in [artikel 4.13, derde lid](#), indien het Besluit risico's zware ongevallen 1999 voor de eerste maal van toepassing wordt ten gevolge van het veranderen van de inrichting of van de werking daarvan, of
  - b. herziene gegevens als bedoeld in [artikel 4.13, derde lid](#)

Artikel 4.19. Registratie externe veiligheid

- 1. Indien de aanvraag betrekking heeft op het veranderen van een inrichting of van de werking daarvan, vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag, onverminderd hetgeen is bepaald in enig ander artikel van dit hoofdstuk, de gegevens, bedoeld in [artikel 4.16](#), indien de aanvraag ten gevolge van het veranderen van de inrichting of het veranderen van de werking ervan, voor de eerste maal betrekking heeft op een inrichting als bedoeld in artikel 3, onderdelen b, e, f, g en h, of artikel 4, onderdelen b, e en f, van het Registratiebesluit externe veiligheid.
- 2. Indien de aanvraag betrekking heeft op het veranderen van een inrichting of van de werking daarvan, vermeldt de aanvrager in of bij de aanvraag de herziene gegevens, bedoeld in [artikel 4.16](#).

Artikel 4.20. Revisievergunning

Met betrekking tot een aanvraag als bedoeld in artikel 2.6, eerste lid, van de wet, zijn de [artikelen 4.1 tot en met 4.17](#) van overeenkomstige toepassing.

§ 4.3. Verandering van de inrichting of de werking daarvan, die niet tot andere of grotere nadelige gevolgen leidt en die niet tot een andere inrichting leidt

Artikel 4.21. Beperkte verandering inrichting

Bij een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 3.10, derde lid, van de wet, vermeldt de vergunninghouder:

- a. de vergunning of vergunningen krachtens welke de inrichting is opgericht dan wel in werking is;
- b. de beoogde verandering van de inrichting of van de werking daarvan;
- c. gegevens waaruit blijkt van welke onderdelen en in welke mate van de onder a bedoelde vergunning of vergunningen en de daaraan verbonden beperkingen en voorschriften wordt afgeweken;
- d. het tijdstip waarop beoogd wordt de voorgenomen verandering te verwezenlijken;
- e. gegevens waaruit blijkt dat:
  - 1°. de beoogde verandering van de inrichting of van de werking daarvan niet leidt tot andere of grotere nadelige gevolgen voor het milieu dan volgens de geldende vergunning is toegestaan;
  - 2°. geen verplichting bestaat tot het maken van een milieueffectrapport als bedoeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer;
  - 3°. het veranderen niet leidt tot een andere inrichting dan waarvoor eerder een vergunning is verleend.

§ 4.4. Indieningsvereisten met betrekking tot een mijnbouwwerk

Artikel 4.22. Mijnbouwwerken

- 1. De [artikelen 4.1 tot en met 4.20](#) van deze regeling zijn van overeenkomstige toepassing op de aanvraag om een vergunning met betrekking tot het oprichten of in werking hebben van een mijnbouwwerk of tot het veranderen van een mijnbouwwerk of van de werking daarvan.
- 2. Indien bij een aanvraag om een vergunning als bedoeld in het eerste lid, een plaats, traject of gebied moet worden vermeld, wordt dit uitgedrukt in:
  - a. het coördinatenstelsel van de Rijksdriehoeksmeting, indien de plaats, het traject of het gebied zich aan de landzijde van de in de bijlage bij de Mijnbouwwet vastgelegde lijn bevindt, en
  - b. geografische coördinaten, berekend volgens het stelsel van de Europese vereffening, indien de plaats, het traject of het gebied zich aan de zeezijde van de in de bijlage bij de Mijnbouwwet vastgelegde lijn bevindt.
- 3. Van een gebied wordt het oppervlak vermeld, uitgedrukt in km².
- 4. Een plaats of een traject wordt, onder vermelding van de coördinaten daarvan, aangegeven op een kaart.

- 5. De ligging van een gebied wordt, onder vermelding van de coördinaten van de hoekpunten daarvan, aangegeven op een kaart.
- 6. De kaarten, bedoeld in het derde en vierde lid, zijn getekend op een schaal van 1:50.000.

Hoofdstuk 5. Indieningsvereisten vanwege activiteiten met betrekking tot een beschermd monument

§ 5.1. Gegevens en bescheiden over activiteiten met betrekking tot een beschermd monument

Artikel 5.1. Slopen beschermd monument

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het slopen van een beschermd monument verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- b. cultuurhistorische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake architectuurhistorie, bouwhistorie, interieurhistorie of tuinhistorie;
- c. overzichts- en detailfoto's die een duidelijke indruk geven van het monument in relatie tot de voorgenomen sloop;
- d. opnametekeningen van de bestaande toestand en slooptekeningen;
- e. de sloopmethode;
- f. de aard en hoeveelheid vrijkomend materiaal.

Artikel 5.2. Verstoren beschermd monument

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het verstoren van een beschermd monument verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de toponiem of plaatselijke aanduiding van het monument;
- b. het huidige gebruik van het monument en het gebruik van het monument na voltooiing van de voorgenomen verstoring;
- c. een omschrijving van de activiteit, met per afzonderlijke ingreep een vermelding van:
  - 1°. de plaats en de omvang;
  - 2°. de diepte, uitgedrukt in centimeters ten opzichte van het maaiveld;
- d. een gemotiveerde opgave of de verstoring is afgestemd op kwaliteitseisen of uitvoeringsvoorschriften die op het monument van toepassing zijn;
- e. ingeval de verstoring gepaard gaat met het uitvoeren van een werk of werkzaamheid of de aanleg van een weg, niet zijnde een aanlegactiviteit als bedoeld in de [artikelen 3.1](#) of [7.1](#), definitief bestek en bestektekeningen;
- f. een topografische kaart of GBKN-kaart met per ingreep de exacte plaats en omvang, onder vermelding van de schaal, met een maximum van 1:5000, en voorzien van noordpijl en minimaal twee RD-coördinatenparen.

Artikel 5.3. Verplaatsen beschermd monument

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het verplaatsen van een beschermd monument verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- b. het huidige gebruik van het monument en het gebruik van het monument na voltooiing van de voorgenomen verplaatsing;
- c. een gemotiveerde opgave of de verplaatsing is afgestemd op kwaliteitseisen of uitvoeringsvoorschriften die op het monument van toepassing zijn;
- d. cultuurhistorische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake architectuurhistorie, bouwhistorie, interieurhistorie, kleurhistorie en tuinhistorie;
- e. technische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake constructieve en preventieve aspecten;
- f. een bestek of werkschrijving van de wijze van verplaatsen en indien van toepassing van de toe te passen constructies, materialen, afwerkingen en kleuren alsmede van de wijze van verwerking daarvan;
- g. de volgende foto's die een duidelijke indruk geven van het monument in relatie tot de voorgenomen verplaatsing:
  - 1°. overzichtsfoto's van de bestaande situatie;
  - 2°. overzichtsfoto's van de nieuwe locatie;
  - 3°. detailfoto's van de bestaande toestand;
- h. de volgende tekeningen:
  - 1°. opnametekeningen van de bestaande toestand;
  - 2°. plantekeningen van de nieuwe toestand;
  - 3°. aanvullende tekeningen van de bestaande en de nieuwe toestand, waaronder begrepen detailtekeningen en doorsnedetekeningen;
- i. ingeval van een molen een rapport inzake de molenbiotoop van de bestaande en van de nieuwe situatie;
- j. voor zover daarvan sprake is, een opgave bij welke instantie voor de voorgenomen verplaatsing een aanvraag om subsidie of een financiële bijdrage is of zal worden gedaan.

Artikel 5.4. Wijzigen beschermd monument door bouwactiviteit

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een wijziging van een beschermd monument, zijnde tevens een bouwactiviteit, verstrekt de aanvrager, naast de in [hoofdstuk 2](#) genoemde gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- b. het huidige gebruik van het monument en het gebruik van het monument na voltooiing van de voorgenomen wijziging;
- c. een gemotiveerde opgave of de wijziging is afgestemd op kwaliteitseisen of uitvoeringsvoorschriften die op het monument van toepassing zijn;
- d. cultuurhistorische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake architectuurhistorie, bouwhistorie, interieurhistorie, kleurhistorie of tuinhistorie;
- e. bouwtechnische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake bouwfysische, constructieve, materiaaltechnische of preventieve aspecten;

- f. een beschrijving van de technische staat van het monument;
- g. een bestek of werkschrijving per onderdeel van de toe te passen constructies, materialen, afwerkingen en kleuren alsmede van de wijze van verwerking daarvan;
- h. overzichts- en detailfoto's die een duidelijke indruk geven van het onderdeel van het monument waar de voorgenomen wijziging zal plaatsvinden;
- i. de volgende tekeningen:
  - 1°. opnametekeningen van de bestaande toestand en gebrekentekeningen;
  - 2°. plantekeningen van de nieuwe toestand en van de voorgenomen werkzaamheden, voor zover van toepassing daaronder begrepen de te vervangen of te veranderen onderdelen en de te verhelpen gebreken;
  - 3°. aanvullende tekeningen van bestaande en nieuwe toestand, waaronder begrepen detailtekeningen en doorsnedetekeningen;
- j. voor zover daarvan sprake is, een opgave bij welke instantie voor de voorgenomen wijziging een aanvraag om subsidie of een financiële bijdrage is of zal worden gedaan.

Artikel 5.5. Wijzigen beschermd monument door aanlegactiviteit

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een wijziging van een beschermd monument, zijnde tevens een aanlegactiviteit als bedoeld in de [artikelen 3.1](#) of [7.1](#), verstrekt de aanvrager, naast de in die artikelen genoemde gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- b. een tuinhistorisch rapport of een beheerplan;
- c. overzichts- en detailfoto's die een duidelijke indruk geven van het monument in relatie tot de voorgenomen wijziging;
- d. de volgende tekeningen:
  - 1°. opnametekeningen van de bestaande toestand;
  - 2°. plantekeningen van de nieuwe toestand;
- e. voor zover daarvan sprake is, een opgave bij welke instantie voor de voorgenomen wijziging een aanvraag om subsidie of een financiële bijdrage is of zal worden gedaan.

Artikel 5.6. Overige wijzigingen beschermd monument of herstellen beschermd monument waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het wijzigen van een beschermd monument, anders dan door een activiteit als bedoeld in de [artikelen 5.1 tot en met 5.5](#), of voor het herstellen van een beschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht, verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- b. het huidige gebruik van het monument en het gebruik van het monument na voltooiing van de voorgenomen wijziging of het voorgenomen herstel;
- c. een gemotiveerde opgave of de wijziging of het herstel is afgestemd op kwaliteitseisen of uitvoeringsvoorschriften die op het monument van toepassing zijn;
- d. cultuurhistorische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake architectuurhistorie, bouwhistorie, interieurhistorie, kleurhistorie en tuinhistorie;
- e. technische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake bouwfysische, materiaaltechnische en preventieve aspecten;

- f. in geval van een tuin- of parkaanleg, een beheerplan;
- g. een beschrijving van de technische staat van het monument;
- h. een bestek of werkschrijving;
- i. overzichts- en detailfoto's die een duidelijke indruk geven van het onderdeel van het monument waar de voorgenomen wijziging of het voorgenomen herstel zal plaatsvinden;
- j. de volgende tekeningen:
  - 1°. opnametekeningen van de bestaande toestand en gebrekentekeningen;
  - 2°. plantekeningen van de nieuwe toestand en van de voorgenomen werkzaamheden;
  - 3°. aanvullende tekeningen van de bestaande en nieuwe toestand, waaronder begrepen detailtekeningen en doorsnedetekeningen;
- k. voor zover daarvan sprake is, een opgave bij welke instantie voor de voorgenomen wijziging of het voorgenomen herstel een aanvraag om subsidie of een financiële bijdrage is of zal worden gedaan.

Artikel 5.7. Gebruiken of laten gebruiken beschermd monument waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het gebruiken of laten gebruiken van een beschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht, verstrekt de aanvrager de volgende gegevens en bescheiden:

- a. het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- b. het huidige gebruik en indien daarvan afwijkend het voorgenomen gebruik van het monument;
- c. een motivering van het gebruik of indien daarvan afwijkend het voorgenomen gebruik;
- d. een opgave van de effecten van het gebruik of indien daarvan afwijkend het voorgenomen gebruik voor het monument.

§ 5.2. Vereisten aan tekeningen

Artikel 5.8

- 1. Voor de tekeningen bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit met betrekking tot een beschermd monument is de maximaal toe te passen schaal:
  - a. situatietekeningen: 1:1000;
  - b. geveltekeningen:
    - 1°. algemeen: 1:100;
    - 2°. bij ingrijpende wijzigingen: 1:20 of 1:50;
  - c. plattegronden, doorsneden en dakaanzichten: 1:100;
  - d. detailtekeningen 1:2 of 1:5.
- 2. Uit de situatietekening blijkt de oriëntatie van het monument op het perceel en ten opzichte van omliggende bebouwing en wegen (noordpijl).
- 3. Plattegronden en doorsneden bevatten de volgende historische gegevens:
  - a. balklagen:

- 1°. gestippeld aangegeven in plattegronden van ruimten onder de balklagen;
- 2°. getekend aangegeven in doorsneden met aanduiding van de afmetingen;
- b. geornamenteerde (stuc)plafonds, gestippeld aangegeven in plattegronden van de desbetreffende ruimten;
- c. houtafmeting, balklagen en kapconstructie, aangegeven in doorsnedetekeningen van de bestaande toestand;
- d. bijzondere ruimten of bouwdelen, direct of indirect betrokken bij de activiteit, aangegeven in plattegronden.

Hoofdstuk 6. Indieningsvereisten vanwege sloopactiviteiten

Artikel 6.1. Slopen in geval van een planologisch verbod

In of bij de aanvraag om een vergunning voor het slopen van een bouwwerk als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder g, van de wet, maakt de aanvrager aannemelijk dat op de plaats van het te slopen bouwwerk een ander bouwwerk kan of zal worden gebouwd.

Artikel 6.2. Slopen in een beschermd stads- of dorpsgezicht

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor het slopen van een bouwwerk als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder h, van de wet maakt de aanvrager aannemelijk dat op de plaats van het te slopen bouwwerk een ander bouwwerk kan of zal worden gebouwd.
- 2. Indien dat met toepassing van artikel 41 van de Monumentenwet 1988 is verplicht door het bevoegd gezag verstrekt de aanvrager in of bij de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, een rapport waarin de archeologische waarde van de bodem onder het te slopen bouwwerk in voldoende mate is vastgesteld.

Hoofdstuk 6a. Indieningsvereisten vanwege aangewezen activiteiten

Artikel 6.3

In of bij de aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder i, van de wet, worden tevens de gegevens overgelegd, bedoeld in artikel 1.10, derde lid, van het Besluit algemene regels voor inrichtingen, alsmede in de gevallen, bedoeld in artikelen 1.11, vijfde lid, en 1.16 van dat besluit, de in de betrokken bepalingen bedoelde gegevens.

Hoofdstuk 7. Indieningsvereisten vanwege activiteiten krachtens een provinciale of gemeentelijke verordening

§ 7.1. Gegevens en bescheiden over activiteiten als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, van de wet

Artikel 7.1. Activiteit met betrekking tot een monument, slopen in een aangewezen stads- of dorpsgezicht en aanlegactiviteit

Met betrekking tot de aanvraag om een vergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder b, c of d, van de wet zijn respectievelijk [hoofdstuk 5](#), [artikel 6.2](#) en [artikel 3.1](#) van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.2 [Vervallen per 01-04-2012]

Artikel 7.3. Uitweg

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder e, van de wet, verstrekt de aanvrager gegevens met betrekking tot;

- a. de locatie van de uitweg aan het voor-, zij- dan wel achtererf;
- b. de afmeting van de nieuwe uitweg, dan wel van de te veranderen bestaande uitweg en de beoogde verandering daarvan;
- c. de te gebruiken materialen;
- d. de aanwezigheid van obstakels die in de weg staan voor het aanleggen of voor het gebruik van de uitweg, zoals bomen, lantaarnpalen en nutsvoorzieningen.

Artikel 7.4. Alarminstallatie

In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder f, van de wet, verstrekt de aanvrager gegevens over:

- a. de aard en de werking van de signalering;
- b. twee waarschuwingsadressen, inclusief telefoonnummers en namen van contactpersonen.

Artikel 7.5. Vellen van houtopstand

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder g, van de wet, identificeert de aanvrager op de aanduiding, bedoeld in [artikel 1.3, tweede lid](#), iedere houtopstand waarop de aanvraag betrekking heeft met een nummer.
- 2. In of bij de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, vermeldt de aanvrager per genummerde houtopstand:
  - a. de soort houtopstand;
  - b. de locatie van de houtopstand op het voor-, zij- dan wel achtererf;
  - c. de diameter in centimeters, gemeten op 1,30 meter vanaf het maaiveld;
  - d. de mogelijkheid tot herbeplanten, alsmede het eventuele voornemen om op een daarbij te vermelden locatie tot herbeplanten van een daarbij te vermelden aantal soorten over te gaan.

Artikel 7.6. Handelsreclame

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder h en i, van de wet, verstrekt de aanvrager gegevens over:
  - a. het aantal en de afmetingen van de reclame;
  - b. de hoogte van de reclame, gemeten vanaf maaiveld tot de onderkant;

- c. de te gebruiken materialen, kleuren en verlichting;
  - d. de tekst van de reclame.
- 2. Indien een ander dan de eigenaar, beperkt zakelijk gerechtigde of gebruiker van de onroerende zaak met diens toestemming handelsreclame maakt of voert, vermeldt de aanvrager in de aanvraag de naam, het adres en de woonplaats van die ander.

Artikel 7.7. Opslaan roerende zaken

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j en k, van de wet, verstrekt de aanvrager gegevens over:
  - a. de aard van de roerende zaken;
  - b. de omvang van de opslag van de roerende zaken.
- 2. Indien een ander dan de eigenaar, beperkt zakelijk gerechtigde of gebruiker van de onroerende zaak met diens toestemming roerende zaken opslaat, vermeldt de aanvrager in de aanvraag de naam, het adres en de woonplaats van die ander.

§ 7.2. Gegevens en bescheiden over overige activiteiten

Artikel 7.8. Gebieden ter bescherming van grondwater

Indien de aanvraag betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 1.3a, eerste lid, onder a, van de Wet milieubeheer, verstrekt de aanvrager de volgende gegevens:

- a. een beschrijving van de activiteit, daaronder begrepen gegevens omtrent constructie, afmetingen en het gebruik van installaties of andere werken alsmede de reden van de activiteit;
- b. een of meer kaarten op een zodanige schaal dat een duidelijk beeld wordt verkregen van de plaats waar de gedraging zal plaatsvinden;
- c. een opgave van de hoeveelheid, de aard en de samenstelling van stoffen ten aanzien waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat deze van belang zijn voor de nadelige gevolgen voor het milieu die de gedraging kan veroorzaken, alsmede van de te verwachten emissies;
- d. een beschrijving van de maatregelen die worden getroffen om de nadelige gevolgen voor bodem en grondwater tegen te gaan.

Artikel 7.9. Gesloten stortplaats

Indien de aanvraag betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 3.4 van het besluit, verstrekt de aanvrager de volgende gegevens:

- a. het voorgenomen gebruik van de gesloten stortplaats en van het gebied waarin de nazorgvoorzieningen zijn gelegen;
- b. een kadastrale kaart, waarop het grondgebied van het voorgenomen gebruik als bedoeld onder a is aangegeven;
- c. de naam en het adres van een ieder die een zakelijk of een persoonlijk recht heeft op het grondgebied, bedoeld onder b;
- d. een overzicht van de benodigde vergunningen, meldingen en toestemmingen om het voorgenomen gebruik te kunnen realiseren;

- e. de maatregelen die worden getroffen om:
  - 1°. de bereikbaarheid van de nazorgvoorzieningen te garanderen;
  - 2°. aantasting van de nazorgvoorzieningen te voorkomen;
  - 3°. anderszins de uitvoering van de nazorg niet te belemmeren;
- f. de wijze van evaluatie van en rapportage over de uitvoering van de onder e bedoelde maatregelen.

Hoofdstuk 8. Indieningsvereisten met betrekking tot de gebieds- en soortenbescherming

Artikel 8.1. Gebiedsbescherming

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk IX van de Natuurbeschermingswet 1998, vermeldt de aanvrager voor welk beschermd natuurmonument de handeling of voor welk Natura 2000-gebied het project of de handeling gevolgen heeft. Als het meerdere natuurmonumenten of gebieden betreft, worden alle vermeld. Daarbij vermeldt de aanvrager wat de precieze afstand van het project of handeling tot het natuurmonument of het gebied is en voegt op kaartbeeld de locatie van het project of handeling in relatie tot het betreffende natuurmonument of gebied bij.
- 2. In of bij de aanvraag om een vergunning als bedoeld in het eerste lid vermeldt de aanvrager naast de omschrijving van de aard en de omvang van het project of handeling tevens:
  - a. het belang van de aanvrager bij het verlenen van de vergunning;
  - b. de periode(s) waarbinnen de ecologisch relevante handelingen binnen het project plaatsvinden.
- 3. Bij een aanvraag betreffende een Natura 2000-gebied als bedoeld in het eerste lid, dient de aanvrager naast de gegevens, bedoeld in [artikel 1.3](#) van deze regeling, een toets in indien er een mogelijke verslechtering is, maar zeker geen significante verslechtering. In deze toets worden de gevolgen gekwantificeerd en wordt onderzocht of er een reële kans bestaat dat een project of handeling een negatief gevolg heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen, bedoeld in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998.
- 4. Bij een aanvraag betreffende een Natura 2000-gebied als bedoeld in het eerste lid, dient de aanvrager naast de gegevens, bedoeld in [artikel 1.3](#) van deze regeling, een passende beoordeling in indien er kans is op een significant gevolg, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, bedoeld in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. De passende beoordeling bevat de volgende gegevens:
  - a. een gebiedsbeschrijving waarbij is aangegeven voor welke instandhoudingsdoelstellingen de betreffende gebieden zijn aangewezen;
  - b. voor welke specifieke instandhoudingsdoelstellingen het project een mogelijk negatief of positief gevolg heeft en voor welke specifieke instandhoudingsdoelstellingen het project geen gevolg heeft;
  - c. een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving van de gevolgen per individuele instandhoudingsdoelstelling met daarbij per kwalificerende soort of habitat een effectenbeschrijving;

- d. een beschrijving van de concrete maatregelen die genomen kunnen worden om de negatieve gevolgen te verzachten of te voorkomen (mitigerende maatregelen);
  - e. of, en zo ja in welke mate de gevolgen van het project op de instandhoudingsdoelstellingen de gevolgen van andere projecten of plannen op diezelfde instandhoudingsdoelstellingen versterken.
- 5. Indien uit het vierde lid blijkt dat het project, ondanks mitigerende maatregelen als bedoeld in dat lid, onderdeel d, een mogelijk significante aantasting van een of meerdere instandhoudingsdoelstellingen, bedoeld in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998, oplevert, worden de volgende onderdelen aan de passende beoordeling toegevoegd:
  - a. een omschrijving van alternatieve oplossingen voor hetgeen beoogd wordt met het project, waarbij voldoende aannemelijk wordt gemaakt waarom het toch beter is dat de door de aanvrager voorgestelde uitvoering wordt gekozen;
  - b. een omschrijving van een eventuele dwingende reden van groot openbaar belang die met het project gediend wordt;
  - c. een omschrijving van de compenserende maatregelen die genomen kunnen worden voor de aangetaste natuurlijke kenmerken.
- 6. Ingeval reeds eerder voor hetzelfde project door de aanvrager een passende beoordeling is gemaakt, kunnen de gegevens, bedoeld in het vierde en vijfde lid, achterwege worden gelaten voor zover de passende beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten kan opleveren omtrent de significante gevolgen van de activiteit.

Artikel 8.2. Soortenbescherming

- 1. In of bij de aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk V, titel III, afdeling 2a, van de Flora- en faunawet vermeldt de aanvrager:
  - a. een beschrijving van de handelingen die uitgevoerd zullen worden;
  - b. het doel en belang van de handelingen die zullen plaatsvinden;
  - c. voor welke beschermde soorten een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, zowel met de Nederlandse naam als de wetenschappelijke naam van de beschermde soorten;
  - d. voor welke verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet de vergunning wordt aangevraagd.
- 2. In of bij de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, dient de aanvrager een activiteitenplan in, dat bestaat uit de volgende onderdelen en gegevens:
  - a. een beschrijving van de aard van het gebied waarin de locatie van de handelingen is gelegen, de verspreiding van de beschermde soorten op en nabij die locatie en de functie van het gebied waarin die locatie is gelegen voor die soorten;
  - b. een beschrijving van de manier waarop de aanvrager de handelingen wil uitvoeren;
  - c. de periode waarin de handelingen uitgevoerd zullen worden;
  - d. de planning van de handelingen en de onderbouwing daarvan;
  - e. een beschrijving van een andere bevredigende oplossing en de reden waarom de aanvrager die oplossing niet gebruikt;

- f. de effecten van de voorgenomen handelingen op de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaats van de beschermde soorten;
  - g. de effecten van de voorgenomen handelingen op de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten;
  - h. een verantwoording van het onderzoek dat naar de effecten van de voorgenomen handelingen is gedaan;
  - i. een verantwoording van het onderzoek, dat naar de verspreiding van de beschermde soorten is gedaan;
  - j. een beschrijving van de eventuele maatregelen om schade aan de beschermde soort te voorkomen (mitigerende maatregelen);
  - k. een beschrijving van de eventuele maatregelen om onvermijdelijke schade aan de beschermde soort te herstellen (compenserende maatregelen);
  - l. een ingetekende topografische kaart met de locatie van de handelingen, de verspreiding van de beschermde soorten en de locatie van de mitigerende of compenserende maatregelen.
- 3. Indien de handeling gevolgen heeft voor vogels, geeft de aanvrager bij de vermelding van [artikel 8.2, eerste lid, onderdeel b](#), een onderbouwing van een door de Vogelrichtlijn erkend belang.
  - 4. Indien de handeling gevolgen heeft voor soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn geeft de aanvrager bij de vermelding van [artikel 8.2, eerste lid, onderdeel b](#), een onderbouwing van een door de Habitatrichtlijn erkend belang.
  - 5. Indien de handeling gevolgen heeft voor beschermde soorten als bedoeld in bijlage I van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten geeft de aanvrager bij de vermelding van [artikel 8.2, eerste lid, onderdeel b](#), een onderbouwing van een in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten genoemd belang.
  - 6. Indien de aanvraag gevolgen heeft voor beschermde soorten als bedoeld in bijlage I van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, en is aangevraagd voor de belangen, bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdelen h, i of j, van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, onderbouwt de aanvrager in of bij de aanvraag tevens:
    - a. dat er geen economisch gewin plaatsvindt;
    - b. dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Hoofdstuk 9. Bijzondere gevallen van bestuurlijke verplichtingen

§ 9.1. Gegevensverstrekking aan de inspecteur-generaal VROM

Artikel 9.1. Gegevensverstrekking aan inspectoraat-generaal VROM

- 1. Het bevoegd gezag verstrekt de gegevens, bedoeld in het tweede lid, zo spoedig mogelijk na het tijdstip waarop het de beschikking daarover heeft gekregen, aan de inspecteur ten aanzien van inrichtingen of inrichtingen behorende tot een categorie waarvan de inspecteur schriftelijk heeft aangegeven gegevens te willen ontvangen. De inspecteur geeft het tijdstip aan tot wanneer hij de gegevens wil ontvangen.
- 2. Onder gegevens worden verstaan:

- a. een afschrift van het milieueffectrapport, bedoeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer, en de gegevens die daarop betrekking hebben;
  - b. een afschrift van een vergunning en de gegevens die betrekking hebben op het verlenen, wijzigen en intrekken van een vergunning;
  - c. afschriften van vergunningen als bedoeld in artikel 3.10, derde lid, van de wet;
  - d. afschriften van meldingen als bedoeld in artikel 8.41, eerste lid, van de Wet milieubeheer, met betrekking tot het oprichten of het veranderen van een inrichting of van de werking daarvan;
  - e. afschriften van besluiten met betrekking tot voorschriften als bedoeld in artikel 8.42 van de Wet milieubeheer;
  - f. afschriften van toezichtrapporten;
  - g. afschriften van correspondentie met de houder van een inrichting over de naleving van het bij of krachtens de wet gestelde;
  - h. afschriften van gedoogbeschikkingen en ontwerpen daarvan;
  - i. afschriften van handhavingsbeschikkingen en ontwerpen daarvan.
- 3. In afwijking van het eerste lid kan de inspecteur schriftelijk aangeven dat hij met betrekking tot de daarbij aangegeven inrichtingen of een categorie van inrichtingen slechts een daarbij aangegeven deel van de gegevens, genoemd in het tweede lid, wil ontvangen.
  - 4. Eenmaal per kwartaal zendt het bevoegd gezag een overzicht van de bij hem binnengekomen klachten over de inrichtingen, bedoeld in het eerste lid, aan de inspecteur.

§ 9.2. Bepaling beste beschikbare technieken

Artikel 9.2

- 1. Het bevoegd gezag, dan wel, in gevallen waarin een vergunning krachtens artikel 6.2 van de Waterwet is aangevraagd, het bestuursorgaan dat bevoegd is die vergunning te verlenen, houdt bij de bepaling van de voor de inrichting of met betrekking tot een lozing in aanmerking komende beste beschikbare technieken rekening met de documenten, vermeld in de tabellen 1 en 2, die zijn opgenomen in de bij deze regeling behorende [bijlage 1](#).
- 2. Met de in tabel 1 van de [bijlage](#) vermelde documenten wordt in ieder geval rekening gehouden, voor zover het de daarbij vermelde gpbv-installaties betreft.
- 3. Met de in tabel 2 van de [bijlage](#) vermelde documenten wordt rekening gehouden, voor zover deze documenten betrekking hebben op onderdelen van of activiteiten binnen de inrichting.

Artikel 9.3 [Treedt in werking op een nader te bepalen tijdstip]

- 1. Indien het bevoegd gezag vergunningvoorschriften vaststelt op basis van een beste beschikbare techniek die niet in een van de desbetreffende BBT-conclusies staat beschreven:

- a. zorgt hij ervoor dat de techniek wordt bepaald rekening houdend met artikel 5.4, derde lid, van het besluit, en
  - b. is artikel 5.5, zesde en zevende lid, van het besluit van overeenkomstige toepassing.
- 2. Indien de in het eerste lid genoemde BBT-conclusies geen met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus bevatten, zorgt het bevoegd gezag ervoor dat de in het eerste lid bedoelde methode een niveau van milieubescherming garandeert dat gelijkwaardig is aan dat van de beste beschikbare technieken als beschreven in de BBT-conclusies.

Artikel 9.4 [Treedt in werking op een nader te bepalen tijdstip]

- 1. Door het bevoegd gezag vastgestelde emissiegrenswaarden worden uitgedrukt voor dezelfde of kortere periodes en voor dezelfde referentieomstandigheden als die welke gelden voor met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus van de relevante BBT-conclusies.
- 2. Indien het bevoegd gezag in afwijking van het eerste lid emissiegrenswaarden vaststelt met andere waarden, perioden of referentieomstandigheden:
  - a. verbindt het bevoegd gezag aan de vergunning als eisen voor de monitoring van de desbetreffende emissies de verplichting dat de resultaten van de monitoring:
    - 1°. beschikbaar zijn voor dezelfde termijn en referentieomstandigheden als voor de met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus;
    - 2°. regelmatig of ten minste jaarlijks worden gemeld aan het bevoegd gezag in een overzicht dat een vergelijking mogelijk maakt met de met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus;
    - 3°. worden weergegeven in een zodanig overzicht dat een vergelijking mogelijk is met de met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus;
  - b. beoordeelt het bevoegd gezag ten minste jaarlijks de resultaten van de monitoring van deze emissies, teneinde na te gaan of de emissies in normale bedrijfsomstandigheden niet hoger zouden zijn dan de met de beste beschikbare technieken geassocieerde emissieniveaus.

Hoofdstuk 10. Kwaliteitseisen

§ 10.1. Kwaliteitseisen handhaving

Artikel 10.1. Begripsomschrijvingen

- 1. In deze paragraaf wordt verstaan onder:
  - *bestuursorgaan*: bestuursorgaan als bedoeld in artikel 5.3, tweede lid, van de wet;
  - *bepaalde bij of krachtens de wet*: bepaalde bij of krachtens de wet met betrekking tot activiteiten met betrekking tot een inrichting.

- 2. In deze paragraaf wordt, behoudens voor zover wordt gesproken van strafrechtelijke handhaving, onder ‘handhaving’ verstaan: bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens de wet of het bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde.

Artikel 10.2. Reikwijdte

Deze afdeling is van toepassing op de handhaving van het bepaalde bij of krachtens de wet of de betrokken wetten.

Artikel 10.3. Handhavingsbeleid

- 1. De analyse van de problemen, bedoeld in artikel 7.2, tweede lid, van het besluit, geeft in ieder geval inzicht in:
  - a. de gevolgen voor de fysieke leefomgeving van overtredingen van het bepaalde bij of krachtens de wet of het bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde;
  - b. de kansen dat overtredingen als bedoeld onder a zullen plaatsvinden.
- 2. Tot de onderwerpen met betrekking waartoe de strategie, bedoeld in artikel 7.2, vierde lid, van het besluit, inzicht geeft, behoren voorts:
  - a. de wijze waarop de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet of het bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde wordt bevorderd;
  - b. de voorlichting aan personen die een inrichting drijven, inzake de voor hen krachtens het bepaalde bij of krachtens de wet of de betrokken wetten geldende voorschriften.
- 3. Tot de in artikel 7.2, vierde lid, onder a, van het besluit bedoelde wijze waarop het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet of het bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde, wordt uitgeoefend, behoort in ieder geval:
  - a. de wijze waarop de controle ter plaatse wordt voorbereid en uitgeoefend;
  - b. de frequentie waarmee routinematige controlebezoeken worden afgelegd;
  - c. de wijze waarop zakelijke gegevens en bescheiden worden gecontroleerd;
  - d. de wijze waarop het toezicht wordt uitgeoefend op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet of het bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde ten aanzien van stoffen, trillingen, en warmte die of geluid dat, direct of indirect vanuit een bron in de lucht, het water of de bodem, worden onderscheidenlijk wordt gebracht;
  - e. de wijze waarop de controle en verificatie plaatsvinden van de resultaten van de controles die zijn uitgevoerd door personen die een inrichting drijven.
- 4. Tot de afspraken, bedoeld in artikel 7.2, vijfde lid, van het besluit, behoren in ieder geval de afspraken die zijn gemaakt over:
  - a. de uitvoering van artikelen 18.2a, eerste lid, en 18.2b, eerste lid, van de Wet milieubeheer en artikel 95, derde lid, van de Wet bodembescherming;
  - b. de handhaving van het bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde omtrent handelingen met betrekking tot stoffen, preparaten of andere producten;
  - c. de uitwisseling van gegevens betreffende de bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving.

Artikel 10.4. Uitvoeringsprogramma

Het bestuursorgaan werkt het uitvoeringsprogramma, bedoeld in artikel 7.3, eerste lid, van het besluit, uit in werkplannen voor de betrokken onderdelen van zijn organisatie.

Artikel 10.5. Uitvoeringsorganisatie

Ter waarborging van een adequate en objectieve uitvoering van het handhavingsbeleid, bedoeld in artikel 7.4, eerste lid, van het besluit, draagt het bestuursorgaan er zorg voor dat:

- a. de personen die zijn belast met werkzaamheden in het kader van de handhaving adequaat zijn opgeleid of zo nodig worden opgeleid op basis van een opleidingsplan;
- b. voor zover van toepassing, met de personen die het rechtstreeks aangaat of in het voorkomende geval met degene onder wiens verantwoordelijkheid zij werken schriftelijke afspraken worden gemaakt met betrekking tot het ten behoeve van de handhaving gebruik maken van personen die niet onder de organisatie van het bestuursorgaan ressorteren;
- c. adequate technische, juridische en administratieve voorzieningen beschikbaar zijn;
- d. instrumenten en apparaten die bij de handhaving worden gebruikt in een goede staat van onderhoud verkeren en deze zonedig worden gekalibreerd.

Artikel 10.6. Monitoring

Tot de in artikel 7.6, tweede lid, van het besluit bedoelde gegevens behoren in ieder geval gegevens betreffende het aantal:

- a. uitgevoerde controles;
- b. geconstateerde overtredingen;
- c. opgelegde bestuurlijke sancties;
- d. processen-verbaal;
- e. over mogelijke overtredingen ontvangen klachten.

Hoofdstuk 11. Slotbepalingen

Artikel 11.1. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op het tijdstip waarop het besluit in werking treedt.

Artikel 11.2. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling omgevingsrecht.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage, 30 maart 2010

De

Minister

van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

J.C. Huizinga-Heringa

Bijlage 1. Aanwijzing BBT-documenten

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
<i>1. Energie industrie</i>			
1.1 Stookinstallaties met een hoeveelheid vrijkomende warmte van meer dan 50 MW.	BREF Grote stookinstallaties	BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
1.2 Aardolie- en gasraffinaderijen.	BREF Aardolie- en aardgasraffinaderijen	BREF Afvalbehandeling	REF Cross media & economics
		BREF Koelsystemen	REF Monitoring
1.3 Cokesfabrieken.	BREF Primair ijzer en staal	BREF Organische bulkchemie	REF Cross media & economics
		BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	REF Monitoring
		BREF Grote stookinstallaties (vanaf 50 MW)	
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Cross media & economics
1.4 Installaties voor het vergassen en vloeibaar maken van steenkool.	BREF Grote stookinstallaties	BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
2. Productie en verwerking van metalen		BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
		BREF Energie-efficiëntie	REF Monitoring

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
2.1 Installaties voor het roosten of sinteren van ertsen, met inbegrip van zwavelhoudend erts.	BREF Non-ferro metalen BREF Primair ijzer en staal	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Cross media & economics REF Monitoring
2.2 Installaties voor de productie van ijzer of staal (primaire of secundaire smelting), met inbegrip van uitrusting voor continugieten met een capaciteit van meer dan 2,5 ton per uur.	BREF Primair ijzer en staal	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Cross media & economics REF Monitoring
2.3a Installaties voor verwerking van ferrometalen door warmwalsen met een capaciteit van meer dan 20 ton ruwstaal per uur.	BREF Ferrometaalbewerking (warmwalsen)	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
2.3b Installaties voor verwerking van ferrometalen door smeden met hamers met een slagarbeid van meer dan 50 kilojoule per hamer, wanneer een thermisch vermogen van meer dan 20 MW wordt gebruikt.	BREF Smederijen en gieterijen BREF Ferrometaalbewerking	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
2.3c Installaties voor verwerking van ferrometalen door het aanbrenge van deklagen van gesmolten metaal, met een verwerkingscapaciteit van meer dan 2 ton ruwstaal per uur.	BREF Ferrometaalbewerking (aanbrengen van deklagen)	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
2.4 Smelterijen van ferrometalen met een produktiecapaciteit van meer dan 20 ton per dag.	BREF Smederijen en gieterijen (gieterijen)	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag	REF Cross media & economics

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
		bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Monitoring
2.5 a/b Installaties:			
a. voor de winning van ruwe non-ferrometalen uit erts, concentraat of secundaire grondstoffen met metallurgische, chemische of elektrolytische procédés;	BREF Non ferrometalen	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Cross media & economics
b. voor het smelten van non-ferrometalen, met inbegrip van legeringen, inclusief terugwinningsprodukten (affineren, vormgieten) met een smeltcapaciteit van meer dan 4 ton per dag voor lood en cadmium of 20 ton per dag voor alle andere metalen per dag.	BREF Smederijen en gieterijen	BREF Energie- efficiëntie	REF Monitoring
2.6 Installaties voor			
oppervlaktebehandeling van metalen en kunststoffen door middel van een elektrolytisch of chemisch procédé, wanneer de inhoud van de gebruikte behandelingsbaden meer dan 30 m ³ bedraagt.	BREF oppervlaktebehandeling van metalen en kunststoffen	BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
3. Minerale industrie			
3.1 Installaties voor de			
produktie van cementklinkers in draaiovens met een productiecapaciteit van meer dan 500 ton per dag, of van ongebluste kalk in draaiovens met een productiecapaciteit van meer dan 50 ton per dag, of in andere ovens met een	BREF Cement en kalk	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Cross media & economics REF Monitoring

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
<p>produktiecapaciteit van meer dan 50 ton per dag.</p>			
<p>3.2 Installaties voor de winning van asbest en de fabricage van asbestproducten.</p>	<p>Geen BREF beschikbaar. Fabricage van asbest en asbestproducten verboden binnen Nederland en de rest van de EU.</p>		
<p>3.3 Installaties voor de fabricage van glas, met inbegrip van installaties voor de fabricage van glasvezels, met een smeltcapaciteit van meer dan 20 ton per dag.</p>	<p>BREF Glas en minerale wol</p>	<p>BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen</p>	<p>REF Cross media & economics REF Monitoring</p>
<p>3.4 Installaties voor het smelten van minerale stoffen, met inbegrip van installaties voor de fabricage van mineraalvezels, met een smeltcapaciteit van meer dan 20 ton per dag.</p>	<p>BREF Glas en minerale wol</p>	<p>BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie</p>	<p>REF Cross media & economics REF Monitoring</p>
<p>3.5 Installaties voor het fabriceren van keramische producten door middel van verhitting, met name dakpannen, bakstenen, vuurvaste stenen, tegels, aardewerk of porselein, met een productiecapaciteit per kilo van meer dan 75 ton per dag, en/of een ovencapaciteit van meer dan 4 m³ en met een plaatsingsdichtheid per oven van meer dan 300 kg/m³.</p>	<p>BREF Keramische industrie</p>	<p>BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen</p>	<p>REF Cross media & economics REF Monitoring</p>
<p>4 <i>Chemische industrie</i></p>			
<p>4.1 a t/m f Chemische installaties voor de fabricage van organisch-chemische basisproducten, zoals:</p>	<p>BREF Organische bulkchemie BREF Organische fijnchemie</p>	<p>BREF Koelsystemen BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Grote</p>	<p>REF Cross media & economics REF Monitoring</p>
<p>a. eenvoudige</p>			

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
koolwaterstoffen (lineaire of cyclische, verzadigde of onverzadigde, alifatische of aromatische),		stookinstallaties (vanaf 50 MW)	
b. zuurstofhoudende koolwaterstoffen, zoals alcoholen, aldehyden, ketonen, carbonzuren, esters, acetaten, ethers, peroxyden, epoxyharsen,		BREF Op- en overslag bulkgoederen	
c. zwavelhoudende koolwaterstoffen,			
d. stikstofhoudende koolwaterstoffen, zoals aminen, amiden, nitroso-, nitro- en nitraatverbindingen, nitrillen, cyanaten, isocyanaten,			
e. fosforhoudende koolwaterstoffen,			
f. halogeenhoudende koolwaterstoffen.			
		BREF Koelsystemen	
4.1 g Chemische installaties voor de fabricage van organisch-chemische basisproducten, zoals organometaalverbindingen.	Geen BREF beschikbaar	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
4.1 h Chemische installaties voor de fabricage van organisch-chemische basisproducten, zoals kunststof-basisproducten (polymeren, kunstvezels,	BREF Polymeren	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag	REF Cross media & economics REF Monitoring

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
cellulosevezels).		bulkgoederen	
		BREF Energie- efficiëntie	
		BREF Koelsystemen	
4.1 i Chemische installaties voor de fabricage van organisch-chemische basisproducten, zoals synthetische rubber.	BREF Polymeren	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
		BREF Energie- efficiëntie	
		BREF Koelsystemen	
4.1 j Chemische installaties voor de fabricage van organisch-chemische basisproducten, zoals kleurstoffen en pigmenten.	BREF Organische fijnchemie	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
		BREF Energie- efficiëntie	
		BREF Koelsystemen	
4.1 k Chemische installaties voor de fabricage van organisch-chemische basisproducten, zoals tensioactieve stoffen en tensiden.	Geen BREF beschikbaar	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
		BREF Energie- efficiëntie	
4.2 a Chemische installaties voor de fabricage van anorganisch-chemische basisproducten, zoals van gassen, zoals ammoniak, chloor of chloorwaterstof, fluor of fluorwaterstof,	BREF Chloor Alkali	BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
	BREF Anorganische bulkchemicaliën - ammoniak, zuren en	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	REF Monitoring
		BREF Op- en overslag	

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
kooloxiden, zwavelverbindingen, stikstofoxiden, waterstof, zwaveldioxide en carbonyldichloride.	kunstmest BREF Anorganische fijnchemicaliën BREF Anorganische Bulkchemie – vast en overig	bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	
4.2 b Chemische installaties voor de fabricage van anorganisch-chemische basisprodukten, zoals van zuren, zoals chroomzuur, fluorwaterstofzuur, fosforzuur, salpeterzuur, zoutzuur, zwavelzuur, oleum en zwaveligzuur.	BREF Non-ferrometalen BREF Anorganische bulkchemicaliën – ammoniak, zuren en kunstmest BREF Anorganische fijnchemicaliën BREF Chloor Alkali	BREF Koelsystemen BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
4.2 c Chemische installaties voor de fabricage van anorganisch-chemische basisprodukten, zoals van basen, zoals ammoniumhydroxide, kaliumhydroxide en natriumhydroxide.	BREF Anorganische bulkchemicaliën – ammoniak, zuren en kunstmest BREF Anorganische fijnchemicaliën BREF Anorganische Bulkchemie -vast en overig	BREF Koelsystemen BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
4.2 d/e Chemische installaties voor de fabricage van anorganisch-chemische basisprodukten, zoals	BREF Anorganische bulkchemicaliën – vast en overig	BREF Koelsystemen BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	REF Cross media & economics
d. van zouten, zoals ammoniumchloride, kaliumchloraat, kaliumcabonaat, natriumcarbonaat, perboraat,	BREF Anorganische fijnchemicaliën	BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Monitoring

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
zilvernitraat;			
e. van niet-metalen, metaaloxiden of andere anorganische verbindingen, zoals calciumcarbide, silicium en siliciumcarbide.			
4.3 Chemische installaties voor de fabricage van fosfaat- , stikstof- of kaliumhoudende meststoffen (enkelvoudige of samengestelde meststoffen).	BREF Anorganische bulkchemicaliën – ammoniak, zuren en kunstmest BREF Anorganische fijnchemicaliën	BREF Koelsystemen BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics REF Monitoring
4.4 Chemische installaties voor de fabricage van basisproducten voor gewasbescherming en van biociden.	BREF Organische fijnchemie BREF Anorganische fijnchemicaliën	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics REF Monitoring
4.5 Installaties voor de fabricage van farmaceutische basisproducten die een chemisch of biologisch procédé gebruiken.	BREF Organische fijnchemie BREF Anorganische fijnchemicaliën	BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
4.6 Chemische installaties voor de fabricage van explosieven.	BREF Organische fijnchemie	BREF Koelsystemen BREF Afgas- en	REF Cross media &

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
<i>5 Afvalbeheer</i>	BREF Anorganische fijnchemicaliën	afvalwaterbehandeling BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	economics REF Monitoring
5.1 Installaties voor de verwijdering of nuttige toepassing van gevaarlijke afvalstoffen als bedoeld in de lijst van artikel 1, lid 4, van Richtlijn 91/689/EEG , in de zin van de bijlagen II A en II B (handelingen R1, R5, R6, R8 en R9) van Richtlijn 2006/12/EG en van Richtlijn 75/439/EEG van de Raad van 16 juni 1975 inzake de verwijdering van afgewerkte olie met een capaciteit van meer dan 10 ton per dag.	BREF Afvalbehandeling BREF Afvalverbranding Voor storten zie onder 5.4	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
5.2 Installaties voor de verbranding van stedelijk afval in de zin van Richtlijn 89/369/EEG van de Raad van 8 juni 1989 ter voorkoming van door nieuwe installaties voor de verbranding van stedelijk afval veroorzaakte luchtverontreiniging en Richtlijn 89/429/EEG van de Raad van 21 juni 1989 ter vermindering van door bestaande installaties voor de verbranding van stedelijk afval veroorzaakte luchtverontreiniging, met een capaciteit van meer dan 3 ton per uur.	BREF Afvalverbranding BREF Afvalbehandeling	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
5.3 Installaties voor de verwijdering van ongevaarlijke afvalstoffen in de zin van bijlage II A van Richtlijn 2006/12/EG , rubrieken D8, D9, met een capaciteit van meer dan 50 ton per dag.	BREF Afvalbehandeling	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
5.4 Stortplaatsen die meer dan 10 ton per dag ontvangen of een totale capaciteit van meer dan 25 000 ton hebben, met uitzondering van stortplaatsen voor inerte afvalstoffen.	Geen BREF De eisen aan stortplaatsen op grond van Richtlijn 1999/31/EG betreffende het storten van afvalstoffen kunnen als BBT beschouwd worden		
<i>6. Overige activiteiten</i>			
6.1 Industriële installaties voor:			
a. de fabricage van papierpulp uit hout of uit andere vezelstoffen	BREF Papier en pulp	BREF Koelsystemen BREF Grote stookinstallaties (vanaf 50 MW)	REF Cross media & economics
b. de fabricage van papier en karton met een productiecapaciteit van meer dan 20 ton per dag.		BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Monitoring
6.2 Installaties voor de voorbehandeling (wassen, bleken, merceriseren) of het verven van vezels of textiel met een verwerkingscapaciteit van meer dan 10 ton per dag.	BREF Textielindustrie	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie- efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
6.3 Installaties voor het looien van huiden met een verwerkingscapaciteit van meer dan 12 ton	BREF Leerlooierijen	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag	REF Cross media & economics

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
eindprodukten per dag.		bulkgoederen	REF Monitoring
6.4 a Abattoirs met een produktiecapaciteit van meer dan 50 ton per dag geslachte dieren.	BREF Slacht- en destructiehuizen	BREF Energie- efficiëntie	
		BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
		BREF Op- en overslag bulkgoederen	
		BREF Energie- efficiëntie	REF Monitoring
6.4 b Bewerking en verwerking voor de fabricage van levensmiddelen op basis van:		BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
– dierlijke grondstoffen (andere dan melk) met een produktiecapaciteit van meer dan 75 ton per dag eindprodukten;	BREF Voedingsmiddelen, dranken en zuivel	BREF Op- en overslag bulkgoederen	
– plantaardige grondstoffen met een produktiecapaciteit van meer dan 300 ton per dag eindprodukten (gemiddelde waarde op driemaandelijke basis).		BREF Energie- efficiëntie	REF Monitoring
6.4 c Bewerking en verwerking van melk, met een hoeveelheid ontvangen melk van meer dan 200 ton per dag (gemiddelde waarde op jaarbasis).		BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
	BREF Voedingsmiddelen, dranken en zuivel	BREF Op- en overslag bulkgoederen	
		BREF Energie- efficiëntie	REF Monitoring
6.5 Installaties voor de destructie of verwerking van kadavers en dierlijk afval met een verwerkingscapaciteit van meer dan 10 ton per dag.		BREF Koelsystemen	REF Cross media & economics
	BREF Slacht- en destructiehuizen	BREF Op- en overslag bulkgoederen	
		BREF Energie-	REF Monitoring

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF- documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
6.6 a Installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij met meer dan 40 000 plaatsen voor pluimvee.	BREF Intensieve pluimvee- en varkenshouderij	efficiëntie BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
6.6 b Installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij met meer dan 2 000 plaatsen voor mestvarkens (van meer dan 30 kg).	BREF Intensieve pluimvee- en varkenshouderij	BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
6.6 c Installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij met meer dan 750 plaatsen voor zeugen.	BREF Intensieve pluimvee- en varkenshouderij	BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
6.7 Installaties voor de oppervlaktebehandeling van stoffen, voorwerpen of producten, waarin organische oplosmiddelen worden gebruikt, in het bijzonder voor het appreteren, bedrukken, het aanbrengen van een laag, het ontvetten, het vochtdicht maken, lijmen, verven, reinigen of impregneren, met een verbruikscapaciteit van meer dan 150 kg oplosmiddel per uur, of meer dan 200 ton per jaar.	BREF Oppervlaktebehandeling met organische oplosmiddelen	BREF Op- en overslag bulkgoederen BREF Energie-efficiëntie	REF Cross media & economics REF Monitoring
6.8 Installaties voor de fabricage van koolstof (harde gebrande steenkool) of elektrografiet door verbranding of grafitisering.	BREF Non-ferrometalen	BREF Koelsystemen BREF Op- en overslag bulkgoederen	REF Cross media & economics REF

Tabel 1. Vastgestelde Europese informatiedocumenten over BBT (vindplaats InfoMil.nl en Europees IPPC Bureau, eippcb.jrc.es)

Installatie in bijlage 1 <u>Richtlijn 2008/1</u>	Primair relevante BREF-documenten	Aanvullende BREF-documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)	REF-documenten (voor zover relevant in individuele gevallen)
		BREF Energie-efficiëntie	Monitoring

Tabel 2. Nederlandse informatiedocumenten over BBT

Naam document	Jaartal	Vindplaats
Circulaire energie in de milieuvergunning	oktober 1999	InfoMil.nl
Handreiking (co-)vergisting van mest	september 2010	InfoMil.nl
NeR Nederlandse emissierichtlijn lucht	juni 2011	InfoMil.nl
Nederlandse richtlijn bodembescherming (NRB)	juni 2003	InfoMil.nl
Handreiking methaanreductie stortplaatsen	april 2007	Senternovem.nl/ROBstortplaatsen
Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij	juni 2007	InfoMil.nl
<i>Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (PGS):</i>		
PGS 7: Opslag van vaste minerale anorganische meststoffen	oktober 2007	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 9: Vloeibare zuurstof opslag van 0,45–100 m ³ en erratum	oktober 2007	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 12: Ammoniak: opslag en verlading	juli 2005	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 13: Ammoniak: toepassing als koudemiddel voor koelinstallaties en warmtepompen	februari 2009	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 15: Opslag van verpakte gevaarlijke stoffen en errata	december 2008	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 16: Autogas LPG	september 2010	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 18: Distributiedepots voor LPG	juli 2005	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 19: Opslag van propaan, Richtlijn voor brandveilige, arbeidsveilige en milieuveilige stationaire opslag van propaan	juni 2008	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 22: Toepassing van propaan	september 2008	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 23: Propaan, vulstations van propaan- en butaanflessen	juli 2005	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 24: Propaan, vulstations voor spuitbussen met propaan, butaan en dimetylether als drijfgas	juli 2005	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 28: Vloeibare aardolieproducten -	maart	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl

Tabel 2. Nederlandse informatiedocumenten over BBT

Naam document	Jaartal	Vindplaats
Afleverinstallaties en ondergrondse opslag	2005	
PGS 29: Richtlijn voor bovengrondse opslag in verticale cilindrische tanks	oktober 2008	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
PGS 30: Vloeibare aardolieproducten: buitenopslag in kleine installaties	juni 2005	publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl
<i>BBT-documenten water</i>		
<i>Landbouw</i>		
Afvalwaterproblematiek van champignonenteeltbedrijven, aanvullende nota	februari 1989	CIW.nl
Afvalwaterproblematiek glastuinbouw	maart 1993	CIW.nl
Afvalwaterproblematiek van landbouwloonbedrijven	december 1994	CIW.nl
Recirculatie drainagewater van grondgebonden glastuinbouwbedrijven	januari 1996	CIW.nl
Afvalwaterproblematiek van witloftrekkerijen	maart 1996	CIW.nl
Afvalwaterproblematiek boomteelt en vaste plantenteelt	oktober 1996	CIW.nl
Aansluiten glastuinbouw op de riolering	december 1998	CIW.nl
Beoordelingsmethode emissiereducerende maatregelen. Lozingsbesluit open teelt en veehouderij	maart 2003	CIW.nl
Recirculeren van spoelwater. Gevolgen voor de microbiologische kwaliteit van spoelwater	september 2003	CIW.nl
Goed gietwater. Beoordelingskader voor verplichte aanleg van een gietwatervoorziening bij grondgebonden glastuinbouwbedrijven	januari 2004	CIW.nl
Achtergronddocument glastuinbouw t.b.v. KRW-decembernota 2005, eindversie	augustus 2005	CIW.nl
<i>Bodemsanering + bagger</i>		
Lozingen uit tijdelijke baggerspeciedepots	april 1998	CIW.nl
<i>Riooloverstorten</i>		
Riooloverstorten deel 1: Knelpuntcriteria riooloverstorten	juni 2001	CIW.nl
Riooloverstorten deel 2: Eenduidige basisinspanning	juni 2001	CIW.nl
Riooloverstorten deel 3: Model voor vergunningverlening riooloverstorten	december 2001	CIW.nl
Riooloverstorten deel 4a: Nadere uitwerking monitoring riooloverstorten, spoor 1	september 2002	CIW.nl
Riooloverstorten deel 4b: Nadere uitwerking monitoring riooloverstorten, fase B	januari 2003	CIW.nl

Tabel 2. Nederlandse informatiedocumenten over BBT

Naam document	Jaartal	Vindplaats
<i>Scheepvaart</i>		
Waterverontreinigingsproblematiek bij het stralen en conserveren bij scheepswerven voor beroepsvaart en grote jachten	april 1991	CIW.nl
<i>Industriële activiteiten</i>		
Afvalwaterproblematiek bij vatenwasserijen	april 1993	CIW.nl
Integrale aanpak van risico's van onvoorziene lozingen	februari 2000	CIW.nl
Verwerking waterfractie gevaarlijke en niet-gevaarlijke afvalstoffen	april 2001	CIW.nl
Offshore	februari 2002	CIW.nl
Integrale bedrijfstakstudie tankautoreiniging	april 2002	CIW.nl
<i>Instrumentarium</i>		
Metten en bemonsteren van afvalwater	maart 1998	CIW.nl
Handboek Wvo-vergunningverlening	mei 1999	CIW.nl
Het beoordelen van stoffen en preparaten voor de uitvoering van het emissiebeleid water	mei 2000	CIW.nl
Normen voor het Waterbeheer	mei 2000	CIW.nl
Handboek Immissietoets; toetsing van lozingen op effecten voor het oppervlaktewater	oktober 2011	Helpdeskwater.nl / InfoMil.nl
Milieunormen in perspectief	september 2002	CIW.nl
Standaardisatie Wvo-vergunningen	mei 2003	CIW.nl
Lozingseisen Wvo-vergunningen	november 2005	CIW.nl
<i>Warmtelozing</i>		
CIW beoordelingssystematiek warmtelozingen	november 2004	CIW.nl
<i>Oplegnotitie BREF</i>		
Oplegnotitie BREF IJzer- en staalproducerende industrie	april 2004	CIW.nl / InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Pulp- en papierindustrie	april 2004	CIW.nl / InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Ferrometaalbewerkende industrie	april 2004	CIW.nl / InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Glasproducerende industrie	augustus 2005	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling	augustus 2005	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Non-ferro metaal	augustus 2005	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Raffinaderijen	februari 2006	InfoMil.nl

Tabel 2. Nederlandse informatiedocumenten over BBT

Naam document	Jaartal	Vindplaats
Oplegnotitie BREF Afvalbehandeling	augustus 2006	Infomil.nl
Oplegnotitie BREF Intensieve pluimvee- en varkenshouderij	juli 2007	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Afvalverbranding	maart 2007	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Grote stookinstallaties	oktober 2007	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Smederijen en gieterijen	juni 2008	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Keramische industrie	juni 2008	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Textielindustrie	juni 2008	CIW.nl / InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Industriële koelsystemen	februari 2009	CIW.nl / InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF's Chemie	juni 2010	CIW.nl / InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Emissies uit opslag	december 2010	InfoMil.nl
Oplegnotitie BREF Voedingsmiddelen- en zuivelindustrie	december 2010	InfoMil.nl

BIJLAGE 4:

BEPLANTING BINNEN DE BEBOUWDE KOM

Inleiding

In de welstandsbeleidsnota zijn de welstandscriteria voor bouwplannen binnen de gemeente Borsele beschreven. Uitgangspunt van de welstandscriteria is een kwalitatief hoogwaardige leef- en woonomgeving. Bouwplannen beïnvloeden niet alleen de leefomgeving voor de bouwer zelf maar hebben invloed op de openbare ruimte van de hele gemeenschap. De openbare ruimte is als het ware de woonkamer van de gemeenschap. Niet alleen de bebouwing bepaalt de kwaliteit van de openbare ruimte, van grote invloed is ook de aanwezigheid van beplanting op de ruimtelijke kwaliteit. Een monumentale boom of een straat met grote tuinen met volgroeide beplanting verhogen de kwaliteit van de leefomgeving. Om die reden is deze bijlage over van beplanting toegevoegd aan de welstandsnota.

Het belang van een groene leefomgeving

De aanwezigheid van beplanting bepaalt voor een groot deel de sfeer in een dorp. Vergelijk de beleving van een rustig park of een fraaie oude bomenlaan met die van een nieuwe woonwijk en veel mensen zullen het erover eens zijn dat het leefklimaat van de eerste twee situaties aangenamer is dan van de laatste. Groen in een dorp of straat zorgt voor sfeer, een herkenbaar karakter en een aangenaam woonklimaat.

Beplanting draagt bij aan de beleving van de seizoenen en zorgt voor een steeds wisselend straatbeeld. Bloemen in het voorjaar, verkoelende schaduw in de zomer, prachtige herfsttinten enzovoorts. In het stedelijk landschap biedt het groen niet alleen onderdak aan de mensen. Diverse dieren, zoals bijvoorbeeld vogels en vleermuizen, hebben baat bij de aanwezigheid van beplanting binnen de bebouwde kom.

Openbaar Groen

Het groen in de bebouwde kom bestaat uit enerzijds het particuliere groen in de tuinen, anderzijds uit het openbaar groen. Hieronder wordt de beplanting verstaan die in eigendom en beheer is van de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld parken, plantsoenen, lanen, begraafplaatsen en monumentale bomen. De gemeente Borsele hecht veel belang aan de kwaliteit van het openbaar groen.

Groenbeleidsplan

In het Groenbeleidsplan heeft de gemeente het beleid beschreven voor het openbaar groen. In het Groenbeleidsplan is een verdeling gemaakt van de beplanting in een aantal categorieën. Deze categorieën zijn gebaseerd op het onderhoudsniveau die een groenelement vraagt. Een park in het centrum zal een intensiever onderhoud vragen dan een groenstrook aan de rand van een dorp. Na inventarisatie van de aanwezige beplanting is het Groenbeleidsplan per kern uitgewerkt. Hierin is omschreven wat het beleid en het onderhoud van de beplanting voor een periode van 20 jaar zal zijn. Informatie over het Groenbeleidsplan is op te vragen bij de afdeling Woonomgeving van de gemeente Borsele.

Monumentale bomenlijst

Binnen het groenbeleid nemen monumentale bomen een speciale plaats in. Binnen de gehele gemeente is een inventarisatie gemaakt van alle monumentale bomen waarvan de meest waardevolle bomen op de Monumentale bomenlijst gezet zijn. De bomen op deze lijst genieten extra bescherming. Ook bij het onderhoud krijgen deze bomen speciale aandacht. Met bijvoorbeeld een grensline van meer dan tweehonderd jaar oud moet zorgvuldig omgesprongen worden. Voor meer informatie over deze Monumentale bomenlijst kunt u terecht bij de afdeling Woonomgeving van de gemeente Borsele.

Particulier groen

Naast openbaar groen is ook het particuliere groen beeldbepalend. Wellicht nog moeilijk voorstelbaar in een kale nieuwbouwwijk, maar goed waar te nemen in wat oudere woonwijken. Hoewel deze wijken 'kaal' zijn begonnen, zijn de volgroeide hagen en grote bomen in de tuinen beeldbepalend. Een goed voorbeeld hiervan zijn de zogenaamde tuindorpen uit de jaren '20 en '30. Bij deze 'nieuwbouwwijken' werden tuinen met daaromheen veelal ligusterhagen aangeplant. Tot op de dag van vandaag hebben deze wijken een zeer herkenbaar en groen karakter. Hieruit blijkt dat de aanwezigheid van particulier groen minstens zo belangrijk is voor de kwaliteit van de woonomgeving als de aanwezigheid van openbaar groen.

De laatste jaren is echter de tendens om tuinen te verharderen en erfafscheidingen van harde materialen zoals hout, staal en steen te maken in plaats van een haag. Dit heeft geresulteerd in een verharding van het straatbeeld, wat de ruimtelijke kwaliteit niet ten goede is gekomen.

Een veel gehoorde reden voor het kiezen van harde materialen is het probleem van onderhoud. Een haag moet regelmatig worden geknipt en een boom laat in de herfst een dik pakket bladeren vallen. Toch is ook een schutting of een hekwerk niet zonder onderhoud. Het is weliswaar minder regelmatig maar de kosten zoals verven of vervanging zijn aanzienlijk hoger dan die van volwassen beplanting. Daarnaast kan een groene erfafscheiding of een beplanting in een tuin duurzamer zijn dan een schutting. Een haag of een boom wordt namelijk mooier naar mate hij ouder wordt maar bij een schutting is het tegenovergestelde het geval. Een zorgvuldige afweging bij de keuze van een erfafscheiding is van belang.

Hieronder is een overzicht gegeven van de meest toegepaste materialen die als een ideeënboek naar eigen inzicht en smaak te gebruiken zijn, bij de inrichting van uw tuin. Voor deskundig advies kunt u contact opnemen met een hovenier of landschapsarchitect in uw omgeving.

Erfafscheidingen

Een erfafscheiding dient om een scheiding aan te geven tussen privé-terreinen onderling of met de openbare ruimte. Dit kan een fysieke scheiding zijn maar daarnaast is bij achtertuinen ook vaak behoefte aan een visuele barrière voor privacy.

Voor erfafscheidingen van hout, steen of andere materialen die hoger zijn dan 1 meter is in een aantal gevallen een bouwvergunning nodig. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de afdeling Bouwen en Wonen van de gemeente Borsele.

Voor bomen, hagen en heesters geldt in het algemeen dat het niet geoorloofd is binnen 0,5 meter uit de grenslijn te planten, tenzij de aangrenzende eigenaar hiervoor toestemming heeft gegeven of het erf grenst aan de openbare weg. Indien het erf grenst aan water wat onderhouden wordt door het Waterschap moet de beplantingsafstand voldoen aan de regels die door het Waterschap hieraan worden gesteld. Voor informatie hierover kunt u contact opnemen met het Waterschap Zeeuwse Eilanden.

Haag

Een haag is een duurzame, groene en milieuvriendelijke erfafscheiding. Niet alleen bij de aanleg maar ook bij het onderhoud is afstemming met de burens aan te bevelen. Een haag heeft immers twee zijden die geknipt moeten worden.

Vele soorten heesters zijn geschikt om als haag te snoeien. Een streekeigen soort is echter aan te bevelen. Deze past qua beeld goed bij de omgeving en is in veel gevallen geschikt voor de bodemgesteldheid. Op Zuid-Beveland is de ligusterhaag een streekeigen soort die geschikt is voor diverse bodemtypes en snel groeit. De groenblijvende haagliguster (*Ligustrum ovalifolium*) is bij uitstek geschikt voor middelhoge en hoge hagen. Voor lage hagen in bijvoorbeeld voortuinen is hij minder geschikt. De langzaamgroeiende Buxus (*Buxus sempervirens*) is een goed alternatief. Andere inheemse soorten zijn bijvoorbeeld Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Beuk (*Fagus sylvatica*), Taxus, (*Taxus baccata*).

Muur

Belangrijk bij de keuze voor de kleur, het materiaal en de vormgeving is de afstemming van de muur op de aangrenzende bebouwing. Dit kan de eigen woning zijn maar ook de garage van de burens of een andere muur. In veel gevallen is een aansluitende vormgeving fraai maar soms kan een contrast een verrassend resultaat opleveren. Ook een combinatie van een muur met een ander materiaal of beplanting is denkbaar.

Schutting

Er zijn diverse kant en klaar panelen te koop bij de tuincentra. Vaak zijn die uitgevoerd in gewolmaniseerd hout dat te herkennen is aan de groenige kleur. Hoewel dit hout langer mee gaat dan onbehandeld hout is de duurzaamheid beperkt. Een aanvullende verflaag verlengt de levensduur. Door de schutting te schilderen verlengt u niet alleen de levensduur maar ook de afstemming van de kleur van de schutting op die van de woning zoals bijvoorbeeld kozijnen of deuren. Hierdoor vormt de schutting een samenhangend geheel met de woning. Daar waar het hout de grond raakt, zoals bij de palen, rot het hout het snelst weg. Hardhout, bij voorkeur met het FSC keurmerk is in dat geval een betere keuze.

Hekwerk

Om ongewenste bezoekers uit de tuin te houden is een hekwerk een goede erfafscheiding. Voor een groene uitstraling en een visuele barrière kan tegen het hekwerk een haag of klimop geplant worden. Een hekwerk met klimop heeft als voordeel dat het zeer weinig ruimte in beslag neemt, weinig onderhoud vraagt en ook 's winters groen blijft.

TUININRICHTING

Algemeen

Hieronder zijn een aantal suggesties gegeven voor de inrichting van tuinen. De nadruk ligt hierbij vooral op die delen van de tuin die zichtbaar zijn vanaf het openbaar gebied: de voor- en zijtuin, maar zijn natuurlijk ook van toepassing op de achtertuin. Het onderwerp is echter te complex om hier diep op in te gaan. Voor deskundig en uitgebreid advies kunt u contact opnemen met een hovenier of tuinarchitect bij u in de buurt. Voor een natuurlijke tuin en advies over ecologisch onderhoud kunt u advies opnemen met een Milieu Educatie Centrum bij u in de buurt.

Net als bij erfafscheidingen geldt voor alle hagen en heesters dat ze 0,5 meter uit de erfgrens moeten staan, tenzij er overeenstemming is met de aangrenzende eigenaar of de tuin grenst aan de openbare ruimte. Voor bomen geldt een afstand van 2 meter vanuit het midden van de voet van de boom. Het spreekt voor zich dat het algemeen uitgangspunt achter de regelgeving is dat men overlast door bijvoorbeeld overhangende takken moet voorkomen.

Voor het rooien van bestaande bomen is in veel gevallen een kapvergunning noodzakelijk. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de afdeling Woonomgeving van de gemeente Borsele.

Bomen

Een tuin krijgt sfeer als er opgaande elementen worden toegepast zoals bomen. Het geeft beschutting, intimiteit en in de zomer verkoelende schaduw. De keuze voor de boomsoort wordt mede bepaald door grootte van de tuin maar binnen het assortiment kleine bomen is voldoende keus om voor elke tuin een passende soort te kiezen.

Hagen en heesters

Behalve als erfafscheiding kunnen hagen ook worden gebruikt om structuur of een verrassend lijnenspel binnen een tuin te creëren of om bijvoorbeeld vuilcontainers aan het oog te onttrekken. Door de gesnoeide vorm heeft een haag een beperkte ruimte nodig waardoor ze al in de kleinste voortuin een plaats kunnen vinden.

Heesters hebben een lossere groeivorm dan hagen en zijn er in vele soorten en maten, geschikt voor verschillende bodemsoorten (zoals klei, veen zand) en groeiomstandigheden (schaduw, zon, droog, nat). Diverse heesters kunnen de tuin langdurig van grote bloemen voorzien. Denk bijvoorbeeld aan de Boerenhortensia waarvan de bloemen tot in de winter sierwaarde hebben. Besdragende heesters hebben naast de sierwaarde ook aantrekkingskracht op vogels in de tuin. Door hogere heesters af te wisselen met lagere beplanting ontstaat diepte in een tuin.

Bodembedekkers, vaste planten en klimplanten

Een tapijt van wintergroene bodembedekkers brengt het gehele jaar groen en rust in een tuin en voorkomt dat onkruid kan kiemen in de open grond. Een bodembedekker beperkt zodoende het onderhoud in de tuin.

Een aantal bodembedekkers zoals Klimop en Maagdenpalm groeit zelfs in schaduwrijke omstandigheden onder bomen en struiken.

Vaste planten brengen kleur in een tuin. Diverse spectaculaire kleurencombinaties kunnen worden gemaakt waarbij bijvoorbeeld kleuren uit het interieur of de woning in de tuin terug kunnen komen. Een bloemenborder die bijvoorbeeld aansluit bij de kleur van de voordeur kan een eenvoudige voortuin een geraffineerd tintje geven. Kleuren kunnen ook een bepaalde sfeer oproepen. Rood en geel geven de tuin bijvoorbeeld een warm, exotisch karakter terwijl wit en groen daarentegen rust geven in een tuin. Let niet alleen op de bloemkleur, soms is het blad al bijzonder zoals bijvoorbeeld bij de Hosta.

Klimplanten zijn uitermate geschikt voor situaties waar weinig ruimte beschikbaar is. Vaak is er naast de voordeur plaats voor een klimplant. Een klimroos gecombineerd met bijvoorbeeld een clematis zorgen voor een aangenaam geurende en kleurrijke ontvangst. Een ander voorbeeld is een pergola met een klimplant bij een oprit. Dit geeft het geheel een groen karakter. Een goede klimplant hiervoor is bijvoorbeeld Blauwe regen die uitbundig bloeit en een sterke groeikracht heeft.

Verharding

Een mooie voortuin met een groene uitstraling komt tot stand door een goede verhouding tussen het verharde en het beplante deel. Het verharde deel kan bestaan uit een eenvoudig pad maar kan ook meer zijn zoals een plaats voor een zitbank of een potterie.

Afstemming van de verharding op de kleur van de woning geeft een rustig en fraai beeld. Er is grofweg een onderscheid te maken tussen betonverharding en gebakken materialen en halfverharding. Natuurlijke, gebakken producten zijn over het algemeen duurzamer en kleurechter dan betonproducten. Halfverharding geeft een wat informeler karakter.

Deze bijlage is opgesteld door Bosch en Slabbers, Tuin- en landschaparchitecten.

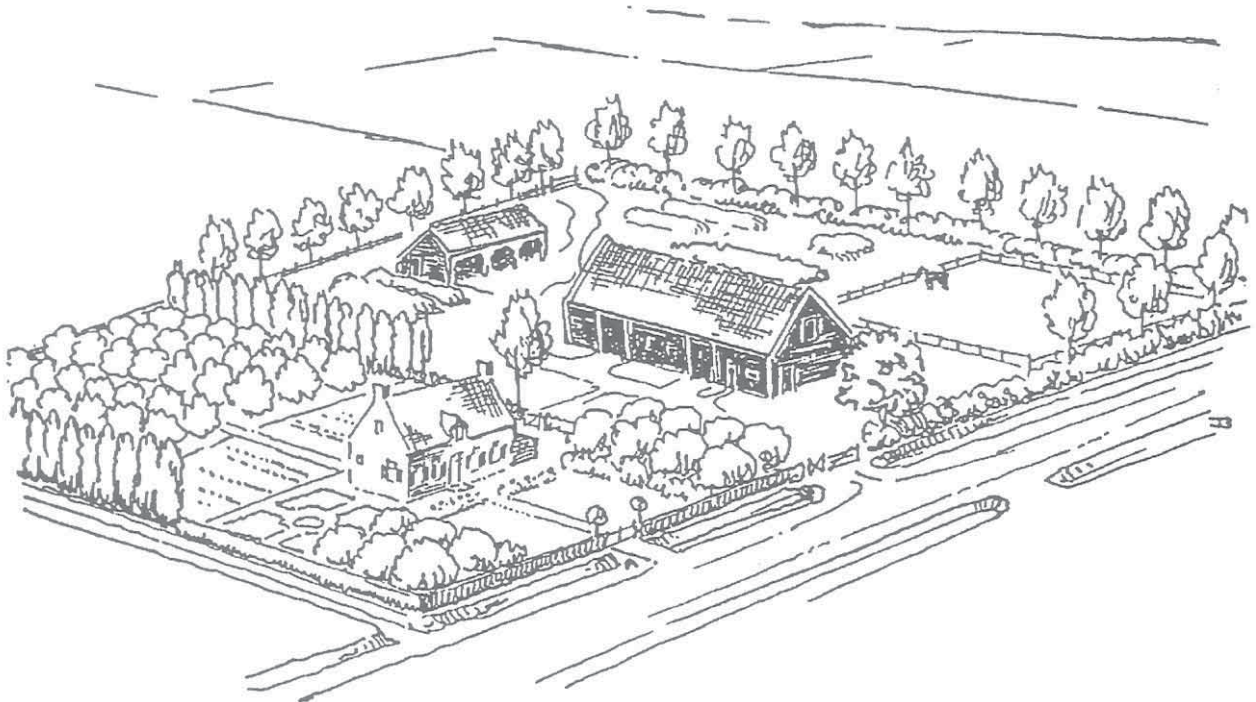

BIJLAGE 5:

RICHTLIJNEN ERFBEPLANTING GEMEENTE BORSELE

Notitie inzake de landschapelijke inpassing
van agrarische bedrijven en kleinschalige kampeerterreinen

afdeling Woonomgeving
februari 2003

Inhoudsopgave

Richtlijnen erfbeplantingen gemeente Borsele

<u>Hoofdstuk</u>	<u>Pagina</u>
1 Inleiding <i>Toelichting op de doelstellingen en de opbouw van de notitie</i>	03
2 Landschapstypen <i>Beschrijving van de onderscheiden deelgebieden in de Zak van Zuid-Beveland</i>	04
3 Kenmerken en richtlijnen erfbeplantingen	05
3.1 De Poel (oudland)	06
3.2 Kleinschalige nieuwanlandpolders van de Zak	07
3.3 Herverkavelde oudlandpolders (Baarland, Hoedekenskerke en Ellewoutsdijk)	09
3.4 Grootschalige polders	10
3.4.1 Kraaijertpolders	10
3.4.2 Borsselepolder	12
<i>Beschrijving van de landschappelijke karakteristieken en de erfbeplantingen. Vaststelling van het streefbeeld en de randvoorwaarden voor de erfbeplantingen per deelgebied</i>	
4 Richtlijnen kleinschalige kampeertreinen <i>Vaststelling van de randvoorwaarden voor de kleinschalige kampeertreinen</i>	14
5 Opstellen inrichtingsplan <i>Beschrijving van de onderdelen die een inrichtingsplan moet omvatten</i>	16
6 Subsidiemogelijkheden <i>Overzicht van de bijdragenregelingen en adviserende instanties</i>	17

Bijlagen

- A Kaart deelgebieden (landschapstypen)
Kaart met deelgebieden
- B Overzicht richtlijnen (samenvatting)
Schema met de minimale eisen voor de erfbeplantingen
- C Streekeigen beplantingselementen
Beschrijving van de aard, plantwijze, soortensamenstelling en onderhoudsmaatregelen van de streekeigen beplantingselementen
- D Sortimentslijst beplantingen
Richtlijnen voor de toepassing van boom- en heestersoorten verdeeld over de (streekeigen) beplantingselementen

1 Inleiding

Het doel van deze notitie is de formulering van randvoorwaarden voor de aanleg van erfbeplantingen in het landelijk gebied. Het rapport biedt een toetsingskader voor plannen met betrekking tot nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen en kleinschalige kampeerterreinen.

Erfbeplantingen vormen kenmerkende elementen in het landschap. De (boeren)erven in de gemeente Borsele hebben belangrijke landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden. In het geval van nieuwbouw en / of uitbreiding van bedrijfsgebouwen is het van groot belang dat de genoemde waarden en kwaliteiten niet verloren gaan. Soms is het bij uitbreiding van bebouwing onvermijdelijk dat een deel van de bestaande beplantingen verdwijnt. Ook komt het voor dat in het geheel geen groenelementen aanwezig zijn.

Allereerst wordt in het rapport een beeld geschetst van de verschillende landschapstypen in de Zak van Zuid-Beveland. De hoofddoelstelling is de landschappelijke kenmerken te behouden en waar mogelijk te versterken.

De karakteristieken en de richtlijnen voor de erfbeplantingen zijn per deelgebied beschreven. De randvoorwaarden zijn algemeen geldend, maar afhankelijk van de situatie zijn nuanceverschillen mogelijk. Een kwalitatief hoogwaardige inrichting en goede landschappelijke inpassing worden nagestreefd.

De randvoorwaarden voor de aanplant op kleinschalige kampeerterreinen zijn eveneens per landschapstype vastgesteld. Voor deze terreinen gelden naast de richtlijnen voor de erfbeplantingen nog enkele aanvullende voorwaarden.

Een inrichtingsplan voor een erf of kleinschalig kampeerterrein moet vergezeld gaan van een beheersvisie. Hierin wordt het eindbeeld van de beplantingen omschreven.

Ter afsluiting wordt een globaal overzicht gegeven van de subsidiemogelijkheden.

In de bijlagen zijn opgenomen een overzichtskaart van de deelgebieden (A), een schema met de (samengevatte) richtlijnen (B), een overzicht van de streekeigen beplantingselementen (C) en een sortimentslijst voor de beplantingen (D).

2 Landschapstypen

Het landschap van de Zak van Zuid-Beveland is in het Landschapsbeleidsplan Borsele onderverdeeld in verschillende landschapstypen op basis van de landschappelijke opbouw. De landschappelijke karakteristieken verschillen naar gelang de ligging en de ruimtelijke schaal van de polders. In het Landschapsbeleidsplan Borsele (1995) wordt de volgende onderverdeling gemaakt:

- I De Poel (oudland);
- II Kleinschalige nieuwlandpolders van de Zak;
- III Herverkavelde oudlandpolders (Baarland, Hoedekenskerke en Ellewoutsdijk);
- IV Grootschalige polders:
  - IV a Kraaijertpolders;
  - IV b Borsselepolder.

In bijlage A is een kaart met de verschillende landschapstypen opgenomen.

3 Kenmerken en richtlijnen

Het Landschapsbeleidsplan Borsele (1995) geeft een visie over de gewenste landschappelijke structuur. De erfbeplantingen in de gemeente leveren een belangrijke bijdrage aan het aanzien van het landschap. Per landschapstype vertonen de erfbeplantingen verschillen. Het is van belang dat de te ontwikkelen beplantingsplannen aansluiten op de kenmerken per deelgebied. Deze kenmerken moeten in tact blijven en waar mogelijk verder worden versterkt. De ruimtelijke verscheidenheid blijft aldus bestaan. Als de landschappelijke contrasten verdwijnen, gaat alles op elkaar lijken en vervreemden de mensen van hun omgeving. De kwaliteit van het landschap is van onschatbare waarde voor mensen die in het gebied wonen, werken en recreëren.

Voor de opzet van erfbeplantingen wordt aansluiting gezocht bij de ontstaansgeschiedenis. Moderne erven verdienen in tegenstelling tot oude erven een meer eigentijdse benadering. De beplantingen kunnen het karakter van de bedrijfsgebouwen accentueren en minder fraaie opstallen camoufleren.

Het beplantingssortiment moet bestaan uit inheemse of streekeigen soorten (zie bijlage D). Erfafscheidingen moeten bestaan uit groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan. De toepassing van streekeigen beplantingselementen heeft een verrijkend effect. Voorbeelden zijn: een boomgroep, boomgaard met hoogstamfruit, vogelbosje, haag en knotbomen (zie bijlage C: Streekeigen beplantingselementen).

Een erfbeplanting mag een doelmatige bedrijfsvoering niet in de weg staan. Afstemming van het volume en de compositie van de beplanting op het bouwplan en de wensen van de eigenaar is evident. Het draagvlak en de duurzame ontwikkeling van de erfbeplanting worden aldus bevorderd.

Het uitgangspunt bij het opstellen van een beplantingsplan is dat een duidelijke samenhang bestaat in de terreinindeling tussen de beplanting en de bedrijfsgebouwen. De beplantingen mogen geen belemmering vormen voor de bouwmogelijkheden.

Als regel wordt rekening gehouden met reeds aanwezige beplantingselementen. Voorwaarde is dat een evenwichtige inrichtingssituatie ontstaat.

Het maken van een ontwerp is maatwerk. De mogelijkheden en wensen verschillen per geval en worden onder meer bepaald door de ligging en aard van de bedrijfsgebouwen. Standaardoplossingen moeten worden vermeden.

Per deelgebied (zie bijlage A) wordt ingegaan op de kenmerken en de randvoorwaarden ten aanzien van de inrichting van de erven.

3.1 De Poel (oudland)

a. Kenmerken

De Poel is een grootschalig en open gebied. De (opgaande) erfbeplantingen spelen hier een belangrijke rol in het landschapsbeeld. In de randen komen de karakteristieke heggengebieden voor. Van oorsprong werd de 'Zeeuwse haag' aangeplant op de perceelsgrenzen of langs slootjes en diende als veekering. Het vormt een losse (niet geschoren) haag en bestaat uit soorten die een dichte ondoordringbare begroeiing vormen. Vaak zitten hier doornen aan, zoals bijvoorbeeld aan de meidoorn.

Het meest verdichte deel vormt het gebied rondom Nisse, dat gekenmerkt wordt door meidoornheggen op de perceelsgrenzen. Hierdoor ontstaat een besloten beeld en zijn de erfbeplantingen iets minder beeldbepalend.

b. Richtlijnen

Doelstelling is behoud en versterking van de landschappelijke identiteit. De erfbeplantingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke verscheidenheid. De plaatselijke omstandigheden zijn bepalend voor de haalbaarheid van de richtlijnen.

De nadruk ligt op de toepassing van streekeigen elementen, omdat de traditionele, streekeigen erven een belangrijke landschappelijke karakteristiek vormen. De eisen die gesteld worden aan de basisinrichting (Zeeuwse haag, singelbeplanting) zijn minder zwaar. In combinatie met de basisinrichting wordt minimaal één streekeigen element gevraagd.

- 1 De inrichtingsmaatregelen zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen (bijvoorbeeld voederopslag).
- 2 Door de openheid van het gebied kunnen bedrijfsgebouwen het landschapsbeeld gaan domineren. Daarom is het wenselijk dat rondom de nieuwbouw een beplantingsstrook wordt aangelegd. Een Zeeuwse haag ligt hier het meest voor de hand (zie bijlage C).
- 3 Het alternatief hiervoor kan een singelbeplanting zonder boomvormers zijn, met een minimale breedte van 5 meter.
- 4 Afhankelijk van de mate van snoei, dient de strook van de Zeeuwse haag minimaal 2 à 3 meter breed te zijn.
- 5 De bedekking door de Zeeuwse haag of singelbeplanting moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevallengte (omtrek). Het is van belang dat deze doorgaande beplanting als een geheel overkomt en niet versnipperd is. Uiteraard dient een normale bedrijfsvoering mogelijk te zijn. Om relaties vanaf het erf met het omliggende landschap te leggen kunnen in beperkte mate 'doorzichten' gemaakt worden.
- 6 In het Poelgebied nabij het ganzenreservaat is een te hoge beplanting niet gewenst in verband met de vereiste openheid voor de ganzen. Een Zeeuwse haag voldoet aan de eisen, omdat deze niet hoger wordt als ca. 4 meter.
- 7 Aanvulling van de Zeeuwse haag of singelbeplanting met minimaal één van de volgende streekeigen beplantingselementen is noodzakelijk: knotbomen, kleine boomgroepen en solitaire bomen (zoals noten).
- 8 Elzen- of populierenschermen zijn uitgesloten.
- 9 Het beplantingssortiment moet bestaan uit inheemse of streekeigen soorten (zie bijlage D). Erfafscheidingen moeten bestaan uit groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan.

De Poel (Oudland)	Minimale eisen waaraan beplanting moet voldoen	Minimale breedtes en hoogtes
	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Zeeuwse haag (alternatief: singelbeplanting zonder boomvormers) in combinatie met minimaal één van de volgende streekeigen elementen: - knotbomen - kleine boomgroepen - solitaire bomen	≥ 2 à 3 m breed, ≤ 4 m hoog (≥ 5 m breed)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	

3.2 Kleinschalige nieuwlandpolders van de Zak

a. Kenmerken

Deze polders zijn vaak kleinschalig van opzet. De boerderijen komen op twee manieren voor: onderaan de dijk en midden in de polder, gelegen aan de polderweg.

In de kleinste polders komt alleen de eerste variant voor. In de grotere polders waar sprake is van een (stelsel) van polderwegen komen beide varianten voor.

In het geval dat de boerderijen onder aan de dijk liggen speelt de erfbeplanting mee met de beplanting op de dijken. Midden in een polder is een erfbeplanting te beschouwen als een eiland in een ruimte die dikwijls door de omringende beplanting wordt gedomineerd.

Opvallend is de veelal ruime opzet van de erven. In dit gebied zijn niet alleen de hoog opgaande beplantingen bepalend voor het boerenerf.

Doordat in dit gebied de nadruk op de fruitteelt ligt, komen rondom het erf veel boomgaarden met laagstamfruit voor. De elzenhagen die de het fruit omsluiten zijn zeer karakteristiek voor dit gebied. Af en toe wordt een boomgaard met hoogstamfruit aangetroffen, meestal dichtbij de woning. Naast de woning is ook vaak een huisweitje (t.b.v. jongvee) aanwezig. Knotbomen komen veelvuldig voor. Het betreft de traditionele, streekeigen erven van de Zak van Zuid-Beveland.

b. Richtlijnen

Doelstelling is behoud en versterking van de landschappelijke identiteit. De erfbeplantingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke verscheidenheid. De plaatselijke omstandigheden zijn bepalend voor de haalbaarheid van de richtlijnen.

De nadruk ligt op de toepassing van streekeigen elementen, omdat de traditionele, streekeigen erven een belangrijke landschappelijke karakteristiek vormen. De eisen die gesteld worden aan de basisinrichting (windscherm, Zeeuwse haag) zijn minder zwaar. In combinatie met de basisinrichting wordt minimaal één streekeigen element gevraagd.

- 1 De inrichtingsmaatregelen zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen (bijvoorbeeld voederopslag).
- 2 Een eis vormt het aanbrengen van een windscherm (bijvoorbeeld een elzenhaag) rondom de nieuwe bebouwing, met een minimale eindhoogte van 3 à 4 meter. Ook een Zeeuwse haag zou deze functie kunnen vervullen. De historische situatie kan bij de plaatsbepaling als inspiratiebron dienen.
- 3 Aanvulling van het windscherm of de Zeeuwse haag met minimaal één van de volgende streekeigen beplantingselementen is noodzakelijk: boomweiden, boomgroepen bijvoorbeeld noten of kastanjes), boomgaarden met hoogstamfruit en vogelbosjes. De vrijwillige keuze voor leilinden, lage hagen (van bijv. meidoorn), knotbomen of drinkputten kan het erf verder verrijken.
- 4 Een stevige singelbeplanting rondom deze erven is in dit gebied minder belangrijk. Hier ligt de nadruk meer op de streekeigen elementen (zie bijlage C), waardoor het streekeigen karakter van de erven wordt versterkt. Dit betekent dat naast het aanbrengen van beplantingen ook overige elementen, zoals bijvoorbeeld drinkputten, een plek zouden moeten vinden op het erf. De keuze hiervoor is uiteraard afhankelijk van de ruimte en de locatie.
- 5 De bedekking door het windscherm of de Zeeuwse haag moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevallengte (omtrek). Het is van belang dat deze doorgaande beplanting als een geheel overkomt en niet versnipperd is. Uiteraard dient een normale bedrijfsvoering mogelijk te zijn. Om relaties vanaf het erf met het omliggende landschap te leggen kunnen enkele 'doorzichten' gemaakt worden.
- 6 Het beplantingssortiment moet bestaan uit inheemse of streekeigen soorten (zie bijlage D). Erfafscheidingen moeten bestaan uit groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan.

Kleinschalige nieuwlandpolders van de Zak	Minimale eisen waaraan beplanting moet voldoen	Minimale breedtes en hoogtes
	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Windscherm (bijvoorbeeld elzenhaag) (alternatief: Zeeuwse haag) in combinatie met minimaal één van de volgende streekeigen elementen: - boomweiden - boomgroepen - boomgaarden met hoogstamfruit - vogelbosjes (facultatief: leilinden, lage hagen, knotbomen, drinkputten)	≥ 1 à 2 m breed, ≥ 3 à 4 m hoog (≥ 2 à 3 m breed)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevallengte (omtrek)	

3.3 Herverkavelde oudlandpolders (Baarland, Hoedekenskerke en Ellewoutsdijk)

a. Kenmerken

Qua openheid neemt dit gebied een positie in tussen de open grootschalige polders en de kleinschalige, besloten polders. Het gebied rondom Ellewoutsdijk maakt de meest open en grootschalige indruk. De ruimtelijke karakteristiek sluit aan op de polders aan de westkant van de gemeente. Dit vormt voor het Bestemmingsplan Landelijk Gebied van de gemeente Borsele aanleiding om het gebied in te delen bij gebied IV, Grootschalige polders.

De hoofdstructuur van het landschap wordt bepaald door de wegbeplantingen. Het gaat hier om boomsingels met een onderbeplanting, waarbij de bomen vaak in een onregelmatig plantverband staan. Bij Baarland en Hoedekenskerke is het landschap fijnmazig gestructureerd door dijken. Richting Oudelande en Ellewoutsdijk krijgt het landschap een meer open en grootschalig karakter.

Ruimtelijk vormen de erfbeplantingen een belangrijke aanvulling op landschappelijke opbouw. De erven komen meestal voor langs de beplante polderwegen. In de buurt van de dorpen wordt de concentratie hoger. De erven in dit gebied zijn over het algemeen vrij bescheiden van opzet. De variatie aan beplantingen en beplantingsvormen is in deze gebieden gering. De samenstelling is eenzijdiger. Iep, es en (kaprijpe) populier komen veelvuldig in de beplantingen voor. Met name in dit deel van de gemeente is sprake van achterstallig onderhoud in de erfbeplantingen.

b. Richtlijnen

Doelstelling is behoud en versterking van de landschappelijke identiteit. De erfbeplantingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke verscheidenheid. De plaatselijke omstandigheden zijn bepalend voor de haalbaarheid van de richtlijnen.

In de Herverkavelde oudlandpolders kan een keuze worden gemaakt uit een singelbeplanting met heesters (minimaal 5,00 meter breed), in combinatie met één streekeigen beplantingselement, of een singelbeplanting met bomen en heesters (minimaal 10,00 meter breed)

De nadruk ligt in de omgeving van Hoedekenskerke en Baarland op de toepassing van streekeigen elementen. De traditionele, streekeigen erven vormen een belangrijke landschappelijke karakteristiek. De eisen die gesteld worden aan de basisinrichting (singelbeplanting met heesters) zijn minder zwaar. In combinatie met de basisinrichting wordt minimaal één streekeigen element gevraagd.

Het gebied in de richting van Oudelande en Ellewoutsdijk heeft een open karakter. Een stevige beplanting, bestaande uit een brede singelbeplanting is wenselijk. Streekeigen elementen kunnen meer terughoudend worden toegepast, maar worden niet uitgesloten. Voor de singelbeplantingen met bomen is minimaal 10 meter benodigd. Als voldoende (vrije) ruimte voor de kroon van de bomen aanwezig is naast de beplantingsstrook, kan met een smallere beplantingsstrook worden volstaan. Voor een goede ontwikkeling moeten de bomen dan ook enig licht doorlaten en de struiken schaduw verdragen. Verder moet bij de soortkeuze rekening worden gehouden met de verschillen in de groeisnelheid. Voorkomen moet worden dat de beplanting transparant wordt.

1 De inrichtingsmaatregelen zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van

- bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen (bijvoorbeeld voederopslag).
- 2 De beplantingsvormen kunnen gevarieerder. Dit kan door een combinatie te kiezen tussen singelbeplantingen bestaande uit heesters en andere, streekeigen beplantingselementen (zie bijlage C). Aanvulling van de singelbeplanting met minimaal één van de volgende streekeigen beplantingselementen is noodzakelijk: boomweiden, boomgroepen (bijvoorbeeld noten of kastanjes), boomgaarden met hoogstamfruit en vogelbosjes. De vrijwillige keuze voor leilinden, lage hagen (van bijv. meidoorn), knobomen of drinkputten kan het erf verder verrijken.
  - 3 Singelbeplantingen bestaande uit bomen en heesters moeten minimaal 10 meter breed zijn.
  - 4 De bedekking door de singelbeplanting moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek). Het is van belang dat deze doorgaande beplanting als een geheel overkomt en niet versnipperd is. Uiteraard dient een normale bedrijfsvoering mogelijk te zijn. Om relaties vanaf het erf met het omliggende landschap te leggen kunnen enkele 'doorzichten' gemaakt worden.
  - 5 Meer variatie in de soortensamenstelling, als in de huidige situatie, is wenselijk. Mede omdat de iep uit het sortiment verdwijnt dienen vervangende soorten toegevoegd te worden.
  - 6 Het beplantingssortiment moet bestaan uit inheemse of streekeigen soorten (zie bijlage D). Erfafscheidingen moeten bestaan uit groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan.

Herverkavelde oudlandpolders (Baarland, Hoedekenskerke en Ellewoutsdijk)	Minimale eisen waaraan beplanting moet voldoen	Minimale breedtes en hoogtes
	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Singelbeplantingen in combinatie met minimaal één van de volgende streekeigen elementen: - boomweiden - boomgroepen - boomgaarden met hoogstamfruit - vogelbosjes (facultatief: leilinden, lage hagen, knobomen, drinkpoelen)	singel: heesters ≥ 5 m breed singel: bomen en heesters ≥ 10 m breed (zie toelichting in richtlijnen)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	

3.4 Grootschalige polders

3.4.1 Kraaijertpolders

a. Kenmerken

De grootschalige polders hebben een minder luisterrijke uitstraling in vergelijking met andere delen van de gemeente. Het gebied is open en efficiënt ingedeeld. De polders zijn grootschalig en de dijken dikwijls onbeplant, evenals de bermen van de meeste polderwegen. De nabijheid van het Sloegebied versterkt het industriële karakter van het gebied.

De erfbeplantingen zijn over het algemeen beperkt van opzet en weinig gevarieerd in beplantingsvormen en soortensamenstelling. De erven komen voor onder aan de dijk of midden in de polder aan een weg. Door de openheid van het gebied vervullen de erfbeplantingen een belangrijke rol in het landschappelijke beeld. De erfbeplantingen zijn hier op een aantal plaatsen de enige opgaande elementen.

De erfbeplantingen van de Kraaijertpolders kenmerken zich in het algemeen door weinig variatie in beplantingsvormen en soortensamenstelling.

b. Richtlijnen

Doelstelling is behoud en versterking van de landschappelijke identiteit. De erfbeplantingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke verscheidenheid. De plaatselijke omstandigheden zijn bepalend voor de haalbaarheid van de richtlijnen.

Gelet op het open, grootschalige karakter van de Kraaijertpolders is een stevige beplanting, bestaande uit een brede singelbeplanting wenselijk. Streekeigen elementen kunnen meer terughoudend worden toegepast, maar worden niet uitgesloten. Voor de singelbeplantingen met bomen is minimaal 10 meter benodigd. Als voldoende (vrije) ruimte voor de kroon van de bomen aanwezig is naast de beplantingsstrook, kan met een smallere beplantingsstrook worden volstaan. Voor een goede ontwikkeling moeten de bomen dan ook enig licht doorlaten en de struiken schaduw verdragen. Verder moet bij de soortkeuze rekening worden gehouden met de verschillen in de groeisnelheid. Voorkomen moet worden dat de beplanting transparant wordt.

- 1 De inrichtingsmaatregelen zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen (bijvoorbeeld voederopslag).
- 2 Gezien de openheid van het gebied is een stevige beplanting, bestaande uit een brede singelbeplanting wenselijk. De sobere beplantingsvormen van het gebied vormen een karakteristiek. Andere streekeigen beplantingselementen (zie bijlage C) kunnen meer terughoudend worden toegepast.
- 3 Singelbeplantingen bestaande uit bomen en heesters moeten minimaal 10 meter breed zijn.
- 4 De bedekking door de singelbeplanting moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek). Het is van belang dat deze doorgaande beplanting als een geheel overkomt en niet versnipperd is. Uiteraard dient een normale bedrijfsvoering mogelijk te zijn. Om relaties vanaf het erf met het omliggende landschap te leggen kunnen enkele 'doorzichten' gemaakt worden.
- 5 Meer variatie in de soortensamenstelling, als in de huidige situatie, is wenselijk. Mede omdat de iep uit het sortiment verdwijnt dienen vervangende soorten toegevoegd te worden.
- 6 Het beplantingssortiment moet bestaan uit inheemse of streekeigen soorten (zie bijlage D). Erfafscheidingen moeten bestaan uit groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan.

Kraaijertpolders	Minimale eisen waaraan beplanting moet voldoen	Minimale breedtes en hoogtes
	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Singelbeplanting met boomvormers. De overige streekeigen beplantingselementen (zie bijlage C) hebben lagere prioriteit	singel: bomen en heesters > 10 m breed (zie toelichting in richtlijnen)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevelenlengte (omtrek)	

3.4.2 Borsselepolder

a. Kenmerken

Ook deze polder kenmerkt zich door een grootschalige opzet met, in dit geval, een vierkante wegenstructuur. Het industriegebied vormt een belangrijke beeldbepalende factor. De hoge Westerscheldedijk vormt een ander dominant gegeven.

De polderwegen zijn momenteel onbeplant. De erven liggen langs de wegen, waarbij op een gedeelte van de Monsterweg sprake is van lintbebouwing. Langs de andere wegen vormen de erven eilanden in de grootschalige open ruimte. De variatie in beplantingsvormen en soortensamenstelling is in de Borsselepolder evenmin groot. Het aandeel kaprijpe populier is groot.

b. Richtlijnen

Doelstelling is behoud en versterking van de landschappelijke identiteit. De erfbeplantingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke verscheidenheid. De plaatselijke omstandigheden zijn bepalend voor de haalbaarheid van de richtlijnen.

Gelet op het open, grootschalige karakter van de Borsselepolder is een stevige beplanting, bestaande uit een brede singelbeplanting wenselijk. Streekeigen elementen kunnen meer terughoudend worden toegepast, maar worden niet uitgesloten. Voor de singelbeplantingen met bomen is minimaal 10 meter benodigd. Als voldoende (vrije) ruimte voor de kroon van de bomen aanwezig is naast de beplantingsstrook, kan met een smallere beplantingsstrook worden volstaan. Voor een goede ontwikkeling moeten de bomen dan ook enig licht doorlaten en de struiken schaduw verdragen. Verder moet bij de soortkeuze rekening worden gehouden met de verschillen in de groeisnelheid. Voorkomen moet worden dat de beplanting transparant wordt.

- 1 De inrichtingsmaatregelen zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen (bijvoorbeeld voederopslag).
- 2 Het is van belang dat de structuur van de erven met een stevige singelbeplanting, gesitueerd aan polderwegen, wordt hersteld. De sobere beplantingsvormen van het gebied vormen een karakteristiek en moeten worden gehandhaafd. Andere streekeigen (beplantings)elementen (zie bijlage C) kunnen meer terughoudend worden toegepast.
- 3 Singelbeplantingen bestaande uit bomen en heesters moeten minimaal 10 meter breed zijn.
- 4 De bedekking door de singelbeplanting moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en

60% van de totale gevellengte (omtrek). Het is van belang dat deze doorgaande beplanting als een geheel overkomt en niet versnipperd is. Uiteraard dient een normale bedrijfsvoering mogelijk te zijn. Om relaties vanaf het erf met het omliggende landschap te leggen kunnen enkele 'doorzichten' gemaakt worden.

- 5 Meer variatie in de soortensamenstelling, als in de huidige situatie, is wenselijk. Mede omdat de iep uit het sortiment verdwijnt dienen vervangende soorten toegevoegd te worden.
- 6 Het beplantingssortiment moet bestaan uit inheemse of streekeigen soorten (zie bijlage D). Erfafscheidingen moeten bestaan uit groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan.

Borsselepolder	Minimale eisen waaraan beplanting moet voldoen	Minimale breedtes en hoogtes
	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Singelbeplanting met boomvormers. De overige streekeigen beplantingselementen (zie bijlage C) hebben lagere prioriteit	singel: bomen en heesters $\geq$ 10 m breed (zie toelichting in richtlijnen)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	

4 Richtlijnen kleinschalige kampeerterreinen

Een kleinschalig kampeertrein is gelegen in het landelijk gebied en biedt plaats aan maximaal 15 kampeermiddelen.

De aanvraag voor een kleinschalig kampeertrein wordt getoetst aan de beleidsnota 'Sectorale invulling gebiedsperspectief Plattelandstoerisme' van de gemeente Borsele. Versnippering van kampeermiddelen in het buitengebied moet uit zorg voor het landschap worden tegengegaan. Daarnaast zijn van toepassing de actuele voorschriften voor kleinschalig kamperen.

Uitgangspunt is dat de terreinen in de Zak van Zuid-Beveland zich uit oogpunt van rust en ruimte onderscheiden van een standaardvoorziening. De terreinen kenmerken zich door een kwalitatief hoogwaardige inrichting. Landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten komen naar voren door een zorgvuldige inpassing in de landschapsstructuur en toepassing van streekeigen beplantingsvormen.

De erven binnen de gemeente Borsele kennen belangrijke landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden. Doelstelling is deze waarden ingeval van de oprichting van kleinschalige kampeerterreinen te behouden en waar mogelijk te verbeteren.

Het is voor de landschappelijke kwaliteit van belang dat de te ontwikkelen beplantingsplannen aansluiten op de kenmerken per deelgebied.

In vorengaande hoofdstukken zijn de streefbeelden en randvoorwaarden voor de erfbeplantingen beschreven. Voor de landschappelijke inpassing van kleinschalige kampeerterreinen gelden minimaal dezelfde richtlijnen als voor de erfbeplantingsplannen. Daarnaast gelden de volgende, aanvullende voorwaarden:

1 Situering van kampeermiddelen

De kampeermiddelen worden gesitueerd op een erf of direct aansluitend op een huiskavel.

De kampeermiddelen moeten op minimaal 10,00 meter van de rand van het perceel staan en op 25,00 meter van belendende woningen.

Gebouwde voorzieningen ten behoeve van het kleinschalig kamperen moeten (bij voorkeur) worden gesitueerd in- of in aansluiting op bestaande bebouwing. Nieuwe voorzieningen moeten qua vormgeving en materiaalkeuze worden afgestemd op de streekeigen boerenerven.

2 Landschappelijke inpassing van voorzieningen

Parkeervoorzieningen moeten middels passende beplantingsvormen worden ingepast in het landschappelijk beeld.

De beplantingsvormen worden afgestemd op de voor de Zak van Zuid-Beveland karakteristieke boerenerven. Een sobere en bij de streek passende vormgeving is gewenst.

Aanvullend op de richtlijnen voor de erfbeplantingen moet één of meer van de volgende

streekeigen elementen aan de terreininrichting worden toegevoegd:

- boomweiden / boomrijen / boomgroepen / solitaire bomen (bijvoorbeeld knotbomen);
- boomgaard met hoogstamfruitbomen
- vogelbosje (struweel);
- hagen (bijvoorbeeld meidoornhagen).

Facultatief kunnen bijvoorbeeld ook drinkputten deel uitmaken van de inrichting.

3 Aanwezigheid van kampeermiddelen

Permanent aanwezige kampeermiddelen, zoals stacaravans, zijn niet toegestaan.

4 Standplaatsgrootte van kampeermiddelen

De standplaatsen op de kleinschalige kampeerterreinen zijn minimaal 100 m² groot. De totale terreinomvang is afhankelijk van de (voor het landschapstype geldende) richtlijnen en de lokale omstandigheden.

5 Inrichtings- en beheerplan

De initiatiefnemer legt een inrichtings- en beheersplan ter goedkeuring voor aan de gemeente. Voor de eisen wordt korthedshalve verwezen naar hoofdstuk 5. Er geldt een instandhoudings- en onderhoudsplicht. Het beplantingsplan moet zijn uitgevoerd vooraf voor de eerste kampeermiddelen worden geplaatst.

6 Subsidie erfbeplantingen

Onder voorwaarden is het mogelijk om subsidie te verkrijgen voor de aanleg van landschappelijke beplantingen. Korthedshalve wordt verwezen naar hoofdstuk 6 Subsiemogelijkheden.

5 Opstellen inrichtingsplan

Een beplantingsplan voor een erf of kleinschalig kampeerterrein moet de volgende zaken bevatten:

- 1 Een ontwerp-tekening met een korte onderbouwing en waar nodig detailtekeningen. De schaal van de tekening het liefst 1:200 of 1:250, afhankelijk van de omvang van het erf;
- 2 Een beschrijving van het eindbeeld van de beplanting met een beheersvisie;
- 3 Een beplantingsplan met daarbij een lijst van de toe te passen soorten en een onderverdeling in aantallen of percentages (bosstroken of singelbeplantingen).

In de Keur Waterbeheer van het Waterschap Zeeuwse Eilanden de provinciale Wegenverordening Zeeland 1994 zijn bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot het al dan niet toestaan van beplantingen nabij waterlopen en het hanteren van beplantingsvrije stroken langs wegen en aansluitingen van wegen in verband met de verkeersveiligheid. Indien relevant moeten deze bepalingen in acht worden genomen.

De toepassing van meidoorn is volgens wettelijke bepalingen in verband met de bestrijding van bacterievuur alleen geoorloofd in de niet beschermde gebieden (afstand tot fruitboomgaarden > 500 meter) en de uitzonderingsgebieden (zie bijlage A).

De gemeente stelt eisen aan de kwaliteit en onderdelen van het erfbeplantingsplan. De initiatiefnemer is vrij in de keuze van de ontwerper. Het plan kan door de ondernemer zelf worden opgesteld of in opdracht van de ondernemer door bijvoorbeeld de Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), een ontwerp bureau of hoveniersbedrijf.

De eigenaar heeft de verplichting om de erfbeplanting duurzaam in stand te houden. Het beheer en onderhoud komt voor zijn of haar rekening.

6 Subsidiemogelijkheden

De Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) in Goes adviseert en begeleidt eigenaren bij de aanleg van streekeigen erven. Tevens kan de SLZ advies geven over bijdragenregelingen.

Het is mogelijk om middels een onderhoudsovereenkomst een vergoeding te ontvangen voor het onderhoud van streekeigen landschapselementen.

De aanleg van beplantingen kan dikwijls in projectvorm worden gesubsidieerd. Voor het herstel van streekeigen erven op Zuid-Beveland is een kaderaanvraag binnen de regeling Vitaal Platteland ingediend. Via dit project kan de aanleg en het herstel worden gesubsidieerd van beplantingselementen, drinkputten en kleine cultuurhistorische elementen. Voorbereiding en begeleiding van het project vindt plaats door SLZ. De uitvoering gebeurt meestal door de eigenaar zelf (via agrarisch natuurbeheer).

Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met:

de Stichting Landschapsbeheer Zeeland
Bezoekadres: Ravelijn de Groene Jager 5, 4461 DM Goes
Postadres: Postbus 286, 4460 AR Goes
telefoon: 0113-230936
fax: 0113-250955
e-mail: info@slz.landschapsbeheer.nl

Voor de kwaliteit en leefbaarheid van het platteland staan verschillende bijdragenregelingen open. Plattelandsontwikkeling is onder andere mogelijk middels fondsen van de Europese Unie en de provincie Zeeland. Een subsidieverzoek komt eerder in aanmerking voor toekenning als het vernieuwend is, ontstaat door samenwerking, verband houdt met andere projecten in de streek en een draagvlak binnen de regio aanwezig is. De nominale subsidie bedraagt 30%.

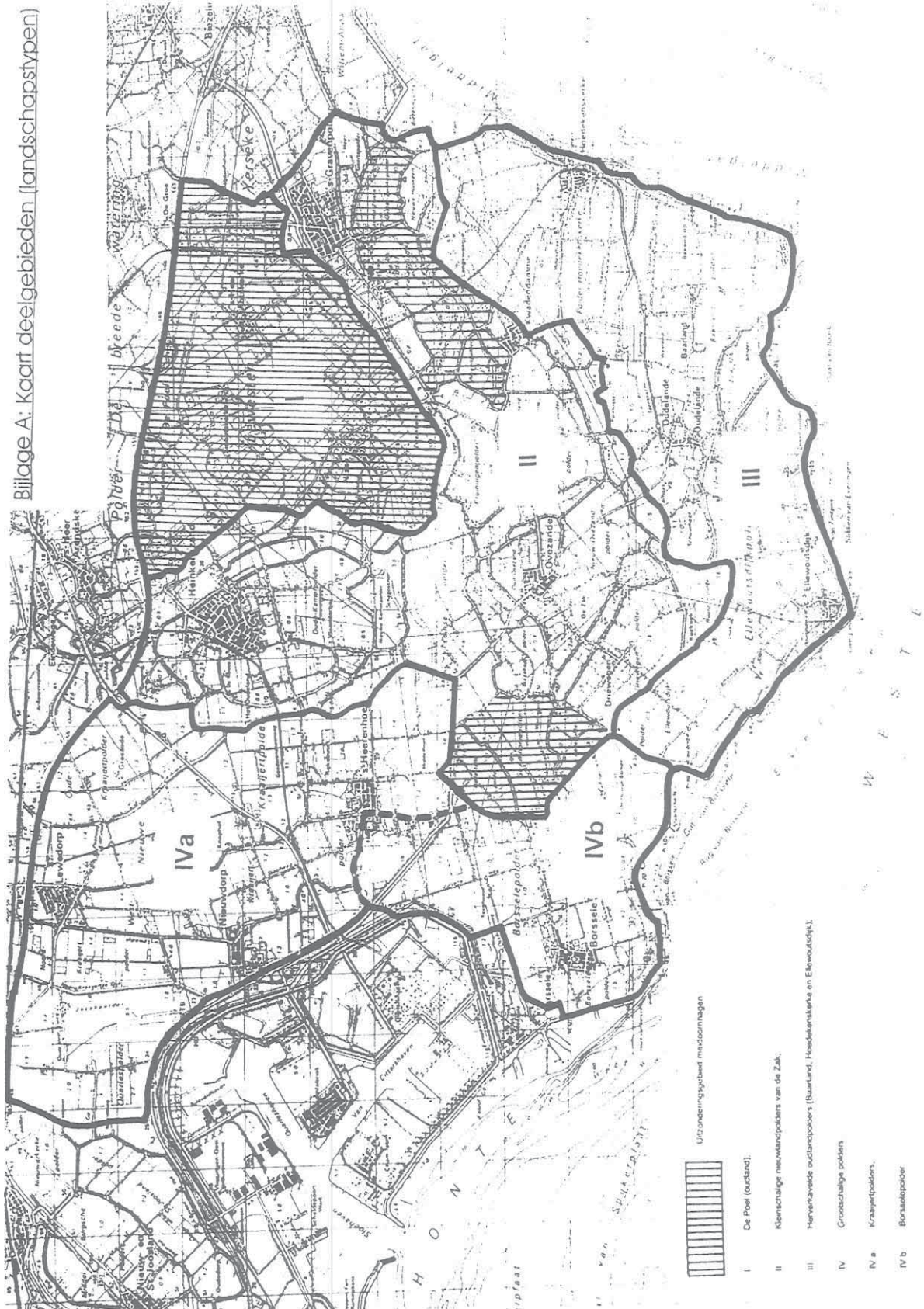
Voor niet ingewijden is het nauwelijks te doen om alle bestaande regelingen te kennen. De provincie heeft daarom een loket 'Vitaal Platteland' ingesteld. Hier wordt informatie verstrekt en wordt ervoor gezorgd dat een subsidieverzoek op de juiste plaats terecht komt.

Eind 2001 is de subsidieregeling Waardevol Cultuur Landschap (WCL) beëindigd. De titel Waardevol Cultuur Landschap blijft echter bestaan alsmede het streekbeleid van de deelnemende organisaties. De gemeente Borsele heeft een gebiedsmakelaar aangesteld, die het tot stand brengen van geïntegreerde projecten in het kader van de regeling Vitaal Platteland stimuleert en coördineert. Het werkgebied van de WCL strekt zich uit tot de gehele gemeente Borsele.

De gemeente Borsele biedt voor zover de middelen reiken ook een aanvullende financiële tegemoetkoming. Als gevolg van de gelimiteerde geldmiddelen is een prioriteitenstelling onontkoombaar. De bijdrage is nadrukkelijk gekoppeld aan de opstelling van beplantingsplannen voor agrarische bedrijfsgebouwen en kleinschalige kampeerterreinen. Als sprake is van een substantiële kwaliteitsverbetering als onderdeel van een (nieuw) erfbeplantingsplan kunnen de subsidiemogelijkheden voor de omvorming van bestaande erfbeplantingen

eventueel worden overwogen. Voor de stand van zaken met betrekking tot de aanvullende tegemoetkoming door de gemeente Borsele kan contact worden opgenomen met de afdeling Woonomgeving van de gemeente Borsele (tel 0113-238383).

Bijlage A: Kaart deelgebieden (landschapstypen)

Bijlage B: Overzicht richtlijnen (samenvatting)

Deelgebied waar het erf zich bevindt	Minimale eisen waaraan beplanting moet voldoen	Minimale breedtes en hoogtes
I De Poel (Oudland)	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Zeeuwse haag (alternatief: singelbeplanting zonder boomvormers) in combinatie met minimaal één van de volgende streekeigen elementen: - knotbomen - kleine boomgroepen - solitaire bomen	≥ 2 à 3 m breed, ≤ 4 m hoog (≥ 5 m breed)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	
II Kleinschalige nieuwlandpolders van de Zak	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Windscherm (bijvoorbeeld elzenhaag) (alternatief: Zeeuwse haag) in combinatie met minimaal één van de volgende streekeigen elementen: - boomweiden - boomgroepen - boomgaarden met hoogstamfruit - vogelbosjes (facultatief: leilinden, lage hagen, knotbomen, drinkputten)	≥ 1 à 2 m breed, ≥ 3 à 4 m hoog (≥ 2 à 3 m breed)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	
III Herverkavelde oudlandpolders (Baarland, Hoedekenskerke en Ellewoutsdijk)	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Singelbeplantingen in combinatie met minimaal één van de volgende streekeigen elementen: - boomweiden - boomgroepen - boomgaarden met hoogstamfruit - vogelbosjes (facultatief: leilinden, lage hagen, knobomen, drinkpoelen)	singel: heesters ≥ 5 m breed singel: bomen en heesters ≥ 10 m breed (zie toelichting in richtlijnen)

(vervolg:) Herverkavelde oudlandpolders (Baarland, Hoedekenskerke en Ellewoutsdijk)	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	
IV Grootschalige polders		
IVa Kraaijerpolders	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Singelbeplanting met boomvormers. De overige streekeigen beplantings-elementen (zie bijlage C) hebben lagere prioriteit	singel: bomen en heesters $\geq$ 10 m breed (zie toelichting in richtlijnen)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	
IVb Borsselepolder	Goede landschappelijke inpassing van bedrijfsgebouwen en afscherming van storende elementen	
	Singelbeplanting met boomvormers. De overige streekeigen beplantings-elementen (zie bijlage C) hebben lagere prioriteit	singel: bomen en heesters $\geq$ 10 m breed (zie toelichting in richtlijnen)
	Inheems of streekeigen sortiment. 'Groene' erfafscheidingen	
	De bedekking moet minimaal zijn 3 zijden van het gebouw en 60% van de totale gevellengte (omtrek)	

Bijlage C: Streekeigen beplantingselementen

In de voorgaande tekst wordt gesproken over streekeigen beplantingselementen. Deze zijn zeer divers van aard. Naast beplantingen is sprake van andere streekeigen elementen, zoals drinkputten. Hierna volgt een opsomming:

- * (bloemen)tuin
moestuin
kruidentuin
huisweide

- * singelbeplanting (zie beschrijving)
vogelbosje “
haag “
Zeeuwse haag “
windscherm “
solitaire boom / leiboom “
boomweide, met populier of hoogstamfruitbomen “
knotboom “

- * drinkput

Beschrijving

■ Singelbeplanting

Een singel is een doorgaande beplantingsstrook bestaande uit heesters of een combinatie van bomen en heesters. De minimum breedte van een door struiken bepaalde singel bedraagt 5 meter. Een door bomen en struiken bepaalde singel moet minimaal 10 meter breed zijn. De aanplant gebeurt in rijen, waarbij de onderlinge afstand tussen en in de rijen ca. 1,25-1,50 meter bedraagt.

Een keuze is noodzakelijk tussen een menging van (min of meer) even snel groeiende soorten of een beplantingsvorm met snel groeiende soorten, welke tijdelijk deel uitmaken van de beplanting.

1 even snel groeiende soorten

Het voordeel van dit systeem is dat een minder intensieve begeleiding noodzakelijk is. Een nadeel is dat het langere tijd duurt voordat de gewenste functie wordt bereikt. De beplanting is in de beginfase een stuk opener als in de navolgend genoemde beplantingsvorm.

2 traag en snelgroeiende soorten gecombineerd

In het wijker-blijver-systeem worden snelgroeiende soorten toegepast, die tijdelijk deel uitmaken van de aanplant. Het voordeel van dit systeem is dat de beplantingen in een veel eerder stadium de gestelde functies kunnen vervullen (zoals bijv. beschutting). Het nadeel is echter dat dit systeem een goede planning en een tijdige uitvoering van maatregelen vereist (bijv. tijdig de wijkers verwijderen).

Verder dient rekening gehouden te worden met de bodemsoort en de windinvloeden. Vooral aan de zijde van de Westerscheldedijk is de invloed van de wind (die nog enigszins zout is) groot. Niet elke soort zal het hier goed doen.

Enkele opmerkingen:

- De toepassing van meidoorn is volgens wettelijke bepalingen in verband met de bestrijding van bacterievuur alleen geoorloofd in de niet beschermde gebieden (afstand tot fruitboomgaarden > 500 meter) en de uitzonderingsgebieden (zie bijlage A). De aanplant van iep in beplantingsstroken wordt ten zeerste afgeraden. De kans dat de beplanting geveld wordt door de iepziekte is erg groot. Doordat nog geen goede, resistente soorten beschikbaar zijn vormt de toepassing van iep geen duurzaam uitgangspunt.

Onderhoud bosplantsoen:

- Periodieke dunning op het moment dat de beplanting in sluiting komt, 1x / 3-5 jaar, afhankelijk van de bodemsoort, het plantverband en de samenstelling van het sortiment. Door het weghalen dan wel laten staan van bepaalde exemplaren wordt het eindbeeld van de beplanting bereikt. Na 10-15 jaar staat de beplanting op de definitieve afstand en is dunnen niet meer nodig. De beplanting heeft op dat moment de karakteristieke vorm.
- Bij toepassing van wijkers moeten deze bij de eerste dunning worden verwijderd. De blijvende soorten, met name de langzame groeiers, moeten op tijd voldoende ruimte krijgen om uit te groeien.

■ **Vogelbosje**

Een vogelbosje is een dicht beplantingvak of -blok met enige omvang, dat een uitstekende biotoop vormt voor vogels. Door de toepassing van struiksoorten die stekels (=ter bescherming van de vogels) en vruchten (voedsel) hebben, worden verscheidene vogelsoorten aangetrokken. Hierdoor neemt de natuurwaarde van het erf toe.

Onderhoud vogelbosje:

- zie voor periodieke dunning 'onderhoud bosplantsoen'. Als de ruimte en lichttoetreding voldoende zijn, kan de uitvoering van dunnings- of snoeimaatregelen achterwege blijven.

■ **Haag**

Een geschoren haag is een beplantingsvorm waarbij struiken of bomen van dezelfde soort op korte afstand van elkaar in 1 of 2 rijen zijn geplant. De geschoren haag is geschikt om afscherming te realiseren op een zeer beperkte ruimte. De hagen kunnen 0,80- 1,00 m breed worden, de hoogte is variabel (0,50 tot 2,50 meter). Liguster, hulst en taxus moeten niet in de nabijheid van vee worden aangeplant in verband met vergiftigingsgevaar. Gemiddeld worden 3-5 planten per m² aangeplant.

De soorten leylandii of prunus laurocerasus (laurier) vormen geen streekeigen of inheemse soorten en doen daardoor afbreuk aan het landschapsbeeld. Deze soorten zijn niet toegestaan.

Onderhoud hagen:

- afhankelijk van de soort en gewenste strakheid van de haag 2-3 x per jaar snoei.

■ **Zeeuwse haag**

De Zeeuwse haag vormt een vrij uitgroeiende (losse) haag en bestaat uit een menging van verschillende heestersoorten. In de onderhavige polders kunnen in verband met wettelijke voorschriften geen meidoorns worden aangeplant (bacterievuur). Door de geschoren vorm geldt een minimumbreedte van 1 á 2 meter. Gemiddeld wordt 1 plant per m² aangeplant.

Onderhoud Zeeuwse haag:

- Indien de hagen gesloten zijn geen maatregelen noodzakelijk. Bescherming tegen vee vormt een van de belangrijkste beheersmaatregelen.

■ **Windscherm**

Door de geschoren vorm van de (elzen)haag, geldt een minimumbreedte van 1 á 2 meter en

een minimum eindhoogte van 3 á 4 meter. Gemiddeld worden 2 planten per m² aangeplant.

Onderhoud (elzen)haag:

- 1 á 2 jaarlijkse snoei.

■ **Solitaire boom, (kleine) boomgroep of bomenrij**

Een solitair is een alleenstaande boom in een open ruimte. Een (kleine) boomgroep is een groep waarvan de kronen een geheel vormen. Een bomenrij is een beplanting van 1 of meer rijen bomen van op regelmatige afstand staande bomen van gelijke leeftijd.

- Linde

(*Tilia vulgaris 'pallida'* (Koningslinde) + andere mogelijke soorten),

De koningslinde is vooral bekend van de grenslinden die veelvuldig in het gebied (vooral op de dijken) voorkomen. Ook op de erven komen de linde voor. Dit kan zijn als solitair of in leivorm. De leivorm werd in het verleden voor het woonhuisgedeelte (en niet voor het gepotdekselde deel van de schuur) aangebracht om de zon uit de woning te weren. Jaarlijkse snoei is bij de leivorm noodzakelijk. Hierbij zijn er twee mogelijkheden: een 'geschoren' vorm en een gesnoeide vorm. Bij de gesnoeide vorm worden de bladeren tot op de takken teruggesnoeid. De geschoren vorm oogt als een soort haag op pootjes en is wat breder.

- Kastanje

(*Aesculus hippocastanum*),

De kastanje is een zeer beeldbepalende boom met een mooie groeivorm. Je ziet deze boom vaak als 'poort' bij opritten staan. Let op: hij heeft veel ruimte nodig.

- Notenboom

(*Juglans regia* (bijv. 'Buccaneer'),

Deze soort werd vroeger vlak bij de woning aangeplant. De voornaamste reden daarvan is natuurlijk de opbrengst van noten. Ook scheidt de boom een bepaalde stof af die muggen zou weren. Het vormt tevens een geschikte soort om op boomweiden aan te planten.

Onderhoud solitaire bomen en boomgroepen:

- jonge bomen: 5 x begeleidings snoei in de 10 jaar.

■ **Boomweide met populier of hoogstamfruitbomen**

Een boomweide kenmerkt zich door een onderbegroeiing van gras en een regelmatig plantverband. De plantafstand varieert afhankelijk van de soort van 6,00-12,00 meter. Onderstaande lijst geeft een overzicht van de oude fruitrassen welke in het verleden veel voorkwamen in Nederland. Het streven is om deze oude hoogstamrassen weer terug te laten komen op de erven.

APPELS

De appel kan op bijna alle grondsoorten worden geteeld. De plantafstand is 8 tot 10 m (afhankelijk van de grondsoort).

Zuur

Benoni

Bellefleur - Brabantse
- Dubbele
- Franse

Bramley's Seedling

Court-Pendu

Goudreinette, Schone van Bos

Groninger Kroon
James Grieve
Jacques Lebel
Keuleman
Notarisappel
Ossenkop
Sterappel
Yellow Transp., Tarweappel

Zoet

Dijkmanszoet
Zoete Aagt
Zoete Bloemee
Zoete Campagner
Zoete Ermgaard
Zoete Hollaars
Zoete Kroon
Zoete Paradijs
Zoete Pippeling, Kaneelzoet

PEREN

Een peer kan op alle goed doorlatende grondsoorten worden geteeld mits de grondwaterstand niet te hoog is. Plantafstand 8 tot 10 m.

Handperen

Bergamot d'Esperen
Beurre Al. Lucas
Beurre Hardy
Beurre de Merode
Bonne Louise d'Avranche
Clapp's Favourite
Conference
Doyenne du Comice
Dubbele Jut
Jut
Oomskinderen, kruidenierp.
Legipont
Triomphe de Vienne
Zwijndrechtse wijnpeer

Stoofperen

Brederode
Gieser Wildeman
Kleipeer
Pondspeer
St. Remy
Winterrietpeer

PRUIMEN

Pruimen zijn beter bestand tegen ongunstige groeiomstandigheden dan andere fruitsoorten. Vaak staan ze op de laagste plaatsen. Snoeien in het najaar om de ziekten zoals gomdrup en loodglasinfectie te beperken. Plantafstand ca. 8 m.

Belle de Louvain

Bleue de Belgique
Czar
Dubbele boerenwitte
Early Laxton
Italiaanse kwets
Mirabelle de Nancy
Reine Claude d'Althan
Reine Claude d'Oullins
Reine Claude Verte
Reine Victoria

KERS

Kersen onderscheiden zich van de andere fruitrassen, onder meer door de kritische leefseisen. Zo is een goed doorlatende grond absoluut noodzakelijk en wateroverlast funest voor de conditie van de boom. Kersen houden niet van stalmest of te voedzame grond. De plantafstand voor de zoete kers bedraagt 8 tot 10 m en voor de zure kers 5 á 6 meter.

Zoet

Early Rivers
Klerk
Pater v. Mansfield
Varikse Zwarte
Vr. v. Werder, Zeeuwse bruine
Zeeuwse Zoete Morel
Zwarte Spaanse

Zuur

Meikers
Morel (kriek)

Onderhoud hoogstam fruitbomen:

- Jaarlijkse snoei van de fruitbomen is gewenst. Bescherming tegen vee vormt een van de belangrijkste beheersmaatregelen.

■ **Knotboom**

Een knotboom is een boom waarvan in de jeugd de spil is ingekort tot een hoogte van 1,50-2,50 meter en alle takken zijn verwijderd. Door het opnieuw uitlopen vormt zich een nieuwe, bezemachtige kroon. Vroeger leverden knotbomen geriefhout. Nu is de functie vaak landschappelijk en ecologisch (broedgelegenheid voor vogels). Knotbomen worden veelal aangetroffen langs sloten en waterpartijen. De plantafstand is vaak onregelmatig.

Voor de toepassing van knotbomen vormt de wilg de meest bekende soort. Geknotte vormen zijn ook mogelijk bij de soorten es en populier.

Onderhoud knotbomen:

- de takken worden periodiek (eens in de 3-10 jaar, gemiddeld na 5 jaar) teruggezet: het zogenaamde knotten.

Bijlage D: Sortimentslijst beplantingen

BOOMSOORTEN

boomsoort	singel	vogelbos	haag	windscherm	solitaire boom	boomweide	knotboom
<i>Aesculus hippocastanum</i> (witte paardekastanje) *					x		
<i>Alnus glutinosa</i> (zwarte els)	x	(x)		x			
<i>Alnus incana</i> (witte els)				x			
<i>Carpinus betulus</i> (haagbeuk)	x		x				
<i>Fagus sylvatica</i> (gewone beuk)			x		x		
<i>Fraxinus excelsior</i> (gewone es) *	x						(x)
<i>Juglans regia</i> (okkernoot) *					x	x	
<i>Malus</i> (appel, hoogstam) *						x	
<i>Mespilus germanica</i> (mispel)	x				x		
<i>Morus nigra</i> (zwarte moerbei)					x		
<i>Platanus x acerifolia</i> (plataan)					x		
<i>Populus x canadensis</i> (euramerikaanse populier) *	x						(x)
<i>Populus x canescens</i> (gouwe abeel) *	x						
<i>Populus nigra</i> (zwarte populier) *	x			x		x	(x)
<i>Populus tremula</i>				x			
<i>Prunus avium</i> (zoete kers)	x	(x)			x		
<i>Prunus</i> (kers, hoogstam) *						x	
<i>Prunus</i> (pruim, hoogstam) *						x	
<i>Pyrus</i> (peer, hoogstam) *						x	
<i>Quercus robur</i> (zomereik)	x	(x)			x		
<i>Salix alba</i> (schieuwilg) *	x						x
<i>Salix fragilis</i> (kraakwilg)	x						
<i>Tilia cordata</i> (winterlinde)	x				x		
<i>Tilia platyphyllos</i> (zomerlinde)	x				x		
<i>Tilia x vulgaris</i> (hollandse linde) *					x		

N.B.: * Van deze soorten zijn geschikte cultuurvariëteiten in de handel.
 (x) Deze soorten spaarzaam toepassen.

HEESTERSOORTEN

heestersoort	singel	vogelbos je	haag	zeeuwse haag
<i>Acer campestre</i> (veldesdoorn)	x	(x)	x	
<i>Amelanchier lamarckii</i> (drents krentenboompje) r	x	x		
<i>Cornus sanguinea</i> (rode kornoelje) r	x	x		x
<i>Corylus avellana</i> (hazelaar)	x	x		
<i>Crataegus monogyna</i> (eenstijlige meidoorn) #			x	x
<i>Euonymus europaeus</i> (wilde kardinaalsmuts) r	x	x		x
<i>Ilex aquifolium</i> (hulst)	x	(x)	x	
<i>Ligustrum vulgare</i> (wilde liguster)	x	x	x	
<i>Prunus padus</i> (vogelkers)	x	x		
<i>Prunus spinosa</i> (sleedoorn) r	x	x		x
<i>Rhamnus catharticus</i> (wegedoorn) r	x	x		
<i>Rhamnus frangula</i> (vuilboom)	x	(x)		
<i>Rosa canina</i> (hondsroos) r	x	x		x
<i>Rosa rubiginosa</i> (eglantier)	x	x		(x)
<i>Salix cinerea</i> (grauwe wilg) r	x	x		
<i>Sambucus nigra</i> (gewone vlier)	x	x		
<i>Taxus baccata</i> (venijnboom)			x	
<i>Viburnum opulus</i> (gelderse roos) r	x	x		

N.B.: r Deze soorten overwegend in de randen te gebruiken.

(x) Deze soorten spaarzaam toepassen.

De Toepassing is volgens wettelijke bepalingen in verband met de bestrijding van bacterievuur alleen geoorloofd in de niet beschermde gebieden (afstand tot fruitboomgaarden > 500 meter) en de uitzonderingsgebieden (zie bijlage A).

BIJLAGE 6:

ERFBEPLANTING RONDOM HET WOONHUIS

Inleiding

In februari 2003 is door de gemeente de notitie opgesteld Richtlijnen erfbeplantingen gemeente Borsele (zie bijlage 5). Hierin is beschreven waaraan de landschappelijke inpassing van agrarische bedrijven en kleinschalige kampeerterreinen moet voldoen. Doel hiervan is de nadelige invloed van bedrijfsgebouwen en -activiteiten op het landschap te beperken, en de kwaliteit van het landschap te behouden en verbeteren. Aanvullend hierop is deze bijlage opgesteld waarin dieper ingegaan wordt op het gedeelte van het erf rondom de woning. Dit gedeelte van het erf heeft tegenwoordig voornamelijk een sierfunctie en is vaak het meest opvallende gedeelte van het erf. Steeds meer boerderijen functioneren niet meer als agrarisch bedrijf maar worden als woning gebruikt. De invloed van de beplanting op het landschap is minstens zo groot als die van de bebouwing. Om die reden wordt in deze bijlage extra aandacht gegeven aan de landschappelijke aankleding rondom de woning. De bijlage is bedoeld als ideeënboek. Voor aanvullend deskundig advies kunt u contact opnemen met de Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) of een tuinarchitectenbureau. Voor diverse streekeigen beplantingselementen zijn aanleg- en onderhoudssubsidies verkrijgbaar via de SLZ.

Streekeigen erven in de gemeente Borsele

Een groot gedeelte van de gemeente Borsele is aangeduid als Waardevol Cultuurlandschap (WCL-gebied) 'Zak van Zuid-Beveland'. In dit kleinschalige agrarisch gebied zijn de boerenerven beeldbepalende elementen. Ze hebben al vele eeuwen lang het gezicht van Zeeland bepaald: grote zwart-witte schuren, statige woonhuizen, prachtige bomen en een schat aan bijgebouwen, putten, heggen, hekken, moes- en siertuinen en hoogstamboomgaarden. Naast de landschappelijke waarde bezitten ze ook een cultuurhistorische en ecologische waarde. Met het wegvallen van het economische en praktische nut van veel van die elementen zijn er veel karakteristieke boerenerven en beplantingselementen verdwenen. De leilinden zijn vervangen door Luxaflex, meidoornhagen door prikkeldraad en de hoogstamboomgaard door fruitafdeling in de supermarkt. Door oude streekeigen beplantingselementen een plaats te geven op het erf wordt een positieve bijdrage geleverd aan het landschap, de ecologie en de cultuurhistorie van de gemeente Borsele.

Regelgeving

Voor het rooien van bestaande bomen is in veel gevallen een kapvergunning noodzakelijk. Voor nieuwe hagen en heesters geldt dat ze 0,5 meter uit de erfgrans moeten staan tenzij er overeenstemming is met de aangrenzende eigenaar. Voor bomen geldt een afstand van 2 meter uit het midden van de voet van de stam. Naast watergangen moet rekening worden gehouden met de voorschriften van het Waterschap Zeeuwse Eilanden met betrekking tot plantvrije ruimtes (schouwstroken). In de richtlijnen voor erfbeplantingen is gesteld dat de erfafscheidingen moet bestaan uit inheemse of streek-eigen groenelementen. Schuttingen, coniferen, etcetera worden niet geaccepteerd als onderdeel van een erfbeplantingsplan.

Voor meer informatie over vergunningen en regelgeving ten aanzien van beplanting kunt u contact opnemen met de afdeling Woonomgeving van de gemeente Borsele.

Boerentuin

In een landelijk, agrarisch gebied als de gemeente Borsele is de streek-eigen tuin vooral een boerentuin. Een boerenbedrijf was vroeger een zelfvoorzienend geheel waar een groot deel van de beplanting met een bepaald doel was aangeplant. Zoals meidoornhagen rondom de moestuin om het vee eruit te houden, een hoogstamboomgaard voor het fruit, essenhakhout om stelen voor gereedschap mee te maken, leilinden om de zon uit de kelder en het huis te weren en knotwilgen voor mutserds om

de oven te stoken. Het merendeel van de tuinen had naast functionele elementen ook sierbeplanting in de vorm van een bloementuin of sierbomen en- struiken.

Voor en achter

Typend voor een boerenerf is de verdeling in voor en achter. Op een boerenerf hadden de boer en boerin allebei hun eigen taken. De boer beheerde achter: de dieren, de wagens en de werktuigen en het bedrijfsgebouwen rondom de schuren. De vrouw had de verantwoordelijkheid over het voorste deel van het erf: het woongedeelte en het daaromheen liggende deel met de bleek, de moestuin, de siertuin en de boomgaard.

Tuinstijlen

Een standaard Zeeuwse boertuin is niet te definiëren: er bestaat (gelukkig) een grote variatie in de grootte en vormgeving van de tuinen. Het spreekt voor zich dat de tuin bij een klein boerenspuulletje er anders uit heeft gezien dan die bij een royale hofstede met veel personeel.

Toch is er een aantal stijlen in de boerentuinen te onderscheiden.

De oudste vorm is de klassieke kruistuin die zijn oorsprong vindt in de middeleeuwse kloostertuin met een verwijzing naar het kruis van Christus.

Los van de symboliek is een tuin met een kruisvorm gewoon handig in te delen met rechte paden en bedden. Een tuin met een kruisvorm is vanouds een gemengde tuin met zowel sier- als groentegewassen.

Met de reformatie van Zeeland verdween in streng protestantse streken de kruisvorm uit de boerentuin omdat die werd gezien als Rooms. De klassieke kruisvormige perken werden vervangen door bedden in de vorm van cirkels, harten vierkanten etc. Dit wordt de formele stijl genoemd. Dit is een tuinstijl uit de renaissanceperiode die nog terug te vinden is bij kasteeltuinen zoals 't Loo met geometrisch vormgegeven perken.

Aan het einde van de 18e eeuw kwam de Engelse landschapsstijl in zwang. Deze stijl kenmerkt zich door vloeiende natuurlijke lijnvoering. Er zijn in Zeeland bijna geen complete boerenerven in landschapsstijl meer te vinden. Wel zijn nog elementen uit die stijl terug te vinden zoals bijvoorbeeld exotische solitaire bomen die voor de sier in de tuin werden aangeplant zoals bijvoorbeeld een Treures, Vederesdoorn, Vleugelnoot, een Treures en Paulownia.

Een andere stijl uit Engeland is de zogenaamde cottigestijl. Deze stijl uit de vorige eeuw wordt vandaag de dag nog veel toegepast in de moderne boerentuin en kenmerkt zich door romantische bloemenborders en strakke gazons.

Streekeigen beplantingselementen

Door één of meer streekeigen beplantingselementen aan te brengen krijgt de tuin al snel het karakter van een boerentuin. Hieronder is een beknopt overzicht gegeven van streekeigen beplantingselementen die een plaats kunnen krijgen in de tuin rondom de woning.

Sier- en moestuin

Karakteristiek aan deze tuinen zijn de hagen rondom van meidoorn of liguster om het vee uit de tuin te houden. Ouderwetse 'boerenbloemen' zoals Goudsbloem, hortensia, gladiolen en chrysanten geven een authentiek tintje aan een moderne siertuin. Groenten en kruiden in een tuin zijn niet alleen lekker maar vaak ook fraai genoeg om in een siertuin toe te passen. In een ecologische tuin worden bewust combinaties gemaakt van bloemen, kruiden en groenten om bepaalde plantenziekten en -plagen te weren.

Zeeuwse haag

Zoals eerder genoemd is de meidoornhaag een veelgebruikte soort op een Zeeuws boerenerf. De gedoornde hagen waren de voorlopers van prikkeldraad. Daarnaast is de Zeeuwse haag een bekend fenomeen. Hieronder wordt een gemengde haag verstaan waarin een mengsel van soorten kan worden toegepast zoals hondsroos, liguster, meidoorn en veldesdoorn. Deze gemengde haag kan zowel geschoren als uitgegroeid worden toegepast. Door de dichte structuur en besdragende soorten heeft een Zeeuwse haag hoge natuurwaarden voor vogels.

Bomen

Opgaande bomen geven een tuin sfeer en beschutting. Een aantal soorten zijn vroeger met een duidelijke functie aangeplant. Eén van de bekendste zijn leilinden die als zonwering dienst deden en nog steeds doen. Het is om die reden dan ook vreemd ze aan de schaduwzijde aan te planten. Een andere bekende boom bij de woning is een grote juttepeer die vlak voor de gevel werd geplant. Grote solitaire bomen zoals linde en kastanje

geven een erf een welvarend voorkomen en werden in vroegere tijden als statussymbool aangeplant. Ook exoten uit de landschapsstijl zoals bijvoorbeeld de veldesdoorn of een treures horen thuis op een Zeeuws erf. Verder kan als markant voorbeeld (solitaire) notenbomen worden genoemd.

Hoogstam fruitbomen

Ook de hoogstamboomgaard hoort bij het terrein van de boerin rondom de woning, vaak in combinatie met een huisweide voor jongvee. Er zijn nog diverse oude fruitrassen te verkrijgen met goede eigenschappen zoals ziektebestendigheid, goede bewaarbaarheid en een lekkere appel, peer of pruim. In een weidje is al snel ruimte voor een paar hoogstambomen die al na een paar jaar behoorlijk wat fruit kunnen geven. Indien u geen behoefte heeft aan fruit maar wel de boom en de bloesem waardeert, kunt u kiezen voor kersenbomen die zonder bescherming van netten alleen fruit leveren aan de vogels.

Bescherming

Indien er dieren in de buurt van de beplanting kan komen is het belangrijk afdoende bescherming aan te brengen. Voor schapen is een Patanet of Casanet rondom een boom voldoende maar bij koeien en paarden moet per boom nog aanvullende maatregelen genomen moeten worden om te voorkomen dat ze bij de kroon van de boom kunnen komen. Langs hagen en struiken kan schapenraster geplaatst worden.

Voor zowel de boompalen als de palen voor de afrastering is kastanjehout aan te bevelen. Kastanje palen zijn niet alleen minder schadelijk voor het milieu dan bijvoorbeeld gecreosoteerde palen maar gaan daarbij langer mee.

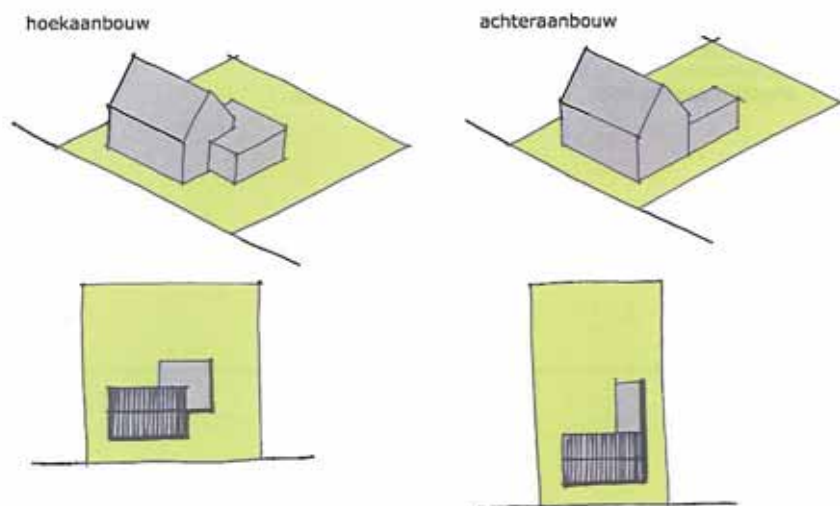
Deze bijlage is opgesteld door Bosch en Slabbers, Tuin- en landschaparchitecten.

BIJLAGE 7:

BEGRIPPENLIJST

A

Aanbouwen: Grondgebonden toevoegingen aan een gevel van een woning, meestal één bouwlaag hoog.

Aardetinten: Donkere natuurlijke kleuren, meestal rode, bruine of groene tinten.

Achtergevellijn: Denkbeeldige lijn die strak loopt langs de achtergevel van een gebouw tot aan de perceelsgrenzen.

Achterkant: De achtergevel, het achtererf en het dakvlak aan de achterzijde van een gebouw. De zijgevel, het zijerf en het dakvlak aan de zijkant van een gebouw worden eveneens als achterkant beschouwd voor zover ze (zijdelings) niet gekeerd zijn naar de weg of het openbaar groen.

Afdak: Hellend dak, hangend of op stijlen aangebracht tegen een gebouw of een muur, om als gedeeltelijke beschutting te dienen.

Afstemmen: In overeenstemming brengen met.

Antennedrager: Antennemast of andere constructie bedoelt voor de bevestiging van een antenne.

Antenne-installatie: Installatie bestaande uit een antenne, een antennedrager, de bedrading en de al dan niet in een techniekkast opgenomen apparatuur, met de daarbij horende bevestigingsconstructie.

Asymmetrische kap: Zadeldak met twee ongelijke dakvlakken. De ongelijkheid is zichtbaar in de hellinghoek of in de lengte van het dakvlak.

Authentiek: Overeenstemmend met het oorspronkelijke, origineel, eigen kenmerken dragend, oorspronkelijk.

B

Band: Horizontale versiering in de gevel in afwijkend materiaal, meestal natuursteen, kunststeen of baksteen.

Bebouwing: Eén of meer gebouwen en/of andere bouwwerken.

Bebouwingsblok: Meerdere gebouwen vormgegeven als één samenhangend geheel.

Beschot: Houten bekleding van een muur of dakvlak, inwendig als een lambrisering, meestal niet tot de volle hoogte.

Bedrijfsbebouwing: Gebouwen ten behoeve van bedrijven zoals hallen, werkplaatsen en loodsen; meestal met een utilitair karakter.

Behouden: Handhaven, bewaren, in stand houden.

Belendend: Naastgelegen, (direct) grenzend aan.

Beuk: Deel van een gebouw, aanduiding van verschillende gebouwdelen.

Bijgebouw: Grondgebonden gebouw, meestal van één bouwlaag dat los van het hoofdgebouw op het erf of kavel staat; meestal bedoeld als schuur, tuinhuis of garage.

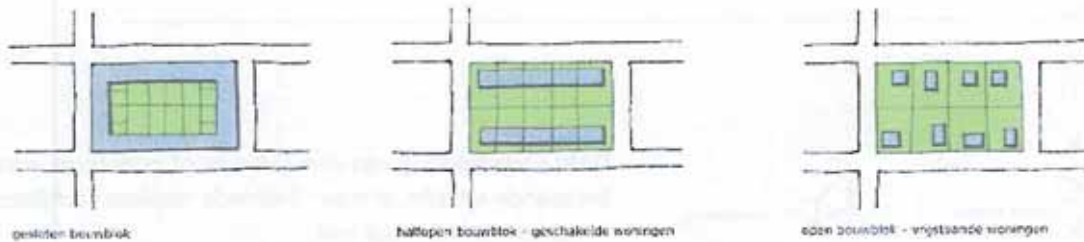
Blinde wand, muur of gevel: Gevel of muur zonder raam, deur of andere opening.

Boerderij: Gebouw/gebouwen op een erf met een (oorspronkelijk) agrarische functie en het daarbij horende woonhuis.

Boog: Een constructie met een gebogen vorm, meestal gemetseld in baksteen, om de drukkracht boven een opening op te vangen.

Borstwering: Lage dichte muur tot borsthoogte.

Bouwblok: Een geheel van (geschakelde) bebouwing, omsloten door wegen.

Bouwen: Het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen of het vergroten van een bouwwerk.

Bouwlaag: Horizontale reeks ruimten in een gebouw, een verdieping.

Bouwvergunning: Vergunning als bedoeld in artikel 40, eerste lid van de Woningwet.

Bouwperceel: Een aaneengesloten terreinoppervlak, waarop krachtens het bestemmingsplan een zelfstandige, bij elkaar horende bebouwing is toegestaan.

Bouwwerk: Algemene benaming voor alle soorten gebouwde objecten.

Bovenbouw: Bovenste, uit een oogpunt van gebruik meestal belangrijkste gedeelte van een gebouw, meestal in tegenstelling tot de onderbouw, het dragende gedeelte, het fundament.

Bovenlicht: Raam boven de (voor)deur.

Bungalow: Meestal vrijstaande woning waarvan alle vertrekken op de begane grond zijn gesitueerd.

C

Carport: Afdak om de auto onder te stallen, meestal bij of grenzend aan een woning.

Conform/conformeren: Zich voegen naar, gelijkvormig maken, aanpassen aan, afstemmen op.

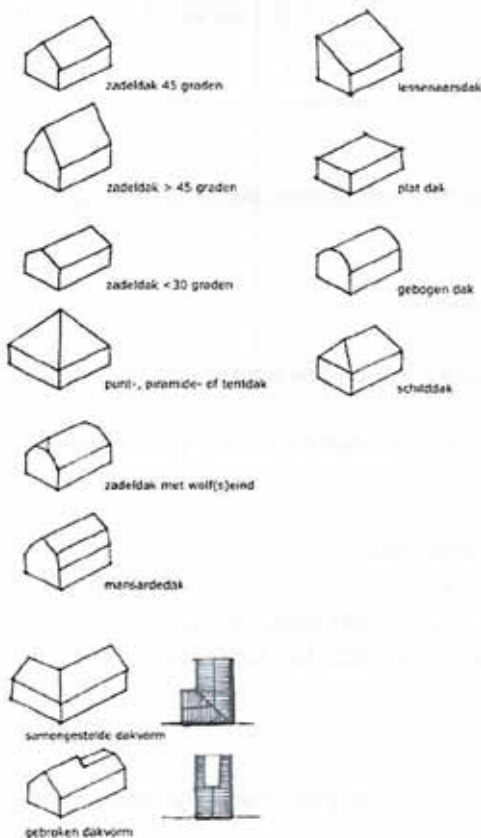
Consistent: Een goede samenhang hebben, een hecht geheel vormen.

Context: Omgeving, situatie, geheel van omringende ruimtelijke kenmerken.

Contrast/contrasteren: Een tegenstelling vormen. Sterk tegen elkaar afsteken.

Cultuurhistorische waarde: De aan een bouwwerk of een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan als gevolg van het gebruik van dat bouwwerk of gebied door mensen in de loop van de tijd.

D

Dak: Overdekking van een gebouw of onderdeel ervan, bestaande uit één of meer hellende vlakken (schilden) of uit een horizontaal vlak.

Dakbedekking/dakafdekking: materiaal en constructie waarmee een dakvlak is afgedekt om te voorkomen dat er water binnen kan komen.

Dakhelling: De hoek van het dakvlak.

Dakkapel: Ondergeschikte toevoeging aan een dakvlak, vooral bedoeld om de lichttoetreding te verbeteren en het bruikbaar woonoppervlak te vergroten.

Daklijst: Lijst tussen de bovenkant van de gevel en de voet van het dakvlak, meestal van steen of hout.

Daknok: Hoogste punt van een schuin dak. Horizontale snijlijn van twee dakvlakken, de hoogste lijn van het dak.

Dakopbouw: Een toevoeging aan de bouwmassa door het verhogen van de nok of de dakrand van het dak, waardoor het silhouet van het oorspronkelijke dak verandert.

Dakoverstek: Deel van het dak dat uitsteekt ten opzichte van de eronder gelegen gevel.

Dakpan (beton): Een cementstenen tegel ter bedekking van het dakvlak. Betonnen dakpannen bestaan in vrijwel alle kleuren.

Dakpan (gebakken): Een uit klei gebakken tegel ter bedekking van het dakvlak. Gebakken dakpannen hebben een rode kleur.

Dakpan (geglazuurd): Een uit klei gebakken tegel ter bedekking van het dakvlak die voorzien is van een glazuurlaag. Geglazuurde pannen komen veelal voor in een zwarte, rode, gele of groene kleur.

Dakpan (gesmoord): Een uit klei gebakken tegel ter bedekking van het dakvlak. Door rooktoevoeging tijdens het bakproces krijgen gesmoorde pannen een grijs-blauwe kleur.

Dakraam: Raam in het dakvlak.

Daktrim: Afwerking bovenzijde dakrand ten behoeve van waterkering.

Dakvlak: Een vlak van het dak of van de kap.

Dakvoet: Laagste punt van een schuin dak. Het snijpunt van de daklijn en de onderliggende gevellijn.

Damwandprofiel: Metalen beplatingmateriaal met een damwandprofilering.

Detail: Ontmoeting/aansluiting van verschillende onderdelen cq. aansluitingen.

Detailering: Uitwerking, weergave van de verschillende onderdelen cq. aansluitingen.

Diversiteit: Verscheidenheid, afwisseling, variatie.

E

Ensemble: Architectonisch en stedenbouwkundig compositorisch geheel.

Entree: Ingang van een gebouw.

Erf: Al dan niet bebouwd perceel (of een gedeelte daarvan) dat direct is gelegen bij een gebouw en dat is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, en, voor zover een bestemmingsplan van toepassing is, de bestemming deze inrichting niet verbiedt.

Voorerf: Gedeelte van het erf dat aan de voorzijde van het gebouw is gelegen.

Achtererf: Gedeelte van het erf dat aan de achterzijde van het gebouw is gelegen.

Zijerf: Gedeelte van het erf dat aan de zijkant van het gebouw is gelegen.

Erfafscheiding: Een bouwwerk of levende afscheiding bedoeld om het erf of het perceel af te bakenen van een buurerf of de openbare ruimte.

Eerste verdieping: Tweede bouwlaag van de woning of het woongebouw, een souterrain of kelder niet daaronder begrepen.

Erker: Kleine toevoeging van meestal één bouwlaag aan de gevel van een gebouw, op de begane grond meestal uitgevoerd in metselwerk, hout en glas.

G

Gebouw: Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

Gebroken kap: Dak waarbij de noklijn of de dakvlakken verspringen.

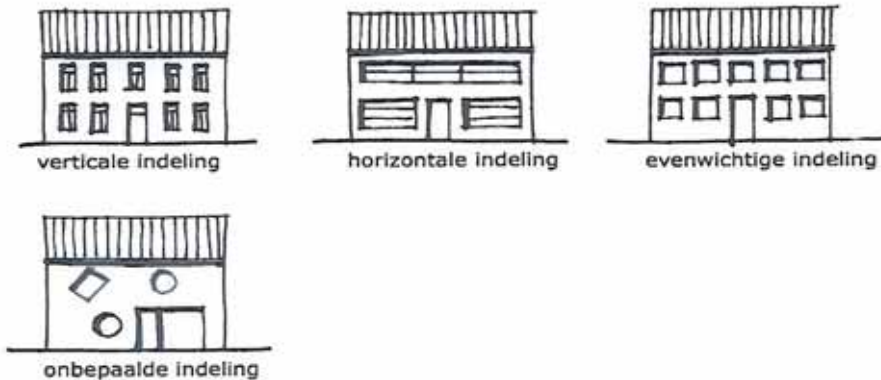
Gelijkvormig(heid): De verschillende elementen zijn gelijk van vorm. Ze zijn eenvormig, uniform.

Gepotdekseld: Horizontaal gedeeltelijk over elkaar vallende gevelbeplating (oorspronkelijk houten planken).

Gevel: Verticaal scheidingsvlak van een gebouw tussen buiten en binnen.

Geveldetailering: Geheel van onderdelen van een gevel die samen het totaalbeeld van de gevel bepalen.

(Gevel)geleding: Onderverdeling van de gevel in kleinere vlakken. Verticale, horizontale of figuratieve indeling van de gevel door middel van gevelopeningen, metselwerk, inspringingen of andere gevelkenmerken en detailleringen.

Gevelmakelaar: Decoratieve bekroning van een geveltop.

Gevelsteen: Een stenen plaat of blok in de gevel, waarin een bouwopschrift, afbeelding of naam is opgenomen.

Golfplaten: Beplating van gegolfd metaal, kunststof of bitumen. Wordt vaak toegepast als dakbedekking voor loodsen, hallen, etc.

Gootklossen: . Uit de muur stekende houten of gemetselde blokjes ter ondersteuning van uitstekende onderdelen van een gebouw zoals dakgoten.

Gootlijn: Veelal horizontale lijn die een goot of meerdere goten aan de gevel vormen.

H

Halsgevel: Een gevel waarvan het middendeel hoger is opgetrokken tot een rechthoekige hals.

Hanekam: Een strek (trapeziumvormig stuk metselwerk met groot draagvermogen) met een flauw gebogen bovenkant.

Hardsteen: Verzamelnaam voor verschillende soorten blauwgrijze, fossielenrijke natuursteen.

Hoekaanbouw: Grondgebonden toevoeging meestal van één bouwlaag aan de hoek van een gebouw.

Hoek- en kilkeeper: Snijlijn van twee aansluitende dakvlakken.

Hoofdgebouw: Een gebouw, dat op een bouwperceel door zijn constructie of afmetingen als belangrijkste bouwwerk valt aan te merken.

Hybride vorm: Samengesteld uit meerdere ongelijksoortige delen.

I

Imitatie: Nabootsing, namaak, gelijkend op.

Inbreiding: Nieuwbouw op een reeds bestaande open ruimte binnen de bebouwde kom, met als doel een verdichting van het bouwweefsel.

Industriebebouwing: Bebouwing met een industriële bestemming.

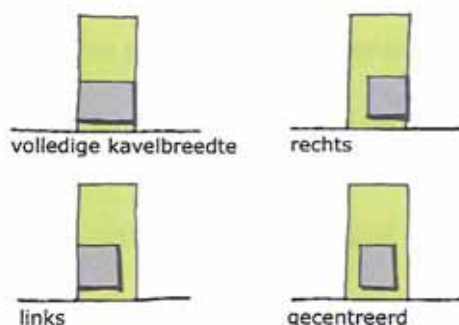
Installatie: Set van elektrische beeld- en/of geluidsapparatuur, het aanbrengen van technische toestellen (montage) en/of deze toestellen zelf.

Integraal: Volledig, een geheel vormend.

K

Kap: Constructie van houten, ijzeren of betonnen onderdelen die, onder een bepaalde hellingshoek, de dakbedekking draagt.

Kaprichting: Hoofdrichting van het dakvlak, meestal bepaald door de richting van de nok.

Kavel: Grondstuk, kadastrale eenheid. Een bouwwerk kan op verschillende wijzen op een kavel geplaatst zijn.

Keper: Snijlijn van twee aansluitende dakvlakken.

Kerkring: Gebied rond een (dorps)kerk, meestal door een kerkgracht, straat en bebouwingwand omgeven.

Kern: Veelal kleinschalig stedelijk gebied, ook wel centrum van een dorp of stad.

Kilkeper: Snijlijn van twee aansluitende dakvlakken bij

een naar binnen gerichte hoek.

Klokgevel: Een gevel met versieringen aan de top in de vorm van een klok of bel.

Komvorming: De verdichting van bebouwing op een bepaalde locatie, waaruit een nederzetting ontstaat, meestal op de kruising van wegen.

Koofbord: Gebogen vlak dat de overgang vormt van een vlakke zoldering of vlak plafond naar de muur.

Kop: In het algemeen gebruikt om de smalle kant van een rechthoekige vorm aan te duiden, bijvoorbeeld bij een gebouw.

Kopgevel: De gevel aan de smalle kant van een gebouw of bebouwingsblok.

Kroonlijst: Een uitdrukkelijk geprofileerde of geornamenteerde lijst als bekroning van de gevel.

L

Landschappelijke waarde: De aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het waarneembare deel van het aardoppervlak, dat wordt bepaald door de onderlinge samenhang en beïnvloeding van (levende en niet-levende) natuur.

Langsgevel: Een gevel in de lange zijde van een bebouwingsblok.

Latei: Draagbalk boven een gevelopening.

Lessenaarsdak: Dak met één hellend, niet onderbroken, dakvlak.

Lijst: Een meestal versierde en geprofileerde rand als bekroning van de bovenzijde van een gevel. Kroonlijst, gootlijst.

lijstgevel

Lijstgevel: Een gevel die aan de bovenzijde wordt beëindigd door een lijst.

Lineair: Rechthoekig, langgerekt.

lintbebouwing - geschakeelde woningen

lintbebouwing - vrijstaande woningen

Lint(bebouwing): Langgerekte lijn van (veelal vrijstaande) bebouwing langs een weg, dijk of waterverbinding.

Luifel: Afdak buiten tegen de muur van een gebouw aangebracht en verder niet ondersteund, meestal boven een deur, raampartij of gehele pui.

M

Maaiveld: Bovenzijde van het terrein dat een bouwwerk omgeeft, de grens tussen grond en lucht, op het tijdstip van de aanvraag van de bouwvergunning.

Mansardekap: Een dak met aan één of meerdere zijden onder een stompe hoek geknikt of gebroken dakvlak.

Markies: Opvouwbaar zonnenscherm.

één laag met kap

één laag met borstwering en kap

één laag zonder kap

twee lagen met kap

twee lagen zonder kap

Massa: Zichtbaar volume van bebouwing.

Metselverband: Het zichtbare patroon van metselwerk.

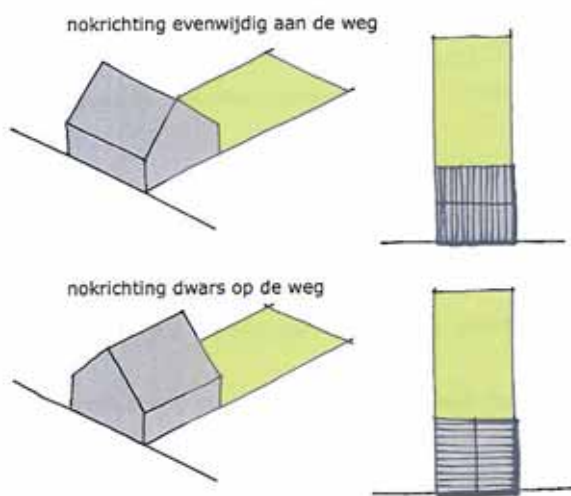
Middenstijl: Verticaal deel in het midden van een deur- of raamkozijn.

Monument: Aangewezen onroerend goed als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988.

Muurdam: Penant, gedeelte van een muur tussen twee openingen (vensters of deuren) waarvan de hoogte groter is dan de breedte.

N

Natuurlijke waarde: De aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door geologische, geomorfologische, bodemkundige en biologische elementen, zowel afzonderlijk als in onderlinge samenhang.

Negge: Het vlak c.q. de maat tussen de buitenkant van de gevel en het kozijn.

Nissenhut: Prefab loods met een halfcirkelvormige doorsnede, meestal opgebouwd uit een stalen frame en een metalen golfbeplating. De basis meet ca. 5 meter.

Nok(hoogte): Hoogste punt van een schuin dak. Horizontale snijlijn van twee dakvlakken.

Nokrichting: De richting van de hoogste horizontale lijn van een dak, veelal uitgedrukt t.o.v. de richting van de weg.

O

Ondergeschikt: Voert niet de boventoon.

Onderbouw: Het onderdeel van een gebouw; heeft meestal betrekking op de begane grond van een huis met meerdere verdiepingen.

Ontsluiting: De toegang tot een gebouw, gebied of terrein.

organisch gegroeid

planmatige uitbreiding - geometrisch

planmatige uitbreiding - kronkelig patroon

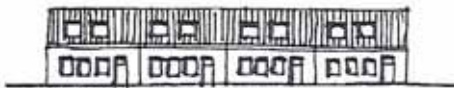
Ontstaansgeschiedenis: Beschrijving van de wijze waarop een kern, gebied of verkaveling is ontstaan. Dit kan een organische groei of een geplande ontwikkeling zijn.

oorspronkelijke gevels

individuele wijzigingen

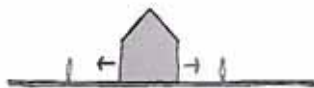
collectieve wijzigingen

Oorspronkelijk: Origineel, aanvankelijke vorm, authentiek.

Oorspronkelijke gevel: Gevel van een gebouw zoals deze nieuw is gebouwd.

Openbaar groen: Met het openbaar groen wordt bedoeld hetgeen daaronder in het normale spraakgebruik wordt verstaan, zoals parken, plantsoenen en speelveldjes, die het gehele jaar (of een groot deel van het jaar) voor het publiek toegankelijk zijn. Een weiland, bossage of water kan in dit verband niet worden aangemerkt als openbaar groen.

Openbare ruimte: De ruimte die (het gehele jaar) voor het publiek toegankelijk is, zoals het openbaar groen, verkeersinfrastructuren en pleinen.

Oriëntatie

Orthogonaal: Rechthoekig.

Oriëntatie: De gerichtheid van een gebouw.
De relatie van een gebouw met de openbare ruimte.

Overspanning(smaat): Een overwelling (horizontale afdekking) tussen de steunpunten van bijvoorbeeld een kap.
De afstand tussen de steunpunten.

Overstek: Bouwdeel dat vooruitsteekt ten opzichte van het eronder gelegen deel.

P

Paneel: Rechthoekig vlak, geplaatst in een omlijsting.

Penant: Gemetselde steunpilaar van het fundament van een gebouw. Gedeelte van een gevel tussen twee openingen (vensters of deuren) waarvan de hoogte groter is dan de breedte.

Plaatmateriaal: Materiaal van kunststof, staal, hout meestal ten behoeve van gevelbekleding.

Pleisteren: Het met gips of pleister stukadoren van een gevel, wand of plafond.

Plint: Een duidelijk te onderscheiden horizontale lijn aan de onderzijde van een gebouw.

Profiel: Omtrek van een gebouw of bouwdeel (bijvoorbeeld kozijn) of een doorsnede ervan.

Profilering: Aangebrachte vorm en maatvoering van het profiel.

Pui: De ondergevel van een gebouw, meestal door materiaalgebruik of invulling afwijkend van de bovengevel.

Punt-, tent- of piramidedak: Dak gevormd door vier driehoekige dakschilden die in één punt bijeenkomen.

Puntgevel: Gevel eindigend met een driehoekig bovendeel, overeenkomend met de vorm van het aansluitende zadeldak.

R

Raamdorpel: Horizontaal element onder de onderdorpel van kozijn, dat ervoor zorgt dat water onder het kozijn buiten het muurvlak wordt afgevoerd.

Raamhout: Hout waaruit ramen vervaardigd worden of omlijsting waarbinnen het paneel van een deur of beschot wordt ingesloten. Ook wel draaiende of schuivende delen van kozijn/post.

Raamlijst: Een lijst die de omtrek vormt van een raamopening.

Rabatdelen: De horizontale delen van een gevelbeplating die gedeeltelijk over elkaar vallen (oorspronkelijk houten planken).

Referentiekader: Het geheel van waarden en normen binnen een bepaalde groep waarnaar verwezen kan worden.

Reikwijdte: De draagwijdte van iets.

Renovatie: Vernieuwing.

Respecteren: Met eerbied behandelen, eerbiedigen, waarderen.

Rij(tjes)woningen: Geschakelde eengezinswoningen in een rij.

Ritmiek: Regelmatige herhaling.

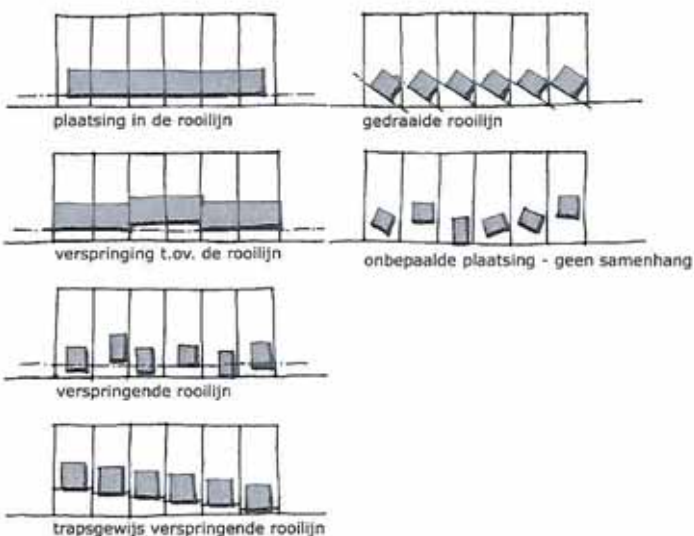
Roedeverdeling: De verdeling van horizontale en verticale latten (roeden) die de verschillende klein ruitjes binnen één kozijn op hun plaats houden.

Rolkast: Kast waarin een rolluik wordt opgerold.

Rollaag: Een in verband gemetselde laag van op hun kant of kop gemetselde stenen. Horizontale of gebogen rij stenen of betonbalk boven een gevelopening of aan de bovenzijde van en gemetselde wand.

Rolluik: Oprolbaar vensterluik van smalle horizontale latjes, meestal van hout of kunststof.

Romneyloods: Prefab loods met een halfcirkelvormige doorsnede, meestal opgebouwd uit een stalen frame en een metalen golfbeplating. De basis meet ca. 10 meter.

Rooilijn: Lijn die in het bestemmingsplan of bouwverordening aangeeft waarbinnen gebouwd mag worden.

S

Sandwichpanelen: Prefab beplating samengesteld uit meerdere lagen, bijvoorbeeld een gevelbeplating en een isolatielaag.

Samengestelde kap: Dak bestaande uit meerdere kapvormen, noklijnen of -richtingen.

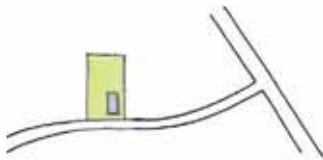
Schilddak: Dak, gevormd door twee driehoekige schilden aan de smalle en twee trapeziumvormige aan de lange zijde.

Selectiviteit: Waarde als onderscheidingsmiddel, uitkiezend.

Sieranker: Sierlijk gesmeed of gietijzeren muuranker.

Situering: Plaats van het bouwwerk in zijn omgeving.

Slagenlandschap: Een landschap met langgerekte ontginningslinten met haaks daarop een stelsel van smalle kavels gescheiden door afwateringsloten.

Solitaire ligging

Smetstrook: Onderste deel van een gevel bestaande uit een ander materiaal of geschilderd in een donkere kleur om schade door opspattend vuil of stootschade te vermijden.

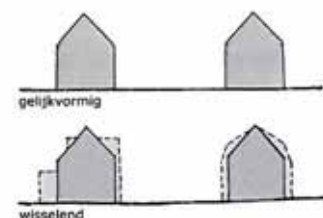
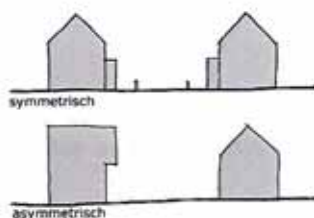
Solitaire ligging: Alleenstaand, geen deel uitmakend van een geheel zoals een bouwblok, kern, bebouwingslint of cluster.

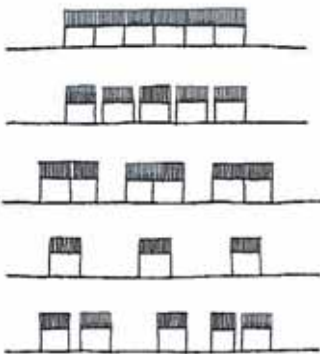
Speklaag: Lichte natuurstenen band als afwisseling in baksteen-metselwerk. Oorspronkelijk van natuursteen, later ook van kunststeen of beton.

Stijl: Architectuur of vormgeving uit een bepaalde periode of van een bepaalde stroming.

Stoep: Geplaveide strook langs een straat, behorend bij het aangrenzende gebouw, veelal in hardsteen.

Straatprofiel: De verticale doorsnede van een straat.

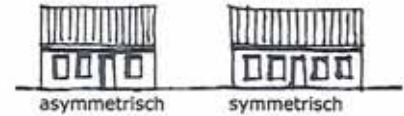

Straatwand: De fysieke ruimtelijke beëindiging van een straat, meestal in de vorm van bebouwing, soms ook door andere objecten.

Symmetrische gevel: Het in spiegelbeeld aan elkaar gelijk zijn van de twee helften van een gevel.

Symmetrische kap: Zadeldak met twee gelijke dakvlakken.

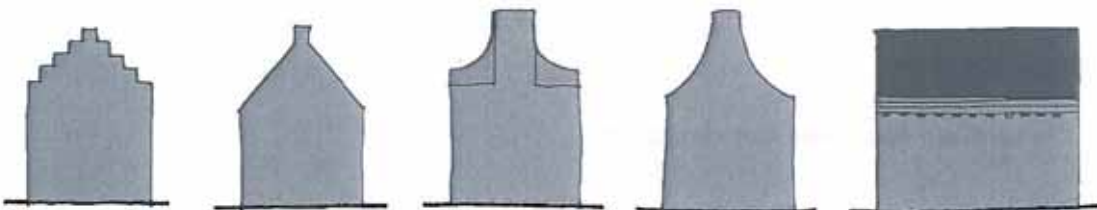

T

Tent-, punt- of piramidedak: Dak gevormd door vier driehoekige dakschilden die in één punt bijeenkomen.

Textuur: De waarneembare structuur van een materiaal (bij metselwerk dus de oneffenheden van de steen en het voegwerk).

Topgevel: Gevel met een bekroning aan de korte zijde van een gebouw. De gevellijn volgt daarbij min of meer de vorm van het (driehoekige) dak. Topgevels kunnen voorkomen in de vorm van hals-, klok-, punt-, trap- en tuitgevels.

Trapgevel: Een gevel waarvan de top trapsgewijs smaller wordt.

Travee: Deel van een gevel dat zich tussen twee verticale elementen bevindt.

Tuitgevel: Een puntgevel waarvan de top eindigt in een smalle rechthoekige hals.

T-venster: Een venster waarvan het onderste gedeelte van een middenstijl is voorzien en waarin de roeden een T-vorm maken.

U

Uitbouw: Aan het gebouw vastzittend bouwwerk dat rechtstreeks vanuit het gebouw toegankelijk is.

V

Vensterluik: Een draaibaar schot of paneel waarmee een venster aan de buitenzijde geheel of gedeeltelijk kan worden bedekt, meestal van hout.

Verdichten: Het steeds verder invullen van open ruimtes met bebouwing.

Verdieping: Bouwlaag.

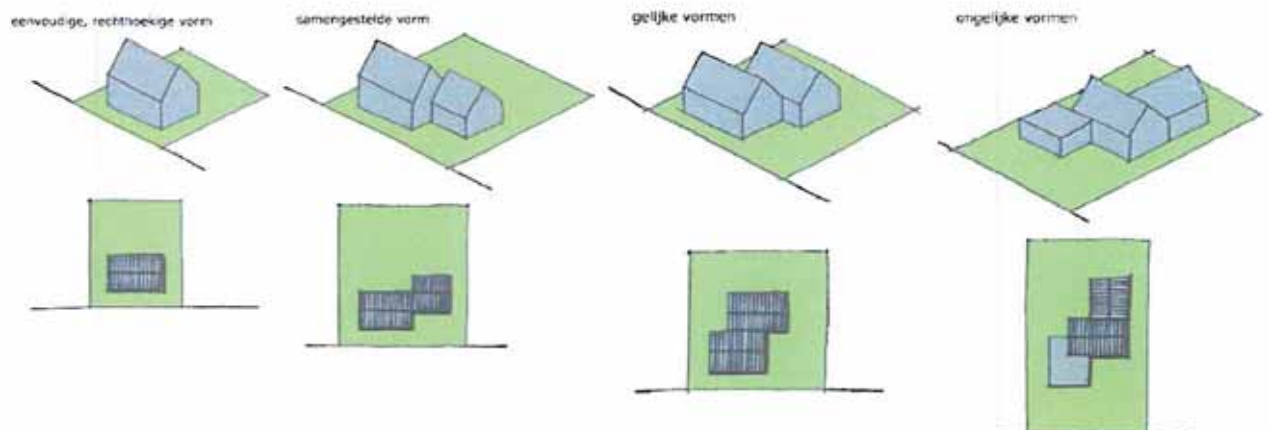
Vorgevellijn: Denkbeeldige lijn die strak loopt langs de voorgevel van een bouwwerk tot aan de perceelsgrenzen.

Vorgevelrooilijn: Vorgevelrooilijn als bedoeld in het bestemmingsplan, dan wel de gemeentelijke bouwverordening.

Vorkant: De voorgevel, het voorerf en het dakvlak aan de voorzijde van een gebouw; de zijgevel, het zijerf en het dakvlak aan de zijkant van een gebouw voor zover die zijde (zijdelings) gekeerd is naar de weg of het openbaar groen.

Vormbaksteen: Baksteen met een verbijzonderde vorm of bewerkt oppervlak ter versiering van een gevel.

Vormgeving: Het geven van een goede, aantrekkelijke vorm aan iets, het creëren van een compositie. Niet functioneel, maar esthetisch bedoeld.

W

Wandwerking: De mate waarin een gebouw of aantal gebouwen als straatwand fungeren.

Weg: Weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994.

Windveer: Plank bevestigd langs de kanten van een met riet of pannen gedekt dak ter afdekking van de voorrand. Planken worden soms aan de bovenzijde over elkaar gekeept.

Wisseldorpel: De op elkaar aansluitende dorpels van het bovenste en onderste deel van een schuifraamkozijn.

Woning: Een complex van ruimten, uitsluitend bedoeld voor de huisvesting van één afzonderlijke huishouding.

Wolfdak/wolfeinde: Meestal een zadeldak waarvan één of beide dakschilden op de kop een afgeknot dakschild heeft (wolfeind).

Z

Zadeldak: Een dak dat aan twee zijden schuin is met een symmetrisch profiel.

Zijgevellijn: Denkbeeldige lijn die strak loopt langs de zijgevel van een bouwwerk tot aan de perceelsgrenzen.